

MAGYAR
TÖRTÉNELMI TÁR.

A MAGYAR TÖRTÉNETI KÚTFÖK ISMERETÉNEK
ELŐMOZDÍTÁSÁRA

KIADJA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEMIA
TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGA.

SZERKESZTI

TOLDY FERENCZ,

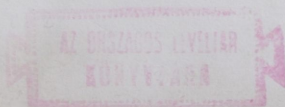
BIZ. TAG ÉS ELŐADÓ.

XVIII.

VAGY MÁSODIK FOLYAM HATODIK KÖTETE.

PESTEN,
EGGENBERGER NÁNDOR AKADEMIAI KÖNYVÁRUSNÁL.

MDCCCLXXI.

M. N. MUZEUM

Levéltári Osztálya

Cs. Sándor Imre

gyűjteménye

1934. év 40. szám.

A KEMÉNY-CSALÁD FEJEDELMI ÁGÁNAK

OKMÁNYTÁRA.

KÖZÜGYEK 1538—1722.

AZ 1848—9-KI NÉPLÁZADÁS ÁLTAL FELDÚLT LEVÉLTÁR
MARADVÁNYAIBÓL KÖZLI

P. SZATHMÁRY KÁROLY.

HOZZÁJÁRUL: ÁRUCZIKKÉK SZABÁLYZATA 1627- ÉS 1706-BÓL,
ADALÉKÚL A XVII. ÉS XVIII. SZÁZAD IPAR- ÉS ERKÖLCSTÖRTÉNETÉHEZ
NAGY IVÁNTÓL.

PESTEN,

EGGENBERGER NÁNDOR M. AKAD. KÖNYVÁRUSNÁL.

MDCCCLXXI.

A M. T. AKADEMIA
TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGA

1871-ben.

HORVÁTH MIHÁLY, bizottsági elnök.
CSENGERY ANTAL.
IPOLYI ARNOLD.
KNAUZ NÁNDOR.
NAGY IVÁN.
SALAMON FERENCZ.
SIMONYI ERNŐ.
SZILÁGYI SÁNDOR.
THALY KÁLMÁN.
TOLDY FERENCZ, biz. előadó és szerkesztő.
WENZEL GUSZTÁV.

T A R T A L O M.

I. A Gyerőmonostori B. Kemény-család idősb, fejedelmi, ágának Okmánytára, P. Szathmáry Károlytól. Közügyek		1
Bevezetés		3
I. Martinuzzi nyugtatványa Kemény János és Oláh Balázs részére Bálványosvár átadásáról 1538		9
II. Kemény János vallomása Martinuzzi meggyilkoltatása kérdésében 1553		10
III. Ferdinánd király meghatalmazó levele Balassa János erdélyi biztosa részére 1553		19
IV. Izabella kir. megbízó levele Szalánczy János és Beesky Márton portai követei részére 1557		20
V. János Zsigmond a Csík és Gyergyó székek primorait és primipilusait, a németek elleni hadjárat czéljából a Keresztes mezőre rendeli 1566		21
VI. Esketés a székelyek fölkeléséről János Zsigmond ellen 1569		22
VII. Békés Gáspár adománylevele Pattantyús Balázs hadnagya részére 1573		25
VIII. Báthori Kristóf fejedelem a magyar és szász egyházi rendet Nagy-Enyedre zsinatra hívja 1577		25
IX. Báthori Kristóf fejedelem rendelete az eretnekség dolgában 1578		27
X. Báthori Zsigmond fejedelem adománylevele Józsika István s ennek neje számára 1597		28
XI. Lecha Aga a szultán által Perusith Máténak adományozott két falu kiadását parancsolja 1600		30
XII. Mihály vajda Székely Mózes birtokában megerősíti 1600		31
XIII. Csáky István és társai biztosító levele Perusith részére 1600		33
XIV. Basta biztostó levele Kemény Boldizsár részére 1603		34
XV. Császári biztosok zálogadománya Kemény Boldizsár részére 1604		35
XVI. Báthori Zsigmond Kornis Zsigmondhoz Prágából 1613		36
XVII. Kemény János, atyjához Kemény Boldizsárhoz Bethlen Gábor egészségéről 1629		37

XVIII. Ugyanaz ugyanannak 1629	40
XIX. Brandenburgi Katalin meghívója Hunyad vármegyéhez a fejedelem temetésére 1629	43
XX. Hasszán budai pasa levele Erdély Rendeihez Bethlen István fejedelemsége tárgyában 1636	45
XXI. Kamuthy István Kemény Jánoshoz 1637	48
XXII. I. Rákóczy György biztosító levele Kemény János részére 1637	49
XXIII. Kemény János reversálisa 1637	50
XXIV. I. Rákóczy Gy. Kemény Jánoshoz 1638	51
XXV. Vaszília moldvai vajda esküje 1638	52
XXVI. Kemény János I. Rákóczy Györgyhez 1646	53
XXVII. Rákóczy György Lónyay Zsigmondhoz 1642	55
XXVIII. Chmielniczky Kemény Jánoshoz 1649	56
XXIX. II. Rákóczy Gy. utasítása követe (Kemény János ?) részére 1649	57
XXX. Kemény János reversálisa a fejedelem nagy betegsége alkalmával 1652	58
XXXI. II. Rákóczy György Kemény Jánoshoz 1652	59
XXXII. II. Rákóczy György útlevele Kemény Simon részére 1652	61
XXXIII. Batthyány Ádám Kemény Simonhoz 1653	62
XXXIV. II. Rákóczy György hadiszabályai 1653	62
XXXV. Kemény János kérvénye II. Rákóczy Györgyhez 1653	65
XXXVI. II. Rákóczy György Kemény Jánoshoz 1653	67
XXXVII. U. az u. annak 1653	69
XXXVIII. U. az u. annak 1653	70
XXXIX. U. az u. annak 1653	71
XL. U. az u. annak 1653	73
XLI. U. az u. annak 1653	74
XLII. U. az u. annak 1653	76
XLIII. Chorynecky lengyel cancellár Keményhez (?) 1654	76
XLIV. Kemény János lengyel honosító levele 1654	77
XLV. Chorynecki lengyel cancellár Kemény Jánosnak 1654	81
XLVI. Kemény János, Simon fiához 1654	82
XLVII. II. Rákóczy György Barcsai Ákoshoz 1654	83
XLVIII. Mednyánszky Jónás Kemény Jánoshoz 1655	86
XLIX. Nistovszky János Kemény Jánoshoz 1655	89
I. Chmielniczky lengyel tábornok Kemény Jánoshoz 1656	90
II. Kemény János II. Rákóczy Györgyhez 1656	91
III. II. R. György válasza 1656	92
IV. Kemény János Csulai püspökhöz 1656	94
V. Csulai válasza 1656	97
VI. Kemény János II. R. Györgyhez 1656	99
VII. U. az u. ahhoz 1656	101
VIII. II. R. György válasza 1656	103
IX. II. R. György ismét 1656	105
X. II. R. György egy török agához 1656	106

LX. Mednyánszky Jónás Lórántffy Zsuzsánnához 1657	107
LXI. Báthori Zsófiához a lengyel hadjáratból 1657	115
LXII. Kemény János II. Rákóczy Györgyhez 1657	116
LXIII. II. R. György biztosító levele lemondásakor, Erdély Rendei- hez, 1657	120
LXIV. II. R. György a fogságban levő Kemény Jánoshoz 1658	122
LXV. Velinez II. R. Györgyhez 1658	125
LXVI. Liszti Ferencné meghatalmazása fia Liszti László részére 1658	126
LXVII. N.-Szobon biztosító levele Barcsai Ákos részére 1658	127
LXVIII. II. R. György, portai követeihez 1658	128
LXIX. Kemény János Erdély Rendeihez rabságából 1658	130
LXX. Michne vajda Kemény Jánoshoz 1659	131
LXXI. Kemény János rokonai keresetlevele II. R. Györgyhez 1659	132
LXXII. Kemény János rokonai biztosító levele a Kemény kezeseinek 1659.	133
LXXIII. Michne vajda Kemény Jánosnak 1659	134
LXXIV. Kemény János kötlevele 1659	135
LXXV. II. R. György Kemény Jánoshoz 1659	135
LXXVI. Kemény János kötlevele 1659	137
LXXVII. Kemény János, Simon fiához 1659	137
LXXVIII. Bihar vármegye II. R. Györgyhez 1659	138
LXXIX. Ahmet vezér pasa Michne vajdához 1659	141
LXXX. Barcsai Ákos Kemény Jánoshoz 1659	142
LXXXI. Székely László Kemény Simonhoz 1660	142
LXXXII. A segesváriak hűségsküjje Barcsai Ákos részére	144
LXXXIII. Kemény János Bethlen Farkashoz 1660	145
LXXXIV. Bazire Izsák Kemény Jánoshoz 1660	148
LXXXV. Kemény János fejedelem rendelete Ferencz fiához 1661	149
LXXXVI. Kemény János más rendelete u. ahöz 1661	150
LXXXVII. Kemény János, fiához 1661	150
LXXXVIII. Kemény János rendelete Ferencz fiához 1661	154
LXXXIX. Kemény János Nagy-Bánya városához 1661	154
XC. Kemény János Ferencz fiához 1661	155
XCI. Kemény János meghívója a beszercei országgyűlésre 1661	156
XCII. A beszercei országgyűlés czikkelyei 1661	157
XCIII. Kemény János Bethlen Farkashoz 1661	168
XCIV. Kemény János Ferencz fiához 1661	169
XCV. Kemény János kötelezvénye Bethlen Ferencznéhez 1661	171
XCVI. Bethlen Miklós Kemény Simonhoz 1674	172
XCVII. Prényi Pál Kemény Simon örvegyéhez 1689	173
XCVIII. Herczeg Lichtenstein Fülöp Kemény Ján shoz 1690	174
XCIX. A szászok és a más két nemzet közti szerződés 1692	175
C. Veteráni tábornok feltételei Erdély kormányával szemben 1692	178
CI. Az erdélyi kormány és Rendei válasza 1692	181
CII. Orosz Pál biztosító levele Kemény Simonné részére	183

CIII. Pekri Lőrincz Kemény Simonhoz 1707	184
CIV. II. Rákóczi Ferencz rendelete Kemény Lászlóhoz 1708	185
CV. II. Rákóczy Ferencz rendelete némi biztosokhoz 1708	187
CVI. Kemény Simon ügyvédbevallásának megerősítése 1709	188
CVII. II. Rákóczy Ferencz útlevele Kemény Simon családjá részére 1710	189
CVIII. Teleki Mihály Kemény Simonhoz és Bethlen Jánoshoz 1710	190
CIX. Bay Ferencz Kemény Simonhoz	191
CX. Thoroczkai István Kemény Simonhoz 1711	193
CXI. Egy lengyel levél kivonata, az akkori eseményekről 1711	194
CXII. Az ágostai és helvét hitvallásúak panaszlevele III. Károly ki- rályhoz 1722	195
II. Árucikk Szabályzata 1627 és 1706 évekből. Adalékul a XVII. és XVIII. század ipar- és erkölcs-történetéhez, közli Nagy Iván	199
Előszó	201
I. Bethlen Gábor Árszabálya 1627	206
II. Rákóczy Ferencz rimaszombati árszabálya 1706	250

A GYERŐMONOSTORI B. KEMÉNY-CSALÁD

IDŐSB, FEJEDELMI, ÁGÁNAK

O K M Á N Y T Á R A.

AZ 1848—49-DIKI NÉPLÁZADÁS ÁLTAL FELDÚLT LEVÉLTÁR MARADVÁNYAIBÓL
ÖSSZESZEDTE

P. SZATHMÁRY KÁROLY.

KÖZ ÜGYEK.

BEVEZETÉS.

Tekintetes Akadémia!

Azon nagyértékű levél-gyűjtemény, melynek legbecsesb, történelmi érdekekkel bíró darabjait jelenleg a tekintetes Akadémiának bemutatni szerencsés vagyok, a *gyerőmonostori báró Kemény-család* fejedelmi ágának, egykor igen is féltékenyen őrzött tulajdona volt. Köztudomás szerint még a család másik (grófi) ágának sem volt megengedve ebben fürkészni; s az átszállítások alkalmával, a múlt századi Kemények, egész tiszteletőrséget rendeltek a levéltárat tartalmazó ládák mellé.

A jelenlegi tulajdonosok állítása szerint, e levéltár csak töredéke a hajdaninak, mely mennyiség tekintetében emezt tízszeresen felülmulta volna; s az 1848-ki év utolsó s az 1849-iki első napjai, melyek az eredeti gyűjteményt a család ősi fészkeben, a Nagy-Enyed közelében fekvő *Csombordon* találták, mint annyi más szépet és becseset, ennek nagy részét is végképen megsemmisítették. A maradékot részint sárba taposva, részint a kastély udvarán szétszórva találták meg; némelyik fejedelmi oklevelen máig láthatók a rajta jártaknak lábnyomai.

Hazánk helyzete, nemzetünk sorsa--tekintetes Akadémia—olyan, hogy e maradékot is Sybilla megmaradt három könyveként kell megbecsülnünk. Nemzetünk történetkönyvének egyes betűi ezek, s ki tudja, nem akad-e újra átkos kéz, mely az utolsó részletet is megsemmisítse?

E levélgyűjtemény maradéka, általam egybeállítva és kivonatozva, négy nagy kötetet képez, jelenleg *báró Kemény István* ur birtokában. Nem egyszerre jutván a levelek kezeimhez, csak egyes kötetenként sorozhattam kronológiai rendbe.

Ezen kötetekre s azok folyó számaira vonatkoznak az itt közlött oklevéltár utójegyzetei.

E kis gyűjtemény becséről nincs miért hosszasan beszélnem.

Nemzeti létünk, leszámítva a legutóbbi évtizedeket, századokon át alig tűnt fel jellemzően tisztább színben, mint az erdélyi nemzeti fejedelmek korában.

E korszaknak csaknem félszázadához szolgáltatnak a levelek hiteles és tanulságos adatokat.

A Magyar Tudományos Akademiának pedig kétségtelenül egyik legezzebb és legfontosabb feladata, a nemzetünk multját felderítő adatokat, a felelőség örök homályától megmenteni.

Tájékozásul bátorkodom az egész levélgyűjteményről rövid áttekintést adni.

A b. Kemény-féle levéltárnak jelenleg kezeimnél lévő része nem tartalmaz Árpád-korbeli okmányokat.

A XIV. századból már számos oklevél van benne, de ezek mindannyian magán ügyeket tárgyzanak.

Az ide benyújtott okmányok sorozatát *Martinuzinak* (*Frater György*) egy oklevele nyitja meg, mely Bálványos várának átvételéről szól.

A második, *első Ferdinándnak* egy, *Oláh Miklós* esztergomi érsek által alájegyzett megbízó levele, *Balassa János* részére, kit diplomatiái küldetésben bocsát *Erdélybe*.

A harmadik és negyedik *Isabella királyné* és *János Zsigmond* által kiadott, közügyeket érdeklő okmányok. Nevezetes ez utóbbi, mivel itt még eddig talán egyetlen helyütt áll diplomatiailag az udvarhelyi várnak *Zekeltamalt* (Székely támadt) neve.

Az ötödik oklevélben Erdély főnemessége *Perusith Máténak* ad országos szolgálataiért donatiót.

A hatodik *Básta* kiadványa, *Kemény Boldizsár* részére.

A hetedik *Hoffmann György*, *Imhoff Károly* és *Rheenner János* császári biztosok záloglevele *Kemény Boldizsár* részére, kinek *Kerlést* és *Kentelkét* zálogba vetik.

A nyolczadik *Báthori Zsigmond* levele *Kornis Zsigmond*hoz, prágai fogságából.

Kezeimnél van ugyanezen fejedelemnek egy titkos követi utasítása is, mely által Erdélybe újra be akarja szinleni; de ezt, miután a győri régészeti füzetekben napvilágot látott, nem láttam szükségesnek ide besorozni. Mellékletül azonban magát az eredetit ide zárom a tekintetes Akademia levéltára számára.

A következő oklevelek már *Kemény János* korára és szereplése idejére esnek, s itt már az oklevelek oly bősége tárul fel, hogy azoknak egyenként elősorolásával nem akarom a tekintetes Akademia figyelmét előlegesen fárasztani.

Csak szám szerint jegyzem meg, hogy e mind hadi, mind diplomatiai téren, annyi küldetésben részesült s végül fejedelemmé lett férfiútól, összesen 24 darab eredetiről másolt okmányt mutathatok be, melyek mindenike országos ügyeket tárgyzs melyek diplomatiai működéséről, II. Rákóczi György fejedelemmel folytatott egyenetlenkedéséről, moldovai és lengyelországi hadjáratáról, tatár-fogságáról (ez utóbbi eseményről szólók közül több, épen *Krimidől Bakcsi Szerajból* keltezve) s fejedelemsége tényeiről szólván: Erdélynek több mint húsz évi történelmére nevezetes fényt derítenek. Mind ezen levelei a két *Rákóczi György*höz, *Csulai György* püspökhöz, az ország rendeihez stb. szólnak.

*I. Rákóczi György*nek három levelét mutatom be, melyek közül kettő *Kemény János*hoz, egy *Lónyai Zsigmond*hoz van intézve.

*II. Rákóczi György*nek 19 levele van itt, mindannyi országos ügyben, nagyobb részint *Kemény János*hoz intézve. Ezek között néhány darabban titkos irás is fordul elő, melyet az *I. Rákóczi György* korából ismert kulcsok szerint, valamint, fájdalom, találgatás útján sem fejthettem meg. De később előkerülhetnek ennek kulcsai is; valamint az sem lehetetlen, hogy szerencsésebb megfejtő eredményhez juthat velök. Azon körülmény, hogy a titkos betűk sűrűen össze vannak írva s hogy — mint vélem — kölcsönös cserével alkalmaztattak, nem kis nehézségül fog szolgálni.

II. Rákóczi György, Kemény János s több itt ismertett kortársaiknak ezen irataik nélkül, merem állítani, Erdély történelmének több pontja világítatlanul marad. Különösen érdekesekek azon okmányok, melyek Rákóczi lengyel trónkövetelésére, s szerencsétlen hadjáratára vonatkoznak; s melyek, összehasonlítva az ugyancsak itt közölt lengyel okmányokkal, ezen ügyet előzményeivel s gyászos következtetéseivel együtt feltárják.

Ezen iratokon kívül, kiváló fontosságuknak látszanak előttem — és pedig ezek már Magyarország történelmére is — *Mednyánszky Jónásnak, I. Rákóczi Györgyné, Lorántji Zsuzsánna megbizottjának* hivatalos tudósításai. Ezek egyike *Bécsben*, másika *Beczkón* kel, s kivált az utóbbi, mely több ívet foglal el, az akkori diplomatiái ügyállást teljesen leleplezi, míg az első az 1655-iki országgyűlésről ad értesítést.

Nem említve a lengyel kancellár, lengyel- és kozák vezérek, török basák és moldvai vajda leveleiket, *Prényi Pélet*, mely a király-daróczi csatáról tudósít, *Basire Izsák* előbb a szerencsétlen I. Károly angol király udvari lelkésze, később gyula-fehérvári tanárnak levelét, melyben Kemény Jánost Erdély trónja elfoglalására buzdítja; *Claudius Rölamb* és *Gotthard Velinez* császári követek intő leveleinek töredékét *II. Rákóczi György*höz: csupán azon országos okmányokat hozom fel, melyek ez időszak legnevezetesebb tényeire vonatkoznak. Ilyenek

A moldvai vajda és országának esküformája *II. Rákóczy Gy.* hűségére.

A moldvai győzelmes expedícióra kiadott katonai szabályok.

II. Rákóczi Gy. egyezménye az országgal, lemondása akalmával.

A szebeniek által kiadott oklevél, mely által *Barcsai Ákos* fejedelmet, a városukba befogadásról biztosítják.

Bihar megye szemrehányó levele *II. Rákóczi György*höz, s végre —

Kemény János mint fejedelem által 1661-ben *Beszterczen* tartott országgyűlés artículusai.

A *Rákóczi-Kemény-fele* időszakon erről eső ok-

mányok száma kevesebb; de e néhány között is több nagy érdekű van.

Ilyenek:

Lichtenstein herczeg (*Philippus, Erasmus*) levele *Kemény Jánoshoz*, melyben ezt biztosítja, hogy Görgénybe nem rossz szándékkal akar német katonaságot szállítani, hanem csakis a betörő ellenség ellen. 1690.

A szász natióval való tracta 1697-ben, s *Veteráni* tábornoknak erre tett ajánlatai.

Teleki Mihály levele *Kemény Simon* és *Bethlen János*-hoz. *Pekri Lőrincz, Rákóczi Ferencz* tábornokának levele *Kemény Simon*hoz.

II. *Rákóczi Ferencz* négy darab, országos érdekű kiadványa.

Bay Ferencz, Toroczka István (II. *Rákóczi F.* ezredese) s a masóvi palatinus leveleik, országos ügyekről. Végre:

A protestansok panasz-levele 1722-ből s az erre adott császári válasz.

Ez tartalma nagyjából, tekintetes Akademia, az általam bemutatott okmánygyűjteménynek.

Azt hiszem, hogy e röviden előadottakból meggyőzhető lett mindenki, hogy ezen okmányoknak úgy megsemmisítése, mint homályban maradása káros lenne hazánk s nemzetünk történelmére nézve.

Az elsőt csak a jó Isten gátolhatja meg; de az utóbbira nézve, részemről a mennyit tettem, megtettem. A többiek elintézése a tekintetes Akademia ügyszeretetére vár.

Szerettem volna több anyagi erővel rendelkezni, hogy az okmánytárt *ne csak hiven*, hanem nagyobb tisztaság és díszszel is tehessem a tekintetes Akademia elé. Azonban ha ezen okmánytár kiadásra kerülne, a nem épen mindenütt tisztán teljesített leírásból eredhető hibákat szívesen kijavítom, s a hol szükségesnek látszik, felvilágosító jegyzetekkel is ellátom.

Egy sokkal terjedelmesebb gyűjtemény, mely már a fejedelmi kornak társadalmi és házi viszonyai ismeretére

vetne fényt s melyben már máshonnan szerzett levelekkel is rendelkezhetem, készen áll a nyomatásra.

Ha vele a tekintetes Akademia előtt kedvet szerezhettek, azt is szívesen bocsátom rendelkezése alá.

Fájdalom, oly szomorú időket élünk, midőn hajdanunk dicsősége s nemzeti jövőnk kilátásai, reményei mindegyre kétségbe vonatnak: hadd legyen ez is pár homokszem, mely a fényes múltunk mellett tanuskodó emlékoszlop építéséhez járul. Építsük ez emlékoszlopot erőnk, tehetségünk szerént; legyen az hirdetője a múltnak, öre jogainknak s szolgáljon biztos kezességül egy szebb jövőre.

P. Szathmáry Károly.

I.

*Martinuzi nyugtatványa Kemény János és Oláh Balázs részére
Bálványos-vár átadásáról.*

Nos frater Georgius Electus Varadiensis, thesaurarius et Consiliarius Regiae Mattis etc. fatemur et per praesentes recognoscimus, Quoniam egregii Joannes Kemen et Blasius Olah, Castellani Castrum Balvanyos, ipsum Castrum Balvanyos, quod hactenus ad rationem Spectabilis et Magnifici domini Stephani Maylad Vayvodae transsilvaniensis, et siculorum Comitis tenuerunt et administraverunt, ex voluntate eiusdem domini Vayvodae Maylad nobis et ad manus hominum nostrorum dederunt et effective assignaverunt. Super cuius quidem castrum resignationem, eosdem Castellanos quittos ac modisquibus expeditos reddidimus, prout reddimus harum nostrorum solito sigillo nostro atque item subscriptione manus nostrae corroboratarum litterarum mediante. Datum in Seghesswar feria tertia post festum Beate Magdalene, Anno domini Millesimo quingentesimo tricesimo octavo.

(L. S.) F. G.

thesaurarius

manu ppa.

Eredeti, negyedíven, Martinuzi sajátkezű aláírásával és sárga viaszra nyomott pecsétével ellátva.

Megvan a Kemény bárói ág levéltárában I. K. 39. sz. alatt.

II.

Kivonat a k-fehérvári Batthyányi-intézeti könyvtárnak R. 5. II. 54. jegy alatti gyűjteményéből, mint a Martinuzzi meggyilkoltatására vonatkozó esketés egy része. Kemény János vallomása.

Actum Sopronii die 10. Mai 1553.

Joannes Kemény de Gyerőmonostor Transilvanus testis citatus et juratus, et de importantia juramenti admonitus, annorum circa L super generalibus interrogatoriis, respondit: se esse Oratorem Transilvanorum ad Regiam Majestatem se a nullo edoctum, vel monitum, sed citatum venisse ad deponendam etc. non bannitum, inquisitum aut condemnatum, de aliquo crimine fuisse aut excommunicatum, neque nunc esse nihil sibi promissum aut datum fuisse pro hujusmodi testimonio ferendo, aut aliquam utilitatem exinde sperare, se hoc anno confessum et communicatum domi suae. Interrogatus quanto tempore citra cognoverit Fratrem Georgium, et quaenam fuerit causa suae cognitionis, respondit: Cum ego servirem Regi Joanni, usque eo tempore quo Regia Romanorum Majestas eum Regno Hungariae expulit, cognovi Fratrem Georgium, qui ex monasterio venit in aulam Regis Joannis, et illi servivit. Interrogatus, an fuerit inimicus Fratris Georgii vel malevolus aut injuria ab eo affectus, respondit quod non, sed quod illi servivit per septem annos, postquam Frater Georgius fuit Thesaurarius post mortem Regis Joannis in Transylvania, a quibus quinque annis fuit ejus vice vajvoda, sed deinde cum intelligeret Fratrem Georgium tractare cum Regia Romanorum Majestate de danda in manus suas Transylvania et emittenda exinde Regina: una cum filio idque agere suo proprio consilio sine Regnicolarum interventu et consilio, cum ipse testis et ceteri Regnicolae essent jurati filio Regis Joannis petita venia discessit ipse testis ab ipsius fratris Georgii servitio.

Super primo articulo diligenter sibi lecto et interpretato dixit:

Vivente Rege Joanne, cognovi Fratrem Georgium fidelem servitorem, neque scio quod nocuerit tum Christianitati vel Hungariae, sed post ejus mortem fuit causa introductionis Turcarum in Regnum Hungariae. Interrogatus, quomodo ipse Frater Georgius introduxerit Turcas, ut supra, respondit: Quum Regina vidua una cum filio esset Budae et Regina Romanorum Majestas illuc exercitum suum misisset, ut Budam obtineret, ipse Frater Georgius Turcas adduxit et illis Budam tradidit. Interrogatus, ut magis particulariter hoc factum exponeret, respondit: Eo tempore cum Buda venit in manus Turcarum, ego eram in Transilvania captus a servitoribus Reginae, cum tum servirem Stephano Maylath Vajvodae, propterea nescio aliter illud factum explicare, sed ex publica voce et fama audivi, quod Frater Georgius fuerit causa ut Turcae Budam occuparint, et si forte socios habuit tamen ipse fuit caput.

Super 2. Articulo dixit: Ego non interfui, ut supra dixi, sed ex ipsa Regina audivi de traditione Budae ut in Articulo ponitur, et scio quod a morte Regis Joannis citra ipsa Regina persolvit tributum Turcis pro Transilvania Fratrio impulsu, et hoc ipsum intellexi ab ipsa Regina.

Super 3. Articulo dixit: Postquam Regina Buda excessit cum in Transilvaniam veniret, substitit Lyppae et Frater Georgius in Transilvaniam ingressus est cum ipsius Reginae et Principis Turcarum litteris ad regnicolas, quibus Regina mandabat, ut Fratri Georgio obedirent et Turca committebat, ut filium Regis Joannis inprimis pro bono haberent et post ipsum Fratri Georgio obtemperarent, minitans Provinciae illi excidium, si secus fecissent, seque et totum Regnum eas literas vidisse, et ita Frater Georgius suscepit eam administrationem, quam postea semper obtinuit. Quod autem Reginae et filio injurias et gravamina intulerit, particulariter nescio, sed non potest non magna esse injuria, si cum Frater Georgius omnia ad suum libitum ageret et in sua potestate quidquid ad Reginam pertineret et ejus filium Regina ipsa nullam auctoritatem vel potestatem obtineret sed ex Fratre

cogeretur penderet stare voluntate ipsius Fratris Georgii, et hoc manifestum est omnibus in Transilvania.

Super 4. articulo dixit se nescire.

Super 5. articulo dixit: Cum Regina conquesta fuisset apud Principem Turcarum de injuriis et dominatione Fratris Georgii, ipse Turca mandavit Bassae Budensi, ut in favorem Reginae contra Fratrem Georgium in Transilvaniam iret cum militibus; qui Transilvaniam ingressus, cum intellexisset Fratrem Georgium valida manu adversus se tendere, recessit Budam; hocque publicam et notorium est in Transilvania. Interrogatus, quomodo sciret de literis, et querelis Reginae ad Principem Turcarum, respondit: scio, quod Petrus Petrowikh misit unum suum servitorem ad Turcam et dicebatur, quod praesentaret Reginae literas, quae continebant, ut supra dixi.

Super 6. articulo dixit: Credibile est id factum fuisse.

Super 7. articulo dixit. — Quantum ego intelligo, non sumpsit istum animum Frater Georgius dedendae Transilvaniae Regi Romanorum postquam Bassa Budensis fuit repulsus, sed cum: (antea id eo tractante cum sua Majestate) Turca admonitus ab adhaerentibus Reginae, ut id impediret, jusisset ut Bassa Budensis iret in Transilvaniam. — Interrogatus, qua causa motus fuisset Frater Georgius ad adhaerendum Regiae Majestati, si Turcam non timuisset, respondit: Puto quod Frater Georgius formidaret Joannem, Regis Joannis filium, neadulta aetate vindicare injurias suas, et matris, et rationes reposceret administratae Provinciae, proptereaque verterit animum ad Regiam Majestatem eo pacto, ut in articulo ponitur.

Super 8. articulo dixit se nescire.

Super 9. articulo dixit: Ita intellexi, ut in articulo ponitur.

Super 10. articulo dixit: Ita audivi.

Super 11. articulo dixit: Nescio; tamen credo, quod dum ipse Frater fuit Vajvoda, et Thesaurarius, nihil suae Majestati ex proventibus Regni reddiderit; idque etiam multi alii existimant.

Super 12. articulo dixit: se audivisse.

Super 13. articulo dixit: Cum exercitus Regis Romanorum iret ad recuperandam Lyppam, scio quod, unus Chiausius Turcicus a Beglerbegc venerat ad Fratrem Georgium, et puto, quod idem fuerit comprehensus apud Fratrem Georgium tum, cum ipse Frater fuit interfectus; sed quid tractaverit nescio. Interrogatus, an ipse testis cum viderit, respondit quod non, sed tamen pro certo habet, quod venerit ad Fratrem, ut dixit.

Super 14. articulo dixit: Nescio.

Super 15. articulo dixit: Nescio.

Super 16. et 17. articulo dixit: Nescio subdens: Cum exercitus Regiae Majestatis veniret in Transilvania, tum Chiausius quidam venerat a Principe Turcarum ad Regnicolas jubens, ut Fratri Georgio obedientes essent; qui cum intellexisset exercitum adventare, interrogavit Fratrem Georgium, quaenam copiae illae essent, et ad quid venerint, cui Frater respondit suas esse, comparasseque illas, ut compesceret eos, qui Principi Turcarum obedire nollent, et sic abiit ille Chiausius, postquam alter venit Chiausius ut supra dixit.

Super 18. et 19. articulis dixit: Nescio.

Super 20. articulo dixit: Nescio.

Super 21. articulo dixit: Scio Beglerbegum adventasse.

Super 22. articulo dixit: Audiebam saepe Turcarum principem mittere literas, sed nescio quid in illis contineretur.

Super 23. articulo dixit: Nescio pro certo, sed passim audivi, Turcarum Principem scripsisse, ut in articulo.

Super 24. articulo dixit: Nescio.

Super 25. articulo dixit: Nescio.

Super 26. articulo dixit: Audivi, quod Frater Georgius haec, quae in articulo continentur, scripsit ad Principem Turcarum, et ad Rustanum Bassam. Interrogatus, a quibus, et quomodo haec audiverit, respondit: Ita intellexi ex fratre meo, qui missus fuit a Fratre Georgio ad ferendum Turcae annum decem millium aureorum tributum filii Regis Joannis nomine antequam Regius exercitus venisset in Transilviam.

Super 27. articulo dixit: se nescire.

Super 28. articulo dixit: Audivi ita factum fuisse, ut in articulo ponitur.

Super 29. articulo dixit: Scio quod conventus Regnicolarum fuit factus, et contributio decreta quamvis adventante Beglerbego nihil fuerit inde exactum, sed nullam culpam Fratris Georgii cognosco in literis, de quibus in articulo.

Super 30. articulo dixit, nescio.

Super 31. articulo dixit: Nescio an culpa Fratris fuerit, sed Beglerbegum venisse, ut in articulo ponitur, certum est.

Super 32. articulo dixit, articulum verum esse et literas vidisse.

Super 33. et 34. articulis dixit: se nescire.

Super 35. et 36. articulis dixit se nescire, sed tantum scire, quod Frater Georgius socium in imperio nollet, hocque se testem et a familiaribus Fratris Georgii, et ab ipso Fratre audivisse, et praesertim se socium et collegam Dnum Bathory nolle, quia ipse esset juvenis respectu sui.

Super 37. articulo dixit: Scio quod Rasciani timore adventantis Beglerbegi a nostris defecerunt, ex Hungaris non multi: Aliud nescio.

Super 38. articulo dixit: Nescio, nisi quod sex vel septem castra non longe a Temesio se Turcis dederunt.

Super 39. articulo dixit: Tantum scio, quod Beglerbegus oppugnavit Themesium, et multos Rascianos secum habuit.

Super 40. articulo dixit: Nescio.

Super 41. articulo dixit: Nescio, nisi de arcibus articulatis captis.

Super 42. articulo dixit: contenta in articulo vera esse. Interrogatus quomodo id sciret, vel quomodo illi milites Fratris Georgii non se conjunxerint cum exercitu Regiae Majestatis, respondit se intellexisse, cum esset in Transilvania, et quod dicebantur morari, ut expectaret ipsum Fratrem Georgium, et quod quasi per mensem ita permanserunt, tandem Fratre Georgio adveniente se cum aliis conjunxerunt.

Super 43. articulo dixit: Nescio hoc, quia ego tum fui in Transilvania, et Chianadium est extra Transilvaniam.

Super 44. et 45. articulo dixit: Nescio.

Super 46. articulo dixit: Nescio.

Super 47. articulo dixit: Lippam fuisse destitutam, sed causam nescire.

Super 48. articulo dixit: Nescio an Dnus Castaldus requisiverit Fratrem Georgium; sed scio, quod una iverunt ad Lippam, et ego cum eorum copiis fui.

Super 50. 51. 52. 53. et 54. articulis dixit: Nescio.

Super 55. articulo dixit: Nescio.

Super 56. articulo dixit: se non audivisse de hoc.

Super 57. articulo dixit: Ego scio, quod Dominus Sfortia (Sforza) se nobiscum conjunxit; aliud nescio.

Super 58. articulo dixit: Frater Georgius instructus erat in armisante Dominum Castaldum, et ipse Frater cum esset in campo Kenyér, misit me ad accersendum Dominum Castaldum in Zasebes, et ita projecti versus Lippam, eam vi-coeperunt.

Super 59. articulo dixit se nescire.

Super 60. articulo dixit: Cum una essent Frater Georgius, Dominus Castaldus, Dominus Báthory, et Dominus Nádasdi, elegerunt Gasparem Peruscitz, et me testem, ut ad Turcas accederemus ad colloquium. Interrogatus quot dies essent obsidionis arcis, quando ipsi, ut praedixit, missi fuerunt ad arcem, respondit: — Erant praeteriti circa XVIII. dies, cum jam nostri arcem quater coeperant. Interrogatus, an antea Frater Georgius misisset aliquem suum servitorem ad colloquendum cum Turcis, respondit: Nescio, nisi quod Frater Georgius circa unam septimanam ante, quam nos essemus missi, accessit interdum ante prandium ad arcem, ingressus in quandam domunculam, quae in civitate prope muros arcis erat, relictis, qui ipsum comitabantur, aliquo spatio post se, eoque venisse servitorem Ulymanbegi ad colloquendum cum dicto Fratre, idque vidisse se testem, et multos alios, et cum ille exiret ex arce, sibi testi demonstrabatur, dicebantque: Ecce jam Turca exit ad colloquium cum Fratre Georgio; et item cum fere post spatium unius horae revertetur in arcem. Interrogatus, an sciret, quod Frater Georgius loquutus fuisset cum illo, respondit se nescire, sed quod fama erat in exercitu, quod Turcae peterent, ut salvi cum

armis et bonis suis dimitterentur, et ferebatur, quod Frater Georgius haec tractaret de consensu Domini Castaldi.

Super 61. articulo dixit: Cum nos missi fuimus, ut supra dixi, in arcem, hoc habuimus in mandatis, et Turcis nunciarem, si se, et arcem libere dedere voluissent, quod non occiderentur, ut Turcae responderant, se hoc modo dedere nolle, sed si, dedita arce, ipsi salvi cum bonis, et rebus suis dimitterentur. Interrogatus, an antea intellexisset, quod Turcae aliis conditionibus voluissent arcem dedere, respondit, quod constanter ita ferebatur, per exercitum, sicut supra retulit, neque aliter audivit.

Super 62. articulo dixit: Audivi ipsum Fratrem Georgium coram ipsum dicentem, quod melius esset Turcas dimitti ita, ut petebant, quam arcem diruere cum periculo et labore militum, et consumptione munitionum, et intelligebam, quod etiam in consilio talem suam sententiam proferebat.

Super 63. articulo dixit: Quando nos ivimus ad colloquium cum Turcis, ut supra dixi, non disvasimus deditioem, neque aliud audivi in exercitu de ista suspicione adversus Fratrem Georgium; bene verum est, quod secundo fuimus missi a Fratre Georgio, et praedictis Capitaneis de communi consensu, et ipse Frater jussit Gaspari Petruscitz, cum quo ego missus eram, ut Ulyman bego nunciaret, quodsi ille impetraret a Principe Turcarum restitutionem arcium Beke et Bekereke, et pacem inter Turcam et Romanorum Regem, se ipsius liberationem procuratorum, ut dici posset, Fratrem Georgium, et Ulyman begum pacem regni Hungariae peperisse, hisce Ulymanbegum respondisse, quod, si Frater Georgius efficeret, ut salvis cum suis, et bonis dimitteretur, hanc pacem procuraturum et effecturum. — Interrogatus, an forte ea suspicio, de qua in articulo, adversus Fratrem Georgium, fuerit in exercitu inter Germanos et Hispanos, quamvis ipse dicat, se de ea nihil audivisse, respondit se nescire, sed quod inter Hungaros nihil audiverit.

Super 64. articulo dixit: contenta in articulo vera esse.

Super 65. articulo dixit, quod Turcae se valde defende runt; sed quod penuria victualium laborarint, nescit.

Super 66. articulo dixit se nescire, quod Frater Georgius clam Turcis victualia subministraverit; sed tantum, cum ipse testis secunda vice, ut praedixit, ad colloquium cum Turcis ivisset, — Fratrem Georgium palam misisse unam ovem, citrios, pira, poma, et aliquot gallinas Ulymanbego per duos vel tres servitores, qui cum ipsis nunciis ibant; et quod exercitus Regiae Majestatis in principio commeatus satis abundanter habuit, quamvis postremo penuriam victualium passus sit; id tamen, inquit, causa Fratris Georgii non evenit, qui victualia in quibusdam locis vicinis comparaverat; sed unde evenerit, nescire. Interrogatus, unde nam iste defectus proveniret, cum Frater Georgius haberet in manu sua victualia, et videret exercitum penuriam pati, respondit: Hoc ego non possum scire.

Super 67. articulo dixit: Pauci ante recuperatam arcem ab exercitu discesserunt, quos Frater Georgius non impedit, neque, quod sciam, licentiam dedit. Interrogatus, an ipse Frater sciret illos discedere, dixit: Ego nescio.

Super 68. articulo dixit: nihil intellexi de hoc.

Super 69. articulo dixit: Nescio.

Super 70. articulo dixit: Non puto quod tantus defectus victualium fuerit in castris, ut propterea cogentur nostri Turcas dimittere, sed possibile est, quod et procurante Fratre Georgio, et fama advenientis Berlegbegicum exercitu, dimissioni Turcarum consenserunt Capitanei suae Majestatis.

Super 71. articulo dixit: Non credatis hoc verum esse, quia cum Ulymanbego cum Turcis excessisset ex arce circa horam prandii, sive decimam ante meridiem, vidi ipsum Ulymanbegum longe discedentem, et ego tota ea die usque ad crepusculum noctis, qua discessit ab exercitu, fui cum Fratre Georgio; et non video quomodo potuerit ad ipsum accedere. Interrogatus, an forte nocte reversus fuerit ad Fratrem Georgium, respondit: — Nescio.

Super 72. articulo dixit se nescire. Interrogatus, an sciat, quod Frater Georgius aliud Ulymanbego donavit discedenti, respondit: Nescio praeter ovem, et alia, de quibus superius dixi.

Super 73. et 74. articulis dixit: Nescio.

Super 75. articulo dixit: Nescio, quia post discessum Ulymanbegi fere omnes nobiles diversi in suas domos redierunt, et ego in meam.

Super 76. articulo dixit: Verum est, quod Dominus Castaldus cum peditibus rediit in Transilvaniam.

Super 77. articulo dixit: Ut in articulo ponitur factum esse audiui; verum id aliter nescio.

Super 78. articulo dixit: Nescio.

Super 79. articulo dixit: Nescio.

Super 80. articulo dixit verum esse, indictum fuisse conventum, et ipsum Fratrem literas misisse, quas ipse testis vidit, ad convocandas Regnicolas ad conventum; verum, an id voluntate Regiae Majestatis fecerit, vel non, nescit.

Super 81. et 82. articulis dixit: Nescio.

Super 83. articulo dixit: Alii alia dicebant, multi eum appellabant proditorem; multi e contra eum bonum virum esse asserebant: ego nihil certi affirmare possum, sed ille quidem erat volubilis; modo Turcis adhaerebat, modo Christianis, prout sibi commodius videbatur, ad suam gubernationem, potestatem augendam, longe enim melius illi videbatur imperare, quam in monasterio esse.

Super 84. articulo dixit: Ego nescio de hoc judicare, neque scio qualis animus fuerit ipsius Fratris, vel quid futurum esset. Sed quantum ego ipsum Fratrem Georgium cognoscere potui, si vixisset, nullum socium in imperio habere voluisset.

Super 85. articulo dixit: De futuris contingentibus non possum determinare, quamvis existimem, quod postquam Dominus Castaldus fuit in Transilvania nomine Regiae Majestatis, nemo ausus fuisset insurgere contra Regiam Majestatem causa Fratris Georgii, exceptis suis ipsius Fratris servitoribus.

Interrogatus, nonne isti sui servitores potuissent magnos tumultus excitare, et pericula Regno Hungariae? Respondit se non credere, quod aliqui magni viri se cum illis conjunxissent, et ipsi per se parum, vel nihil valuissent contra exercitum suae Majestatis. — Interrogatus, nonne etiam Turcae et Vojevoda Moldaviae et Transilvaniae potuissent convenire

pro Fratre, adversus Regiam Majestatem et Transilvaniam?
Respondit: Nescio.

Super 86. articulo dixit: Ego nihil aliud scio de Dno Castaldo, nisi quod ille in Transilvania bonam famam habuit.

Super 87. articulo dixit: Quae supra dixi, vera sunt, et notoria, quemadmodum dixi.

III.

Első Ferdinándnak Balassa János részére adott meghatalmazó levele, kit mint biztosát Erdélybe küld.

Ferdinandus divina favente clementia Rom. Hungariae, Bohemiae etc. Rex semper Augustus.

Egregii et Agiles fideles nobis dilecti. Misimus in medium vestri hunc fidelem nrum magnificum Joannem Balassa de Gyarmath, comitem comitatus et capitaneum nrum soliensem, per quem de negociis ad vestram defensionem salutem, quietem, pertinentibus nuntiavimus, hortamur itaque vos clementer, vobisque committimus, ut verbis ipsius plenam fidem adhibere vosque nostris monitis clementibusque adhortationibus pro commodo inprimis diuturniorique quiete ac tranquillitate vestra accommodare debeatis, nostra erga vos gratia ac clementia pro vestris meritis nullo vobis est tempore defutura. Secus itaque ne feceritis Datum Vienne, die vigesimo tertio Junii, Anno domini millésimo quingentesimo quinquagesimo tertio.

Ferdinand.

Nicolaus Olahus,
Strigoniens. aepus.

Kívül: Egregiis et Agilibus universis et singulis trium generum siculis, partium regni Transilvaniarum fidelibus nobis dilectis.

Eredeti, egész ív papíron, első Ferdinand és Oláh Miklós eredeti aláírásával és királyi nagy pecséttel megerősítve.

Megvan Kemény b. I. t. II. k.

IV.

Isabella királyné megbízó levele Szalánczy János és Becský Márton portai követei részére.

Nos Isabella, Dei gratia Regina Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, etc. Memoriae commendamus per praesentes, Quod Nos, filiusque noster serenissimus, electus Rex Hungariae, de fide, et fidelitate, ac animi dexteritate et prudentia, rerumque gerendarum sufficienti peritia fidelium nostrorum Egregiorum Joannis de Zalancz consilarii nostri, et Martino Becskii Aulae nostrae familiaris ad plenum confisi, Eisdem hoc plenum mandatum nostrum plenamque et omnimodam facultatem nostram, in eo dedimus et concessimus, damusque et concedimus praesentium per vigorem: quod ipsi cum Excellentissimo ac potentissimo et invictissimo Imperatore Turcarum, domino et benefactore nro clementissimo et excelsa porta, de omnibus rebus et negociis nostris, filiique nostri, Serenissimi ac Regnorum nostrorum Hungariae et Transilvaniae libere agere, loqui, tractare, ad plenum concludere, et promittere, aliaque omnia et singula, que ad hoc necessaria, pertinere videbuntur. Mandatumque nostrorum, magis speciale quod praesentibus est expressum exigent, perinde ac si nos filiusque noster serenissimus personaliter interessemus, facere concludereque valeant atque possint. Promitemus in verbo nostro reginali filiique Serenissimi, quod quidquid per praefatos Oratores nostros cum eodem potentissimo et Invictissimo Imperatore Thurcarum, et Excelsa porta nomine nostro filiique nostri Serenissimi actum, tractatum, ordinatum et conclusum fuerit, rectum atque firmum sumus habituri, citra quemlibet dolum, fraudem et furtum (sic.) harum nostrarum vigore et testimonio litterarum. Datum in civitate nostra Alba Julia; vigesimo tertio die mensis Augusti. Anni domini Millesimo Quingentesimo Quinquagesimo Septimo.

Isabella.

Eredeti, egész íven, királyi pecséttel és a királyné saját aláírásával megerősítve, diploma alakban.

Megvan Kemény b. l. t. IV. k. 29 sz.

V.

János Zsigmond a Csik és Gyergyó székek primorait és primipilusait, a németek elleni hadjárat céljából, a Keresztes mezőre rendeli.

Joannes Secundus, Dei gratia Electus Rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. fidelibus nostris Universis, Egregiis Agilibus Iudicibus nostris Regiis, senioribus potioribus. et universitati primipilorum sedium nostrorum Siculicalium Csik, Gyergyó salutem et gratiam. Meminisse potestis, quod superioribus comitiis, publica regni necessitate perpensa, ut videlicet imminencia pericula commodius et maturius evitentur, paribus votis conclusum et deliberatum extiterat, ut singuli nobiles cum sedecima parte colonorum suorum, more bellico et militari, optimis instrumentis instructi, insurgere deberent. Cum itaque varii rumores quotidie increbescant et ad nos de conatibus et studiis hostilibus Germanorum deferantur: statuimus pro decreto publico, dominorum regnicolarum adversariorum nostrorum conatibus obsistere. Mandamus itaque fidelitatibus vestris firmiter, sub poena in articulis expressa, ut visis praesentibus, statim vos primores universi et singuli capitati, vos vero primipili cum tertia parte primipilorum, iuxta limitationem proximis diebus per fideles nostros Egregiis Franciscum Mikola consiliarium et Paulum Bánffy praefectum castris nostri Székeltámadt, ac Capitaneum sedium nostrarum Udvarhely, Maros, Csik, Gyergyó factum, ex illis sedibus, militari et bellico modo movere et citra quamlibet cunctationem, ad campum Keresztesmező venire; sub poena nominata, modis omnibus debeatis et teneamini, ubi nos quoque personaliter constituti sumus. Secus in quantum vobis patria, uxores, liberi cari existunt, poena sub praemissa, nullo modo facturi. Datum Thordae, feria Secunda proxima, post festum Sacrae Pentecostes. Anno Domini Millesimo Quingentesimo Sexagesimo Sexto.

Joannes Electus Rex (L. S.)

Eredeti, fél íven, János Zsigmond sajátkezű aláírásával és az országos pecséttel, diploma alakban.

Megvan Kemény b. l. t. IV. k. 32. sz.

VI.

Esketés a székelyek fölkeléséről János Zsigmond ellen.)*

Felséges kegyelmes urunk! Örökkévaló hűséges szolgálatunkat ajánljuk az felséged kegyelmességébe alázatosan. Jelentjük felségednek, mint kegyelmes fejedelmünknek, hogy az vitélő Andrassy Péter, Szent-királyon lakozó, hozzá minékünk az felséged vallató parancsolatját, karácson után való szeredán, kibe több hivei között, felséged nekünk is parancsol, hogy az minemű bizonságokat előnkbe hoznak, hitek szerint megkérdeznők, az mirül kérdeznének és felségednek hiven megírnók: azért az felséged parancsolatjának mindenekben engedelmosok akarván lenni, az megnapzott**) napra menénk Szentkirályra Csikszékbe és az mi élénkbe hozott dolgokat megesketvén, hitekre és felségednek tartozó hűségünkre megkérdezők, kik rendszerént így következnek és ezt vallják hitek szerint:

Ménasság-falva.

Pekó Imre, ménassági megesküdt és hiti szerént ezt vallja, hogy Csapóba az mely dolog történék: az szentgyörgyi Barla Ferencz jüve nyíllal dárdával fel készölve, ugyan azonnal mindgyárást felmene az falu közt az kápolna felé. Mondám neki: mit miveltek Ferencz uram? És azt mondá: nem ember az, ki feleségét meg nem menti. Ő azért mindazáltal elmene és azt is nyilván mondhatom, hogy az falu is felzendült vala rajta, ha Götte András, Péter Benedek, Domokos ne csendesitse őket. Ezt mondják vala nekik: mind elvesztek, ha valamit indítatok. Ezzel csendesedének meg, jóllehet sok szó esék ott téltul; de kiváltképpen Elekes Pál, Antal, Barabás, Berecz Pál,—ezek még nógatják vala az népet, hogy egy sincs ember benne. Ez két ember nagy sok szóval szállíták meg.

*) Az egyetlen okmány, melyet eddig e tárgyban ismerünk s mely ezt illetőleg némi fényt derít. P. Sz. K.

**) Kitzött helyett.

Domokos Bernald megesküdt és hiti szorint azt vallja, hogy ő felsége számára ment volt kaszálni és haza jöve tállja *Barla Ferenczet* az szent-györgyit, ive, nyila nála és kepi *) és ezt mondá, hogy felesége, két leánya oda vagyon az kápolnához; meglátom hova vitték? Én mondám neki: ne menj Ferencz uram. Ezt is látám, hogy Bereczky Pálnak vala ive, fegyvere. Pál Antal Barabást hallám, hogy kérdé Götte Andrást, micsoda fegyvert vigyen? Götte András azt mondá: hogy semmit ne, hanem csak kaszát, mert kaszálni hittak.

Götte András megesküdt és hiti szerént ezt vallja, hogy Pekó Imrének lött előbb hire benne, hogy az kápolnához Andrassy Péter reájok ment; megmondá az szentegyháznál az falubelieknek, kik ott valánk egynehányan, nem jót beszélnek. Én kérdém, mi dolog? És ezt mondá Pekó Imre: behajtották az népet Szent-Miklóstra. Ezen igen bosszonkodának. Monda az nép közül némely: vegyünk fegyvert, véljük meg feleségünket, gyermekünket tőlük. Én mondék, hogy senki azt ne művelje; nem következik jó benne; mikor én ez szót megmondám, monda Péter Benedek: „Istenemre mondom, csináljátok; minem ő fejektől cselekednek. Nekemes oda vagyon egy fiam, de hiszem megjő. Azon közben mondának az népek, kiket kaszálni hittak vala: miud menjünk! Én mondék: én kaszával megyek, mert engem kaszálni hittak; ez hir halva szánom vala feleségemnek az ott voltát. Én onnat haza menék; lovamat megnyergelém. Mikor az lóra felülök vala, jöve oda Pál Antal Barabás, mondá ezt: no Götte András, mint megyünk Fülébe? . . . Én mondék: én kaszával megyek, mert engem kaszálni hittak; noha feleségem oda vagyon az kápolnához; az számára is viszek kenyeret az tanisztorában **) ha megszabadíthatom oda megyek és megszabadítom. Azon monda Barabás: fegyvert visz-e? Én mondék: nem viszék semmit, a kit megmondtam; úgy cselekedhettek, hogy az seggünköt megkaróztatjátok. Avval ő kimene az kapun, én is lovamra ülék, kaszálni menék.

*) puzdra helyett. Innen a kepe-féle egyházi megrovás.

**) Tarizsnya-(Torniszter) helyett.

Én aztán nem tudom, mit gyarattak (igy) azután ő is eljött vala kaszálni. Immár jól elmentem vele az útban és találám; ott áll vala ivvel, nyilával, kepevel. Én mondek: mit csinálsz itt Pál Uram? Ő azt mondá: drága embernek felesége, gyermeke. Én mondek: jobb volna, hogy bemennél az patakba. Én tovább nem tudom, hogy ment volna: mástól hallám, hogy látták Barla Ferenczet és Barla Albortet; jöttek volt fel az kápolna felé fegyverzett kézzel.

Götte Dienes megesküdt és hiti szerént azt vallja, hogy az több társi mondták, hogy Barla Ferencz ivvel, nyilával fegyverével megyen volt; egyebet sem tudok, sem láttam.

Péter Benedek megesküdt és hiti szerént ezt vallja, hogy az szentegyházhoz mentek volt és Pekó Imre azt mondja vala az kik az szent-egyháznál valának, azoknak, hogy ne miveljék, de az két ember: Bereczky Pál, Elekes ezt mondják vala: hogy bestye volna, ki feleségéért meg nem merne halni. Én eléggé fődtem vala őket és nagy dologgal csendesítém. Még továbbá ezt is látám, hogy Barla Ferencz lován az kápolna felé ment, fegyvere nála vala. Ezt uramnak is megmondtam vala.

Balás Péter megesküdt és hiti szerént ezt vallja, hogy ő egyebet nem látott, sem hallott, hanem Barla Ferenczet és Barla Albertet látta, hogy fegyveres kézzel mennek vala az kápolna felé . . ez dolognak eseti után a szent-györgyi gyűlés felől én semmit nem tudok.

Mely mi vallatásunknak módját az miképen eljártunk benne, Felségednek minden rendivel és módjával, hitünk szerint megirtuk. Tartsa meg Isten Felségedet az megnyomort hazánknak oltalmára sok esztendeig ragy jó egészségben. Költ ez levél Szent-Királyon, ez megnevezett karácson után való szeredán 1569.

Felségednek alázatos hívei

Antal Pál Szent-Királyról.

Pál Deák ugyanazon Szent-Királyról.

Kivül: Serenissimo, Illustrissimo Principi dno dno Joanni secundo, dei gratia electo Regi Hungariae, Dalmatiae, Croatiae dno dno nobis Clementissimo.

Eredeti, egész íven, fél góth betűkkel írva.

Megvan Kemény b. l. t. IV. k. 34. sz.

VII.

Békes Gáspár adománylevele Pattantus Balázs hadnagya részére egy csombordi nemes telekről.

Én Békes Gáspár Kornváthi, Fogaras földének szabad Ura és örökös Ispánya etc. Adom emlékezetül ezen levelemnek rendiben mindeneknek, a kiknek illik: hogy mi meg tekintvén tekéletes emberséggel való szolgálatját az vitézlő Pattantus Balásnak, bogárdinak, ki mi nekünk hadnagyunk: az nemes házat: ki régen Borday János deáké volt, annak utána Antal deáké Csombordon, őneki adtuk, minden szabadságaival és hozzátartozó örökségével, szántóföldeivel szénarétével, szőlőjével, erdeivel, mezeivel, mindennel, akik régtülfogva ahoz a házhoz valók voltak, hogy birja azt örökken örökké fiuról fiura és azoknak megmaradéki-ra; meghíhatatlanul^{*)} örökképen. Adjukes ez mi levelünknek rendivel, kinek bizonyására és örökös állandóságára adtuk mi ő neki ez mi pecsétünkkel és kezünk írásával megerősítettett. Fogarasban Szent-Wid nap előtt való szombaton: Ezer ötszáz-hetven-három esztendőben.

Id. Cáspar Bekes mpa. (P. H.)

Eredeti, Békés Gáspár saját kezű aláírása és vörös viaszra nyomott pecsétével (melynek paizsán sas-láb van, felette pedig *G. B.* betűk) megerősítve, egész iven; merített papíroson.

Megvan a Kemény bárói-ág levéltárában I. k. 54. sz.

VIII.

Báthori Kristóf fejedelem a magyar és szász egyházi rendet Nagy-Enyedre zsinatra hívja, hogy ott a Markházi Pál és neje Mojszin Saphira közötti pört elintézzék; a meghalt Alesius Dénezs helyett más Superintendenst válasszának s az egyház ügyeit rendezzék.

Christophorus Báthori de Somlyó, Vaivoda Transilvaniae et Siculor. Comes, universis et singulis pastoribus et minis-

*) Visszavonhatlanul helyett.

tris Ecclesiarum in Comitatu Thordensi existentibus et comorantibus praesentibus visuris salutem et favorem. Non fugit vos, qualiter nos praeteritis diebus pastoribus Ecclesiarum nationis hungaricae et saxonicae Augustanae confessioni adhaerentibus injunxeramus, ut habita intra se deliberatione de brevi termino et loco competenti concluderent, quo pastores et ministri Ecclesiarum convenirent et omnia accurate agerent, nec non causam inter Egregium Paulum Markhazi et generosam dominam Saphiram Moisy, quae in foro conscientiae agitata semel est, denuo recognoscerent ac utriusque conscientiae consulere. Interim Reverendus Dionisius Alesius superintendens ungaricarum Ecclesiarum moritur, quo mandatum nostrum exequi minime potuit. Quin autem Ecclesiae orbitas requirat, ut in demortui locum, vestrum omnium suffragio alter sufficiatur: mandamus vobis et vestrum singulis firmiter, ut citra omnem excusationem, ad dominicam individuae trinitatis proxime venturam, hoc est 2 diem Junii, Enyedinum tempestive occurratis, ibique compareatis tractari de his omnibus *) . . . ad Ecclesiae emolumentum multorumque salutem . . . demque ante omnia ex vobis aliquem virum pium et eruditum in locum demortui superintendentis deligend. . . Electionem tamen fieri non sine nostro suffragio nostraque approbatione volumus; postmodum negotiis insistentes ardius ut vite et cum bono ordine omnia fiant in Ecclesiis vestris recognitionem earum praetextum assumentes, juxta verbum Dei salvam vestram conscientiam. Destituentes ita demum si fieri potest, pacatis illorum conscientias, medio concordiae consulere, sin minus, quod putabitur, salutaris et quod ad gloriam Dei et nos ad perpetuam carnificinam turbatarum conscientiarum spectare videbitur, decidere ac pronunciare; de hisque omnibus nos edocere inodis omnibus debeatis et teneamini. Secus sub poena alias in talibus observari solita minime facturi. Datum Albae Juliae die 10. Maii 1577.

Christophorus Báthori de Somlió.

Eredeti, fél íven, Báthori Christoph aláírásával és fejedelmi pecsétével megerősítve, diploma alakban.

Megvan Kemény b. l. t. IV. k. k. 46 sz.

*) A kipontozott helyek kiköptak.

IX.

Báthori Kristóf fejedelem rendelete az iránt, hogy mind azok, kik valami eretnokségben leledzenek, Koppáni Orbán enyedi senior és lelkész előtt vallomást tenni megjelenjenek.

Christophorus Báthori de Somlyó, Vaivoda Transylvaniae et Siculorum Comes etc. Universis et singulis honorabilibus, egregiis, nobiles et ignobilibus bonae tamen ac honestae famae et conditionis utriusque sexus hominibus, tam ecclesiasticis, quam secularibus ubilibet in Comitatu Albensi, Transylvaniae existentibus residentibus salutem et favorem. Expositum est nobis in persona Reverendi Andreae Sandor Thordensi superintendentis ecclesiarum hungaricalium in Transylvania, qualiter ipse medio vestrum de eo utrum pastor et Concionatores vestri vel aliae quaelibet personae ecclesiasticae et seculares nobiles et ignobiles quocumque officio fungentes contra praecipuos fidei Christianae articulos aliquid blasphemiae docuerunt, senserunt vel locuti sunt; item si quid contra sacramenta a filio Dei instituta blasphemati sunt vel harum aliquid abrogaverunt, item an aliquid contra filium Dei et Spiritum sanctum blasphemiae dixerunt, vel meritum filii Dei obsecrare conati sunt; aut aliqua ipsamque religionem orthodoxam profanarunt; item si qui eorum in baptisandis infantibus vel copulandis conjugibus, praeter officii sui rationes quaepiam tale contra institutionem ecclesiae commiserunt de aliis quoque articulis coram latius declarantes ad pas*) . . . quandam et attestationem celebrare fatere vellerent. Verum formidaret, in eo ipse exponens, ne vos sese a dicenda patendaque in praemissis veritate quoquo modo abstrahere, vel aliquis vestrum se abstraheret, communem justitiam sibi in hac parte abnegaret. Qua cum nemini debeat abnegare, pro eo committimus harum serie firmiter ut dum et quand**) cum praesentibus requisiti fueritis, vel quilibet vestrum requisitus fuerit, statim vos persona ecclesiastica in praesentiam ve-

*) Ki van szakadva.

**) Olvashatlan.

nerabilis Urbani Koppani pastoris Enyediensis, vos vero ignobiles in praesentiam vice comitum Judlium dicti Comitatus Albensis et Thordensis item provisorum et quorumlibet locorum praefectorum et officialium, vos vero ignobiles in praesentiam iudicum vestrum ordinariorum tamque tam in praesenti hominum Nostrorum vaivodalium sub onere singularum sexdecim marcharum gravis ponderis, personaliter accedere, ibique vos ecclesiastici ad puritatem conscientiae vestrae, vos autem nobiles et ignobiles ad fidem vestram Deo debitam, qualiscunque vobis super praemissis coram latius declarandas constiterit, restituendo veritatis suo modo dicere fateri et attestari modis omnibus debeat et teneamini. Superquaque fassione et attestazione vestra, has tandem per praescriptos homines nostros fide eorum mediante conscribendas, sub sigillis eorum connotato exponendas dari volumus et mandamus commune iusticia et aequitate suadentes. Secus igitur non facturi. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Albae Juliae decima nona die Mensis septembris, Anno Domini Millesimo Quingentesimo Septuagesimo octavo.

Lecta.

Eredeti, fél íven, diploma alakban, fejedelmi pecséttel ellátva.
Megvan Kemény b. l. t. IV. K. 48. sz.

X.

Báthori Zsigmond, Gerendet s az ahhoz tartozó falvakat, részjószágot Józsika Is'vánnak s illetőleg ennek neje Fűzy Borlálának ajándékozza.

Nos Sigismundus, DEI gratia Transilvaniae, Moldaviae, Valachiae transalpinae et sacri Romani imperii Princeps, partium Regni Hungariae Dominus, aurei velleris Eques et Siculorum Comes. Etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod nos cum praesentis turbulenti temporis statum et conditionem considerantes et in animo nostro diligenter revolventes, tunc vero moti singulari illa pietate et clementia nostra, qua erga magnificam Barbaram Fűzi, consortem magnifici Stephani Josica

Cancellarii et Consilarii nostri, consanguineam autem nostram afficiunt, totale et integre castellum domumque et curiam nobilitarem in Gerend ac portiones possessionarias et praediales in eadem Gerend, necnon Oláh Lóna, Egerbegy, Gerend-Keresztur, Hadrév, Órke, Kecze, Vajdaszegh, Czikud, Alsó-Füged et Középső-Füged vocatis possessionibus, item praedium Gerend-Szent-Márton nuncupatum, omnino in Comitatu Thordensi existentes, habitas iam suprafato Stephano Josica, partim nomine et titulo notae infidelitatis quondam Joannis Gerendy de praenotata Gerend, per nos in perpetuum donatas, partim vero de manibus magnifici Nicolai Apafii de Apanagyfalva Comitis Comitatus de Küküllő et consilarii nostri via perennalis concambialis permutationis ad manus nostras receptas, et adplicatas, ipsique Stephano Josica a nobis jure perpetuo datas et collatas: totum praeterea et omne jus regium, si quod in praescriptis castello, domoque et curia Nobilitari portionibus possessionariis et praedialibus qualitercunque existeret, aut eadem nostram et quibuscunque causis, viis, modis, et rationibus concernerent; collatione simul cum cunctis utilitatibus et pertinentiis suis et quibuslibet, terris scilicet arabilibus, vallibus, vineis vinearumque promontoriis, aquis, pluviis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum, et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, ad praenarratas, castellum, domumque et curiam nobilitariam ac portiones possessionarias et praediales, antelatumque ius Regium in eis qualitercunque habitum, de jure et ab antiquo spectantes et pertinere debentes sub suis veris metis et antiquis limitibus existentes. Porro theloniis, vadis ac decimis et urnis vini et frugum omniumque bladorum, et terra nascentium atque agnorum et apum, ceterarumque rerum decimari et nonari solitarum, in eo casu, si annotato Stephano Josica, in hisce praesentibus vel futuris disturbioribus temporibus, bellorumque tumultibus humanitas aliquid contigeret, memoratae Barbarae Füzy, ipsiusque heredibus et posteritatibus utriusque sexus universis faventer dedimus, donavimus et contulimus, imo damus, donamus et conferimus, iure perpetuo et irrevocabiliter

tenendas, possidendas pariter et habendas, salvo jure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum Albae, vigesima quinta die mensis, Anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo septimo.

Sigismundus Princeps.

Stephanus Josica,
cancellarius.

Lucas Váradi,
Secretarius.

Eredeti, egész íven, diploma alakban, Báthori Zsigmond, Józsika és Váradi saját kezű aláírásukkal és fejedelmi pecséttel megerősítve. Megvan Kemény b. l. t. IV. K. 75. sz.

XI.

Lecha Aga, a szultán által Perusith Máténak adományozott két falu, Kötké és Gyékényes kiadását parancsolja.

Köszönetem után, minden jót adjon Isten kegyelmednek. Minthogy Presit (Perusith) Mathé uramnak ő nagysága két falut adott meg, Kötkét, Gyékényest: azért mindjárt ezen levelem látván, bocsásd meg. Ő kegyelme vagy emberét bocsátja, avagy maga megyen oda, parancsolj megis, hogy szovát fogadják, uralják mint urokat. Egyebet ebbe ne cselekedjél.

Isten tartson meg jó egészségben.

Datum Albae-Juliae 7. Januarii 1600.

Lecha Aga.

Kivül:

Egregio domino Micha

officiali Szamosujvári

Mihi

Eredeti, eredetileg féliven, melynek alsó része le van szakadva ezért a címnek csak fele maradt meg.

XII.

Mihály Vajda Székely Mózes birtokában megerősíti.

Nos Michael, Valachiae Transalpinæ Vaivoda, Sacratissimæ Caesareæ, Regiæque Majestatis Consiliarius ac per Transilvaniam Locumtenens, eiusdemque cis Transilvaniam et partium ei subjectarum fines exercitus Generalis Capitaneus etc. Memoriae commendamus tenore præsentium significantes quibus expedit universis: quod nos dignum habentes respectum praeclaræ fidei insigniumque meritorum et obsequiorum Generosi Moisis Székely de Semjénfalva, Consilarii nostri et exercituum nostrorum Generalis Capitanei, quæ ipse imprimis Divo quondam Stephano Regi Poloniae etc. in omnibus bellicis sive expeditionibus contra magnum ducem moscorum susceptis, deinde Christophoro, Sigismundo et Andreae Bathoreis, principibus hujus Regni Transilvaniae, non sine eximia nominis sui laude et larga sanguinis effusione, pro locorum et temporum varitate exhibuisse et impendere perhibetur ac in posterum sacratissima præfatae Caesareæ et Regiæ Majestati, domino nostro clementissimo nobisque et huic regno pari cum fidelitatis obsequio se exhibiturum et impensurum pollicetur, jure compensam totalium et integrarum possessionum suarum Semjénfalva, Szövéte, Nagy Kede, domuumque seu curiarum nobilitarium in eisdem Kiskede, Medeser, Kadács, Szentmiklós, Vágnás, Dobófalva, Gyepes; item portionum possessionariarum in possessionibus Korond, Thordátfalva, Gagy in Udvarhely et So-Váradgya in Maros, sedibus Siculicalibus existentium habitarum, per nosque redacto superioribus mensibus hoc regno Transilvaniae armis potestatem nostram libertate, donatarum totales et integras portiones oppidi Szász-Régen et possessionis Magyar-Regen in Thordensi, item totalia similiter et integras oppidum Bathos prædium Alsó Gleden ac possessiones Buny, cum domo seu curia nobilitari, Ludvég, Vizsolya itidem cum domo seu curia nobilitari in eadem Kőbölkut et Viglak hactenus ad arcem Vécs tentas et possessas necnon Mező

Szilvás vocatas in Colosiensi comitatibus existentes habitas. Totum item et omne jus regium si quod in eidem etiam aliter qualitercunque existeret et haberetur, aut eadem et ad eadem nostram ex omnibuscunque causis, viis, modis et rationibus concernerent, collatione simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, foenetis, sylvis, nemoribus, montibus, alpibus, vallibus, vineis vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis; generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum integritatibus quovis nomine vocabulo vocitatis, ad eadem et easdem de jure et ab antiquo spectare et pertinere debentibus sub suis veris metis et antiquis limitibus existentes, nec non decimis et nonis vini frugum bladorumque omnium ex terra nascentium, item agnorum et apum aliarumque rerum decimari et nonari solitarum, absque ulla arendae solutione; praeterea cum aliis etiam curatis solitis et legitimis proventibus, emolumentis, obversionibus, libertatibus et praerogativis, memorato Moisi Székely ipsiusque haeredibus et posteritatibus masculini sexus universis, iis vero deficientibus vel forte non existentibus, etiam foeminei sexus universis; quibus itidem deficientibus egregio Stephano Székely fratri suo carnali, haeredibusque et posteritatibus ejusdem utrinque sexus, universe gratiosae dedimus, donavimus et contulimus, prout damus, donamus et conferimus, iure perpetuo et irrevocabiliter tenendas, possidendas pariter et habendas, salvo jure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Quae in forma privilegii redigentur dum in specie fuerint reportatae. Datum Albae Juliae, die vigesima quarta mensis Januarii. Anno Domini Millesimo Sexcentesimo.

Michael Bo (Vojvoda.)

(cyril betűkkel.)

Eredeti, egész iven, diploma alakban, Mihály vajda aláírásával és nagy pecsétjével.

Megvan Kemény b. l. t. II. K. 68 sz.

XIII.

Csáky István és társai biztosító levele Perusith Máté részére, bizonyos jószágokról, a Mihály vajda zsarnokságától megmentésök díjában.

Nos proceres, Magnatesque ac alii ordines status et Universitas nobilium regni Transilvaniae. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis: quod nos dignum, honorificum habentes respectum integritudinis, fide fidelium servitiorum praestolatorumque meritorum generosi Domini Mathei Perusith, quae ipse hic diversis temporibus et locis ac varias occasiones exhibuit et inpendit; tum vero potissimum instanti necessitate in qua pro publicae libertatis assertione et vitae nostrae a periculo mortis vindicatione, pari voto et communi consensu insurreximus, ut jugum cervicibus nostris a perfidissimo tyranno Michaele vajvoda impositum excutoremque idcirco eundem in eo affidendam et assecurandam duximus, quod in dominio bonorum et jurium possessionarium in totis videlicet et integris possessionibus Kerlés, et Kentelke in comitatu Dobocensi ac in totali similiter et integra possessione Kötke et portione possessionaria Gyékényes in Comitatu Szolnok interiori existentibus et habitis a Michaele vaivoda eidem donatorum et collatorum ipsum conservabimus ac conservari faciemus. Si autem praefata bona et jura possessionaria in possessionibus Kötke et Gyékényes habita, generoso Domino Francisco Was de Czeghe Comiti Cottus Dobocensis tempore successivo priori videlicet donatario restituerentur, tunc nos loco earum totalem et integram possessionem Árokalya vocatam in Comitatu Dobocensi existentem et habitam, nunc a generoso Domino Stephano Bodoni de Vayda Szent-Iván tentam et possessam, eidem Matheo Perussith collatueros alia possessione praefatum Dominum Stephanum Bodoni contentantes, prout affidamus et assecuramus praesentium vigore et testimonio litterarum mediante. Actum in Castris ad oppi-

dum Torda, positis, die septima mensis septemb. Anno Domini Millesimo Sexcentesimo.

Steph. Csaki. (L. S.) (L. S.) (L. S.)

Franciscus Alard. B. Bornemisza.

Stephanus Tholdy de Zalonta.

Bánffi Gabriel, Losonczi. (L. S.) (L. S.) (L. S.)

Mindszenti Benedek, atque

Universa Nobilitas Transilvaniensis.

Eredeti egész íven, diploma alakban, az illetők aláírásával és pecsétjével.

Megvan Kemény b. l. t. I. k. 93 sz.

XIV.

Basta biztosító levele Kemény Boldizs ír részére, melyben igéri, hogy sem személyében, sem vagyonában nem fog megtámadtatni.

Nos Georgius Basta Comes in Huszt, Liber Baro Dominus a Sult, Eques auratus, Sac. Caes. Regiaeque Mattis et Catholici Regis Hispaniarum Consiliarius bellicus, Eiusdemque Sac. Caes. Regiaeque Mattis exercitus regni Transilvaniae Generalis Capitaneus etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis: quod cum generosus Dominus Balthazsár Kemény de Lándor, ad gratiam et misericordiam Sac. Caes. Majestatis domini nostri clementissimae confugiens, sibi statuerit: ad humillimam eiusdem instantiam nobis propterea factam in eo ipsum vera fide nostra mediante: autoritate nostra a Sac. Caes. Majestate nobis attributa certificantes, assecurantes, affidantes duximus, quod illum neque nos ipsi in persona impediemus, neque per alios quospiam impediri permittemus. Quod autem ad bona illius attinet, universa et quaelibet ipsius bona tam mobilia quam immobilia desupra quarta parte antelatorum bonorum ipsius, fisco praedictae Sac. Caes. Mattis adjicientes justo tamen et legitimo titulo antea ab ipso possessa, eidem Balthassaro Kemény tenenda, possidenda et habenda assignabimus prout certificamus, assecuramus et affidamus harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum ex castris ad

possessionem Almasegh, die ultima mensis Octobris Anno domini Millmo Sexcen. Tertio.

G. Basta.

(P. H.)

Eredeti féliv, merített papiroson, sajátkezű aláírásával és címerével (négy részre osztott paizs, melynek első és negyedik mezején ugyanazon lovag, a második és harmadik tagjában pedig valami fogas gátna-féle a paizs felett sisak foszlányokkal; a sisak koro π ájából kiemelkedő sas.

Megvan Kemény bárói ág levéltárában I. K. 95. sz.

XV.

Hoffman, Imhoff és Rheener császári biztosok Kerlést és Kentelkét zálogczímen Kemény Boldizsárnak adományozzák.

Nos Sacratissimae Caesareae Regiaeque Majestatis Consiliarii et Excelsi Regiminis Provinciae Transilvanicae Commissarii etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis; quod nos Egregio Balthasari Kemény totales et integras Possessiones Kerlés et Kentelke in Comitatu Dobocensi existentes habitas, cum universis utilitatibus, ad eas pertinentibus, et de iure spectantibus, pro florenis Hungaricis mille quingentis, ad usus et necessitates praesentis belli Sacrae Majestatis Caesareae numeratis, pignoris titulo, usque redemptionis tempus inscripsimus et dedimus, prout damus et inscribimus, salvo jure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum in Civitate Medgyes die duodecima Mensis Novembris, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo quarto.

(P. h.)

(P. h.)

(P. h.)

Georgius Hoffman. Carolus Imhoff. Joannes Rheener.

Kivül: Hoffman György levele Kerlés, Kendtelkéről.

Eredeti, összehajtott féliven, mindhármuk pecsétjével megerősítve.
Megvan Kemény b. l. t. II. k.

XVI.

Báthori Zsigmond levele Kornizs Zsigmondhoz, Prágából magányügyben.

Magnifice Domine! Az kegyelmed levele én nálam sok okokért igen kedves volt, de főképen hogy az mi kegyelmes urunk császárunk, jó egészségét adták értenem; Isten ő felségét minden jókkal áldja meg, az mi közönséges jónkra is. Nem szükség volt leveleinek ritka voltát nálam excusálni; mert tudom kegyelmednek sok foglalatosságait. Elég énnekem, ha a sok különb-különbféle occupaciok, ha nem az nekem való írásra, csak az felőlem való barátságos emlékezetre adjanak; vagy inkább engedjenek kegyelmednek időt; hogy kegyelmed Naszvagi uramnak, ő kegyelmének az szabó, szakács, borbély és két inas felől szólott, megszolgálom kegyelmednek. Bizony nem búsitottam volna ő kegyelmét vele; de az szükség vitt reá; kit ugyan magam excusaciojáért megis irtam ő kegyelmének; hirt semmit nem irhatok; holott inkább kegyelmeteknél lehet az hir; ő felsége császárunk udvarában lakóknál, az hova mindenünnen folynak az hírek; magam felől azt irhatom; vajudzom (igy) az szegény köszvénynyel együtt; mely állapotól Isten mind kegyelmedet, s mind több jó akaró uraimat, barátimat oltalmazzon meg. Prága 2. febr. 1613.

Magnifico dominationi Vestrae.

Studiosissimus

Sigismundus Princeps.

Kivül:

Magnifico Domino Sigismundo

Kornis de Ruzka etc. etc.

Amico nobis carissimo.

Báthori Zsigmond sajátkezül levele, gyűrű pecsétjével ellátva egész íven.

XVII.

Kemény János levele atyjához Kemény Bo'dizsárhoz, melyben többek között Bethlen Gábor hanyatló egészségéről is ír.

Generose Domine Pater charissime !

Servitiorum meorum paratissimam semper commendationem. Kivánsága szerint való lelki testi sok jókat és egészséget kívánok adatni kegyelmeiteknek. Az nehéz út és rossz idő miatt előbb nem lehetett, hanem pénteken érkeztem Istennek hála békével ide Fogarasba; szombaton reggel az kegyelmed parancsolatja szerint, elérkezvén az kegyelmed utólszor írott levele is, kit az az szabados hozott, melyet én előltaláltam volt. Így mind az két levelet, az szolgabirákéval egyetemben elküldöttem Macskásy uramnak mindjárást; azóta várakozom im ma, im holnap; nem tudhatom az szabados vízben halt-e, avagy hová készül, immár elunám várni, noha Udvarbíró uram várja vala azt is, hogy Brassóból megérkeznék az ember, kit posztóért és egyéb dologért is az kegyelmed parancsolatja szerint küldött, de az kegyelmed nehézségétől tartván, tovább nem várakozhatám egyik után is, akarván kegyelmedet egyéb állapotokról certificálni. Az mi uram az szék állapotját nézi, abban kegyelmeiteknek immár mondja nincsen, mivel mikor én megérkeztem, immár az regalisokat irták, ez okon kegyelmednek törvényes széki nem lehet. Macskási Uram leveleivel ha megérkeznek az válaszszal kegyelmedhez mindjárt küldök, mert az praefigált napot így immár meg kell változtatni talán, ha ő kegyelmének mult eddig való mulatása az szabadosnak. Csudálom; ő kegyelmének is mindjárást értésére adom. Az regalisokat kegyelmednek megküldöttem. Az mi uram az ő Felsege*) állapotját nézi, bizony igen nyavalyás állapottal vagyon, szörnyü hurut és fuladás vagyon rajta, de az ki nehezebb, nem alhatik, sem ülve sem feküdve, és nehezen is emészt,

*) Bethlen Gábor.

gyakorta az mi keveset eszik is, kiadja; kegyelmed és az hugaim felől is mind az asztalnál, mind csak privatim becsülettel kérdezkedik, honnan vette nem tudom, mondá azt is hogy Cseffey uram az hugomnak meglátására sőt ugyan kéretésére indult volt, kérdezvén ábrázatjokban, ha az himlő kárt nem tett-e? Az Muszkát, Juszuíf Agát és Mikes Sigmond uramat expediálá ő Felsége portára. Istennek hála, arról minden jó állapotok vannak, csak Isten ő Felségét gyógyítsa meg. Toldalagi uramnak az kegyelmed levelét megadtam, ő kegyelme haza is mene. Az mi uram illeti a kamarási dolgot; arra ő kegyelme magát így resolválá, hogy ha csak ír tisztartójának, fél hogy semmi nem telik benne, hanem Isten azt engedvén érni, maga alá megyen Szent Benedekre, ő kegyelmednek értésére adja mikor ott leszen kegyelmed küldjön és mindjárt kézben adja az latrot, mivel ő kegyelme ebből semmit nem tudott ez ideig ő kegyelme mostan haza mene, kegyelmednek szolgálatját ajánlja. Im szintén most érkezék uram, Macskási uram levele, mi választ irt, kegyelmednek küldöttem. Rédei János urammal végeztem uram a kőművesek dolgáról, abból fogyatkozás nem leszen, csak azt várja ő kegyelme, mivel most connumerálják az Olaszra ment jobbágyokat, melyik jött ő kegyelmekkel az kőművesek közül melyek jók és melyek nem. Az kegyelmed levelét köhalmi királybíró uramnak megküldöttem; még válaszom nincs, de holnap maga is itt ben léssen s nyomban szóval is végezek felőle. Az kegyelmed ide való fáradását nem látom uram most szükségesnek lenni. Az Majorbírónak az kegyelmed levelét megadtam és Kamuti István urammal végeztem az széna, abrak állapotjáról. Az kötelek veretése felől uram ezt cselekedtük, hogy az negyven főre való kötelekre kiadattam az kendert, de az többire nem reménylem hogy jusson kender, kegyelmed arról certífiáljon mindaz által, hogy ha kenderünk marad, vadhálóra való kötelet avagy másféle hálónak való inakat csináltassunk. Az kegyelmed sallariumába való marhát uram sollicitaltuk, egyéb féle marhát megadott: de az vágó barmot ő Felsége hire nélkül udvarbíró uram nem meri megadni; abban uram én módot kercesek és kiszerezem. Az lovaknak elküldését uram az mi

nézi, mihelyt érkeztem, mindjárt küldöttem érettök, de nem találtathattak Hévizen, az mint megadtam volt, hanem csak lassan az Barcza egyik falujából másikba akartak menni velök és ugy Hévizre. Az Barczán nehezen találtathattam fel, ma érkezének meg velek. Istennek hála kiknek minden kár nélkül hozta jámborul Székely János ur egyetmást portékámat, az lovakat is csak hogy bizony igen megösztvéredtenek az hosszú ut miatt. Ez okon holnap megnyugotván őket, azon leszek, hogy holnapután is gondviselés alatt elindítsam. Tholdalagi János uramat itt nem találtam uram hanem bona occasione említtem ő Felségének, hogy az mi dolgunk is még csak in suspenso vagyon. Jósikával nem tudom, ha procedalt-e valamit az dologban Tholdalagi uram az ő Felsége parancsolatja szerint, avagy nem, meiyre ő felsége azt mondá, hogy semmit nem tud benne, annak utána miben lött, hanem kegyelmednek kell tudni. Ugy veszem eszemben, hogy ha miben requiráljuk ő Felségét, talán meg nem fogyatkozunk; kegyelmed is írjon Tholdalagi uramnak. Az adóság felől mit írjon Macskási uram leveléből kegyelmed megértheti. Vitéz Lászlót contentáltam, mindaz által uram Macskási uramtól kért volt Tholdalagi Mihály uram most itt Fogarasban 35 tallért, de annakutána nem kívántatván nálam hagyta, hogy megadjam. Én addig meg nem adom, mig kegyelmedtől nem értek felöle, hanem ha az többinek szerit tehetjük, fizessük meg az tárházba. Ő kegyelmével azután megalkudhatunk. Az tálak dolgáról mit concludált, Macskássy uram leveléből érti kegyelmed. Az fejtóvári zsidó még el nem érkezett, ha eljü, gondom leszen az viasz elszorzására. Az magam dolgát uram az mi nézi, Istennek hála türethetőképen vagyon. Az tractát immár elkezdtem Kékedi uram által; eventusa mi legyen, nem tudom, mindazáltal Istentől jót remélek. Némely nap ő Felsége beteges állapottal lévén, maga vala csak, és az kegyelmed állapotjáról is beszélgettem. Mondá azt is, hogy valahova el ne menjek, hogy ha ugyan nem könnyebbedik, legyenek mellette betegségében (mi végre nem tudom, noha azon kívül is tartoznám). Eötves Mihály-nál uram habár mi csak és egyéb gyümölcs is vagyon, ha kegyelmed érte küld. Bizony, uram, olajmag nincsen ő Fel-

sége számára is semmi. Udvarbiró uram most irni nem érkezik, hanem szolgálmat bocsátván haza, attól ő kegyelme is ír kegyelmednek. Tartsa meg Isten kegyelmedet jó egészségben. Datum in Fogaras 13 die Mart. Anno 1629.

G. D. V. Filius et servitor paratissimus.

J. Kemény.

P. S. ha tál, tányér kívántatik több is, ha számomra is vétetne kegyelmed, megszolgálám kegyelmednek. Elég leszen ugyan ott, azt mondá Kékedi uram.

Eredeti, egész iven, az egész Kemény János írása.

Megvan Kemény b. l. t. IV. K. 116 sz.

XVIII.

Kemény János levele atyjához Kemény Boldizsárhoz, Szentpály Andrásnak adandó útlevél dolgában.

Generose Domine, Pater charissime!

Servitiorum meorum paratissimam semper commendationem, ac filiolum obedientiam. Isten kegyelmedet kívánsági szerént való sok jókkal, jó egészséggel áldja meg. Az kegyelmed Kamarásról 20 die irott levelét meghozá uram az Szentpáli András uram szolgálja 24 die, ide Fogarasba, melyben többi között kegyelmed parancsol arról is, hogy ő kegyelmének ebbeli dolgában szolgálják és ő Felségétől kimentelire való veniat impetrálnék. Mert uram én mind az kegyelmed parancsolatja s mind az ő kegyelme kívánsága szerént ő Felségének proponáltam, noha bizony nagy consideratio volt az dologban, holott tudván azt, minemű suspicioban lőtt legyen ő kelme ez előtt való egynehány nappal, tudván ő Felségétől Magyarországbán menő veniat az gyűlés előtt és az dolognak exitusa előtt kérném ő kegyelmének, majd tartottam attól, hogy valami iteletet—ha egyebet nem is, azt hogy értvén az dolgot, nem tudok semmit felőle gondolkodni, — veszek magamra ő Felségétől; mindazáltal ő Felségének megemlítetttem, ugy hogy ha lehetséges, és oly derekasabb suspitióban nincsen, mely miatt szükségképen az gyűlésre comparealni kelljen, his conditionibus értvén micsoda okokat

praetendáljon kimeneteli felől való szándokban ő kegyelme, hogy ő Felsége elbocsássa, arról szóllottam. De Uram, ő Felsége el nem bocsátja ő kegyelmét, mivel Szombathely Márton ő kegyelmére igazított, hogy az Palatinus uram udvarában ő hirdette, beszéllette volna, hogy Szombathelynek itthon jószágát elvették, és hogy ő tartotta volna hirrel, mind hogy haza ne jüjjön, mind pedig hogy Constantinápolyban indulván, hogy Erdélyen ne jüjjön által, ez okon kellett Lengyelországra kerülnie. Ennek az dolognak akar ő Felsége bizonyosan végére menni, minthogy pediglen Szombathelyt assecurálván, mi Tholdalagi urammal együtt arról, hogy sem jószága el nem vétetik, sem magának bántódása nem leszen, noha sokképen violalta vala az conditiokat, melyre nézve ő Felsége megbánthatta volna, mindazáltal condonálván ő Felsége, meg nem háborgatá, sőt az dési kamara-ispánságot adá neki. Mostan az nyughatatlan elméjü ember hitetlen ember ujonan ismét az portára, az német agensnek, és Palatinus komornyikjának leveleket irt, melyeket intercipiálván ő F.-hez hozának, kikben sokat irt szokatlan tudatlan irásával. Nem érthetjük mit teszen, de többi között megvagyon, hogy ő nyolczad nap alatt megindul Bécsbe, Császárhoz megyen, ezt értvén ő Felsége Cseffi uramat expediálá érette, és még otthon tapasztalván, megfogták, és így immár azt gondolván, hogy jobban kinyilatkozik dolgok, ez okon nem bocsátja. Ő Felsége resolutioja felől patriáját kegyelmének küldöttem. Én csudálom ha afféle dologba kellett oltani magát olyan embernek. Az mint pediglen kegyelmednek proponálta ő kegyelme, az maga leveléből az mint tetszik, nem szinte oly felettibb desperata az öreg asszony nyavalyája, mondván ő Felsége hogy kegyelmedet is requirálta volt felőle és nem értem az dolgot, kegyelmed is irt felőle, és így ő Felsége maga mondá, hogy az dolgot kegyelmednek is irjam meg miben legyen. Az ládát Uram az fűrészhez való vasakkal együtt elküldöttem, az lóra való negyven kötelet Uram megküldöttem volt még Székely Jánostól. Az mely vánkös-héat Kékedi uram elküldött vala formára Mikes urám és maga szolgálái után, meghozván azt is az csótárral együtt megküldöttem, az kegyelmed parancso-

latja szerint, Brassóban is Gázsit az sógorához elküldöttem volt, de egy forintnál felebb nem akarja elvenni az berbécseket, dutkát és garast akar érte adni, mindazáltal azt mondotta, hogy ide jű Fogarasba, ma vagy holnap és beszél velem, kegyelmednek mindjárt ujobban értésére adom akaratját, énnékem azért uram az tetszenék, hogy ha árosa találkoznék, ne kellene erre semmit várakozni.

Irtam volt az oltoványok felől is. Mind Biró, Fohnagy és Hersely uraméknak, de nem küldötte nek Uram, mert azt irták, hogy most nem leszen semmire jó, mivel még ott igen hidegek vagynak, hanem ez után tiz vagy tizenkét nappal kell érte küldeni, örömet küldenek. De mivel mi addig itt nem mulatunk, Udvarbiró uramra bizom, hogy érette küldjön ő kegyelme. Az minék szerit tehetük Uram itt, és Nagy Sinken küldöttem. Ő Felsege Istennek hála valamivel könnyebben vagyon, alkalmasint mostan pénteken meg akar indulni innét Fogarasból. Az gyermek lovak Uram békével vannak, az Tódornak lött volt az felülés felől való olején az térdén alól valami csomócska; mind azt tudtuk, hogy holttetem, dörgöltetem, hanem most meglágyult, és kivágatom neki, azt jovallyák Török János uramék, mivel igen meglágyult. Isten tartsa meg kegyelmedet jó egészségben. Datum in Fogaras 26. die Martii Anni 1629.

Filius et Servitor paratissimus
J. Kemény.

Kivül:

Generoso Domino Balthasari Kemény de Bükkös, Serenissimi Principis Domini Domini nostri clementissimi Consiliario Comiti Cottus Albensis, nec non Capitaneo Arcis ac Praesidii Fogarasiensis, Domino Parenti charissimo.

Eredeti egész íven, az egész Kemény J. sajátkezű írása.
Megvan Kemény b. l. t. IV. k. 114. sz

XIX.

Brandenburgi Katalin körrendelete, melyben Hunyadmegye rendeit, férje Bethlen Gábor temetésére s egyszersmind országgyűlésre is meghívja.

Catharina Dei gratia nata Marchionissa Brandenburgica, Sacri Romani Imperii et Transilvaniae Princeps, partium regni Hungariae Domina, Sicularum Comes, ac Borussiae, Juliae Cliviae Montium etc. Ducissa.

Illustrissimi, Magnifici, Generosi, Egregii et Nobiles, fideles nobis sincere grati, salutem et gratiam nostram Cum inevitabilem hanc natura mortalibus legem praescripserit, ut fragili continuisque aerumnis obnoxium hoc corporis ergastulum relinquere, et meliore parte nostri hinc emigrare debeamus; ideoque nullis fatalem vitae periodum hactenus evitare licuerit, sed finis omnis mundi huius inanis gløriæ ipsa morte terminata sit: illud quotidiana rerum experientia semper omnibus palam demonstravit, adeo, ut hoc tristi etiam rerum nostrarum documenta statu, quibusvis Serenissimus et Celsissimus Dominus, Gábel Sacri Romani Imperii et Transilvaniae Princeps, partium Regni Hungariæ Dominus, Sicularum Comes, ac Oppuliac Ratiboriaeque Dux etc. Dominus et maritus noster desideratissimus, hujus rei hisce diebus praeberit. Is enim cum omni vita rebus fortiter et praeclare gestis, aeternum nominis decus sibi comparasset, paternaque plane cura subditorum suorum commodis, benigne prospectum nolisset, tandem ut sunt res mortalium caduca, gravissimi morbi vi per aliquot mensium spatia tentatus, cum vim ejus ulterius sustinere nequaquam valuisset, in ipso laudum et gløriæ cumulo, aetatis vero Anno Quadragesimo nono, hic Albae Juliae, decima quinta die Mensis Novembris, hora undecima ante meridiana, certa in Deum fiducia plenus, placidissime animam Creatori suo reddidit. Princeps magnanimitate, prudentia, pietate christiana, singularique rerum omnium experientia, cum primis memorabilis, qui etsi imma-

turo fato, cum perenni suorum desiderio sublatus sit, famae tamen virtutumque suarum monumenta, cum Illustri rerum praeclare gestarum gloria, et nunquam intermoris laudum praeconiis, in animis omnium reliquit. Cuius inusitatae admirabilisque virtuti, etsi suorum eximia pietas, debito honore semper responsura sit: tamen cum supremum charitatis officium, erga exanime Eius corpus declarandum, iustaque funeri persolvere debeamus: ea certis gravibusque de causis haud differenda, sed in hac eadem Civitate Alba Julia, et majori Aede Sacra, loco per ipsum ordinato exequenda, et die vigesima quinta Januarii, Anni Millesimi Sexcentissimi trigesimi, Eum veris lacrimis tumulandum decrevimus. Cum autem insignis fidelitatum vestrarum, erga beatissimae memoriae principem, et maritum nostrum amantissimum obsequii certae simus: edocendas de his eisdem benigne volumus; hortamurque et clementer mandamus, ut memores paterni eius erga fidelitates vestras affectus, singularisque clementiae et favoris, debiti obsequii sui signa declarare et per certos praecipuosque ex numero suorum huc expeditos, funusque tanti, tamquam laudatissimi Principis sui, et vere patris hujus Patriae cohonestare eadem haud praetermittant. Facturae, rem gratissimae defuncti Principis memoriae suaeque erga Eum observantiae condignam, et in reliquo benignae etiam voluntati nostri consentaneam. Insuper eum certae eaeque arduae causae requirant, ut Generalia etiam Comititia in hanc eandem Civitatem nostram Albam Juliam, fidelibus hujus regni nostri Statibus indicenda, hicque celebranda debeamus; Eorumque terminum practis funebribus justis, ulterius haud differendum, sed ex fidelium consiliariorum nostrorum unanimi consensu eadem statim inchoanda velimus.

Idcirco fidelitates vestras de eo etiam clementer hortamur, et eisdem benigne serioque mandamus, ut e numero suorum ad eadem comitia quoque Generalia viros graves prudentesque et maturos, securitatisque publicae amantes, juxta antiquum suum usum cum plenis mandatis delegendos hucque ad praedictum terminum transmittendos haud intermittant. Quorum fidelibus consiliis votisque unanimibus fretae, ea omnia, quae commodo eorum publicaeque pacis secu-

ritati, et bono communi promovendo proficua videbuntur, statuere valeamus. Secus sub poena in generali decreto expressa non facturi. Quibus de caetero, gratia nostra benigne propensae manemus. Datum Albae Juliae die 20. Decembris, Anno 1629.

Catharina principissa.

Kivül: Illrmo Gener. Egregiis et Nobilibus Supremo et Vice Comitibus, Judicibus ac Universitati Dnorum Magnatum et Nobilium Comitatus Hunyadiensis etc. fidelis nobis sincere gratis.

Eredeti, egész íven, a fejedelemszonsajátkezü aláírásával és pecsétjével megerősítve.

Megvan Kemény b. l. t. IV. k. 115. sz.

XX.

Haszán budai pasa levele az erdélyi rendekhez, melyben Bethlen Istvánt fejedelmökül ajánlja; el nem fogadása esetére fenyegetőzik.

Budai Vezér Haszán Passa levele. Erdélyben lakó főrendeknek szól.

Az Szent Jézus hitin levő nagy uraknak méltóságos Erdélyországában lakó három nemzetnek fő rendü Nemesek és Szászoknak és Székeleknek. Fő rendü köszönetünk után azt akarám értetekre adni, hogy tü mind Erdélynek lakosi az Hatalmas és győzhetetlen Császárunknak hivei és ő Hatalmassága árnyékában megnyugodtatok hűségtek után és sok jókat vettetek ő hatalmasságától; megnyugodtatok igazságatok után, mindenkoron tüktököt és az erdélyi szegénységet ellenségitől megoltalmazta, mint egyéb országát ugy oltalmazta, és az parancsolatok hütötök szerint és szokástok szerint magát viselvén, ellenetek magát viselni nem engedvén, Rákóczynak maga nem jól viselését az ország nyilván és titkon megismervén, tüktököt és az országotokat megszárván és semmi gonosz gondolat és akarat nem lévén, csak hogy az országnak és az szegénységnek javára levő Bethlen Istvánt

Erdélyben parancsolónak választván és rendelvén mindnyájatoknak megnyugvástokra. Ennek az jó akarótoknak azt az dolgot megparancsolták, hogy megparancsolták mi nekünk, mi pedig akár nektek akár az országnak semmiféle kár és semmi gonosz gondolattal harcot nem gondolunk, csak hogy az Hatalmas és győzhetetlen Császárunknak parancsolatja és akarata szerint Erdélyországnak jót kívánván, az megnevezett Bethlen Istvánt rendelvén és eleibe főrendbeli és szót megértő embereket küldjétek akár magatoknak akár az országnak az mi jobb; arra tanácskozzanak és az megnevezettet mindnyájatoknak akaratjából parancsolónak és királynak válaszsátok és bevigyétek és befogadjátok így mindnyájatoknak parancsolatokat és leveleket, és csak azért embereket küldöttünk ez az dolog voltaképpen értétekre adott vala. Csak hogy arra az parancsolatra és az levelekre választ nem adtatok, meg az embereinket is meg nem küldétek, Kornis Sigmond és az váradi kapitány Ibrányi Mihálylyal egyetértvén és melléjek latrokat gyűjtvén napról napra többet-többet gyűjtvén és gonosz gondolattal levén. semmiképpen tünektek és az országnak ilyen gonoszságra gondolatok nem leve, bizonyosan megértvén, ennek a dolognak bizonyosan végire menni egy rossz hadat küldvén, az mely órában érkeztenek, Kornissal az váradi kapitány, harcznak állottanak és harczoltak, sok gonosz gondolattal voltak, az ur Istennek ő szent Felséginek és az Hatalmas Császárunknak szerencsére az mely latrok feltámadtak volt megbüntetvén, az özvegyülések elosztatott. Csak hogy ti az Hatalmas Császárnak igaz hű országa és Fő rendi lévén ő hatalmassága árnyékában sok jókkal megrakodtatok és sokat is nyugudtatok és engedelmes lévén az országtokban, hogy kárt tegyenek meg nem engedvén, ezt tudván köztetek nem volt oly ember, ki azt az jótételt tudta volna, az ő hatalmas árnyéka alatt nyugvástokat elfelejtettétek, most az ő hatalmassága parancsolatjának nem engedvén, az országtokba ennyi hadat megengedtetek bemenni és az országban lakosoknak és szegénységnek megháborgatására levén, és egy emberért az országtoknak elpusztulására megengedvén, nekünk felettébb csudának tetszik, csakhogy túhozátok az

szereket felettébb megvagyon. Ezt az levelünket megirtuk és elküldöttük. Ha az ur Isten ő szent Felsége megengedi, hozzátok érkezvén, ez dolog felől az mennyi levelet küldöttünk, mind elolvastátok és voltaképpen megértettétek, az hatalmas és győzhetetlen Császárunknak és mi nekünk hozzászólások és Erdély lakossaihoz levő jó akaratunk és oltalmunkat megértvén, és mi is megértettük, és azt az jó dolgot nem halogattuk, hanem Fő-rend közül és szőmegértő emberiteket küldöttük az Hatalmas Császár parancsolatja szerént. Sok jó dolgokat megtanácskozásunk után, akaratjok szerént Bethlen Istvánt az királyságra és parancsolónak befogadjátok és bevegétek; ezek után az mennyi jókat eddig vettetek, ez utánis azt veszitek, de ha azt mondjátok, hogy törvényt látunk és annál az időt halogattjátok, most mellettünk levő Budai és Bosna és Temesvár és Kanizsa, és Egri hadak felett az Rumeli had és Nándorfehérvári had és Szemendrei had és az gyalogiban négy ezer gyalog most Mehadia nevü helyben készen vannak; ezek felett az Nagyságos Vezér Kenan Pasa az szilisztriai és Dobriczi haddal és az kóborlókkal és az Tatár hadból harmincz ezernyi Tatár és Molduva és Havasalföldi hadakkal négy felől Erdélyországba indulván, ennyi had bemenése után tudjuk hogy velök nem birhat, hanem marhájokat elkóborolván és az gyermekeiteket elrabolják, és megbántottok. Most mü Gyula nevü helyből Lipóva felé indultunk, az országtok felé gondolkozván, hanem Erdélyországába mig nem jutunk, jöjjetek, Bethlen István parancsolótokat bevegétek, az jó szerencse tietek leszen, ha ellent tartotok, az Hatalmas és győzhetetlen Császárnak parancsolatja ellen magatokat viselitek, több levelet nem küldök, az hadnak ha szabadság adatik, az országban az mi kár és fogyatkozás leszen, az ur Isten ő szent Felsége előtt Tü adjatok okot róla és Tü büntetődjetelek Isten előtt érette, de ha hozzánk tértek az jónál egyebet nem láttok és semmi kárt nem vallotok.

Költ az
gyulai
mezőn.

Kivül: Anno Domini 1636. Octobr. Budai Vezér Huszszain pasa az erdélyi Statusokhoz Lippa felé megindulása előtt a Gyulai mezőről irt levele Translatiója 29. Octobris.

Úgy látszik egykoru másolat.

Megvan a Kemény család bárói ág levéltárában. I. K. 126. sz.-

XXI.

Kamuthy István Kemény Jánost arra kéri, hogy Kamuthy László legényeit, kik kolozsvári házát feltörték s öt több száz forintig megrabolták, — fogassa el!

Generose Domine Frater et affinis mihi semper amantissime. Servitiorum meorum paratissimam semper commendationem.

Adjon az Isten kegyelmednek minden kívánsági szerint való sok jókat és szerencsés boldog hosszú életet, minden kegyelmed jó akaróival együtt.

Értvén azt, hogy kegyelmed az Bánfi Sigmond uram lakodalmára ki akarna mennie, mivel hogy pedig ez előtt való napokban mikor kegyelmeddel Szent-Pálon szembe löttem volna, Kamuthy László uram szolgálai Kolosvárrott levő házammak falát átaltörték és egynehány száz forintomat jó pénzt, onnét elvittek; ládáimat felrontván, — kinek neve egyiknek Balogh István, másiknak Szilágyi Gyurkó és ugyanezeknek persequálására Urunk ö Nagysága is persecutoriát adott, az mint hallom pedig most ezen nász népével akarnának kimenni, az vagy hogy némelyike talán az lakodalomban ott találkozik most lennie: kegyelmedet kérem, mint jó akaró Uramat és barátomat, hogy ha szolgálaim közül valamelyik kegyelmedet megtalálja felölök, kinél az persecutoria is nála leszen, kegyelmed legyen minden jó akarrattal és segítséggel mellette. Ha pedig azok közül valakit megfoghatni és alkalmatosság az elfogásban nem leszen, úgy jó akaró barátja várában hagyja benn. Kegyelmed ezbeli kegyelmes jó akaratját és fáradságát, ha Isten éltet, kegyelmednek meg igyekezem szolgálni, és Isten éltesse és

tartsa kegyelmedet sok esztendeig, jó egészségben. Datum ex Régen die 18 Januarii Anni 1637.

Generosi Dnis vestrae ad
servitionem paratissimus.

Stephanus Kamuthy.

Kivül: Generoso Domino Joanni Kemény de Bükkös, Arcis praesidii Fogaras Capitaneo supremo, Comiti Cottus Alben. Dno Fratri et affini mihi semper observ.

Eredeti, fél iven, az egész Kamuthy írása.

Megvan Kemény b. l. t. IV. k. 134 sz.

XXII.

I. Rákóczy György biztosító levele Kemény János részére főkomornyikká (udvarmester) kinevezése alkalmával.

Nos Georgius Rákoczy Dei gratia princeps Transilvaniae, partium Regni hungarorum Dominus et Siculorum Comes. Damus pro memoria, hogy mi megtekintvén az mi becsületes hivünknek bükkösi Kemény János uramnak fogarasi várunk fő kapitányjának ez hat esztendőknél elforgása alatt s kiváltképen az elmúlt esztendőbeli emulusunk ellen való hadi expeditionkban s egyebütt is igen hűséges forgolódását, szolgálatját, kiből elhittük ezután is állhatatosan meg fog ő kegyelme maradni: conferáltuk ő kegyelmének ez fő komornyikságnak tisztét számadatlanul (azon fizetéssel az minemű szegény Mikó Ferencznek volt szegény megholt fejedelem idejében komornyikságára), assecuráljuk azért ő kegyelmét ez levelünk által, hogy soha mi sem ő kegyelm től, sem maradékitól, successoritól, legatariusitól, atyafaitól, ez tiszt viseléséről számot adni nem kívánunk sem az utánunk leendő fejedelmeknek, sem egynek sem másnak nem tartozik számot adni, hanem attól in perpetuum immunis et absolutusok legyenek, kinek nagyobb bizonyosságára adtuk ez kezünk írásával és pecsétünkkel megerősített assecuratoriánkat ő kegyelmének s miud azoknak, kiket ez befoglal. Datum in Arce Nostra Fogaras prima die februarii Anno 1637.

G. Rákóczy, m. p.

Eredeti, egész iven, Rákóczy György saját kezű aláírásával és kisépeccsétjével megerősítve.

Megvan Kemény b. l. t. IV. K. 136. sz.

XXIII.

Kemény János reversalisa ugyanaz alkalommal.

Én Bükkösi Kemény János, adom tudtára mindeneknek, mivel az én kegyelmes uram ő nagysága az tekintetes és méltóságos nagyságos Rákóczi György, Isten kegyelmességéből Erdély országának Fejedelme, Magyarország részeinek ura, és Székelyek Ispánja kegyelmességéből méltóztatott engemet promoteálni az főkomornyikságnak tisztire számadatlanúl; esküszöm az élő Istenre, ki Atya, Fiú, szent Lélek, teljes szent Háromság, egy bizony örök Isten, hogy ez hivatalban is, s több reám bizatandó dolgokban is, ő nagyságát hiven, igazán, tökéletesen szolgálom, barátjának barátja, ellenséginék ellensége leszek; sem jó, sem gonosz szerencséiben ő nagysága hívsége mellől el nem állok, minden ártalmára való dolgoknak nem csak ellene igyekezem állani teljes erőm, tehetségem szerint, hanem még idején korán mindent értésére adok ő nagyságának; jövedelmét többíteni, mintsem kevesíteni igyekezem, vigyázzván mindazokban, csak azokra, melyek ő nagyságának javára, böcsületinek, életének megmaradására, előmenetelire kívántatnak, s valamiket ő nagysága velem fog communicálni, kiknek secreto kell lenni, azok nálam eltemetve lesznek, azokat ő nagysága engedelmé s akaratja nélkül ki sem jelentem. Mindazoknak pediglen teljes erőm s tehetségem szeriut való megállására, s beteljesítésére engem mégis az teljes szent Háromság egy bizony örök Isten úgy segéljen és úgy adja lelkem idvösségét. Datum in Arce Fogaras, die 1. Februarii Anno 1637.

Kemény János.

Kivül: Assecuratoria és az Reversalisnak pariaja 1637. die 22. Januarii.

Eredeti, egész iven, Kemény J. keze írása.

Megvan Kemény b. l. t. IV. K. 135 sz.

XXIV.

I. Rákóczi György levele Kemény Jánoshoz, melyben több apró dolgról rendelkezik.

Georgius Rákoczy Dei gratia Princeps Transylvaniae, partium regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes.

Generose fidelis nobis dilecte, salutem et gratiam nostram. Praesenti nekünk irt kegyelmed levelét olvottuk, értjük Csulai uramnak oda érkezését, adja Isten boldog successusát ö kegyelme munkájának. A Czeyt (Zeug)-ház boltzatja állapotját is értjük, adja Isten bár legyen állandó, hűfő holnap leszen, elszedetvén alóla az árkusokat kegyelmed, az 'felső részét töltsse meg is, hogy az élés szebben álljon benne s féreg se lakhassa, s mind faragott kövel pádi-mentumoztassa meg kegyelmed mennél szebben lehet. A mi az Török János háza állapotját illeti, megizentük Becsky-nének kiköltözzék az házból, mert mi reánk szállott, deficiálván Török János; azon leszünk, hogy kegyelmedé legyen. Az orvosló ráczokat vagy görögököt régen megirtuk, hogy elbocsáttassa kegyelmed. Cui in reliquo gratiose propensi manemus.

Datum Albae Juliae die 22 mensis Augusti, Anno Domini 1638.

G. Rákóczi.

Kivül: Generoso Joanni Kemény de Bükkös, Comiti Comitatus Albensis, Transylvaniae Thesaurarius, Cubicularis, Tabulae Judiciae Jurato Assessori ac Arcis et Praesidii nostri Fogaras Capitaneo, et fideli nobis dilecto.

Eredeti, egész íven, Rákóczi saját kezeirásával és kívül a fejedelmi nagy pecséttel.

Megvan Kemény b. l. t. IV. k. 142 sz.

XXV.

Vaszilia moldvai vajda és bojárai esküje I. Rákóczy György hűségére.

Én Vaszilia Vajda, Moldova országnak örökös ura, esküszöm az élő Istenre ki atya, fiu és szent lélek, teljes szent háromságra és ez kezem alatt való szent evangéliumra, Istennek minden szentire és az boldogságos Szüz-Máriára, teljes életemben eddig s ezután való bűjteimre, lelkem üdvességére, hogy én a mely hitlevelet az méltóságos Erdély országának fejedelmének, az tekintetes és nagyágos Rákóczi Györgynek adtam, azt minden részeiben szentül megtartom s megállom, semmit se titkon, se nyilván ellene nem igyekezem indítani, sőt ha meg nem tartanám s állanám, az kezem alatt való evangéliumban megirt hét csapások legyenek rajtam s gyermekeimen, s átkozott legyek mind ez világon s mind a másikon.

Mi Moldvaországban lakó fő boérok, esküszünk az élő Istenre ki Atya, fiu és sz. lélek, teljes sz. háromságra és kezünk alatt való sz. Evangéliumra, Istennek minden szentjire, boldogságos Szüz Máriára, hogy az mely végezést az mi kegyelmes urunk Vaszilia vajda ő Nagysága (s mi is) az méltóságos Erdélyországának Fejedelmével, az tekintetes és nagyságos Rákóczi György urunkkal végeztünk, azt minden cikkelyében, mind az mi tekintetes urunk Vaszilia vajda ő nagysága megtartja, mi is szentül s igazán megtartjuk, melyre meg is Isten minket úgy segéljen s úgy adja lelkünk üdvességét, az mely igazán megtartjuk.

Kivül: Az Moldovai Vajda s országa esküvésinek formája Anno 1638. 29. 8-bris. Iratott Jászvásárt.

Egyidejű másolat.

Megvan Kemény b. l. t. IV. K. 143. sz.

XXVI.

Kemény János levele II. Rákóczi Györgyhöz, melyben több rendeli mellőzés- és sérelemről panaszkodik.

Ad resolutiones Suae Celsitudinis die 3. Apr. 1646. factas humillima replicata.

Ad 1. Mivel megholtak, nem irok ő kegyelmeknek hűségek feől semmit, tudjuk mint volt kegyelmes Uram, nagyságod is jól tudja gondviselések is semmi sem volt, mind ketőre nézve, talán ha valamivel nagyobb authoritást kívántam volna is, annyira mint az Wesselényi és Kapi urak előtt való Arendátoroknak volt, nem szintén méltatlanul lőtt volna, de kegyelmes Uram, elhiszem Nagyságod ebből azt itilte, én azt kívántam, hogy minden dézmákat én osszak, úgy volt elein, de bizony meg sem gondoltam, mert az szászság közt való dézmaságnak osztását Nagyságod magának reserválván, szabad volt vele; abból elhiszem Nagyságod is az én alázatos informatiómat nem nehezteli venni, tudnom is kell, ha Arendátor leszek, kinek mit conferál Nagyságod. Az vármegyéken pedig soha, s most is nem a fiscus, hanem az Árendátorok osztottak, azt nem is kívánják igen, minap is . . . impositiue állattunk két nemes embert, Hunyad és Fehérvármegyében. Értettem azért csak ezt rajta és ha nekem-e Praefectus urtól vagy ő kegyelmének tölem kelljen dependeálni, mert az szegény Kapi urnak, és Wesselényi urnak az titulussa volt, s mindent az praefectusok igazgattak, muuka nélkül más is könnyebben viselhetné.

Ad 2. Nem elégedtem meg csak az mely conventiót, regestrumokat, instructiót ő Nagysága adott kezomben, az exactoroktól is kivöttem ott is per omnia a szerént találtam, Praefectus urammal communicáltam. Ő kegyelme mig nem látta, többnek mondotta, de az mint megirtam, nem többtést (mint az Wesselényi ur előtt valóknak) hanem csak magyarázatot kívántam ő Nagyságától.

Ad 4. Kilenczedik esztendejében jár, miolta urgeáлом, soha nem obtinealtam Nagyságodtul (Sebessi ur ott létélén ki-

vül) salariumomnak is egy részét studio defalcaltam még akkor, s azt azolta nem is leváltam, hogy ő nagysága az mellé deputálván vagy főporkolábot, vagy vice kapitánt méltóztatnék állatni; ez napig is nem lévén, szüntelen rettegek ő Nagyságának nagy kárvallásától, és halálos gyalázatától, ember nem lévén az várban, s nem tudom ezt is mire magyarázni. Az egy vén paraszt katonánál, az mint eddig is vesződhettem, bizony nem hasznos Nagyságodnak is.

Ad 9. Noha az én időmben vétegett el; s annyiban nehéz, de azzal ő Nagyságát nem búsitom, elég kegyelmességét vöttem ő Nagyságának egyebekből.

Ad 10. Ezt bizony ő Nagysága hasznáért is jobb karba tudnám állatni, de ha Nagyságod nem kívánja tudni, Nagyságod kegyelmessége.

Ad 11. Az Istenért is könyörgök Nagyságodnak kegyelmesen megbocsássa, hogy ezzel terhelem, csak az végre értse Nagyságod, hogy kegyelmes dispositiójának alázatosan obtemperáltam, noha voltak difficultásim.

Nagyságodat Isten Fogarasba hozván talán harmadik esztendejében Fejedelemségének; fizetésemben, mely volt mind magamnak mind az atyámnak, szegény Fejedelem keze írása s azután Debreczeni ur keze írása alatt, defalcálá Nagysd.

Másodszori oda jüveteliben Nagyságod az birságbeli proventust maga számára percipiálni parancsolá.

Harmadszor. Mivel az kapitányok conventiójában fadgyu nincsen, juxta antiquum usum, az sáfár tartozott fadgyugyertyával, ezt mások informatiora elfogák.

Negyedszer. Hogy az ott való oláh Esperestnek levelet adtam, eleitől fogva, maig is az püspöknek nem lévén szabad az várbeli tiszték hírek, consensusok nélkül Esperest állatni. Csulai uram által Nagyságod rám neheztele érte és abból is akarák vala prohibeálni, s ám ez napig is csak veszedelmeznek.

Ötödször, azon az földön cirkáltatván és leveleket producáltatván, mint valami suspectus emberrel Nagyságod nem is communicálván Pünkösdi zür zavará őket bizony sok hibázásával, engem ott való tisztet csak nem is adhibeálván.

Ezekon kívül nekem eszemben sem jött mind, nem is

akarom Nagyságodat molestálnom, mennyi akadémikim voltak, szolgálai engedelmességgel voltam békételenség nélkül Nagyságod kegyelmesen tudhatja, nem is kívánok kegyelmes uram ezekből semmit, elmultak. Immár most utoljára csak másoktól hallom, híremre sem adván Praefectus uram, micso-da cirkálásokat tett ott; promiscue lévén nemcsak az paraszt-ság, hanem az egyéb rendek is, noha azok közt való dolgát is ugyan szükség volna tudnom.

Nagyságodnak pedig későbbi otlletében, magamat honn hagyván Nagyságod Croissival való dologért, Ispánt s egyéb rendbeli tiszteket maga állatván, azoknak az hitván embe-reknek elevatiojokra, nekem pedig kissebségemre, úgy látom az Nagyságod kegyelmes resolutiojából azt kívánja, minden tiszteknak ellátása Nagyságod consensusából legyen; nem szükség ugy kegyelmes uram ott kapitány, csak lássam, leg-alacsonyabb Udvarbirája Nagyságodnak adja hirre, kit tes-zen pallérnak, bírónak, korcsmárosnak, ispánnak maga mel-lett könnyebb volna; szabad kegyelmes uram nagyságod igenis az magam tisztét is odaadhatja, de mivel nem volt in usu, hogy mindenkor úgy kellene lenni, s másutt nincs is, nem tudom okát, miért érdemelem. Nagyságod kegyelmesen megláthat-ja, mi illet engemet az dologban, mi az Udvarbirót én abban magamat nem egyvelitem, valami Nagyságodnak káros vagy nem engemet illet.

Eredeti, egész íven; az egész Kemény János sajátkezű írása.
Megvan a Kemény bárói ág levéltárában. IV. K. 169. sz. alatt.

XXVII.

Rákóczi György levele Lónyai Zsigmondhoz, melyben ezt a magyar részek kormányzására kiküldött Zsigmond fiának tá-mogatására kéri.

Georgius Rákóczi Dei gratia Princeps Transilvaniae,
Partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc.

Spectabilis Magee fidelis sincere nobis dilecte, Salutem
et gratiam nostram. Mivel az Ur isten ő felsége erdélyi birodal-

munkban is már az pestist megkezdette szüntetni, az országgyűlését ideje korán ki akarván szolgáltatni, magunknak be kellett indulnunk s itt kin való ditionkat sem akarván vigyázatlanul hagyni, bocsátottuk ki kegyelmekek közzé Rákóczi Zsigmond fiunkat az gondviselésre, kinek instructiójában adtuk, hogy ha mi oly dolgok occurralnak, kiben böcsületes hiveinknek is censuráját kellek venni, el ne mulassza kegyelmekekkel communicálni; kegyelmednek is azért kegyelmesen parancsoljuk, ha az dolgoknak kívánsága szerint kegyelmedet levele által consulálni fogja, vagy ha személyében is kegyelmednek hozzámenetele kívántatik: alkalmaztassa úgy magát kegyelmed, hogy oda is elmelessen és jó informatiójával segíthessen neki, melyet mi is kegyelmed felől kegyelmesen fogunk agnoscalni. Cui in reliquo gratiose propensi manemus. Datum in Arce nostra varadiensi die 3. Febr. Anno Doni 1642.

G. Rákóczy.

Kivül: Spectabili et Magco Sigismundo Lónyai de Nagy-Lónya Consiliario nostro intimo et Fideli sincere nobis dilecto.

Eredeti, egész iven, Rákóczy aláírásával és fejedelmi nagy pecsétével.

Megvan Kemény b. I. t. IV. K. 175 sz.

XXVIII.

Chmielniczky Lengyel Hetman levele Kemény Jánoshoz, melyben Rákóczy Györgyöt a lengyel hadjárat megindítására kívánja sürgettetni.

Illustrissime ac Magnifico Domine Generalis, Amice et Frater Confidentissime.

Pro benevolentia et affectu bono Illustrissimae vestrae dominationi erga me praestito, summas gratias ago; rogabo deum meum ut concedat mihi tale tempus, quo possem omni gratitudinum genere hunc innatum caudorem Illustrissimae suae domini regratificari. Quo ad propositum meum hoc omnino continuare quam citissime volo, ipse deus de exitu indicet

non dubito omnia mihi bene successura pro iusta causa agentis, velit solum Illustrissima sua dominatio Serenissimis Principibus intimare et consilio adesse, ut quamprimum exercitum suum versus Cracoviam mittant siquidem et nos sumus paratissimi facilius exercitus ex utraque parte, paratus inimicos nostros formidabit, etiam atque etiam obnixè petimus non omittant Serenissimi Principes, hanc commodissimam occasionem, firmam spem in Deo nostro habemus, nos inceptam rem feliciter facturos, dummodo exercitus Serenissimorum Principum quam citissime nobiscum unatenderet, humillima mea interim obsequia Illustrissimæ suæ ac Magnificæ Domini commendo. Datum in Czyheryn.

May 14 die 1649.

Illustrissimæ vestræ ac Magnificæ Domini Confidentissimus Frater et obsequens Servus.

Bohdán Chmielnicky,
Hetman Wojska zaporo —
 skiego Rekaszva.

Kivül: Illustrissimo ac Magnifico Domino Joanni Kemény Generali, Amico et Fartri nostro confidentissimo.

Eredeti, egész iven és az illető pecsétjével ellátva, mely harczost ábrázol ciril körülírással.

Megvan Kemény b. l. t. II. K.

XXIX.

II. Rákóczy György utasítása a nagyvezírhez küldött követe részére.

Jó egészséggel áldja meg Isten kegyelmedet.

Im az kegyelmed instructióját az Vezér ajándékával elküldtük; az ajándékok pedig ezek: egy ezüst láda, egyik fiókjába egy rubintos medália, másik fiókjába 100 arany, magunk képére vert 200 Tallér; az kihajának egy kupát küldtünk s ezeket nem úgy kell praesentálni, mint rendszerint való ajándékot, hanem rendkívül akarván az vezért, mint apánkat látogatgatni, mert az szokás szerint valót megküldtük s mikor

elsőbben kegyelmed szemben leszen az vezérrel ajánlásnál, egyebet ne proponáljon ne láttassék, valami solicialásért küldtük kegyelmedet hozzá. Igyekezsek azon az vezért tegye jó akarónkká az ajánlást ne kimélje kegyelmed. Visszajüvet Váradra jüjjen kegyelmed s arra be hozzánk az hol talál. Adjon Isten szerencsés utat kegyelmednek Kolozsvár, 3. dec. ao. 1649.

R. György, m. p.

Költségére 100 Tallért küldtünk kegyelmednek. Tudakozzék lovat kegyelmed; ha találának megjüvén, szolgálkat küldenök be. Szerezzen egy levelet az vezértül kgd, ha lovak kerezésére embereinket küldenök, ő Nagysága gondviselése alatt járhatna békével.

Kivül: Budára menvén követségre, írja mennyi ajándékot küld az Vezérnek, jó lovakat tudakozzék. Az Vezért jó akarójává tegye.

Eredeti, II. Rákóczy György szokott aranyos szélü papir ivéu. Valószínűleg Kemény Jánoshoz intézve. Az egész a fejedelem keze írása, a külteten kívül. Valószínűleg borítékba volt téve, mert a fejedelmi pecsétnek csak nyomása látszik.

Megvau Kemény bárói ág levéltárában I. K. 151. sz.

XXX.

Kemény János reversalisa II. Rákóczy György nagy betegsége alkalmával.

In nomine Domini etc.

Mivel az én kegyelmes Uram az Tekintetes és Méltós. Rákóczi György Erdély Országának Fejedelme, etc. méltatlan voltomra én bennem ily nagy hitelt collocált, hogy az Isten tiszteletinek, haza javának és szerelmesinek gondjok viselésére és oltalmazására, édes anyja után praeficiálni méltóztattott, ha az Istennek itéletéből halála történnék: én is azért hálaadó voltomat meg akarván bizonyitanom, esküszöm az sz. háromság Istenre, lelkeim idvességére, hogy az Isten tiszteletinek sérelme, hazám szabadságának megbántódása kívül való minden dolgokban, az ő Nagysága szerelmesinek igaz tökéletességgel való hű szolgáljok és gondviselőjök leszek, min-

den tehetséggel; az szerént az erő és mód szerént, az mint és melyet az én kegyelmes uram is az én inspectiom és hatalmam alá fog adni; megmaradván az ő Nagysága szerelmesi is az ő Nagyságától prescribalt conditiók mellett; holta után is pedig, az főlebb irt dolgoknak megsértődése nélkül nem mást, hanem az ő Nagysága szerelmes fiát Rákóczi Ferencz urat ő Nagyságát kívánom és akarom uralnom és minden igazságos utakon módokon, az erdélyi Fejedelemségnek méltóságára promoveálnom igyekezem. Melynek megállására és teljes erőm szerént való megteljesítésére adtam ez kezem írása és pecsétem alatt való reversalisomat. Albae, 1652. die Febr.

Kemény János.

Alól: Istennek rendeléséből és áldásából, megfordítván életre ő felsége kegyelmes urunkat, és ifju urunkat fejedelemségre választván ez is nem kívántatott, melyet cselekedtem volna kegyelmes urunknak contentiójáért.

Eredeti, egész ív, merített papiron, Kemény János írása az egész az alsó megjegyzés más tollal és későbbi irással. Pecsét soha nem volt rajta.

Megvan Kemény b. levéltár I. K. 156 sz.

XXXI.

II. Rákóczi György levele Kemény Jánoshoz, melyben ezt a hasasalföldi dolgok állásáról tudósítja; lemondását visszautasítja s nehézségeit illetőleg megnyugtadni igyekszik.

Adjon Isten jó egészséget kegyelmednek.

Tegnap irt kegyelmed levelét vettük vacsoránk felett, könnyebben létét akarjuk, Isten vastagitsa kegyelmed egészségét. Régeni Huszár uram levelei, látogatása felől Aba Ferencz, Lázár György uraiméknak parancsolunk. Rédei Pál dolgáról ira-e nem-e kegyelmednek, örömet értenők.

Az mostani állapotukból Isten áldásából úgy látjuk Máté Vajda részéről is semmi nem leszen, im tegnap hozott levelét is elküldtük kegyelmednek: sürűbben jönnének em-

beri; mi is irtunk Lupul vajdának tudakozván Kimeleczki s az zultán hol legyenek; ha választ hoznak addig, mig kegyelmed Fogarasban leszen, olvassa meg, kegyelmed is irván neki, eszében veszi vigyáznak itt is; érthet embere is kegyelmednek. Fejérvármegyei felső járásnak irattunk.

Az Böjti ur katonáit ki kellenék helyekbül mozdítani; az idő megtanítja kegyelmedet.

Az mi az tisztek állapotját nézi, mi miről kegyelmed gondolkozik, az elménkben semmit sem gondolkodni nem akarunk; ha kegyelmed öregedik is, de Isten annak végbevitelére megsegíti kegyelmedet, miis öregedünk; az öregebb tanácsokkal s tisztekkel akarunk mi élni; nemcsak helyben fejérvári háztúl szolgálhatja Istent kegyelmed, hanem egyebütt is.

Haller Gábor uramat bizonyos okok viselvén, ki nem mozdítjuk tisztiből, az tisztek cserélése sem lenne emberek itéleti nélkül.

Az udvarhelyszéki kapitánságba, ha Kemény Boldizsár uramat állitanók, fegyver lenne ugyan kezében, de mi úgy itéljük s hallottuk is eleitül fogva, udvarokba az fejedelmeknek elsőb tisztek az kapitány, Hopmester, komornik, lovászmester és mivel mind elsőb élébbkelhető tiszt volt, mi úgy itéljük, legyen az Kemény Boldizsár ur, mind azáltal legyen az kegyelmed tetszése szerint. Udvarhelyszéki kapitány Bánffy György Ur. Kemény Boldizsár ur elhisszük az nyugodalmat választaná, nem az udvarhelyszéki kapitánságot.

Mi, ha az hírek nem újulnak, az gyűlésig halasztjuk ugyan, de tovább nem hiszem.

Torda vármegyei Ispánság felől más gondolkozásunk vagon, körül irunk.

Isten kegyelmeddel Albae 23 Julii 1652.

R. György.

Ha pedig kegyelmednek az fog tetszeni, Kemény Boldizsár ur legyen udvarhelyi kapitány, arról is tudósiton kegyelmed most. Hiszem mi kegyelmednek tetszik, ismer, bizvást aperiálja akarattját s tetszését.

Kivül: Az Udvarhelyszéki kapitánságra a végre volna jobb Kemény Boldizsár ur, mind Isten dicsőségére nézendő

dologban s mind egyéb állapotokban inkább igazgathatna; ámbár Kemény Boldizsár urnál Bánfi ur jelesebb elmével bír.

A lap más oldalán: Udvarnál is élnie kell.

Alább: 1652, 24. Julii.

Udvarhely állapota felől.

Eredeti; az utóiratokkal együtt Rákóczy saját keze írása, gyászszegélyű papíron.

Megvan Kemény b. l. t. III. K. 2. sz.

XXXII.

II. Rákóczi Györgynek Kemény Simon részére kiállított útlevéle a Zrinyiek és Velence meglátogatására.

Georgius Rákóczi Dei gratia Princeps Transylvaniae, partium Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc. Universis et singulis cujuscumque status honoris, conditionis et praeeminentiae hominibus, praesentes nostras visuris salutem et quorum interest, benevoli affectus oblationem. Noverint praesentium ostensorem Magnificum Simonem Kemény de Győrő Monostor, Cubicularium nostrum ad Illustrissimos Dominos Nicolaum et Petrum Comites a Zrinio, affines nostros observandos expeditum; data occasione, Venetias etiam visere velle, cujus in hoc etiam proposito securitati prospectum esse cupientes: universos et singulos benevole requirimus, eundem cum adjunctis, pro fideli nostro ex Optimatibus regni nostri oriundo, bono et honesto adolescente recognoscere, et ubique per sua dominia et terras tuto passu iter et condescensum facere, Venetias et obvia alia loca perlustrare, illic commorari, et cum placuerit, in securitate reverti permittentes, aliis etiam propensi animi officiis excipere haud dubitent. Facturi rem gratam et studiis reciprocis compensandam. Quos de cetero bene valere, praesentes autem post lecturam exhibenti restitui volumus. Datum in arce nostra Gyálu, die undecima mensis octobris, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Quinquagesimo secundo.

G. Rákóczi, m. k.

*Joannes Horvát
de Palócz, secretarius m. p.*

Egész íven, Rákóczy és Horváth eredeti aláírásokkal és fejedelmi pecséttel megerősítve.

Megvan Kemény b. l. t. II. k.

XXXIII.

Battyányi Ádám levele Kemény Simonhoz. Magány-gratulatio.

Spectabilis ac Magnifice Domine observandissime. Salutem et servitiorum commendationem.

Az erdélyi követségrül szolgálaim haza érkezének, és a kegyelmed levelét megadák, melyből értem, hogy kegyelmed jó egészségben érkezett legyen haza, a melyet jó szívvel hallottam, s értettem; Isten tovább is tartsa meg kegyelmedet azon jó egészségben. De cetero ezután is kegyelmednek jó akarója maradok, abban ne is kételkedjék. Isten éltesse kegyelmedet. Datum Ex castro Rohoncz, die 26. Martii 1653.

Spectabili ac Magnifico Domino nostro.

Amicus benevolus

C. Adamus de Battyán.

Kívül: Spectabili ac Magnifico Domino Simoni Kemény de Gyerőmonostor etc. Domino observandissimo.

Eredeti, egész íven, Battyáni saját keze írása.

Megvan Kemény b. l. t. III. k. 10. sz.

XXXIV.

II. Rákóczi György hadi szabályai a havaszevi hadjáratra.

Edicta Celsissimi Principis Transylvaniae. Pro expeditione Moldavica, Anno 1653. mensis aprili publicata.

1-mo. Valaki paráznaságban, annál inkább erőszaktevelben találtatik, vagy emberölésben ellenségén kívül leledzik, meghal érte.

2-do. Valaki egymást meglopja az hadban, száz pénzen felül való lopásért meghal. Azon alól való dologért, a dolgoknak mivolta szerint büntettetik.

3-tio. Kardvonásért megverettetik szörnyen, sebhetésért, ha derekas, keze vágattatik; ha kisebb, a cselekedetnek mivolta szerint büntettetik.

4-to. Valaki házat, malmokat meggyújt, malmokat megfoszt, meghal érte.

5-to. Bcérok házait, papokét, templomokat, klastromokat tör, szegénységet feilver, meghal érte; hasonlóképen ki megfoszt valakit, nyilván való arra szabadítás helyén s idején kívül.

6 to. Valamig fel nem szabadittatik, ételen, italon magának és lovának s patkoltatásán kívül (azt is müben nem levő vasból,) semmit elvenni ne merészeljen senki; ökör, tehén, barmot le ne vágjon, lovat ne vonjon. Semmit egy kéznyt, vagy süvegnyt érot senki el ne vegyen, mert felakad érte.

7-mo. Valaki élést, levelet, hirt hozó avagy béholduló embert megháborgat, vagy reá tanálván, főtisztei eleibe nem viszi s meg nem jelenti, meghal érte.

8-vo. Valaki bornak fenekét kivágja, keze vágattatik el érte.

9-no. Jezus kiáltásra való dobolás után, valaki lövöldöz hatalmasképen megveretik és álgyuhoz kötözve hordoztatik.

10-mo. Valaki Isten ellen káromkodik, vagy uj éktelen szitkokkal szitkozódik, a minemüek mostanában kezdettek hallatni, ugy mint ördög adta, ördög teremtette, ördöglelkü, anyáju s több hasonló éktelenségekkel, kövel veretik agyon; alábbvalóként azoknak mivoltok szerint büntettetik.

11-mo. Valaki az megszállásig s az után is, a mig a szabadításnak ideje el nem jó, zsákmányra kimegyen, avagy nem arra, a merre rendeltetett, meghal érte.

12-mo. Valaki ellenséggel titkon beszél, ir, izen, vagy hozzája jött irást izenetet meg nem jelent; kémét, árulót eszében vevén ki nem mond, meghal érte.

13-tio. Az táborrul ha ki visszaszaszkik, generalis levele

nélkül útban találtván, felakasztatik, ha elszalad, otthon az ország törvénye szerint büntetődik.

14-to. Seregen kívül való járásért hatalmasképpen megpálcáztatik, sőt derekas és ellenségtől félelmes helyen fel is akasztatik afféleért.

15-to. Az strásán ha ki lövöldöz, különben hanemha ellenséghez, meghal érette.

16-to. Az strását valaki rendi szerént igazán meg nem állja, megöletik érette.

17-mo. Az ki táboron lármát, helytelen való riadást, hamis híreknek költését cselekszi, megöletik érette, avagy a dolognak mivoltához képest megbüntettetik.

18-vo. Valaki előttejárójára támad, meghal érette.

19-no. Egymás quartirát, rendelt helyét tudva ki elfoglalja, meghal érette.

20-mo. Valamely sereg rendit meg nem állja, ha tisztviselője, vagy más fő oka leszen, az öletik meg érette.

21-mo. Akármely religiokon levő templomokhoz való harangokat levenni, templom ékességekre, Isteni szolgálatra rendelt eszközöket felkóborlani, elvinni, templomokat pusztítani senki ne merészeljen, mert meghal érette; hasonlóképen akármely valláson levő papoknak házaira, scholákra szállani senki ne merészeljen, se pedig személyekben és javakban azokat megháborgatni kiváltképen való parancsolaton kívül.

22-do. Valaki szökörét a rendeleten kívül jártatja, zsákmány hanyatik szekerében.

23-tio. Valaki részegen taláztatik, hatalmasképen megveretik.

24-to. Valaki hadbeli embert megfoszt, megöletik érette.

25-to. Jézus kiáltás avagy estvéli dobbal való jegyadás után, valaki az táboron kívül taláztatik, megfogatik és kemény büntetéssel megbüntettetik.

26-to. Valaki előttejárójának szavát nem fogadja, hatalmasképen megbüntettetik; ha ki pedig ellen való támadást teszen előtte való járójának, megöletik érette.

27-mo. Valamely helyre Fejedelemtől vagy Generális-

tól általom levél vagy őriző rendeltetik és adatik, és az ellenvalaki merészel valamit cselekedni megéltetik érette.

Egykorunak látszó.

Megvan Kemény b. l. t. 3. K. 15 sz.

XXXV.

Kemény János esedezése a fejedelemhez némi javakat illetőleg, a moldvai hadjáratra menetele előtt.

Kegyelmes Uram, fejedelmem.

Házából kilépett ember bizonyos nem lehet visszatérhetésében s noha Istenre nézve azon egy az ő felséges hatalma sok ezer esztendőkből, mely vagyon egy azon pillantásban: mindazáltal az emberi ítéletre nézve nagy különbözés látszik az dolgokban. Hogyha azért Istennek és Nagyságodnak úgy tetszik, hogy én is Nagyságod és hazám dolgaiban méltóságos személye mellől sőt ország határából is kilépjek, ez bizonytalan megterhelésemnek alkalmazosságában, nagy alázatossággal folyamodom Nagyságod kegyelmességének az alább megirt dolgaimban:

1) Eddig sokképen megtapasztalt Nagyságodnak fejedelmi kegyelmessége, oltalma alá való ajánlással, beteges feleségemnek, és még nevendékeny állapotú gyermekimnek, merészelem-e terhelnem Nagyságodat, mely nélkül hon, és életemben is, annál inkább távollétben, vagy ha úgy tetszik az jó Istennek (mely elkerülhetetlen is) holtom után, mint az kenyér nélkül úgy nem lehetnek, mely ezekben való kegyelmességének declaratiójáért nagy alázatossággal s hasonló bizodalommal könyörgök is mint kegyelmes Uramnak.

2) Nagyságod kegyelmességéből voltak nálam valami expectatívával lött Nagyságod kegyelmes ígérési és collatiói, melyeknek némelyikéről supplicationra adott Nagyságod kegyelmes resoluciói is extálnak; némelyekről csak szóval volt, mindazáltal mivel magam nevére írott supplicationban nem volt szokás hogy feleségem, gyermekim nevekre írhattam volna, én pedig magamért csak terjeszkedni, bizony-

csak miben sem kívánok: Istenen és kegyelmes Uram után rövid életemig volna miből élnem, könyörgök azért Nagyságodnak alázatosan mint kegyelmes Uramnak, méltóztassék kegyelmességét azokra is terjeszteni, holtom után is, ha ők élnek, részesülhessenek jámbor szolgálatomnak jutalmában, az iránt is és aprehendálhassák, ha életemben nem statualtathatnám is bizonyos respectusokból. Azok pedig ezek:

Gyulai György apámnak (apósomnak) Gáldon van négy embere, noha hallók egy atyafiát praetendensnek, de ha leszen is, talán kifizethetni. Joga Andrásnak Akna nevű faluban portiója.

Gáspár Ferencznek felesége után, Manyk és Móricz nevű falukban portiói, de az jobbágyokat inkábbára maga telepítette. Ezekről Nagyságod kegyelmes resolútiói extálnak nálam.

Mártonfalun volt négy jobbágy, kit Szilvásyné birt Ravashoz, onnan szakadott volt Kaszta Mátyás és Mándi János kezekre; meghalván Kaszta Mátyás és mások is kapdosván rajta, mivel Mándit illette defectusáig az successio, enyém is lévén, egy embert reserválván, az többit nála hagytam. Erről hihető Nagyságod megfelejtkezett, de nem irván kegyelmes uram nagyobb portioért is, én még akkor Nagyságodnak alázatosan megjelentettem pretensiomat, és Nagyságod kegyelmes hírével s engedelmével juttathatta mind ő kezekhez, s mind pedig tartottam meg az successiót, kinek ha defectus lenne is, summa letételével jutnák hozzá. Erről nincsen kegyelmes Uram Nagyságodnak írott resolútiója nálam, ha meg nem bántódik annak adásával, alázatosan megszolgálni igyekezem mint kegyelmes uramnak.

Bedőházi kért Nagyságodtól Kocsárdon egy fundust. Az ő suplicatiójával együtt, Nagyságod kegyelmesen nekem konferálá. Én neki Nagylakon mást ígértem. Erről is csak azon suplicatio extál, de egyéb írása Nagyságodnak nincsen nálam.

3. Szent-Erzsébeti jószág féleiben váltottam ki Sárd nevű faluban Küköllő vármegyében csak némely nap öt embert, hatodik bujdosóban fl. 900. Nagyságod kegyelmes consensu-sáért cum Jure Regio könyörgök alázatosan.

4. Mádi hegyen levő szőlőmnek exemptióját Nagyságod kegyelmesen megigérvén, maga részéről (kiről Gróf urtól is kívántatott lonni részemszerént való annuentiámnak) és mely ha úgy kívántatik, különben meg nem alkatván, az mely negyedrészt abban bir Csáki Uram, az én pénzzemmel kiböcsülteti. Abból is várom az Nagyságod kegyelmességét; Gróf úr részéről van is levelem róla.

Ezekből az Nagyságodnak kegyelmes resolútióját alá-
zatosan várja Nagyságodnak méltatlan
szolgája

Kemény János,
mppria.

Kivül: Kemény kezeirásával:

Humillima Supplicatio Introscripti, ad Illm. Cels. Vram.

II. Rákóczy György kezével:

Mindeniket megadtuk az mint ő kegyelme kívánja (egy sornyi kihúзва) megirathatja donatióját. Balásfalva 24 Mai 1653.

Eredeti a Kemény bárói ág levéltárában.

XXXVI.

II. Rákóczy György levele Kemény Jánoshoz, melyben tudósítja, hogy a tatár khán ellenök indult; apróbb rendelkezéseket teszen.

Adjon Isten egészséget kegyelmednek.

Im tegnap is hozák Máté Vajda Kapikihánk levelét és mit irnak, megolvashatja kegyelmed. Solito more ir az Vajda, ma mi is mulatni mentünk vala kihozák ujabban az Vajda levelét mit ir az oláh levél párjával elküldtük kegyelmednek, Stephan Vajda meg azt írja, az Khám személye szerint indult; ez hireket kegyelmed adja értévére az lengyel hetmannak sietséggel, kegyelmednek is hozzá kellene láttatni az várhoz s sánczhoz s Neszter mellé vigyáztatni, kéme-
ket bocsátatni Stephan Vajdával Bucsakra etc.

Más akadályos dolog, ha az Cham személye szerint segíti az lengyeleket, nekünk az ellen hadat adnak, az mi igirotink csak kozákság ellen voltak ugyan, mindazáltal ha valamit nem cselekednének, nagy itiletékbe esünk az lengyeleknek, kit távoztatnunk kell. Az passust el vitték kegyelmednek innen. Az lengyel követ erre jövele vala megigirve, most ugy látjuk, más utat veszen elé.

Tudósítson kegyelmed hány ezer emberrel mondja Mikes lenni az királyt s Braslav hova igyekezik, merre vagyon az kozák városok, kikre az király hada ért, hova hajolnak s Skimiliczki mint afficialtatott fia halálát értve s Lupul hol vagyon ?

Mi az király számára az elrendelt ajándéknál egyéb, ki ben van, nem küldtünk, Császárnak is csak olyant küldtünk volt.

Az két csutáros ló az melyik illendőbb, az lengyel hetmané legyen, az fekete jobb ló.

Tudósítson gyakran kegyelmed. Isten adjon örvendtes hírt hallanunk kegyelmed felől. Görgény 3. 8-bris 1653. délben 3. óraker.

R. György.

Mózsa viszi az Bihar vármegyei zsoldosok pénzét, azon kívül azt is. *)
hajdukéban ki hátra volt, az mely **)

Pribék Istvántól leszen evvel együtt mind az fizetett lovas had számára való kinek-kinek meg van írva, mikor telik hava el, hat hétre akar fizetni.

Petki urat szónkkal köszöntse kegyelmed.

Kívül. Meghitt hívünknek s belsőbb tanácsunknak Nagyságos Kemény János urnak adassék.

*) **) kiszakadt helyek. Eredeti; egészen Rákóczy keze írása szokott aranszéliü papir iven. A levél veres spanyol viaszra, a kisebb fejedelmi pecséttel ellátva.

XXXVII.

II. Rákóczy György levele Kemény Jánoshoz, mint moldvai hadvezéréhez, melyben az ostromlott Szucsava bevételét sürgeti s levétele esetére rendelkezik.

Adjon Isten egészséget kegyelmednek.

30. 7-ber 2 praesentis irt kegyelmed leveleit ottan hamar egymás után vettük délben 2 óraker; mi úgy tudtuk, tegnap okvetetlen bement kegyelmed Szucsva alá dispositionk szerint; hiszem ha az szekerek ma érkeztek volna is be, nem sokat haladott volna. Néha csak egy napi mulatás is káros szokott lenni: mostani állapotokban penig ha lehetne egy órában kellene szucsvai sánczon, kozákságon által esni. Máté Vajda levelét is hozák, kinek nehéz az értelme mit értsen Szóval izente: csak Zultan menne, az Cham két hétig nem indulna meg s láttatnánk az sáncznak s várnak megvételéhez. Az követeket az királyhoz menni az mennyire lehet nem kell siettetni; mindazáltal sokára sem haladhat, az hetmánhoz azzal az praetextussal is elküldhetne kegyelmed: az királyt hol találhatják, vigyázhatna kegyelmed embere. Az Vajdátul tatár s egyéb állapotokat talán megérthetett kegyelmed: tudósítson. Isten Szucsavát*) kézben adván, az kozákság ruínáltatván, kegyelmed benn mulatása nem lehet, az Vajdával idején kell beszélni, micsoda securitast ígérhet magának, érthetnök, hol jár elméje.

Az Lupul feleségét leányát csak ki kellene ide küldeni kegyelmednek, az Vajda fiát is meg jegyesét. Vén Stephan Vajdát innét küldhetnök be Radzivil herczegnek, az után gondolkodunk felöle; így böcsületesebb volna, mentest tudósíthatjuk az herceget, talán eleiben is küldeni az határig.

Stephan Vajda nekünk nem küldött tatár levelet.

Legyen azon kegyelmed, Istent segítségül híván, hova hamarább eshetnénk által az sánczon, magára penig vigyázzon; ne bátorkodtassa oly helyen való járását kegyelmed-

*) Szucsavát.

az hol kegyelmed tisztí sem engedi. Mások által parancsolva végben viheti kegyelmed, továbbra s mi holtunk utánra is, ha Isten úgy rendelte, az Isten dicsőségére ez szegény ha zára nézve is gondolkodni kell kegyelmednek.

Tudósítson gyakran mindenekről kegyelmed. Az pus-kásink elmenetelét, ha az király mellé kívánnák is, el ne bocsássa kegyelmed, sőt Isten Szucsváat az sánczot kézben adván, bocsássa ki hozzánk őket kegyelmed, oly derekas szükségé nem levén reá, ha mind nem is, de Romány Istvánnal vagy 90-et.

Petki uramat szóinkkal köszöntse kegyelmed. Kemény Simont, ha kell-e be küldenünk, az oda bevaló állapotokhoz képest, írjon kegyelmed.

Adjon Isten örvendetes híreket hallanunk kegyelme-tek felől Görgény 7. 8-bris 1653. estve fele 5 óraker.

R. György.

Máté Vajdának mennyi hada lehet, követi oda érkeztek-e, tudósítson kegyelmed.

Lengyel, oláh, magyar had mennyi lehet ott, tudósítson kegyelmed. Stephan Vajda hadait is mind egybe kellene vele gyűjtetni kegyelmednek.

Az lengyel táborra gyakran kell küldözni s irni kegyelmednek; érteni az állapotokat az hetmantúl, az hetmant is tudósítani, etc.

Szucsvában levő értékre, Isten kézben adván, gondja legyen kegyelmednek.

Eredeti, Rákóczy szokott aranyszélü ivén, az egész saját keze írása. A levél boritékban lehetett, mert pecsét és cím hiányzanak.

Megvan Kemény b. l. t. I. K. 162 sz.

XXXVIII.

II. Rákóczy György Kemény Jánoshoz, melyben Szucsava bevételeit újból is sürgeti.

Adjon Isten egészséget kegyelmednek.

Kemény Simon itt felejtette az levelet kit Kordraszki uram után levő lengyelnek irattuink, kinek Huszti Pál vi-

szi; az lovat im elküldtük most. Tóna Vernik ha kézben akadna, ki kellene küldeni, hogy tanitanók meg.

A rab hetman nem hiszi az állapotokat; ha Isten kézből adná Szucsavát, ki kellene fiát küldeni.

Nem kellene késni az szucsvai dologgal; Isten titkában vagyon, lengyel triumfál-e vagy kozák. Addig kellene általa esni.

Tudósítson gyakran kegyelmed mindenekről.

A fekete lovat is vigyék el Bethlen János uramék magokkal, ha nem sántálna addig, praesentálnák szónkkal Bogislaus Radzivilnek. Isten kegyelmeddel. Görgény 11 oktobr. 1653.

R. György.

Petki uramat szónkkal köszöntse kegyelmed.

Kivül: Spli ac Magco Joanni Kemény de Gyerömonostor, Consiliar. nostro, Comiti supr. Comitatus Albensis Transilvaniae, Arcis et praesidii Fogarasiensis, ut et Aulicae Equestr. ordinis Militiae Capitan. supr. ac Exercitus nst. Campestr. Generali, nec non universar. Decimar. fiscalium in Transilvania arendatori itidem supr. Fideli sincere nobis dilecto.

Eredeti, egész aranyezélű íven; a czímen kívül Rákóczy saját keze írása.

Megvan Kemény b. l. t. III. K. 7. sz.

XXXIX.

II. Rákóczi György Kemény Jánoshoz írott levele, melyben Stephan vajda állhatatlanságáról panaszodik s vezérét több dolgról értesíti.

Adjon Isten egészséget kegyelmednek.

Csermeni meghozá ma reggel kegyelmed levelét; hála Istennek kegyelmed kiindult, ha oda is oly idők jártak, mint ide, meg kellett szállani az vizeknek; erős idők kezdenek járni. Az király mit akarna harczol-e, vagy békeséget akar csinálni? — arról nem tudósít kegyelmed. Informálhatta volna Jaskolszki ur mindazokrul kegyelmedet. Im az portáról hozának levelet, kit elküldtünk kegyelmednek, hogy ta-

tár ez idén ellenünk valamit inditsen, arról nem gondolkodhatnak. Csudáljuk Kovács Péter eddig meg nem érkezék.

Máté Vajda nagy fennyen ir solito more. Stephan Vajda irására nézve, kit immár Szécsi ide küldött, megtartottuk, azzal az praetextussal, oláh deákunk nincs; megolvastatván, megfordittatjuk s megküldjük. Raduly László megfordítva, olvassa meg, kegyelmed küldje azzal az Vajdára. Ez-e az ő háladatossága; még ő panaszolkodik, gyaláz minket, hol az ő erős hit-levele? Ki pora golyóbisa költ, ki hada hadakozott Máté vajda oltalmazta-e? Afféle nélkül ellegyen, s úgy viselje magát. Bizony kéne is nekünk olyhoz forditanunk jó akaratunkat, ki eszére tér, s megbecsül minket.

Bethlen János urannak parancsolni kellett volna kegyelmednek, tudósitsanak gyakran.

Az Vajdának csak szóval kell izenni kegyelmednek, s talán ugyan Raduly László jó leszen.

Az mi az értéket illeti, csak adjon Isten egészséget, békességet; hozza békével meg kegyelmeteket, elhisszük, kárunkkal abból sem végezett kegyelmed.

Az lovokban csak egyet sem kell hagyni az vajdának, ha bénák is.

Mi innét csütörtökön indulunk el, szombatra Radnóthra megyünk, keddre Balásfalvára; csak kegyelmed érkezése előtt akartunk bemenni Fejérvárra, tudósitsen jüveteli felől kegyelmed. Az biharvármegyei zsoldosokat meg kellene mustrálni, mennyi hijok vagyon s ki zsoldosi, mikor meire jüttek ki. Istn kegyelmeddel. Görgény.

17. 8-bris 1653. délben 4 óraker.

R. György.

Az oláh levél fordítását küldje meg nekünk is kegyelmed, nem lén kivel megolvastassuk.

Lupul Jászvásárt levő lovait szerszámokkal együtt ne hagyassa el kegyelmed egyáltalában.

Kivül: Spli. ac Mageo Joanni Kemény de Gyerő-monor, consiliar. nro intimo, Comiti Comitatus Alben. Tran. Arcis et praesidii Fogarasien. ut Aulicac equestr. ord. Milit. Cap. supr. ac exercitum nrer. campestr. Generali, nec non uni-

ver. decimar. fiscal. Arendatori itidem supr. fideli sincere nobis dilecto.

Eredeti, egész íven, Rákóczy keze írása.
Megvan Kemény b. l. t. III. k. 13. sz.

XL.

II. Rákóczi György levele Kemény Jánoshoz, melyben tudósítja, hogy lengyel honfúsitásra őt, Rhédeit és Petkyt kívánja ajánlani.

Adjon Isten egészséget kegyelmednek.

Ma irt kegyelmed levelét vettük, im most az Porumbákrul irtat tegnap, kire azért nem tettünk választ, mivel mindazokrul irtunk Tövisitül kegyelmednek. Mi az lengyel incorporatio dolgábul nem próbáltuk kegyelmedet, az oly dolog oly emberhez illik, ki híve hűségében nem nyugodt meg s kételkedik hozzá, afféle dolog más rendbeli emberek közt nem szokott lonni.

Mi úgy látjuk ravasz embernek tart kegyelmed minket . . . , meg kell *)

Nekünk elménk csak az, három emberen : kegyelmeden, Rédei uron, Petki uron nyugodt meg ; az többit el kell szagatni.

Az instructiót im elküldtük, úgy tetszik irásunkban instálva az Isten hozza egészségben kegyelmedet. Albae 24. 9-bris 1653. 9 órakor délben.

R. György.

Nyavalyás Boros az este hirtelen betegedett, igen rosszul ; most akarnának eret rajta vágni.

Barkóczi ur fia kezérül elütötte az öcsém Lónainé aszszonyomat.

Tónit uton érhetik, ha eltalált is menni ; az jegyzést, kit irtunk vala, kiket kívánunk incorporáltatni.

Oldalt írva :

Grigora jü, az Vajda lovászmestere.

*) Pár szó olvashatatlan.

Kivül:

Spectabili ac Magnifico Joanni Kemény de Gyerő-monorostor supr. Comiti Cottus. Alben. Aulae nostrae Arcisq. et praesidii Fogaras supr. ac Exercitus Campestris Generali Capiteo supr. itidem Decinar. in Transilvania Arendatori et Consiliar. nro intimo ac Fideli sincere nobis dilecto.

A pecsétnél: Kemény János kezével. 1653. 23. November. Lengyelországi incorporatio s egyéb dolgok.

Eredeti, aranyszélű íven, a czímen kívül az egész Rákóczy keze írása, fejedelmi pecsét vörös viaszra.

Megvan Kemény b. l. t. I. k. 163. sz.

XII.

II. Rákóczy György levele Kemény Jánoshoz az oláh Vajda magyar hadfogadásáról, a magyar hadak kihozataláról s a lengyel indigenatusról.

Adjon Isten egészséget kegyelmednek.

24. írt kegyelmed levelét tegnap vettük az postátul, Mikes ur levelével. Az hadaknak kiket fogadtatunk, oda kelene menniök, hova parancsoljuk. Az Vajdának irjon kegyelmed: akar-e tartani magyar hadat s mennyit? Mi pedig ugy akarnók azt mi nevünk alatt lőnnének és ha mikor nekünk szükségünk találna lenni, kihozathatnók.

Az katonák megtartásáru, Isten ide hozván kegyelmedet, beszélhetünk; akaratunk az volna, 2000 lovas tartanánk.

Erről kellene gondolkodni kegyelmednek s tudósítani mi akaratunkbul Mikes Mihályt, ha módját találná s becsületest, kegyelmednek is tetszenék az hajduk mint sem más többinek is Vármegyék zsoldosival kik ben nem akarnak maradni, szerzené ki s bocsátaná is Mármarosra ki; az fizetett hadal pedig mind addig, míg nem parancsoljuk, vagy búcsut nem adnának, ne jönne ki; megmustrálva küldene laistromot, kire kire mennyi megyen, hogy providealhatnánk fizetések felől. Gondolkozánk azon is, ha az fizetett had kijőne nem jobb

volna Máramarosra annak is kijönni, s oka, meri azt hirdettük Moldvába szökve mentek, ha erre jönnek, pástya nem lehet 2. 3. darab földön is, könyithetnének; amazon had nem forgott.

Kövár vidékére hozván ki, emitt kellene megválogatattunk. Az indigenatusságot kikre kell obtinealtatnunk, noha kegyelmed tetszését nem írta, mindazáltal im mi ezt is hagytuk kegyelmedre s így gondolkodunk erről s jegyzéseket irtunk, az melyik tetszik kegyelmednek azt küldje, hiszem Isten s kegyelmed mi tudjuk. Sokat nem denominalhatunk, mivel kik ebben fáradtak s szolgáltak volna nincsenek; kire is az Republica előtt őket érdemessé tehetnék. Találkoznának el, hisszük, kik kívánnák, mi azért így gondolnók, kegyelmed első légyen denominatus, 2. Petki ur, mivel ő kegyelme is forgott benne, ha pápistát is nem denominálnánk, idegenséget fognánk religiójokhoz magyarázni. Az lengyelek is, noha ebben is lehet consideratió, Barcsai urat kívánnák, de talán ő kegyelme sem acceptálná, köze is hogy volt volna ez állapotokhoz, tagadja. Az szép ur kívánná elhiszszük ha ő kegyelmét kívánnók; Rédei Ferencz urat nem excludálhatjuk. Im azért három jegyzést irtunk, ha melyik tetszik kegyelmednek, azt küldje el, az ketteit szakassza el. Vigyázzon kegyelmed az dolognak böcsületesebb voltára, mert elhiszszük, talán gondolkozik azon kegyelmed, ha excludáltatnak, kegyelmednek imputálják, de hiszem ez Isten s köztünk van, mi pedig kegyelmedben megnyugodtunk s kegyelmed is az mi kegyelmünkben. Ha mi oly szükséges dolgok jutnának eszébe, kegyelmed odaadhatja Mikes ur instructiójához. Adja Isten, lássuk szerencsés órában kegyelmedet. Albae 26. 9-bris 1653.

R. György.

Kivül: Máté Vajdának irtunk vala, igéretibe mint játszatott meg, kin megindult; mi választ tett, elküldtük kegyelmednek.

Ugyan csak kívül oldalt írva Kemény János kezével: Lengyel országi Incorporatio s egyéb dolgokról. 1653 27. 9-bris.

Eredeti, egész iven, Rákóczy saját keze írása.

Megvan Kemény b. l. t. III. K. 11 sz.

XLII.

*Ugyanaz ugyanahhoz, melyben a Palatinus haláláról tudósítja.
Apróbb rendelkezések.*

Adjon Isten egészséget kegyelmednek.

Ez estve ékezők elég kedvetlen hírünk : az szegény Palatinus megholt, sokak örülik ; szabadosabb utat remélnének magoknak, — kiknek Isten ellenek áll; félő csak az, ha Csáki succedal, egyenetlenséget kezd szerezni. Isten s az idő megtanít.

Az öcsém az mint mondja : Érsek mondotta most neki az elmúlt posoni gyűlés philisteusi volt ; következendő pápista leszen.

Semmi oly hírünk nem érkezők, 12 biharvármegyei zsoldos szökött Máramarosra ki. Kővárba hagytuk vinni, ha mi oly hírünk érkezik, tudósítjuk kegyelmedet.

Im Stephan Vanku klgk itt s ide küldte levelét megküldtük.

Feleségem adta levelet, ha feltalálja kegyelmed, elvárjuk.

Stephan Vankunak az sátorok felől talán most kevésbé ne irjon kegyelmed.

Az mi jutalom dolgát illeti, ha eszébe nem juttatjuk, bizony az egy hálaadatlan ember kezd lenni, az kegyelmed írása szerint ; talán tökéletlen is kezd lenni. Isten kegyelmeddel.

Albae, 15. X-ber 1653.

R. György.

Rákóczi sajátkezű levele ; megvan a Kemény levélt. III köt.

XLIII.

Chorisuncky lengyel cancellár levele, hihetőleg Keményhez.

Illustris et Magnifice Domine, Domine Amice Carissime.

Quidquid amicitiae ab Illustritato Vra literis oblatum accepit, de omni meliori nota, reciproco meo affectu Illti

Vestrae refundere enitar. Nunc Comitii ad proximos dies Junii dilatis, et desiderium Illtis Vestrae differre necessum fuit: Omnia enim indigenatum negocia, ipsa conclusione Comitiorum solidantur. Ignoscet igitur pro tunc Illustritas Vestra, quod mora hac Comitiorum, protracta et mea singularis, in Illustritatem Vestram affectio differri cogatur. Vbi tamen tempus eorundem concludendorum advenerit, operam non subtraham meam, sed pro mea in Illtem Vram promptitudine, illud de cura impendam quod sincere Officii mei in Illst m Vram affectus suadebit. Quem interim una cum obsequiorum meorum promptitudine Eidem defero. Dabantur Varsaviae die 2. mensis aprilis.

A. Dni 1654.

Illustriss. et magnific. dni vstrae Amicus ad obsequia paratissimus Stephanus de Pilia Chorisuncky supremus Cancellarius regni.

Eredeti, fél íven, a Cancellarius saját kezű aláírásával, a czím hiányzik.

Megvan Kemény b. l. t. III. k. 40. sz.

XLIV.

Kemény János honosítási levele Lengyelországban.

In nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam.

Nos Senatores tam spirituales, quam seculares, nec non equestris Ordinis Terrestres, Nuntii Regni Poloniae et magni-ducatus Lithuaniae pro Comitii praesentibus Varsaviae celebratis congregati, Universis et Singulis quorum interest notum testatumque facimus.

Viro forti ubique patriam quidem esse, nusquam tamen fortitudinem quiescere melius, quam in sinu libertatis. Non degeneres enim animae et quibus divinae pars major aerae obtigit non conclusam ullo termino magni Numinis referentes potentia et ipsae quid quid eas in angustum cogit premitque fulminum instar perrumpentes ac in loca potentia praeclare agendi eluctate spatio qua vis laborum fortunarum vulnerum-

que et sanguinis prodigalitate, nihil querunt aliud, quam auream illam agendi quae velis potestatem. Hac indole genioque praedita bellicosa Generosi Janussii Kemeni Familia, quantum ferrarum et orbis virtute fortitudineque sua sit complexa, magna Europae Asiaeque documento sunt Imperia. Non continuit viros fortes natalis Scythia, sed tanquam illa libertatis vastarumque regionum ingens patria eos non caperet, novum quasi orbem per Cimmericos lacus et paludes Maotidas sibi quaerentes coaevam Inclytae ac liberae Genti Hungariae virtutem in Pannonias intulere. Ac ne eam segnem Larique infossam, sed quae in amplissimo Hungariae regno ac Transylvaniae Principatu non Areopagos non Campos Martios, non Bellonae sedes, non Domus vetustis inclytisquae claras imaginibus, non annualium monumenta, non quidquid militiae domique praeclarum est reliquit, quod non nomine dignitate gloria coniunctionibus, famaue sua repleverit. Hinc est quod splendorem suum per dignitates et titulos totis duodecim saeculis numerat, et Regnorum Imperiorumque aevo aetatem suae non interruptae metitur claritatis. Hinc Bellatoris Praenomen Kemeniis fama voceque publica inditum promanavit. Hinc Homonniae, Zolonianae, Cornisianae, Tholdianae, ac denique Bethlenanae cognationes affinitatesque. Hinc denique illi Kemenii, quos Annales Hungariae semper quidem posteritatis memoriae ad gloriam duobus tamen ab hinc saeculis per Simonem illum Kemenium ad Exemplar Fidelitatis Aeternitati consecrare non dubitarunt. Verum decora haec quantumvis maxima intra Pannoniae tamen limites steterunt donec spectata Universae Reipublicae Nostrae Generosii Janussii Kemeni Fortitudo et Virtus amplius evolveret se in Sarmatiam atque ultra avitas Sedes usque sub Aquilae Polonae alas Patriam sibi proferret ac prorogaret. Transcendit aetatem primam Viri Fortissimi Magnus pace belloque, Pater Regni, Senator Ducis et Terrae Fogaras Capitaneus interiori cubiculo Bellatoris maximi Gabriellis Bethlen Transylvaniae Principis, tanquam novae fortitudinis officinae, in qua peculiare Principis in acie signum tenerae eius manui adferendum destinatum pro virtutis bellicae habuit rudimentis juventutem in omnem Martis usum

jam formatam accepit imperii Successor, Illustrissimus Princeps Georgius Rákocy Primus, belloque contra Imperatorem Turcarum maximo ad Generalem Excubiarum Praefecturam atque ad militaria imperia bellis Hungaricis et Valachicis adhibuit ea fide et gloria, ut virum inclytum talem Filio Illustrissimo Principi Georgio Rákocy Secundo relinqueret, cui is post Magistratus, Dignitatesque praecipuas, denique arma fascesque Sceptrum suum credere, Generalis Exercituum Imperatoris munus demandare et Gubernatorem Regni magno omnium consensu non ambigeret declarare. Ad eum modum in Patria et apud suos Principes adulta Generosi Janusii Kemeni virtus et gloria tandem in Polonicorum bellorum venit theatrum, quod et domesticorum servorum perfidia et late circumfusarum gentium insiderat barbaries. Adduxit certe secum memorandam omni posteritati Illustrissimi D. Georgii Rákocy Secundi Transilvaniae Principis erga Rempublicam Nos'ram, una cum auxiliaribus copiis fidem et socialem amicitiam, simulque attulit proprium suum parem semper que sui similem animum dignam Generali Duce belli scientiam fortitudinem Imperatoris militisque munus implentem ac denique summum erga Rem Nomenque Polonum studium cujus ipse Mattis Regiae obtutus Polonar. Copiar. praesentia ac societas Svantium denique et Socava perennes exstant exstantque testes et monumenta. Sed imprimis extare voluit universa Respublica Nostra accedente praesertim memorati Illustrissimi Principis Georgii Rákóczy commendatione suae, erga praefatum Generosum Janussium Kemeni mansurum saeculis omnibus testimonium voluntatis, quem Patria quam ipse promeruit donare, fortitudinemque eius et virtutem, ac erga Rempublicam Nostram merita Libertate Polona, complecti decrevimus. Quo circa Lege ordinum omnium consensu lata, et constitutione praesentium Comitiorum per Scriptum peculiare in volumine Legum commemoratum, ad Archivum Regni porrecta praefato Gen. Janussio Kemeni eiusque eum legitimus utriusque sexus ex lambis eius descendentibus posteris indigenatum Regni et Reipublicae Polonae ac Mag: Duc: Lithv. Ditionumque ac provinciarum annexarum praesenti Diplomate Nostro conferimus jura privilegia, immunitates, liber-

tates, praerogativas accessus ad bona quaevis honores. Et dignitates quibus Regni et Reipublicae Polonae ac M. D. Lith. Equestris Ordo ac nobiles gaudere solent, omnimode pleno jure attribuimus, cum denique Generosum Janussium Kemeni descendentesque ex lumbis eius limos utriusque sexus posteros pro veris limis et indubitatis Reipublicae Nostrae indigena et Nobili Indigenisque et Nobilibus praesenti Diplomate Nostro declaramus. Ita tamen ut ad Dignitates Muniaque Reipub: non prius possit aut possint accedere, quam intra Reipub: Nostrae gremium, bona stabilia habuerint, juramentumque fidelitatis Reipub: Nostrae praestiterint. Quae omnia et singula ad notitiam universor. et quorumvis personar. praesertim Dignitarior. et Officialium deduci ac de praemissis praefatae Generoso Janussio Kemeni eiusque ut praefatum est posteritati responderi volumus. In quorum Fidem praesentes manibus Illustrissimi Principis et Reverendissimi Domini Andreae Comitiss de Lesne, Dei et Apostolicae Sedis Gratia Archiepiscopi Gnezns. Legati Nati Regni Poloniae Primatis Primique Principis nec non Magnifici ac Generosi Domini Christophori Grzymultowski Equestris Ordinis Nuntior Terrestrium Marschalci subscriptas et sigillis munitas damus Varsaviae in Comitiss Regni Generalibus Die XXIII Men. Juny Anno Domini M D C L IV. Praesentibus praefati Illrmi Regni Primatis et Primi Principis Officialibus et Aulae Familiaribus, Magnifico Perillustribus Admodum Reverendis et Generosis Alexandro Sielski Castellano Krivynen. Capitulo Stezycen Supremo Marschalo, Martiano Wituski Scholastico Gneznen. Cracovien. Lovicien. Glogovien. Canonico Praepto Narvien Cancellario, Felice Rieszowski custode Culmen. Plocen. Lowicien. Camerae Praefecto et Referendario Bartholomeae Lempicki Gneznen. Vladislavien. Lonicien crucifero, Vladislao Markowski Gneznen. Custode Kurzelonien Thesaurario, Stanislao Niewiarowski, Poznanien. Oeonomo, Stanislao Trzebuchowski Vladislavien. Alberto Piglowski Poznanien. Canonicis Michaelae Vlinski Praepto. Parznen, Andrea Miaskowski Dapifero Halicien. S. R. Mattis Secretariis, Hieronimo Mlodzianowski Vexillifero Ciechanovien. Janonien Skwiernewicensi Christophoro Russkowski Dapifero

Brestén Liskowien. Paulo Studzinski Pocillatore Gostinen. Marschalco Curiae Piaskowien. Alberto Sokolowski Gladifero Lancicien. Martino Piglowski Gubernatore Loviciensi Hastor. Equitum, Christophoro Niezialkowski, Vice Dapifero Nurensi Velitum, Nicolao Velski, Peditum Prae Joanne Trzcinski, Dapifero Stephano Ordinario Incisore, Matthia Prusinowski Praefecto Stabuli Alberto Czarnotulski Judicen. Lovicien. Joanne Babski Zdunen. Martiano Mlekicki Kapinensi, Joanne Chodowski Chroslinensi, Stanislae Kucharski Michovien. Capitaneis: Bykowski, Andrea Sarnowski, alisque plurimis, Aulae ejusdem Familiaribus. — Andreas Comes de Leszno Archiepiscop. Gneznens. (L. S.) (L. S.) Christophorus de Przymalsovica Grzymalsowski Succamerarius, Palatinatus Callisiensis Nuncion. Terrestr. Marschallus m. p.

Kivül: Per manus Perillustris et Reverendissimi Domini Martiani Wituskis scholastici Gnesnensis Cracoviensis Lovicien. Glogoviciensis, Canonici Praepositi Narvensis S. R. Mattis Secretarii Illmi Excellentissimique Principis Primatis Regni Cancellarii.

Registrat. in Act. Illrmi et Celsissimi Principis Primatis Regni sub Actu Diei Mensis et Anni intro. Joh. Ladislaus Boruckj Protonotar Aplicus, Archidiaconum Vniciovien. Act. Suae Illrm. Cels. Notarius.

Egyidejü copia, egy ív, aranyszélü papirra díszesen kiállítva.
Megvan Kemény b. l. t. III. k. 21 sz.

XLV.

Illustrissimo Domine Domine et Amice Observan.

Optime Illrma Dnatio Vra de meo in se affectu persuasa scripsit, dilata studio meo in integrum restituenda fore. Factum ex voto: nam ad contestandam animi mei in Illrmam Dnonem Vram promptitudinem, illud in his Comitibus egi, quod quicquid erat desiderii Illrmae Dnationi Vrae, conclusum sit, quod, cum ea responso Magnificis D. D. Oratoribus dato intellectura sit, pluribus non deducam. Faxit Supra Mttas, ut haec fraterna relationis coniunctio, Illrmam Dna-

tionem Vram fraterno quocque mihi concungat affectu. Mei certe officii erit et aliis votis Illrmae Dnationi Vrae correspondere, dummodo Illrma D. Vra certo sit persuasa, me ad hisquae desiderijs et Illrmae D. V. mihi conceditis prodesse possent, stricte invigilaturum. Quem de reliquo in longum bene valere cupio. Dat. Varsoviae die 24. Julii Anno 1654. Illustris Dni Vrae Amicus ad obsequia paratus Stephanus de Pilia Chorynezki supremus Cancellar. Regni Polon.

Kivül: Illrmo Dno Joanni Kemenio Exercituum Transylvaniae Generali, Comitatus Abensis Tranniae Comito, Domino et Amico Observandmo.

Eredeti, egész ivon, a Cancellárius sajátkezű aláírásával és pecsétjével.

Megvan Kemény b. l. t. III. k. 23. sz.

XLVI.

Kemény János Simon főához, a Bethlen Mihály által tartott hadi mustrát illetőleg.

Salute praemissa, etc.

Rendkívül sietett Bethlen Mihály Uram az mustra hirdetéssel, értésemre sem adta; máskor ez féle dolog egymás hírével lőtt, az Urunk ő Nagysága kegyelmes akaratját úgy vagyon én előbb fogtam érteni ő kegyelménél, kegyelmesen kívánván méltatlan censuramat is; de talán az oda alá való hír lázasztotta fel ily hirtelen ő kegyelmeket, ki hogy félelmes lehessen, az mint semmi ratiok nem mutatják, úgy ez ideig magammal én is el nem hitethettem; mind az által az Isten titkában levő dolgot nem vizsgálhatjuk és arra képest inkább akarom magamis, ne maradott legyen hátrább az mi vármegyénk is másoknál. Az mi illeti magad állapotját, légy vesztegségben, hanem az ő kegyelme levelét tartsd meg, te magad pedig irj választ ő kegyelmének; köszönd meg jó akaratját; becsülettel keresd tovább is fentartani mind ezen és mind egyéb dolgokban, ne nehezteljen ő kegyelme és mivel ily rövid lévén az idő az mustrára nem érkezhetik,

lehesse helye mentségednek, kiről bővebben fog érteni az én levelemből ő kegyelme, etc. Ajánljad ezek után te is magadat az tölled lehető szolgálatra ő kegyelmének. Én is irok levelet ő kegyelmének az mely szolgálád odamegy az mustrára, reá érkezzék; holnap jűjjon ide, Veled innen indulhasson. Én is ő kegyelmének irok levelet, szemben bővebben beszéljünk. Adja Isten, láthassalak benneteket jó egészségben. 1654. 31. July. Vécsen.

Jót kívánó Atyád

Kemény János.

Kívül: Magnifico Simoni Kemény de Gyerő-monostor.
etc. Filio meo dilecto.

Eredeti, fél íven. Levél és cím Kemény saját keze írása.

Megvan Kemény b. l. t. 168 sz.

XLVII.

II. Rákóczy György levele portai követéhez Barcsai Ákoshoz, melyben menti magát a porta főem'ereivel szemben fővényységét illetőleg s a teendőkre nézve több tárgyban utasítást ad.

Adjon Isten egészséget kegyelmednek.

29. írt kegyelmed levelét vettük. Bizony az Vezér, mások nem helyosen vádolnak, igiretünknek eleget nem tettünk volna. Lám soha addig ki nem bocsáták Seredi uramat kit szava vitt be, míg az summa pénzt meg nem adtuk s nem praesentálták Császárnak akkori Vezérnek. Isten bár jó szerencsével ne áldjon, ha egyéb igireteket tudtuk, avagy tudjuk is az Császár kocsijánál, akkori Vezérnek egyet, Juszuff pasának is egyet; noha kegyelmed Kemény János úrnak írt levelében fővényységgel kárhoztat s mi alkalmatlanság találna, az lenne oka. Lelke ismereti ellen vádol avval kegyelmed minket, kit bizony nehezen olvastunk, mert helytelen s méltatlan itélet; ugy tudtuk, eddig akár töröknek akár kereszténynek mit igirtünk megadtuk, mert az böcsületet inkább szerettük két, 3000 Tall. (tallérnál), s ha mit igirtek volna követünk s hírünkkel, bizony azt praestaltuk volna is.

Im iratunk Serédi urak Dániel János, Bánffi György

uraknak hit szerint írják meg, ígirték-e nem-e az három kocsin kívül?

Csak Isten éltesse Fr. két*) nem solicitálunk mi másra successiót. Az jövendőkre Isten tanítja meg azokat, kik azt érik, ország választ s confirmáltatni kívánják.

Bizony Barsai uram, ha illendő volna, csak azt cselekednök az ki igirt, menne be; azon Boros Serédi ur nélkül megígért, autoritása sem volt neki arra, tudja kegyelmed jól, az porta állapotját; ők akármit is reá fognak emberre, kit miis egynehány izben experiáltunk. Ha kegyelmed Constantinápolyban nem fél az kozáktul tatártul, mi is bizony Erdélyben most Istennek hála nem félünk, ennyi messze Erdélytül, kozák hacsak 20 ezer ki volt az király ellen, attul sem tartunk, Istent híván segitségül.

Tatár hámhöz elküldtünk, mi csak azon emberünket várjuk megjöjjön, mentest ajándékkal expediáljuk emberünket az Hámhöz.

Juszuff pasa apánk valamit mond, de bizony valóban megvevék az igiretet s addig ki nem bocsáták Serédi urékat; ugy emlékszünk reá 16 ezer tall. Iminár Isten s kegyelmed ítélje meg adtuk-e; meg az két divánülő vezér számára való is Császár magának kívánta beadni Császár; s-az más kocsi, mi ugy itiltük avval az pénzzel felkészülhet, mindazáltal ime küldtünk még 30 aranyat. Az Rezeffendi (Reiseffendi) számára küldtünk 100 aranyat. Romeselnak numero aur. 60. csak tanulnának, ha annyit költünk. Az zsidónak aur. numero 15. most ismét.

Im Máté Vajdának irtunk, ha kegyelmed kíván kapi-kihaitul adjanak 1000 aranyig, kit ha meg adnak Zöldfí-kár agának is adhat kegyelmed belőle 200 aranyat; csak kegyelmed kijövetelit böcsülettel segítse, az többit oda azoknak oszthatja kegyelmed, az hova szükségesnek itili; Usum Ali agát nem kell elfelejteni.

Az vezir az török által csak azt írja: exageralván hatalmas Császár erejét s mint kell adnunk lengyelnek segíséget; ha adtunk, hívassuk vissza s vigyázzunk országunk-

*) Fr. két alatt fiát Ferenczet érti.

ra, legyünk csendességben. Tatár hámnak mit irt, pariáját megküldtem.

Pünkösthél elébb akarjuk látni kegyelmedet. Az Úr Istent híván segítségül, ez szegény hazát megoltalmazzuk, magunkat is (noha írja kegyelmed) de körömszakadással állítjuk ki Erdély országából.

Az lengyelek felől most sem irhatunk egyebet kegyelmednek, kit irtunk tegnap, az hadak fenn vannak, az tatár visszatakarodott.

Ha ajándékot solicitálnak, mégis kegyelmed megmondhatja: adót vitt s valamit ígértünk, akkor adtuk meg, míg az követek ben voltak s tudja Jusuff pasa ő nagysága, kedvesfedünk mi a nagy rendeknek magunktul is; ezentulis azt cselekszük, csak ne saczczoltassunk, mert úgy nehezen vehetjük magunkat az adásra. Lám az Vezirnek is tisztességes ajándékot küldtünk. Jusuff Pasának ha az kocsiért pénzt ad is kegyelmed, de ugyan az felesége számára megigérje az kocsit, megküldjük böcsülettel, mihent Isten kegyelmedet kihozza.

Az erdélyi ház építésére ötödfél ezer tall. jó szívvél küldtünk, csak az ország rendeljen, talán megtudja azt kegyelmed mi az jövedelem, mi az expensa. Mi most is 3000 lovasnak, mezei hadnak, 2000 udvari gyalognak fizetünk, meg is tartjuk hát az várakbeli praesidiumok, udvari katona, udvar népe vesse fel kegyelmed, mi megyen azokra.

Adjon Isten egészséget kegyelmednek s hozza szerencsés órában hozzánk. Alba 4. X-ber 1654.

R. György.

Tüllaapon:

Vigyázzon kegyelmed mind Máté s Stephan Vajda álla potira, kapikihájokkal is illendő dolgokban értsen egyet. Lupul felől mi emlékezet, tudósítson kegyelmed.

Czím:

Generoso Acatio Barcsai de N. Barcsa, Comiti Comitatus Hunyadens. Districtus Karansebesiensis et Lugasiensis Bano, Supr. Consiliario et ad fulgidam portam Ottomannicam Ablegato Nostro etc.

Fideli nobis sincere dilecto.

Eredeti, II. Rákóczy György saját kezeirása, a secretum sigillummal, vörös pecsétviaszra. Két egész ív, aranyos szélű papíra.

Mogvan Kemény b. l. t. I. K. 172. sz.

XLVIII.

Mednyánszky Jónás levele Kemény Jánoshoz, melyben az 1655-ki országgyűlésről s a külpolitikai viszonyokról értesíti.

Spectabilis ac Magcae Dne Dne mihi benignissime. Servitiorum meorum deditissimam semper commendationem.

Hogy Nagyságot az Ur Isten kívánsága szerint való lelki testi sok jókkal, kedvesivel egyetemben nagy boldogul megáldja, tiszta szivből kívánom.

Pozsoni országbeli gyűlésünkről hogy eloszlánk, Klobusiczky András uram ő kegyelme az ngod hintójának megkésztetését nekem commendálván, mindjárt bizonyos emberemet felküldtem Bécsbe, ki csak mostan érkezik meg, és az mint referálja, csak harmadnapig való munka heával volt immár az; hogy penig előbb el nem készülhetett, csak ez okbul lett, hogy ő felsége számára és új királynak koronázására, új hintókat kellett előkészíttetni, az kikkel lenni is kellett (így) mert noha vannak sokan afféle hintó-csinálók, de mivel ez legjobb keztek (közöttök) evvel csináltatunk mindenkor, kire már énnekem szorgalmatos gondom leszen. Bécsből is elhozatom és szintén Sárosig elküldöm, csak várom hogy urunk ő Nagysága az ezüst mivre restáló pénzt megküldené mivel avval magamnak kell Bécsben felmennem és annak alkalmatosságával az Nagyságod hintóját is elhoznám. Az mi országunk gyűlésének állapotjárul tudom Klobusiczky uram ő kegyelme nagys. informálta, sok szóval kellene annak declaratióit előszámlálni; rövideden csak azt irhatom Nagyságodnak, hogy haszonra valót, az kit csinálhattunk volna, én keveset ismerhetek benne; contrariumát inkább experialhatjuk, bizonyára mostani időre nézve csinálhattunk volna sok haszonra valót is, de már az emberek új mesterséget találtak, hogy az mely dolog nem kedves, meg ne egyezhesünk rajta, mely miatt gravameibe se mehessen ő Főlsége

elejben. Sok hasznos dolgok abban maradtak el, hogy meg nem egyezhetvén rajta, gravamenbe nem mehettek és csak elmaradának, és csak nyegve kellett elszenvdünk. Úgy látom, hogy az az új mesterség ezután már minden gyűlésekben praevalealni fog, az honnadj kevés remétségünk lehet már ezután az gyűlésekben. Kinek fundamentuma ebből áll, hogy egy két ember praevaleált az több urakon, kettő három lehet az urakban, kik merik opponálni magokat, az többi mindeneknek csak submittálták magokat, az honnadj az országbeliek kesettis (között is) papság és pápistaság lévén, valamiben érthetik az urak akaratját, mindenben velünk ellenkeznek és csak magán maradunk és semmiben elő nem mehünk. Igen irtóztunk az Locumtenentiátul, de most már nem is locumtenentia, hanem a papság uralkodik, kitül én eleitől fogva féltém, és tagadhatom, hogy praefectus urammal együtt által látván ezt az incommoditást, inkább annuáltunk volna pro ratione moderni temporis, jó assecuratio alatt, hogy in suspenso maradt volna: de mivel az emberek láttuk nagy idegenségét ahhoz, nem mertük felettébb urgeálni, most már minden ember sohajtja és bánja, hogy úgy nem lett inkább és csak haszontalanul kell bánkódnunk miatta. Az 194 mindeneken; 192 csak az 131. 126. 54. 156. 101. 39. 60. 150. 33. 118. 12. 132 fog, mivel ezt az 105. 160. 34. 125. 158. 31. csak 83. 40. 161. 36. 130. 33. 122. 4. 31.)* és csak amához ragaszkodnak, látván hogy ezen is amaz 60. 150. 34. 118. 87. 32. Urunknál levő clavisból Nagysága ezeket megértheti. Az imperialis állapotokról Nagyságodnak egyebet nem írhatok: az anglusok és svécusok az elein nem sok idővel, igen megvetett nemzetek voltak Európában, úgyhogy nem sok ember vala, az ki csak hireket is hallhatta: most úgy látom terrori lettek az egész Európának. Hispaniai király ezelőtt csaknem másfél esztendeig tartotta derék követit Svéciában, akarván valami derekas szövetséget csinálni velek; nagy, hatalmas ígéretekkel is vala hozzájok, de csak re infecta jött el onnejd, most már anglusokat solicitálja de ineundo feodere, és most ujabban nagy hatalmas lega-

*) Titkos jegyek, melyeknek ku'csa — fájdalom — nincs meg.

tiót küldett Lóndinumba, mindezért s miud penig, hogy francziai királlyal való tractatusokat megbontsa. Elválík nem sokára, mit viszen végben ottis; egy szóval az egész hatalmasságok kívánva kívánják azon két nemzetséggel való szövetségeket; ki nem egyebért van, hanem hogy félnek tülek. Egy nagy fejedelmi embernek irását láttam, kit irt ide az embereknek Pozsonba, hogy ő egy egész esztendeig tartotta bizonyos embereit Svécziában és Angliában és azok által sok derék dolgokat értett, és honnajt inti és kéri az nagy rendeket, vigyázzanak azon két hatalmas nemzetségnek erős szövetségire, mivel sokan máris titkon való szövetségben vannak velek és hogyha régenten az (Rómaiak, oldal jegygyel), olasz nemzet (kiknek hatalmok tizedrésznyre sem ment ennyire, mint ezeké) az egész világnak monarchiáját acquirálhatott magának, mit várhatnak ezektül? Bizonyos hogy félnek tülek mindenütt. A francusokkal való tracta Londinumban végben ment, de megint valamennyire suspendáltatott az sabaudiai rút és kegyetlen laniena miatt, kit cselekedett azon Sabaudiai herczeg a szegény reformatus evangelicusokon, maga országában; két ezerig rút kegyetlen halállal megöletett benne, az többit elszélesztették és minden marhájok praedára ment, és mivel francziai legiókban is voltak velek, gyanakosznak, hogy a királynak is hírével volt, kirül az angliai protector mindjárt követséget küldett az királyhoz; ha király nem mosdik belőle, elnehezíti dolgait. Az angliai classis Amerikában nagy progressusokat teszen, sok számtalan gazdag insulákat franczusoktul és spanyoloktul elvontak és magokévá tettek. Svecusok is eddig megindultak Pomeraniából, szintén hogy el kellett oszlanunk Pozsonbul, jött hir felülek, hogy két felé utaltak volna, egy része (kikhez Brandenburgi Elector hada is adjungálta magát) hogy Rhenus felé mennek, egy része hogy Lengyclország felé, majd azért többet hallunk felülek; az sabaudiai rút és hallatlan lanienanak particularitását leirva küldtem Nagyságodnak; soha nem hiszem, hogy az Isten elengedje ezt az emberi dühösséget felül haladó rút kegyetlenségit; az ő Felsége hadai Sléziában Nagy-Glogauhoz gyülekeznek, tartván az svécusoktul. Ezután is ha még oly bizonyos hi-

rom leszen, el nem mulatom Nagyságodat tudósítani. Maradván Nagyságodnak mind végig régi kötelességből való kész szolgálja. Tartsa meg Isten Nagyságodat sok esztendőig jó egészségben. Bécsben die 16. Julii 1655.

Jónás Mednyánszky,
m. p.

S. M. Vrae.

Kivül: Spectabili ac Magco Dno Dno Joanni Kemény de Gyerő-monostor, Comiti Comitatus Albensis, Celsissimi principis Transylvaniae Dni Dni Clementissimi, Militiae tam campestris quam aulici, sic. et praesidii Fogaras Generali Capitulo et Consiliario Intimo et Supremo Decimarum Arendatori Dno Dno mihi benignissimo.

Eredeti, egy egész íven, a cízzel együtt Mednyánszky Jónás keze írása, ki Rákóczynak bécsi ügyvivője volt.

Megvan Kemény b. l. t. I. k. 175. sz.

XLIX.

Nistovszky János lengyel tábornok levele Kemény Jánoshoz, melyben ennek barátságát elfogadja s a magát följánlja.

Illustrissime ac Magnifice Domine Joannes Kameni, Amice mihi observandissime.

Litteris acceptis a Generoso Domino Stephano Luc nuncio serenissimi principis, a magnificentia sua ad me scriptis, maximam laetitiam percepi, de salute suae Magnificentiae, qua et fruatur quam diutissime a Deo Teroptimo maximo tanquam fidelis Amicus Illrmae Domini suae opto, et precor. Tum et ex eo summopere laetor, quod intellexi ex iisdem litteris sinceram animi, et boni affectus Illimae Domonis Vestrae erga me propensionem, quam gratissime amplector et mea vicissim Illrmae Domini vestrae infurcata amicitia et candore solvo, meque cum meis humillimis obsequiis apud Illrmam

Dnem suam commendatum habere volo. Datum in Castris sub Cameneco 27. Augusti 1655.

Illurmae Magnificentiae vestrae intimus Amicus
ad obsequia paratus
Joannes Nistowski,
Generalis Novae extus sapo.

Kivül:

Illrmo Domino Domino Joanni Kemén de Gyerő-monostor, serenissimi Transilvaniae Principis Consiliario, Exercituumque eiusdemac Equestris militiaeAulicaesupremo Generali, nec non Arcis et praesidii Fogarasiensis supremo itidem capitaneo etc. Amico mihi observandissimo.

Eredeti egész iven, Nistowski keze írása a czimen kivül.
Megvan Kemény b. l. t. III. k. 28 sz.

L.

Chmielniczky lengyel tábornok levele Kemény Jánoshoz, melyben tudatja, hogy a fejede'emhez Bruchoneczky nevű követet küldött, utasításokkal a jövőben teendőkre nézve.

Illustrissime Domine Keméni Janusæ (sic) Amice Nobis observandissime.

Et ipso naturae humanae comparatum solito, utilibus favere rebus: et nostra soluta consuetudine, mutuam boni affectus cum omnibus confinii nostri cohabitatoribus colere amicitiam; ac proinde publici studentes boni incolumitati, animo bene deliberato, legatum nostrum Joannem Bruchonecki, tam firmandae inter nos amicitiae, quam expediendorum aliorum illi a nobis commissorum negotiorum causa, ad Serenissimum delegavimus Principem. Cui in velociori optataque, nec minus utriusque parti commoda ablegatione, faventem se Illrma sua velit prebere magnificentia, pro solita sua erga nos propensione, sollicite petimus, rebusque ei a nobis commissis sua suffragari interpositione, in spem futurae a nobis omnimodaē recompensationis. Quae mutuam utriusque Domini nostri concernant integritatem, oretenus idem Noster

suae Illrmae aperiet magnificentiae, nostramque explicabit benevolentiam et promptitudinem: quam et ad prns intima commendamus suae Illrmae Magnificentiae gratiae et charitati. Dabantur Czyhyryni 10 April.

Anno 1656.

Illrmae suae Magnificentiae Amicus bonorum
optatissimus

Bohdan Chmielnicki,

Dux Cohortium Zaporoniensium.

Kívül:

Illrmo Domino Joanni Kemén de Gyerő-Monostor, serenissimi Transylvaniae Principis Consiliario, Exercituum eiusdem ac Equestris Militiae Aulicae Supremo Generali. Nec non arcis et praesidii Fogarasiensis Supremo itidem Capitulo Domino et amico nobis colendissimo.

Eredeti, egész íven, az illető aláírásával és pecsétével.

Megvan Kemény b. l. t. III. k. 43. sz.

LI.

Kemény János panaszos levele II. Rákóczi Györgyhez, melyben hivatalaitól fölmentetését kéri.

Kegyelmes Uram, Fejedelmem!

Az minden jámbor szolgáltnak nem csak szabadságok sőt ugyan tartozások szerént, én is udvari és mezei tisztviselésben esztendőmnek eltöltését alázatosan jelentvén Nagyságodnak, azokbeli szolgáltságomban esett sok fogyatkozásokról Nagyságod kegyelmes bocsánatát nagy alázatossággal kérem. És mivel (kévánságomon kívül ugyan, de) Istentől reám bocsáttatott nehéz akadályim az (eddig is érdemem kívül viselt) említett tiszteteknek megfeleltetésére elégtelenné töttenek: kényszeritetem resignálnom és azokbeli kötelességémnek felszabadítását kicsin böcsületecskémnek sérelme nélkül, alázatosan Nagyságodtól implorálnom, könyörögvén és ugyan Istenért is kérvén Nagyságodat (nem az én érdemért, hanem születésével hozott fejedelmi természetinek raj-

tam is tündökléseiért és minden jámbor szolgálónak szép példájáért, hogy azok is Nagyságod Méltóságos szerelmes Succesorától hasonlót remélhessenek, kik Nagys. mostan is hiven szolgálják, az minemü példa én lehetek, Nagyságod boldog emlékezetü praedecessorinak s közelebb Méltóságos szerelmes Atyjának s Anyjának szolgálatjokbeli hűségemért) tartsa fenn ezután is, avagy csak ez egyben rajtam kegyességét, hogy kegyelmes szemei elől és oltalma alól ne legyek elrekesztve és hogy hátra levő kicsin részecskéjét életemnek, Nagyságodhoz való hűségemben (kitől soha búcsut vennem nem kívánok) és Istenemnek csendes állapottal való szolgálatában tölthessem el, — kiért az Ur Isten ott és azokkal áldja meg Nagyságodat, valahol és kikkel Nagyságod leginkább kívánja. Nagyságod kegyelmességét alázatosan várja, Nagyságodnak egyik igaz hive és szolgálja Kemény János.

(Rákóczy kezeirásával.)

Mi mind elégségét, mind pedig fogyatkozás nélkül elviseelésére tovább is elégségét tudjuk lenni ő kegyelmének kikbűl ki' ocsátani, szolgálatja nélkül el lenni semmiképen nem akarunk, míg azok szolgálatjával élhetünk, kiknek hűségében megnyugodtunk, minket is a gondos állapotokban segíthetnek; az mostani állapotok is nem azt hozzák magokkal, ő kegyelme búcsuzzék; se hogy miis elbocsássuk. Alba 11. Maii 1656.

Eredeti, negyedre hajtott fél íven az első levelen Kemény János a másodikon Rákóczi saját kezi irata.

Megvan Kemény b. l. t. III. k. 49 sz.

LII.

II. Rákóczi György felelete az előbbeni levélre, melyben Kemény nehezte'ését eloslatni törekszik s lemondását nem fogadja el.

Adjon Isten egészséget kegyelmednek.

Ölyvesrül irt kegyelmed levelét vettük ma reggel. Az lengyelországi állapotok fölül újabb hírünk nincs. Az evangelicus fejedelmekkel correspondeálni szükséges volna, csak

útja bátorságos lehetne emberinknek. Portárul mit irnak, mi elküldtük; Stefan Vajda levelét is, kit tegnap vadászat közbe vőnk. Az tökéletlen görög legény hazudott, lám az archimándrita böcsülettel látatott, tractáltatott, azt is posztóval pénzzel ajándékoztuk meg, úgy bocsátottuk el.

Az mi az kegyelmed búcsuzását illeti, arrul egyéb választ nem mondott Csulai uram, hanem az kegyelmed betegségét causálta; úgy is látszik nekünk, az micsoda egészséggel birunk mi az mely országos dolgok elviselésében, kegyelmed is bir olylyal hivatalának, ki kevés munkával jár, elviselésében.

Az kegyelmed irati noha homályosak, mindazáltal az mennyiben érthettük derekasabb bővebb választ tehetnénk itt; azzal nem akarjuk magunkat fárasztani, az dolog sem kívánja.

Ez világ polrice viseli ugyan dolgait és ha miis azont követnök is, nem íteltethetnénk; ugyanis az birodalmok igazgatása anélkül nem is lehet, mindazáltal fellebb igyekszünk: Isten után jó lelkiismerettel cselekedni, politice hívünk ellen se kegyelmed ellen *kinek hűségében megnyugodtunk* cselekednünk nem kellett, úgy semmi tettetést kegyelmednek követni nem kívántatott.

Fejedelmi méltóságunknak nevelésében szokatlan utat követni nem akartunk, sem akarunk, mert úgy nem nevelési hanem kissebbitési s gyalázattal volna, annál inkább szolgálánk böcsületinek magunkra ruházásával azt öregbiteni nem akarjuk; így az méltóság nem magunk virtusibul volna, hanem az szolgálébul, az fejedelmek pedig nem szolgálákért böcsületnek, hanem az szolgálák urokért; azért kegyelmedben ezt nem követtük, sem követni nem akarjuk, *magától úgy tudjuk mi kegyelmedtől semmiben el nem fogattatott; mint kegyelmed Istennel lelkiismeretivel bizonyít, így is miis ezekkel bizonyíthatjuk.* Mi csak azt akarjuk, mi mint fejedelmek böcsüitessünk, kegyelmed, mint hű szolgálánk, maga állapotjában. Élete letételével mint írja, az szolgál tartozik; az böcsületi letételével nem: senki nem kívánta, sem kívánja kegyelmedtől, noha az szerencse forgandó, az nagy rendek is alábbszállott alá esnek

Isten böles ítéleti szerint, vád alá vettetvén in tali casu. Az igaz szolgálak böcsületek meg szállásával is szoktak szolgálni.

Uj tisztet ez hivatalban mást kegyelmeden kívül nem akarunk; egyik erőtlent az másik erőtlen segítse, miis már erőtlenek vagyunk.

Elvárjuk az ünnepre kegyelmedet. Az kozák követek is elérkeznek. Isten kegyelmeddel. Balázsfalva 21. Maii 1656. estvefelé 6 óraker.

R. György.

Kivül: 1656. 27. estve Maii, 3.

Eredeti, egész iven, Rákóczy fáját kezü írása.

Megvan Kemény b. l. t. III. K. 34. sz.

LIII.

Kemény János levele panaszos ügyében Csulai ref. püspökhöz, ki közte és a fejedelem között közvetitüül lépett föl.

Szolgálak kegyelmednek mint jóakaró Uramnak komámnak etc. 23. praesentis irott kegyelmed levelét elküldtem, de már annak előtte azon materiáról igen érdemem felett való kegyelmességgel lött írása ő nagyságának jött vala hozzám, kiből mindazáltal nem esmerhettem, ha kegyelmed alázatos replicamat és instántiámat terjesztette volt ő Nagys. méltós. tekinteti eleiben, avagy nem azon írása előtt ő Nagys. s ugyis vélekedtem inkábbára hogy nem; kegyelmed érettem való intercessiójáért sok jókat adjon Isten kegyelmednek; azzal terhelésemről most is követem, de kételen voltam vele, idő előtt czégérezni sem akarván, tudtam mind ő nagyságához tartozó hüséget, mind pedig hivatala szerént, ha nem személyemhez is, de igaz igyemhez mindenekkel köz kötelességét; atyai intését is igen böcsülettel vöttem, de egyéb-iránt propositumom mellett haereálván, consequentiájának félelmét ő nagysága disgratiájában való esésemmel szomorúan értem, vajha uram csak kárban, vagy valami egyébben járó dolog volna, könnyü volna az intésnek engedni, de az erős vízben voszedelmező embernek, az partról biztatónak szavát nehéz követhetni,—de édes komám uram kérem, ez kérdésemre feleljen meg kegyelmed.

Böcsületben-e, az minémüben idvezült Urunk idejétől fogva tisztét viseltem, csak nem régi időig már circiter 12 esztendők forgása alatt, avagy annak megcsorbitásával csak tituláris böcstelenséggel svadeálja kegyelmed, kévanja és parancsolja ő nagysága tisztviseléssel való szolgálatomat? Ezt kegyelmed érthette ő nagyságától.

Az elsőnek semmi módját nem látom az én praetendált elégtelenségemnek okaira s az ő Nagysága scopusára nézve is; Mert ha én magam nem érzem is, de az circumstantiákból vak volnék, ne n esmerném hogy ő nagysága maga én bennem, vagy az praetendált elégtelenséget, vagy érdemtelenséget, vagy az én böcsületemben autoritásomban, magának és maradékinak, az hazának, Isteu dicsőségének ártalmára való dolgokat ismert következni. Ez három közül akár melyik legyen mint sem csak árnyékának bántódásával is, jobb volna sok én részemen valóknak nem csak letéetni sőt meghalni; átkozott ember volna az, ki azoknak ártalmokkal horgászna magának böcsületet, de soha Uram az én elmém ez két dolgot nem concilialhatja. Ő nagysága mondja s írja kegyelmesen: meg nyugodott hűségemben, nem is lehet kissebb szavaiban is ő Nagyságának kétségem, conscientiam is azont confirmálja: de hogy az én böcsületemben autoritásomban ha meghitt hívének esmer ő Nagysága, méltóságának derogamen ne forogjon, nem tudom soha ez appraclensiónak fundamentumát, mert soha absolutum regimen, independentissimus idvezült Urunk idejében, s az után is én kezemem nem forgott, hanem függöttem kegyelmes uraim parancsolatitól; sokakban tudom magam svadeáltam ő Nagyságoknak, méltóságokért ne általam, hanem magok cselekedjék; de kívánnám tudnom, mikor miben excedáltam, exorbitáltam, abutealtam, nekem minden rendbeli tiszteteknek autoritást maga is concilial ő nagysága; én egyedül deprimáltam.

Ha azért az másokban ugy mint böcstelenségben: ő nagysága az hatalmas Istenért, hallatlan csudájára mindeneknek hogy parancsolhassa, de kegyelmed is hogy svadeállhassa nekem az tisztviselésben való gyalázatos szolgálatot, s mi-csoda vétkemért is érdemelhetem azt; sokszor vittem életemet az halál kockájára az böcsület keresésért. Jobb egyszer

azzal együtt letennem, ha az én Istenemnek s Uramnak úgy tetszik ártatlanul, mintsem az böcstelenségben minden napokon mortificáltatnom. Ezeket uram kegyelmednek nem azért írom, hogy én böcsületem restitúcióját horgásszam, kibem többször is naufragiumot szenvedhetnék, mert gratia magnatum etc. hanem felelnem kelle az kegyelmed intimációjára, és hogy ezeket már így értvén, ne vonja meg tovább is istenes tetszésének adását, kire választ is várok. Azonban csak arra kérem, még is ha mi módja lehet benne munkálódjék abban, hogy az ő nagysága kegyelmessége contineáljon csendes állapotomban való maga szolgálatjára, és ne kételenségből rettegve, hanem szeretetbeli szabad akaratall szolgálhassam ő nagyságokat, mert ha ő nagysága kegyelmes szavai s írási szerént megnyugodt hűségemben, az ő nagysága kegyelmessége mindenekre utat és módot talál. Ezek után az szent Istennek ajánlom kegyelmedet. 1656. 26. Mai. Vécsen. Kegyelmednek szeretettel szolgáló komja.

Kemény János.

P. S. Én is uram az Innepre alá igyekezem mennem az Urunk ő Nagysága szolgálatjára, s ha ő nagyságának bántó-dása nélkül való alkalmatosság adatik reá, tökéletes igazsággal kiterjesztem ő Nagysága Istenes iteleti eleiben azokat az dolgokat, az melyek én nekem suggeráltattak ő nagysága szívének megidegenedése felől, kinek forrásából származtak minden folyamok, és azok által sokaknak örömökkal contentusban jutásom: mind az által tartván attolis, hogy ő nagysága meg ne bántódjék, alkalmatlanul magamtól terhelnem ő Nagyságát távoztatom. Noha írja ugyan kegyelmesen ő Nagysága, kívánná tudni okaimat, kik közzül az melyeken fundáltam búcsúzásomat, kegyelmednek communicáltam is vala írásban.

Eredeti, egész iven, Kemény János saját keze írása; czím a levélen nincsen, de bizonyosan Csulai püspökhöz van intézve.

Megvan Kemény b. l. t. 11. K.

LIV.

Csulai György püspök válasza Kemény János előbbi levelére.

Minden idvességes jókkal látogassa Isten Nagyságodat.

A mi illeti mostani irását Nagyságodnak, úgy vegye észében a dolgot, hogy én simpliciter nem azt akarom sva-deálni Nagyságodnak, akár mint s akár hogy csak viselje tisztét; hanem böcsületinek megkisebbedése nélkül értse. Mert én úgy értem az ő Nagysága beszédéből, hogy mostan is szinte olyan állapattal viseli, mint ennek előtte idvezült fejedelmünk idejében viselte. Úgy vagyon, egyáltalában mondotta ő Nagysága, hogy annak előtte a német gyalogok is Nagyságodtól hallgattanak, és egyéb dolgokban is nagy változás vagyon; de elég, ha ő Nagysága csak azt állatja, hogy akkor is csak ilyen állapottal volt, mint mostan vagyon; innét azért azt hoztam ki, ha úgy vagyon, nem látom jobb orvosságát a dolognak, mint azt, hogy ez után is viselje, hogysen mint valami kedvetlenséget hozzon magára; mert ott jár az ő Nagysága elméje, hogy semmi bántódási nincsenek Nagyságodnak tisztebeli állapotjában és arra nézendő dolgaiban, hanem csak az egy diffidentia forog fenn Nagyságtok között, a melyről ő Nagysága ugyan esküvéssel assecuralja Nagyságodat, hogy nem kételkedik Nagyságod hűségében. Immár így discural ő Nagysága a dolog felől. Elégségét a szolgálatra mind egészségire s mind idejére nézve látja Nagyságodnak. Az diffidentia felől ugyan hittal assecuralja, hogy nem kételkedik Nagyságodhoz. Tiszti felől pedig azt mondja, hogy valami nemű állapottal s modalitással ennek előtte viselte, mostan is úgy viseli; et per hoc nem láthatja igaz okát a Nagyságod bucsuzásának is; hanem csak ő Nagyságához való kedvetlenségéből cselekeszi, subducálni akarván magát a szolgálat előtt. Itt jár elméje ő Nagyságának a mint colligálhatom beszédéből. Itt nekem a tetszenék, hogy igaz okát a dolognak minden habozás nélkül csak aperiálni kellene et per partes azt kellene rakogatni eleibe ő Nagyságának, hogy nem az előbbeni állapot szerint vagyon az generálisság, ezt

kell elhítenni ő Nagyságával, innét osztán megbizonyítva azt, így argumentálhatnánk ő Nagysága okoskodása ellen: jó lelkiismerettel sem ő Nagysága becsülletinek megkisebbedésivel és állapotjában való degradálásával nem kívánhatja nagyságodtól szolgálatját sem nagyságod böcsületének megsértődésével nem viselheti; de ezek úgy vannak; azért sem ő nagysága nem kívánhatja, sem nagyságod ilyen formán nem viselheti.

Az maior propositio magában erős. Tudom a minort tagadni fogná ő nagysága; azt kellene azért megmutogatni renddel. A nagysága előbbeni irását be nem adhattam, mivel igen kicsiny időnk volt a beszélgetésre s nem tartózhattam ő Nagyságát; reggel igen ideje megindult ő nagysága, ez csábító lengyel követ miatt semmi dolgunkban oly formán nem is procedálhattunk, mivel disputatióba elegyedtének s arra kellett megfelelnünk etc. De nem is volt szükséges beadni, mivel immár annak tenora mellül elmentünk, holott tagadja ő nagysága azt, hogy ezelőtt is nem úgy viselte volna nagyságod mint mostan, annak felette azt is állítja, hogy csak egy ember keze alá nem akarja bizni az egész hadakat.

A mit pedig gondolt, hogy obstálni fogna, arról eiős assecuratióval assecurálja nagyságodat. Ez mostani irását nagyságod levelemben includálva (holott egymás dolgokról kellett írnom ő nagyságának) oda küldöttem, látok is ebben az irásban nagyságodnak derekas motivákat, melyekről gondolkodhatik ő nagysága. Ha magam szemben lehetnék mostanság, tudom viszont előhozná és meglátnám hol járna elméje; de mostanság az nem lehet, hanem ha akkor mikor a generalis synodusra megyek; Isten oda vivén nagyságod, előhozza ismét a dolgot. Nekünk is bizonyára lesz miről discourálnunk ő nagyságával, mikor itthon volna, mert két vagy három atyafiakat ki kell küldenünk az oda ki való Generalisra, s bizonyos instructiót kellene elikben adnunk, s affelől ő nagyságával is kellene beszélénünk s consensussát vennünk, mindazonáltal Sellyei uramra biztam a dolgot. Adjon Isten jó egészséget Nagyságodnak. Albae 31 Maii Anno 1656. Nagyságodnak tiszta szívvel szolgáló komja. Csulaji György.

Eredeti, fél íven, egészen Csulai keze írása.

Megvan Kémény b. l. t. III. k. 36. sz.

LV.

Kemény János levele II. Rákóczi Györgyhez, melyben korábbi panaszait nyíltan kifejti; végre a fejedelmet maga iránt kiegyesztelni törekszik.

Kegyelmes ur, Fejedelmem!

Nagyságodnak betegsége idejétől fogva, de legderékasabbban ab Anno 1653 érezvén szomoruan az Nagyságodnak méltatlan szolgájától tőlem megkedvetlenedését s nem különben, mint valamely madárnak egyenként tolla kiszedegetését, ugy kicsin böcsületemnek, tekintetemnek, autoritásomnak elcsipkedését, azt sokakban nem magának választását, hanem másokra felosztását (melylyel ha nem Nagyságodnak javára, hanem másképen abutáltam, az Isten ítéljen, s Nagyságod is büntessen meg) és azt ha nem külön észszel, ottan mint tükörből úgy néztem az embereknek velem való azelőtt szokatlan actájokból s felőlem való calumniálkodásokból kicsin existimatiócskámnak alább szállását, mely folyamnak forrását megvallottam alázatosan Nagyságodnak méltósága előtt, ezelőtt is Nagyságodba lenni ismertem. Mert az Mardocheus példája szerint, tiszteltetnek azok, az kiket az királyok tisztelnek.

Nagyságodnak előbbi szokott kegyelmességének megvonódását ha nem látták volna, mint levő sast az fejem felett, nem rágta volna egér az nyulnak füleit, de én ugy voltam persvasus példákból is, hogy ha azelőtt nem igen volt volna is kedvében nagyságodnak valaki, de ha én velem aemulálkodott, igen kedvessé lett Nagyságod előtt; nem hogy az szokás szerint szolgájának oltalommal lett volna. Ezt noha jelentém alázatosan, de már az Nagyságod igen nagy kegyelmes jelös biztatási — mind elhárították, hanem emlitem csak azért, hogy tavaly esztendőben Nagyságod parancsolt az gyalog kapitányoknak tőlem hallgatások felől Nagyságod után; ugy kellett lenni, mert ekkor immár nemhogy azok, de egyebek is engem igen contentusban tartottak. Generali Capitaneo láttam már ezelőtt Gaudi intitulálását.

Irja kegyelmesen Nagyságod, nem hogy böcsületömet szállította volna, de sőt nagyobbat ruházott rám. Ugy van kegyelmes uram. Igen érdemem felett való nagy kegyelmességének és hitelének jele volt ugyan rajtam, de az Isten se adja, az természet szerént való időmnek rendi is azt nem engedi nekem érnem, ha Nagyságod éltében kicsin becsületemben én deprimáltatom, Isten operájából én tovább élnék is, sem a vénség sem az lecsöpülődöttség engem abból nem erigalna, sem Nagyságod akkor senkinek nem praescribálhatna. Éltében kívánok azért én élnem az Nagyságod kegyelmességével.

Vajki közönségesen is, de in privato az én dolgom is mint lenne ezek szerint ha csak gondolkodása is *).

Az minapiban Machiavellit fölemlített példa kegyelmes ura hazája mellett való minden szenvedése lehetne motiva, de nem tartozom sem én, sem más persvasus megböcsstelenségére igyekező valamely emberért kisebbet is felvenni.

Az Nagyságod kegyelmes resolutiója mostan is igen ambigue van ugyan, Nagyságod csak Gaudit és csak Fogarasban lételére állapotira dirigálván salválván pedig gyalog kapitány ur auctoritását, ez utolsó ellen sohasem szólottam, sem irtam: de az nemesség állapotjában közönséges alábbszállást előbbi böcsületemben praetendálok s tartom pironkodásomat most is. Egyedül Nagyságod nem érti, mert nem akarja, de egy értelmes drabant, egy musquetéros, egy dragon, egész ország, sőt néhány országbeli derék emberek, ha némelyek örömmel is, de sokak csudálkozva, tudják, értik az én deprimáltatásomat; ha bátorságomért engem ítilnek, ha olyant nem hallhatnak, magok tudják, mint vélekednek.

De mindezeket superálván az Nagyságod érdemem felett való kegyelmességében megnyugovásomra lött atyai intése, és azbeli kegyelmes igireti, hogy böcsületecském kisebbségére nem kíván cselekedni: szolgálai engedelmességgel submittálván magamat, várom alázatosan ezekről való böles dispositióját, hogy mind kapitány uram authoritása megmaradhasson, mind pedig én ne dehonestaltassam s annál inkább

*) Ki van szakadva.

(ne) injuriáltassam becsületecském is meutessék meg; az eddig lött némelyek cselekedeti, mint vétessék igazításban, melynek egybehozása áll csak az Nagyságod kegyelmes akaratjáú. Egyébiránt kegyelmes uram, mivel ezelőtt is alázatosan Nagyságodnak jelentettem, Isten után hatalmában vagyok Nagyságodnak s szabad velem mit cselekszik, de én seha udvari és mezei tisztviseléssel vénségemre előttök köztök nem pironkodom; s Nagyságodat ismét kelletik könyörgéssel molestálnom akármi időnek alkalmatlanságiban is.

Kegyelmes uram! Istent az megtérő bünös egy kis idő alatt megengeszteli; ha nagyot vétettem is, bizony megturbulálódtam érette; immár Nagyságodnak szolgálatjában megagodtságomban, elégedjék meg pironkodásommal.

Az eredetinek impuruma, egészen Kemény János irásával.
Mégvan a Kemény bárói l. t. III. k. 12. sz.

LVI.

Kemény János levele II. Rákóczi Györgyhöz, ugyanazon tárgyban.

Kegyelmes Ur Fejedelmem. Az mint Munkácson Nagyságod hozzám mutatott kegyelmességét és érdemetlen voltomra való kegyelmes dispositióját értvén, csekély de igazsággal lejendő szolgálatocskám felől alázatos declaratiót tettem volt: megváltozás nélkül való azon szolgálja akarok lennem Nagyságodnak czután is, de vagyon mégis fenn kiváltképpen egy difficultas, melyet az urnak ő Nagyságnak alázatosan megjelentettem, kit Nagysága kegyelmes tetszéséből talám találni szükséges is.

Ez mellett nem titkolhatom el kegyelmes Ur megszorodott szívvel való lételemet is, kifelől mások hallattára békétlenkedni nem szoktam s ugyanis Nagyságod lehetővén kegyelmes megorvoslója, itiltem illendőbbnek lenni, hogy alázatosan Nagyságod elejben terjeszszem.

Oka ennek az, mert nekem úgy látszik, az én méltatlan kicsiny szolgálatomban Nagyságod meg ha fogott ütközni.

Ennek jeleit innen colligalom. Emlékezzék Nagyságod

kegyelmesen arra, minden érdemem és kérésem kívül, minnelötte az expeditióra megindultunk volna, akkor is az előljáró és Isten engedelmeiből az confederatusokkal conjungálandó hadaknak praefecturája felől Nagyságod kegyelmesen nekem igiretet tött vala. Azután Szathmár alatt való lételemben is, de közelebb az elmúlt napokban még Moldovából ki sem érkezhén, parancsolásietséggel kijüveteletem azon végre, mely nagyságod parancsolatjára egy hétiig házamnál nem voltam, igazságot irok, semminemü majorságomat meg nem láttam, siettem kijöni. Harmadszor Kövesdre rugaszkodván, két nap voltam, ezen dolog végett siettetett Nagyságod kijönöm: akkor is alázatosan alkalmaztattam magamat. Negyedszer, midön Nagyságod ez tiszben való állattatásomat rendelé, kegyelmességéből azon ratiót mondá némely difficultásnak tollálásában.

Ez Nagyságod kegyelmes oblatióit keresztény conscientiamra irom ötven vagy hatvan jobbágybeli gratiájánál Nagyságodnak nagyobbra böcsülöttem; megváltozását pedig annyi kárnál inkább szégyenlettem és fájlaltam. Istent hívom bizonyságul, nem irigységtől viseltetem ez iránt kegyelmes uram; mert Nagyságod maga emlékezik reá kegyelmesen, magamnak nem kicsiny okokért nem sollicitáltam, sőt az Ur menetelit javallottam, kihez kedvét midön Nagyságodnak nem láttam, magam urgeáltam, küldjön egész instructiót Nagyságod Barkoci uraméknak.

Nem is sajnáltam volna én ez dolgot soha, ha Nagyságod maga nem detegálta volna, sőt az Generálnak is meg nem írta volna; ez hírrel nem csak udvarnál, hanem ez két vagy három országban rakvák voltak az embereknek fülei. Valljon nem kezdik-e arra magyarázni, hogy magam rosszszaságával avagy suspectusságommal csett rajtam ez gyalázatos megváltozás? Nagyságod bölcsen megítélheti, ugyanis mit nem mondanak ez idegenek, holott magam sem tudom miczoda vétkemmel érdemlettem.

Ezek azért így lévén kegyelmes Uram, Nagyságodnak igen alázatosan könyörgök, méltóztassék aperiálni okát, ha tudva vétettem, büntetődjem, ha tudatlanul, jobbitsam meg dolgomat, ha pedig ártatlanul, lehessen mentségem.

Kegyelmes Uram, akármit cselekedjék is Nagyságod én velem szabad azzal. Én bizony soha Nagyságodat el nem árulom ; jámbor szolgálja akarok maradnom: csak könyörgök Nagyságodnak mégis alázatosan, ne kívánjon megszomorítani, kicsiny becsületecskémnek despectusban való jutással szolgálhassam víg szívvel Nagyságot, mert noha szegény nemes ember vagyok, de minden jámbor szolgáltnak szokások szerint én is látván böcsületemet teljes erőmmel igyekeztem Nagyságodat szolgálnom.

Nagyságod igaz és méltatlan
szolgálja.

Kemény János.

Eredeti, egész íven, egészen Kemény J. írása a levél szélein és tisztán maradt részein valószínűleg Rákóczi által, olvashatatlan betűkkel megjegyzések vannak írva.

Magvan Kemény b. l. t. IV. k. 157. sz.

LVII.

II. Rákóczi György válasza ugyanezen ügyben, melyben a Kemény és Geredi közötti hivatalkört tisztázza.

Adjon Isten egészséget kegyelmednek.

Reménységünk az vala, már ennyi replicáinkon megnyugszik kegyelmed; tovább nem terhel sem minket, sem magát, holott nem csak simplex irások voltak, hanem hittel erősítettek. Ugy is látjuk kételkedik kegyelmed, mintha mi kétséggel volnánk kegyelmedhez s azért nem annuálunk kívánságának. Ha lehetséges volna, mivel látjuk irásinknak s nagy obtestatioinknak majd kétségesen hiszen kegyelmed, noha ha pogányok volnánk is, de úgy ismervén mint ismer kegyelmed, kik vagyunk, hinni kellene, szívünket is megmutatjuk, hűségében nem kételkedünk: de ellenben, hogy kegyelmed nekünk ne higgyen, ennyi irogatások mutatják azt is mintha mi kegyelmedről idvezült urunk atyánk adta becsületét vontuk volna le, kit hogy adott, az elébbi hittel írjuk, nem hallottuk, se hittük. Azért nevezzen kegyelmed

két három böcsületes, szaván fundálható hívünket, hogy installálásakor az gyalog kapitánynak, minden gyalogságnak praeficiáltattott.

Mi hogy nem adtuk, mint azelőtt is irtuk, bizonyosság az tavali expeditiókori dolog is, sőt kegyelmed mondá, ha nem izenjük Gaudi Balog László urnak, nem fognak ugy engedni kegyelmednek. Külső országokra terjedt becsülete nem vonatott le kegyelmednek, mert most is generalisa lovas hadainknak, és ha nemesség és egyéb gyalogság is generalisnak hitta, méltán, mert de facto is generalisa lovas hadainknak, azzal az titulus-illetéssel nem tribuáltatt azon generálisság is, ki nem idegenek se országiak adhatója, hanem mienk. Gyalog Generalis ez országban nem hallatott békességes időben, olyant nem praeficiáltunk, sem ismerni nem akarunk, hanem csak gyalog kapitánt.

Német egész gyalogunknak békességes időben hol kegyelmed, hol gyalog kapitány által parancsoltunk, azont ezentúl is elkövetni akarjuk, állva mi rajtunk, kiknek mi móddal, ki által akarunk parancsolni.

Gaudi ha Fogarasban fog lakni, lesz oly dispositiónk kegyelmed böcsülete, elébbi dispositiója is megmaradhat, az gyalogkapitány autoritása is nem tollaltatik.

Az békességes idő hadakozói állapottal ellenkezik; csak kegyelmed magát is ne fáraszsza, minket is elménkbeli nyughatatlansággal ne terhelne; jó ura szavaiban nyugodnék meg; megtudjuk mi az időt, állapotot, személyt választani; böcsületet adni kegyelmednek, kit tud Isten, oddig is cselekedtünk, csakhogy megbocsásson kegyelmed, azt akarjuk, idejében az állapotok mi akaratunktól dispositiónktól fügjenek s ne erővel tulajdonitassunk.

Mi jó Kemény János uram, tudja Isten, kegyelmedben megnyugodtunk, és ha az Csulai urnak irt irás nem lett volna, ezekről nem is elmélkedtünk volna mindenekben. Nyugodjék meg jó urában kegyelmed, ki Generalisságnál fellebb való becsületet is ruházott kegyelmedre.

R. György.

Kivül:

Nagyságos Kemény János urnak, meghitt hívünknek adassék.

14. Julii 1656.

Eredeti, az egész czímmel együtt Rákóczy keze írása és pecsét nyomójával.

Megvan Kemény b. l. t. I. k. 183. sz.

LVII.

II. Rákóczy György végválasza ugyane tárgyban Kemény Jánoshoz.

Adjon Isten egészséget kegyelmednek.

Azt véljük vala, már tovább való replikákkal ne terheltessünk, holott oly resolútiót tettünk, kivel kegyelmed mi ítéletünk szerint contentus lehetett volna; és ha mint maga írja kegyelmed, kegyelmünk felől contentáltatott, talán az mostani irás nem következett volna.

Ugyanis, az fáj nekünk: Atyánk szavai bár mik voltak, többire halála óráján, kit mi részünkről elkövetettnek mond, mert kegyelmedet böcsültük böcsüljük, hűségében megnyugodtunk, kinek nyitottuk szívünket úgy meg, mint kegyelmednek, mégis kegyelmed a bucsúzással terhel, kinek méltó oka nincsen.

Semmi böcsületet nem vontunk le kegyelmedtül; sőt nagyobbat ruháztunk. Az magunk méltóságát, kit nemis kíván, mink sem adhatánk, nem adhatjuk, egyébként micsoda böcsületet nem adunk Uram kegyelmednek?

Bolondok volnánk mi, ha a zt akarnók, mástul kivüllötünk dependealna kegyelmed. Ily ítélettel felőlünk nem lehet; lám írtuk elégszer kegyelmednek utolba, ha Gaudi Fogarasban lakik, dependeáljon már mint kegyelmedtül; nem rekesztvén ki ugyan az gyalog kapitáni auctoritását is. Úgy tetszik az elsöben azt írjuk, ha kegyelmedtül dependeált az egész gyalogság, miért kellett parancsolnunk tavaly expedíciókor azou expedícióban gyalog kapitán és kegyelmedtül dependeáljon; *hadakozó állapotot az mi illeti, azzalis elégséges,*

képen resolváltunk, utínunk akkori d'lapotban bizonságunk Isten nem más, kegyelmed böcsületire tudunk vigyázni, ennél egyéb resolutiot mi, látja Isten, adni nem tudunk, kegyelmedet eddig való hivatalbeli szolgálatitul kibocsátani semmiképen nem akarjuk; nyugodjék meg kegyelmed bennünk, bizony mint írók, ha pogányok volnánk is, így ismerve, hinni kellene kegyelmednek.

Fekete Samu hire nem igaz. 28. Junii irt Palatinus lublinus is Tarb ur Lubiniczki urnak; azután jutott eszünkbe, hogy ma reggel írunk kegyelmednek az erős Marsalk-láncz után Isten kegyelmeddel Radnót. 15 July 1656 R. György.

Im az Vajda sebes levelét küldtük kegyelmednek; római historiát citál kegyelmed, talán ha olvastuk volna, miis találánk ellenkező feleletre, mindazáltal minap emlékszünk. Machiavellust hogy beszélök, említe kegyelmed Generalisok békeséget csinálván, gyalázatos lévén az Rómaiaknak, magát adatta kezében és ugy kivánt szolgálni hazájának, bár az mi böcsületünk szálljon, ha kegyelmed böcsületi kisebbségire cselekedni kivántunk, halált sem-kell szenvedni, mert inkább életet adunk mi kegyelmednek.

Eredeti, egész íven, Rákóczi keze írása.

Megvan Kemény b. l. t. III. k. 35. sz.

LIX.

II. Rákóczi György feddő levele egy török Agához, kit iránta elidegenedésről vádol.

Rákóczi György Isten kegyelmességé böl Erdélynek Fejedelme, Magyarország részeinek ura, és Székelyek Ispánja.

Tekéntetes és Vitézlő Agha, jóakaró Apánk! Isten kegyelmedet sokáig éltesse és hatalmas Császárunk fényes kegyelmességét fején nevelje.

Már régtül fogva nem láttuk kegyelmed levelét, nem tudjuk mire vélni, holott az kegyelmed atyai jóakarattja, és hozzánk való kötelessége, és mind magához kegyelmedhez,

mind pengig fiához esztendőnként megmutatott fiui jóakarataunk, és fejedelmi kegyelmességünk azt kíváná, bennünket levelével látogatna, és az ott ben való dolgokrul gyakorta tudósitana: de ellenkezöképen értjük lenni az dolgot, mert kegyelmed az mi nem jóakaróink dolgát futja némelyekkel ott ben, és azt tehetsége szerint igyekezi előmozdítani, s kikkel czimborál, tudjuk azt is; mint légyen azért ez illendő, az kegyelmed mi túlünk vett fiui jóakarataunkkal, és fejedelmi kegyelmességünkkel, s az kegyelmed hozzánk tartozó atyai szeretetivel és kötelességével is, mint is várhassa tovább az mi jó akaratunkat, kegyelmed itéleti rajta. Isten tartsa jó egészségben kegyelmedet. Iratott gyalui várunkban, hatodik napján Boldog Asszony havának, 1656. esztendőben.

Kegyelmednek jóakaró fia.

Valószínűleg egy idejü másolat fél íven.
Mégvan Kemény b. l. t. II. k.

LX.

Mednyánszky Jónás jelentése I. Rákóczi György özvegye Lorántffy Zsuzsánnához, diplomatiái küldetéséről a lengyel ügyeket illetőleg.

Kegyelmes Asszonyom!

Alázatos szolgálatimat ajánlom Nagyságodnak, mint kegyelmes Asszonyomnak. Az úr Isten kívánsága szerint való lelki testi sok jókkal áldja meg Nagyságodat kedvesivel egyetemben nagy boldogul.

Az minapi Nagysága méltóságos levelét hogy vettem pataki posta által, mindjárt nagy sietséggel mentest mentem Palatinus ur ő nagysága után Pozsonyba, de mivel ő nagysága ez alatt ide Trincsinbe indult, jésuiták templomának szentelésére, itt lévén Trincsinbe Érsek uram is, ő Nagysága mivel én éjszaka is mentem, utban nem találkozván ő nagyságával, mivel ő nagysága más uton jött, Pozsonyban csak

heában jártam, ott már ő nagyságát nem érvén, visszasietvén ezért itt értem Beczkóba ő nagyságát, mivel itten ő nagysága Révai László uramnál ő nagyságánál egy egész napig mulatott. Itt azért ő nagysága levelét ő nagyságának megadván, bőségesen, három egész óránál tovább beszélgettem ő nagyságával.

Legelsőben ezért az Ónodban elfogatott lengyel követ felől, kinek processusáról mivel én semmit sem tudtam, mert én azon dolgot senkitől nem értettem, hanem Sárossy udvarbíró irta volt meg; de mivel ő annak semmi rendit nem jelentette, én annak állapotjárul semmit sem tudtam volna, hanem ő nagysága, az nagysága ő nagyságának írott levelét előttem mind elolvasta. Ebből már értvén az dolognak rendit, az mint legjobban tudtam az dolgot, úgy mentettem, kirül noha sok szó esett, mindazáltal summája csak ebből állott, hogy mind az udvart s mind ő nagyságát úgy informálták legelsőbben, hogy azok az lengyelek Pethő Sigmond uram hírével jártak, és hogy együtt velek Petheő Sigmond uram szolgálja is elfogatott volt: Másodsor, hogy Patakon mind az lengyelt s mind az Petheő uram szolgálját, nagysága jelenlétiben tüzes vassal ijesztették, hogy megkinoztatik, ha az titkos dolgokat ki nem jelentik, és hogy az levelek mind felszakgattatanak és elolvastattanak: harmadsor hogy több lúsz ezer forint érő marhájoknál az ki tülek elvitetett, most is mind oda van, és most sem térítetett meg nekik. Ezeket hogy mind az lengyel s mind az Pető uram szolgálja Budán megvallották és onnejt küldték meg ezen vallásokat.

Az elsőre s harmadikra nem tudtam mit mondani, mi vel azon dologrul semmi bizonyost nem tudok; de az második dologra azt mondtam, hogy fejemet kötöm arra, hogy afféle tüzes vassal való ijesztés soha nagysága előtt nem volt; kérdém is ő nagyságát, hogy ha elhiszi-e azt nagysága felől, azt mondá ő nagysága, hogy nem hiszi, esmérvén az nagysága méltóságos állapotját, de elég az (mond) hogy az hire az. Térénk osztán kegyelmes Asszonyom az második dologra, az mostani lengyelségnek berohanására és munkácsi jószágnak megvételére, kirül is sok szó lön, summája annak is csak ez: legelsőbben is ő nagysága, az nagysága méltósá-

gos irásában azt az czikket fájlalta, az hol azt iratja nagysága, hogy ha nem lett az ő nagysága akarattjával az az berohanás és égetés: azzal nagyot kötött magára, hogy ha csak hírével is volt, nem hogy akarattja lett volna hozzá, hanem hogy az lengyelek egynehány ízben megtalálták ő nagyságát, hogy az makoviczai-, ungvári- és munkácsi kraynákból sok károkat, égetéseket tesznek oda be, hogy ha annak eleit nem veszen, hogy ők is Magyarországnak azont fognak követni, de hogy ő nagysága ettől mind tartóztatta őket, és honnadj úgy gondolja hogy ezen berohanást és égetést az lengyelek egyfelül leirt okból cselekedték: kit hogy ő nagysága ő felségének is hurré tette, hogy azt az lengyeleknek nem kell elszenvedni, és ha ő felsége nem tilalmazza, hogy maga ő nagysága most már alá menvén ha ott éri meg őket, hogy azontul az vármegyéket rájuk támasztja, és az országból kiveri: kiért is hogy ő nagysága alá siet, és a jövő szerdán, minden bizonytal, úgy mint julius hónap negyedik napján, hogy innen Trencsinből megindul Mozsosz felé, és hogy azontul az odavaló vármegyéknek gyülekezetet hirdet (reménlem Kassára) és mind nagyságával és az vármegyékkel akarván egyet érteni az országnak az aránt leendő oltalmazásában.

Utoljára kegyeímes asszonyom, az ki még mindeneknél nagyobb derekasb dolgokról való beszédben is eredett ő nagysága velem, hogy im mire jutott már igye hazánknak és ha Isten nem könyörül rajtunk, most várhatjuk utolsó veszedelmét hazánknak: előhozá azért ő nagysága, hogy urunk ő nagysága mind cancellárius uramtól ő nagyságától ő felségének s mind Semssey uramtól ő nagyságának s mind pengig utoljára én általam is ő felségének megizente, hogy ha ő felsége lengyelországi dolgokba beegyelodik és lengyeleknek segítséget ad ő nagysága ellen, hogy ő nagysága is török sapkát teszen fel és mind törökkel tatárokkal Magyarországra jön és azonkívül minden maga erejével: kire nézve mivel már ő felsége adott segítséget az lengyeleknek; be is mentek az ő felsége hadai Lengyelországba és mivel már ő nagyságától mind ő felsége mind ő nagyságok meg vannak fenyegettetve, kénytelen lett ő felsége ő nagyságokkal együtt oly

hadi készülethez nyulni, az kívül ő nagysága igyekezetének ellene állhassanak és mivel ő nagysága Magyarorszáiban fenyegette meg ő felségét és ő nagyságokat magyarországi állapotokban, az vármegyékhez és az szabad városokhoz nem bizhatnak, mert (mond) ha mi lenne, azok mindjárt csak elállanak, hanem kénytelenek lének arra menni, hogy idegen nemzetet és idegen hadat be kell Magyarorszáiba hozniok, az kívül mind az ő nagysága fenyegetésének ellene állhassanak, mind pedig az városokot és az vármegyéket avval az erővel az ő felsége hűségében megtarthassák, kikerül mindazáltal hogy ő nagysága assecural és megbiztat, hogy ha jönnek is azon idegen hadak, mindaddig senkit nem bántnak, senkire nem mennek, valamig ő nagysága ahhoz nem fog, az kívül megfenyegette ő felségét és ő nagyságokat; melyekről kegyelmes Asszonyom sok szó volt, lehetetlen is azt mind írásban venni az mennyire lehet írás által így jelentem. Én azért ezekre csak azt feleltem: mit izent ő nagysága és izent-e affélét Cancellarius Ur ő nagysága által vagy Semsey Uram által, azt én nem tudom, de én általam affélét ő nagysága nem izent én sem mondtam affélét senkinek, és valamit én mondtam ő felségének, azt én mind írásban vettem és írásban is adtam be, azon kívül én semmit nem mondtam, csak az kit írásban foglaltam, és ha élne ő Felsége, bizonyágom is lenne róla; ő nagysága arra azt mondá, hogy Ausperg (Auersperg) herczeg jelentette, hogy ő Nagyságának affélét mondtam; esküvésemmel is erősítettem, hogy Auspergnek sem mondtam, és ha kívántatik, szemben is megmondom, hogy én tőlem azt soha nem hallotta; hanem elvégezvén hozzá való követségemet, azt mondtam neki.

Nem úgy mint követ, hanem csak magamtul mondom, hogy itt már Bécsben értettem, hogy Hacsfeld (Haasfeld) az ő Felsége hadaival be akar menni Lengyelországba lengyelek segítségére, sőt hogy azt is hirdetik, hogy Svékus ellen semmit sem akarnak cselekedni, hanem csak fejedelem ellen, hogy kérem ő Nagyságát, vegye annak elejét az ne lenne, mert ha az lesz, sok idegen nemzet is lévén az Fejdelemmel, kozák, oláh, ha megsértetnek felső Slésiában be jönnek és azokkal is ellenségképpen bálnak ők is. Eunnél egyebet én Auspergnek nem mondtam azt is nem követség-

ben, hanem csak magamtul, mivel csak ott Bécsben értettem volt azokat. Sok lén azért kegyelmes asszonyom az aránt való beszédben; utóljára az sok beszédek után ő nagysága csak evvel fejezé be, hogy mivel már meg vannak fenyegetve mind Cancellarius ur ő Nagysága által, mind Semssey uram által is, semmiképen egyéb nem lehet, hanem e kettő közül egyiknek: avagy hogy az idegen hadnak be kell jönni, avagy pedig ha nagysága meg akarja biztatni Palatinus uramat ő nagyságát és assecurálni, hogy ha már be ment is Lengyelországba az ő Felsége hada, hogy Urunk ő nagysága a miatt itten Magyarországbán azt nem cselekszi, az kívül Cancellarius uram ő nagysága által megfenyegettetett, az mint felül van írva, és ha nagysága arrul ő nagyságát assecurálja és megbiztatja hogy ő nagysága azt végben viszi ő felségénél, hogy csak egy németet sem küldnek be országunkba, és mivel avval késés nem lehet, hogy im most ő nagysága már alámenvén, hogy ha Nagysága vagy Zákány uramat ő kegyelmét ezen dolgok végett (ha kedve leszen nagyságának ehez) elküldené, avagy pedig kit, hogy még inkább akarná, hogy ha nagysága egykor méltóztatnék Tályára jönni, és mely korra és mely napra lenne az, hogy nagysága arról ő nagyságát idején tudósítaná, hogy akkorra ő nagysága is nem száná fáradságát, és szintén ide Tályára jönne nagyságához, hogy maga inkább beszélhetne Nagyságával, mivel izenetek által azok, úgy az mint kívántatnak, meg nem lehetnek, kire ugyan kéri nagysága, hogy közönséges megmaradásunkra nézve, nagysága méltóztatnék azt megcselekedni.

Bizonyára kegyelmes asszonyom, szivem szerint kívánám és felette szükségesnek is itélném az mint előbb is más egyéb szükséges dolgokra is nézve, kik bizonyára derék dolgokbul is vállanak az nagyságtok javaira nézve, és sok kár is követheti, hogy ha nagyságtok azokrul idein gondot nem visel, hozzá járulván azon mostani dolog is, mert írásban csak lehetetlen minden szükséges dolgokat foglalni, hogy nagysága felküldené hozzám (az mint előbb irtam volt) vagy Jakabfalvy uramat vagy Dalmady uramat, mert csak lehetetlen írás által azoknak meglenni, az mig nagysága, meg Palatinus urammal ő nagyságával szembe lenne, kétszer is feljöhetne, és alámehetne, mert ha nagysága megírja is ő

nagyságának, hogy szembe leszen ő nagyságával Tályán, még abban alkalmas idő telik, míg ő nagysága Kassára mehet és Tályára jöhet, addig jókor vissza is mehet innen Jakabfalvay uram, csak nem kellenék késni vele, és hogy azon követem által lehetne értésemre: eljön-e és mikor jön, én akkorra sehova el nem távoznám, hanem várakoznám reá: bizonyára kegyelmes asszonyom nagy gondolkodásra való állapotok ezek, mert ha német hād országunkban bejön és az városokat velek megrakják, bizonyára sok nehéz állapotok foroghatnak ez aránt, az honnejd annak eltávoztatására bizonyára méltó gondolkodni.

Még lén azáz fenyegetés urunktól cancellarius ur ő nagysága által és Semsey uram által, azt nem tudom; én általam bizony nem lett, ha azok által sem lett, kit én bizony hamarabb elhiszem, hogy nem lett, hogysesm azt hogy lett volna; ha nem lett, elhiszem nem is igyekezik arra, és így ha nem igyekezik ő nagysága arra, miért nem lehetne arrul nagysága által való assecuratio avagy megbiztatás (ilyen veszedelmes és nehéz állapot eltávoztatására) nem látom semmi okát, mert az ki minek igyekezett, be könnyü arról megbiztatni hogy nem lesz: de ha lett az izenet oly formán és igyekezetben is ha van, errül ha érthetném az dolgot, talán oly formán is annak eltávoztatására tudnék hozzá szólni, és arrul kivánnám Jakabfalvay uramot; az minthogy más ehez járult dolgokbul is felette szükséges állapotokbul tudván az idevaló állapotokat fundamentumból, hogy azokat nagyságával közölhetném, irás által penig csak lehetetlen. Ugy látom kegyelmes asszonyom, Palatinus uram ő nagysága elméje csak ott jár, hogy mivel már lengyelországi állapotok ebbe kerekedtek, hogy Lengyelországban való veszekedés miatt Magyarországban veszekedés ne inditassék, hanem az veszekedés ott végezödjék, az hol kezdetett, az máshova ne terjedjen: bizonyára kegyelmes asszonyom derék dolgok ezek, veszedelminkben és megmaradásunkban játszván, ha nagysága fel nem küldi Jakabfalvay uramot, bizony félek, nagy kárt és romlást ne kellessék várnunk. Egyébaránt úgy látom, jó gondviseléssel eleit vehetné ember ennek, én nem is hihetem hogy ő nagysága urunk ebben az igyekezetben volna,

mivel lehetetlenség is forog benne, hogy mind az két állapotról rá érkezhetnék, ha pedig, hogy ezt végben vihesse a mászt elhagyja, bizony nagy kezdés itt is ellenséget keresni amott is ellenséget elhagyni; sok szó lehetne kegyelmes asszonyom erről az nagyságtok javára és országunk megmaradására, de irás által azt bizony mind ki nem jelenthetni: kérném nagy alázatosan most is ilyen derék dolgokra nézve, ne szánnák az leirttak közül egyik ez kis fáradságot ilyen nagy szükséges dologra nézve az mentül hamarább lehetne.

Volt kegyelmes asszonyom az ledniczei jószágnak veszedelmes állapotjáról is elég szó, és úgy itélném, ha nagysága oly formán iratna Palatinus urnak ő nagyságának, az mint minap az jegyzést arrul nagyságának megküldtem, nem volna kárára ennek az szegény jószágnak és az nyomorult szegénységnek. Utoljára kegyelmes asszonyom, ő nagysága előhozá nekem az én állapotomat is, miként én bevádoltattam, és az udvarnál mely nagy neheztelés van reám, hogy én urunknak ő nagyságának mindeneket megírok és minden állapotokat nyilván valóvá teszek, hogy csak én vagyok az, kitül nagyságtok mindent ért, hogy Bécsbe is csak azért járok, hogy ott érthessek mindeneket és mindeneket nagyságtoknak hírré tegyek, ki miatt noha ő nagysága nem fenyeget, hanem csak az által őriztet, de ha valami háboru idő kezd lenni az országban, legelsőbbben is ide énnékem mind életemben s mind marhámban el kell vesznem.

És hogy ezeket ő nagysága jó akaratjából akarta nekem megjelenteni; értsem miben legyen dolgom: úgy látom azért kegyelmes asszonyom, azt akarnák az emberek, valamely dolgot nagyságtoknak gonoszára való értenek (ha ellenek van) hogy nagyságtoknak affélét meg nem jelentetném. Szegény Bogadi uram ellen is csak azért voltak mindenkor az nagy neheztelések. Így lévén azért kegyelmes asszonyom már az dolog, hogy az én állapotom már ilyen nagy gyűlötségben eredett az ide való emberek előtt, hogy sem életemben, sem az kevés javaimban már bátorságos nem lehetek, én szegény legény lévén kegyelmes asszonyom, engem itt, torkokban lévén könnyen megronthatnak és semmivé tehetnek: az honnand kegyelmes asszonyom nagy-

sága bölcis itéleti legyen rajta, és két dolog közül egyiknek kell lenni: avagy hogy énnekem mindeneknek békét kell hagynom és kiállanom mindenekből: avagy hogy penig, hogy nagyságtoknak oly bátorságos állapotomról méltóztatnék gondolkodni, hogy mind életem s az kevés javaim veszedelemben ne forogjon. Szegény Bogadi urnak jó paizsa volt itten szegény Illésházy Gáspár, ki ő kegyelmét derekasan meghizlalta, ha lett volna is valami afféle az ő ideiben, hogy bizony megtartotta volna mind életet s mind javait; nekem már olyan gyámolom itt most nem lehet. Lednicze várához kegyelmes asszonyom ha csak így lesz mint most van, oly állapotokban nem sokat bizhatni, mert oda nem csak élés kell, de más is derekasb dolog is kívántatnék még oda; ha csak így lesz, derekas erőt az bizony el nem szenvedhet ilyen állapottal, az honnéjd ha csak így lesz, háboru időben nagyságátul is elveszne s mik is csak elvesznénk benne; kellenék kegyelmes asszonyom erről is több és derekasb gondolkodás.

Utoljára kegyelmes asszonyom még az lévén hátra: értvén és eszembe vévén Palatinus uram ő nagysága beszédiből, hogy az ő Felsőségének írott nagysága két levelével és cancellárius uraméval is nekem csak haszontalanul lenue fáradnom s költenem Bécsben: úgy látom minden dolgok csak ő nagysága az Érsek uramon fordulnak, onnejd is csak ide bocsátanak informatióra, magam Bécsben nem mentem, hanem mivel az mint minapiban nagyságtoknak megírtam, az lengyel követnek elfogásáru való rendet és seriesit mivel meg nem hozták, sem az ő felsőségének íratott leveleknek párját hogy azokbul tanulhattam volna, mit kellessék ő Felsőségének mondanom, minthogy cancellarius ur ő nagysága Bécsben van, csak az fiamat küldtem azon levelekkel Bécsbe, mivel ő felségével magam sem szólhattam volna, felül leirt fogyatozásbul; irtam Cancellárius ur ő nagyságának, hogy ha maga ő nagysága nem akarja azon leveleket ő felségének presentálni, az fiam által presentáltassa, kiben tudom semmi fogyatozás nem lesz, ha ő felségétől nem is, de cancellárius uramtól lesz válaszunk. Az Ur Isten éltesse

nagyságotat sok esztendeig jó egészségben. Beczkó 3. Junii 1657.

Nagyságának alázatos szegény szolgája
Mednyánszky Jónás.

Ez az ember fog várakozni Sároson, mig nagyságotul ezen levelemre válasz érkezik oda, hogy ezen emberem elhozhasa.

Nagy alázatosan kérem nagyságát, méltóztatnék engem tudósítani, az berohant lengyelség hova lett, hol legyen, és micsoda károkat tett és mennyit?

Lengyelországbul most micsoda hireim jöttek, deákul nagyságotnak megküldtem.

Ezenleveleket sveciai követután hozták, kérem nagy alázatosan nagyságotat, méltóztatnék megparancsolni, juttatnák kezéhez Barcsay Ákos urnak mentül hamarább lehet.

Jó volna kegyelmes asszonyom Palatinus ur ő nagysága gyülekezetinek alkalmatosságával, az vármegyék egyeznének meg rajta, hogy ő nagyságánál is instálnának és ő felségéhez is küldenének, hogy ő felsége az második conditio szerint félesztendő alatt országgyűlését hirdettetne, ki vel bizonyára sok alkalmatlanságokat eltávoztatnánk.

Kivül: Méltóságos fejedelem asszonynak, Lorántffy Susána asszonyunknak ő nagyságának, nekem kegyelmes asszonyomnak.

Eredeti, két egész íven, Mednyánszki saját kezével és pecsétével.
Megvan Kemény b. l. t. I. k. 184. sz.

LI.

Levél-töredék a lengyel-hadjárat legválságosabb perczeiből, valószínűleg II. Rákóczi György nejéhez Báthori Zsófiához intézve.

Nekem kegyelmes asszonyom, hogy az Ur Isten Nagyságotat kívánta hoszszu étellel, jó szerencsékkel megáldja, szívből kívánom.

Nagyságot méltóságos levelét az elmúlt éjszaka igen engedelmisséggel vettem az én kegyelmes uramnak szöllő

levelivel együtt; az ő Nagysága levelét itt nem késleltetvén mindjárt elküldöttem ha elvihetnék. Az hírekről és állapotokról hogy nagyságodnak irjak (azzal is búsítsam s terheljem) illendőnek és szükségesnek lenni nem véltem, mivel igen rossz állapottal vagyunk mind az urammal együtt). Az mint az moldovai vajda írja, mindazonáltal adná Isten mint az többi, ez is olyan igaz lenne; úgy hiszem nem mind lehet igaz, hanem az jó ha*) . . . eljövén melőlle eljöveteleknek rosszságát akarván palástolni heltik olyan szoroson való állapotját, mindazonáltal az sem lehetetlen, kit Isten Fiáért eltávoztasson. Ugron uramnak irtam bővebben Nagyságodnak töb Nagyság **) becsületes fő embereknek is dicséretét kívánván cselekedje azt, mi mind Nagyságod s az gyermekinek javára leszen, mivel ha ugyan bizonyos leszen ez hir, nyugodjék meg Nagyságod az felső rendelések szerént Nagyságod az gyermekeket vitetni el nem mulatjuk, sőt félő Sok nagy vármegye ellenségivé legyen Nagyságodnak.

Kirül: 1657 die 2. Augusti. Ifjabb kegyelmes Asszonyomnak irt levelem páriája.

E töredék a lengyel-erdélyi háború legválságosabb perceiből előttem ismeretlen kéztől van írva.

LII.

Kemény János levele a fejedelemhez és országhoz, tatár fogságából kiváltatása iránt.

Ad Celsissimum Transilvaniae Principem universosque ordines, quoscunque praesens cernit negotium.

1.) Tudom, hogy a miképen az mi kegyelmes Urunk megtanulta gyermekségétől fogva, hogy az földnek legnehezebb terhe az hálaadatlanúság legyen, és azt tudván sem Isten sem emberek ítélete szerint magára olyan nevet nem veszen. Én is ő Nagyságának, és üdvözült Atyjának Anyjának eleitől

*) Ki van szakadva.

**) Itt is szakadások vannak.

fogva minemű terhes, és igazságos szolgálattal lettem, legyen tudója, az Isten nem egy országbeli emberek s magok is ő Nagyságok, melyet im ezzel is pecsétlettem meg, hogy ha tetszett az jó Istennek ő Nagyságának közülünk való kimenetele által, legyen méltóságos székiben való menetele, abban nem utolsó eszköz voltam; és hogy ő Nagyságának utánna ne lázadjon az egész had, azok miatt az ellenség ő Nagyságát is üldöztvén, velek együtt ne kövesse. Boldogtalan sors; készebb voltam az hadak között maradni, az ellenséget magamra, és az nyomoruságos romlásra velek együtt magamat adni, noha emberi ítélet szerint, sőt ő Nagyságának maga akarata szerint is, magamat én salvalhattam volna; mibe legyen pedig állapotom, arról nem szükség írnom. Emberem szemmel látott relatiókat tehet, mind pedig minemű kételen erőm és minden értékem felett való sanczot (sarczot) kívánjanak rajtam, többire majd úgy tartván, mint ha ő Nagyságát magát kaphatták volna kezekhez, sőt ő Nagysága ellen való ranchorokat (rancune) én rajtam akarják kitölteni.

Ő Nagysága annakokáért és az nemes ország mind ő Nagyságához való hűségemért, s mind pedig hazámhoz, és annak velem egy hajóban evezett tagjaihoz való szeretetemért, hogy minél hamarébb ez nyomoruságos rabságból szabadítani méltóztassanak, nagy alázatossággal kérem.

Noha pedig nemcsak magam szabadulásomat kívánom és urgeáloom, hanem velem levő több becsületes rendeket is ha lehetne: él az Isten, nem csak velem együtt kívánnám megszabadulásokat, sőt örömet hátrébb marádnék is az nyomoruságnak szenvedésében, de mivel vagynak oly consideratióra való okok az én hitvány személyemnek állapotjában, akár itt létemben akár portára való vitetésben, hogy annak alkalmatosságával az én kegyelmes Uramnak és hazámnak fogyhatatlan félelmet, költséget és nyughatatlanságot kezdenék keresni *és követni*, ha az én innen való kiszabadulásom halad, az mint erről is szóval bővebben érthetnek ő Nagyságok, és ő kegyelmek.

Én ez állapotban is megtetéztem Uramhoz és hazámhoz való hűségemet, ahoz illendő magam alkalmaztatásával, de bizony periculum est in mora, ha ő Nsgok és ő kgylyk halaszt-

ják, melynek sem én, sem velem levők leszünk okai, Isten és világ előtt. Én utánam pedig itt nagyobb respectus vagyok Kornis Ferencz uramra, kinek is sancza noha még nem specificáltatott, de hihető dolog hogy értéke felett lésson, és ha Isten engemet az ő *Nagyságok*, és ő kegyelmek segítségével által megszabadítana is, de ha köztök marad, félő az ő kegyelme személyének is ne kezdjenek szükséges annak okáért hasonló provisóval lenni ő *Nagyságok* s ő kegyelmeknek ő kegyelmének.

2) Az mi sancz által való megszabadulásunknak módja felől is mi úgy elmélkedünk, hogy noha tudjuk jól az mi kegyelmes Urunknak azonkívül is, de kiváltképpen az lengyelekkel lőtt végzése szerint is, számtalan expensainak lételet, mindazáltal mivel ott ő *Nagyságának* szolgálja vagyok keresztyénekkal is vagyok dolga, onnét ő *Nagyságára*, és hazánkra jövő ellenségítől is nem félhető, itt pedig ellenkezőképen vagyok a dolog és igen közel való az veszedelem, szükségesképen kívántatik, hogy legelsőbben is az Chant és körülötte levőket mind adománynyal megengesztelje s mind pedig az mi kiváltásunk által, az kezek között levő alkalmatosságot vegyék ki; mert *itt* egyáltaljában midőn én az én erőm és értékem szerint való sanczot emlegetem, az az *felelet* reá, hogy az ország és az fejedelem váltsanak ki.

3) Én úgy valamint Kornis uram is, nem vonszuk ki abból magunkat, hogy kevés értékünket ki ne adnók megszabadulásunkért, de az arra nem is elégséges, egyébiránt is pedig hamar abból *meg* nem szerezhetni, hanem ő *Nagyságok*nak vagyok abban módjok, convocálván ő *Nagyságok* az nemes országot is, eliberaljanak bennünket, és mivel elég hely leszen még mind ő *Nagysága* és az haza dolgainak jobb karba való állításában, mind több atyámfiainak szabadításokra, az mi kicsiny értékünknek is afféle ususra convertalásában, úgy vagyok akik közönséges tatárok kezénél vannak, azok közül sokak csak könnyű sancz által fognak megszabadulni, de azoknak is szegényeknek nagy akadályt csináltak, megtiltván, hogy valamig az mi sanczunk végben nem megyen, addig sanczok felől bár megalkuván is, de addég senki meg ne szabadulhasson, *melyért* is ő *Nagyságok* és ő kegyelmeknek szükséges szorgalmatoskodni.

4) Az mi pedig illeti ezeknek megengesztelődéseket annak ilyen módját látjuk: hogy ime az *Chámnak* az ő állapotjok szerint nem közrendből álló követe megyen ő Nagyságához, azt vele levőkkel együttigen jól kell látni, meg kell ajándékozni; nekem az Vezér azt intimálta, hogy valami két ezer tallér felé kell nekik adni, ide pedig az *Chámnak*, Vezérnek, Haznadár passának szükségesképpen tiszteséges ajándékokat kell küldeni, az követeknél is pedig kell lenni extraordinarie annyira való ajándékoknak és pénznek, hogy az kiknek illik, adhassanak öt vagy hat személynek, az Chán ajándékát pedig ugy kell érteni, hogy mostan ha csak három, avagy négy ezer tallér arra leszen is, abban meg nem állapodik az dolog, hanem valami bizonyos summa pénz adás felől külön fog lenni az tracta, ki nélkül nem is hiszem, hogy az dolog végben menjen.

5) Az bizonyos dolog, hogy az *Chámnak* az portáról való parancsolatja az volt, hogy mind az két Oláhországban vajdákat változtasson, Erdélyre is reá menjen, hasonlót cselekedjék, ha az mi nyomoruságos kezekben akadásunk torkokat be nem töltötte volna. Mint fognak maradhatni az oláh vajdák, még az is bizonytalan. Az erdélyi állapot felől pedig ugy veszem eszembe, hogy még az portáról is várnak, azonban Neszter-Fejérvár tájékáról, ezek nem igen sietnek, kívánván követeknek is Erdélyből való érkezésit és mind ott való állapotokról informáltatásokat; nem lehetetlen dolog az is, hogy az portára ne kezdjék az fő rendek beküldését kívánni.

6) Tudván sok felé való költését ő Nagyságának, nem hogy maga szükségére, de csak nekem mostani állapotomra is, az havasalföldi vajdát, és boérokat kölcsönözés felől ha ő Nagysága meg fogja találni, nem fog haszontalan lenni.

7) Ez állapotban nekem ugy látszik, ő Nagyságának mindjárt convocáltatni kell országát, és a mint ide, ugy az portára is követeket kell küldeni, ott is az állapotokat com-placálni.

8) Mivel hogy sokak már is sanczok felől eddig is véget értenek, naponkint végeznek is, egyszer másszor tudósításák, kinél legyenek, házok népét, mennyi legyen sanczok; arra annak okáért egy bizonyos embert kell rendelni, aki

percipialja, és Jászvásárt ugyan egy embert kellene arra fogadni, ki be tudná a rabok sanczát iktatni.

Az egyes dolgokról és ittvaló állapotokról szóval ő nagyságtokat és ő kegyelmeket informálhatja. Isten vezérelje ő nagyságokat minden jóra. Datum 6. Augusti, in Castris Tartaricis, Moldaviae positis. Anno 1657.

Kemény János.

(P. S.) Az ittvaló *mostani szomorú* és szoros állapot külön való irást nem szenvedvén, ő nagyságát alázatosan követem. Az Isten meg ne szabadítson, ha uram s hazám ártalmára való dologban igyekezem: de ha én velem kezdenek indítani *esztendőnkint nem egyszer* ő Nagyságát és az országot sanczoltatni s azonban az sanyaruságot velem is meguntatni, Isten és világ előtt oka nem leszek. Annakokáért alattomban ezek nem tudván, kívánok assecuratoriát ő nagyságától és az országtól kiváltatásom felől, az mint megalkhatom velek mentől hamarébb, halált kívánnék Istentől, de nem praescribálhatok ő felségének. Kérem Istenért ő nagyságokat s ő kegyelmeket, vegyék hamar *elő* jó consideratióba, de igen titkosan, és igyekezzenek eliberálni mentől hamarébb *Kornis urammal* bennünket, ne legyünk akadály az több keresztynén atyánkfiái szabadulásukban is. Praetextualis levél irás felől szóval izentem.

Eredeti, egész íven, Kemény János saját keze írása. A levél, mint pestises időben szokás, valami éles eszközzel sűrűn át van lyukgatva, egyik külső oldala erősen be van szennyezve, húzamos hordozás miatt.

Megvan Kemény b. l. t. III. K. 44. sz.

LIII.

II. Rákóczi György biztosító levele lemondásakor, Erdély országos rendivel szemben.

Mi Rákóczi György, Isten kogyelmességébül Erdélynek fejedelme, Magyarországnak részének ura és Székelyek Isánja etc. Adjuk tudtára mindeneknek, az kiknek illik ez levelünk által: hogy az világi boldogságot szerencsétlenség-

gel megelegítő Istennek rendeléséből oly csapás esvén rajtunk, hogy az országra következő veszedelemnek eltávoztatására egyéb remedium nem találtathatott, hanem az magunk méltóságunknak egy ideig való megalázásában: ez okon bizonyos conditiók alatt az országtól assecuráltván, valamig végképen elmetsződik az fényes portán dolgunknak jó karban állithatásának reménysége, addig el kellett magunkat vonnunk fejedelmi széktünkől és az ország directióját másnak engedni. Assecuráljuk azért az nemes országot:

1. Hogy Istennek kegyelmességéből, ha régi fejedelmi méltóságunkban visszaállhatunk, minden szók és cselekedetek amnestiában menjenek.

2. Az országnak minden nemü megbántódásit és szabadság . . . ságit, melyeket akkor ő kegyelmek előnkben fognak terjeszteni, tolláljuk, és szabadságát minden rendeknek helybenállatjuk, az országnak kívánsága szerint.

3. Mig függőben leszen pedig állapotunk, az országnak semminemü igazgatásában magunkat nem elegyítjük, sem ország jövedelmit magunk vagy mások által nem percipiáljuk és percipiáltatjuk.

4. Hogy ha pedig az igaz itéletű Istennek fölbonthatatlán végezéséből, kényszerítettünk is fejedelmi méltóságunkat tul üressé lenni végképen: az nemes országot és annak lakosit se fegyverrel, se egyéb utakon, se békességiben se szabadságokban megbántani nem igyekezünk; sőt minden közönséges jóra nézendő dolgokban ő kigyelmekkel egyet értünk: ugy mindazonáltal, ha mi is sem az országtól, sem annak uraitól méltatlan iniuriákkal nem provocáltatunk, mostani contractusban levő conditiókban illibate megtartatunk.

5. Hogy az Lengyelországban mostani zálogban levő ő kegyelmének attyokfiainak is hazajöveleketben is módot találni, minthogy eddig is igyekeztünk, úgy ezután is igyekezünk s azbeli igyeközetünknek effectuálásában szorgalmatoskodni el nem mulatjuk.

6. Mivel pedig az nemes ország assecurált bennünket, hogy az törökökhez portára és egyéb helyekre küldendő kö-

vetek által szívesen forgatja dolgunkat: mi is elegendő költséget adván az követeknek, mostani ország adaját is beszolgáltatjuk.

Ez főlebb megirt punctumoknak igazán való megtartásául assecuráljuk az nemes országot, verbo principali et bona fide christiana, pro cuius rei futuro testimonio, ez kezünk írásával és pecsétünkkel megerősített levelünket adtuk. Datum in Civitate nostra Alba Julia, die prima mensis Novembris. Anno Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo septimo. Et subscriptum erat a parte sinistra: Georgius Rákóczi, sigilloque Aulico maiori eiusdem celsissimi principis in . . . die litterarum ad finem fuit roboratum.

Káptalani átvétel, megerősítve a fejevári káptalan pecsétjével (bárkányt öltő angyal ezen körirattal: Sigill. Capituli. Ecclesiae. Transilvanien. 1609) egész íven.

Megvan Kemény b. l. t. i. k. 186. sz.

LIV.

II. Rákóczi György a fogságban sílő Kemény Jánoshoz intézett, nagybórára titkos írással írott levele.

Megfejtve T. T. XXII. K. 288. L.

Adjon Isten egészséget kegyelmednek, szabadulásával vigasztalja.

13. Jan. irt kegyelmed levelét elvettük tegnap Török Páltul. Az nagy Istennel bizonyitunk, soha a mi szívünk idegenségnek, kétségnek szikrajával nem volt kegyelmedhez, nem hogy veszedelmére igyekeztünk volna, sőt ha lehetett volna s lehetne, száz s több Kemény Jánost állitanánk; csudálkoztunk, csudálkozhattunk is, ismervén senki jobban nem kegyelmednél az mi keresztyéni természetünket, hogy nemcsak maga személye, de még gyermeki romlására való igyekező szándékrul is tehetett felőlünk itéletet, vagy csak elméjébe is ötlött, minket öljen Isten meg, ha hűsége felől kegyelmednek soha kételkedtünk, vagy maga háza romlására ha igyekeztünk, vagy csak gondolkodtunk is; ugyanis azért promoveáltuk s adtuk fiának Simonnak az udvarhely-

széki kapitányságot, hogy mind jókra igyekeztünk. Ne kétkedjék hát kegyelmed mi bennünk, bizony senki nincs xb syi bys xb fmqbyqx huqgx gmhd qxqmh geb mifmqx bfdh.

Az aranyat bizony az vajda kezében küldtük volt. Hogy mi az regimenhez nyultunk, Megyesrül megirtuk kegyelmednek rövideden prdum cbd hgt ngcbfgi mhms cfmhyfyhsx-bqgx agébimim tyx msnye' hmhqm igmnmh qgasgilghhbdx xtus imbsdqx qgaghb-gx abqs mr cmsmb rdiyqxbmx mismx fyhgm muqb tsmibhbmhq bigugb dima mhmem sbsms.

Barcsai ur követség alkalmatosságával színle ki magát hozzánk; Bánfi György, Sigmond, Kemény Péter, Pekri urak házokhoz kérezvén, mig Barcsai ur itten Kemény Simon is kin volt, de az mely levelet irtunk neki, nem érthette el; be talált volt menni. Kapi ur freiczimerré lett; úgy hoztuk ki Bethlen Ferenczné asszonyom gig qb pmqp ghhmibdt cgsxb gimagx syi ny igq ngx yzbrgs mhms fyhs mx ug gig qb dz maqmxbt lbzs sqfgqmr czmcmfmh bdsxb imz prmb emtcm zzmhxbzy qmeh smamt lzma sbrs bs mssmx fyhs correspondentiánk levén vele ötet is elhozták lmhhgz emiyzs! gssgx fyhs egqgz m hbtqmx hbrgzm fyxqga fyhs agrbsghgq rmihbmxmh bñzsmx mrgachy aimy mr cyedhgs dhs gssg fyhs lmhhgz igslhg qbmqyt dzma irgh prdum uyhcyx fyhs mx mr iry zg qu a ghg g ss dq x fyhs mr cmzpbda lmzya rgxbt im tmdzam q ga dtb fbt ghsg amems abqs bqtsz dpsb ybm fyhs mrrqx x bbfmfmqqg hgeb gq xm cbsmqbmqq dmhdqx x ghhs age bsbhlgsbxtu igslhgqlmh hgz enny z bmqyt cmhyqxbfdh sy hum hmob ablyx cyxmb abxy abx hyt rgxghb btsfmq bemr cm sqb mxmz smx mrqzr meys abmaqbt sbms mss dqx abquqg x qgx tys mrxbxghhgqdx Cyhs mx by rmeighbx g cbyhag ttg egh fy hsd q x lyrrmbyx mreih fmsdays qga ed ehbp days qgrsgx bg gys lyeb fmhy imyxb fmqbm mrsy zyx qga lbssqx ayts lbrbx gh aj xhx bt i dumzm sgagt fmzzm rbh bsszgb cmt mlyr x gf gsgx agq sgx rrmzqmxfgrgzqgxbtbs mryzrm l bg gys qga mu e bmx mramebmzxx. bzmhb rrz mgpq rrdzs imqagqs 23. Jan. indult el Vania Sigmondot 19 bocátotta hozzánk el az királi cancell. ur ysab uyh l dqxmsaglprbqm hsdxmrdzmx abqu by mx mzybqx abqu mrs bmfim hhyssmx mrzgebagq lyr

qbdhbdqx mrxzbmhb tabsgsxdhub ignn cyz smzm ayhhgas
 dqx tgebstg eg, stb. bebzqxgtly tb bgqys gqmueb dx mrry-
 rqmb cmtm zgighhmhs rgb ub ag alys ommfm hyimq yh
 uszb mr syzyxyxgs mr x yrmxyxxyrshy fyzgig hby hg prgq
 ug tg ugys rmcy zy imq fyhs nr zbqxge mr lysamq mttgp
 dzmh mr igxgtgligq bgtgz mhgt mr zyiixgh iy prmsmtm
 qghxdhqa igx ghbx yumbt dbyizmq xyfg sdqx agebyq. mr
 fgc gx igq begq prgqugt gq fmqqmx ayts. Az dánussal
 svéd megbékélt; havasali Vajdát amrdzzmsgsg mrfqg
 gifgrgz ugm rpgagb prmdr qgaagzs gh bd qb hgyq fmbum
 irbmqqm mrsmx fyhs fmq rrbgrsgs lmum, 6000 embero most
 is mind gyül; az ország szivesen mellette, nagy resolutió-
 val dclbrdxgh iyebmrfgrgz ghgsg. prmx mrlmq hg c bgq
 bymxmzmsmhmr abbebzgsd yx age sghlbytgubx mrcyzsmq
 tgl bsprguy hedqxmsxtu rmpryhhbyg mr abfg habsy hdqx
 hglgsby rbfghtrsbsbdxx hus mryqbdqx qm xbt bzd qx xhu
 xbfmqtmemrgz bgs, igrr gehn xhu's xgrgttg egqxb iy prms-
 mqqmx begqmxmz gyx az rabok laistromát nem küldé ke-
 gyelmed megh. Huszár Péter Mikola ur saczát Földvári ur el-
 vitte Domokos urnak, azt csak nem vehetik. Az ország csen-
 dességben van, erős telünk.

Az rabokat kegyelmed köszöntse ö kegyelmeket. Kor-
 nis urnak nem irhatok jó hirt, az Asszony felesége ö kegyel-
 mének megholt ez el mult héten. Tudósiton kegyelmed.
 Isten örvendeztessen minyájuukat kegyelmetek szabadulásá-
 val. Albac, 7. Febr. 1658.

R. György mi gztgxbt bymxmzyqx mfmhs. mr. mz
 fmx tyx mstgcbgsgsgx aytsmqbmhm emsi
 my q gx dgx mrxtu mzfmbbtb s dsyzcm
 cdqxmhmsfmqqmx.

Oldalt Kemény János kezeirásával : Datae 7. Feb. allatae 12. Marc.
 Eredeti, egész iven ; az egész Rákóczy keze írása.
 Megvan Kemény b. l. t. I. k. 187. sz.

LV.

Velinez Gotthard levéltöredéke II. Rákóczi Györgyhez, melyben őt a Császár jó akaratáról igyekszik meggyőzni.

— — — — haud possumus. Quod ipse Polonia excesserit, quod socialem exercitum longinquo Transylvaniam versus itinere perditum noluerit magis, quam a latere Celsitudinis Vrae avocaverit, rationibus supradictis, et coram omnibus iis qui sine praejudicio rem considerant, sufficientissimis nititur. Exigere itaque videtur Sae. Regiae Majtis erga Celsitudinem Vram candor et animi propensio, efflagitare studium procurandae libertatis Evangelicae postulare ipsae Sae Majtis innocentia et ille quem profitetur Celsit. do Vra Sae Majti dicatus animus, ut causam infelicitatis suae praeteritae vel inhallucinationem Consiliariorum vel in seditio-nem detrectationemque militiae suorum militum, vel inevitabilem fati sortem, vel quaecunque aliam causam potius conjiciat, quam Sae Regiae Majestati imputet. Futurum autem malorum, quod Celsitudo Vra timet, illud ne Sae Maj.-ti posset adscribi (?) Si Sae Regiae Majtis voti res esset, herele non evenirent timenda, sed optanda bene consulendo, bene consulta, strenue ad effectum perducendo notivis aut consiliis aut animis tempestive praeventendo, quidquid restat difficultatis superare perfacile erit. Perseverantia candoris erga Sam Maj-tem Celsitudinis Vrae ad paria officia Sam Regiam Majtem invitabit, et conjunctissimum procul omni dubio Ejus servabit animum experieturque talem Celsitudo Vra quocunque occasione usibus Eius possit prodesse. Nos fausta Celsitudini Vestrae adprecamur, et reipsa profitebimur nomen

Celsitudinis Vestrae

Adrianopoli

die 3. Martii Anno 1658.

Servitorum dicatissimorum
devotissimus
Gotthard Velinez.

Claudius Rälamb, m. p.

Kivül: Celsissimo Principi ac Domino Domino Georgio Rákóczy; Transilvaniae Principi, nec non Regni Hungariae Partium Domino et Siculorum Comiti. Domino nostro gratiosissimo.

Eredeti de csak töredékben, egész iven, melyhez valószínűleg még egy egész ív tartozott.

Megvan Kemény b. l. t. I. k. 188 sz.

LVI.

Gyulaffy Zsuzsánna özvegy Liszti Ferenczné meghatalmazása fia gróf Liszti László részére, hogy a Vesselényi Ferencz Nádor-nak kölcsön adott 40,000 forintját fölvehesse.

Én Ráttoty Gyulaffi Susánna az néhai Tekintetes és Nagyságos Lisztius Ferencz uram relicjtája, adom tudására mindeneknek a kiknek illik, vallom is, hogy a minemő negyvenezer magyar forintot adtam volt kölcsön az Tekintetes és Nagyságos Gróf Vesselényi Ferencz uram magyarországi Palatinusnak és az ő szerelmes házas társának Gróf Szécsi Mária Asszonynak bizonyos nemes-jászói káptalomba költ adós levele szerént: adok minden hatalmat az én szerelmes fiamnak Gróf Lisztius Lászlónak, hogy a felől megirt negyven ezer forintot Gróf Vesselényi Ferencz uramtól, avagy maradékitól, én helyettem és az én számomra, kereshessen megvehessen és ő Nagyságával accordálhasson is, mind a derék summáról, mind pedig a hoszonról és egyéb a megnevezett kaptalanbeli adóslevelébe bővebben specificált nyereségéről. És a miket fiam Gróf Lisztius László, Gróf Vesselényi Ferencz urammal és az ő szerelmes házas társával eziránt végez, én is fogadok, hogy mindeniket megállom és megállani tartozom. Ennek pedig plenipotentialis és cessionalis levelemnek oly ereje legyen, mintha akármely hiteles helyben avagy káptalanban költ volna, melynek bizonyosságára adtam ez pecsétet leveletem, magam kezem irásommal megerősítvén és roboralván. Datum in Arce Cseh die vigesima prima Maj Anno 1658.

Correcta.

Gyulaffi Susanna. Ezt is hozzá tévén, hogy ha az idő alatt még Lisztius László ez specificált summát Gróf Vesselényi Ferencz uramon megveszi, az idő alatt nekem holtom történnék is, a kinek én életemben akarom hagyni, azé legyen.

Eredeti, egész íven, Gyulafi S. saját kezű aláírásával.

Mégvan Kemény b. l. t. I. k. 190. sz.

LVII.

Nagy Szeben városának biztosító levele Barcsai Ákos részére, kit ha ellenségtől szorítottatnék, városukba bebocsátani és védelmezni ígérkeznek.

Nos Consul, Regius ac Sedis Judices, caeterique Jurati Cives ac Senatores Civitatis Cibiniensis; Damus pro memoria praesentium testimonio, Hogy in Anno praesente 1658 die 15. Aug. Nemzetes Barcsai Ákos uramot etc. Az mi kegyelmes urunk ő nagyságának főbbik locumtenensét cum sibi adjunctis assecuráljuk eképen: 1) Országunk ellenségétől ő kegyelmek mezőben meg nem maradhatván, tempore opportuno, kapuinkon ő kegyelmeket személyválogatás nélkül bebocsátjuk s a tiszteteknek autoritásokat helyben hagyjuk. 2) Városunknak akkori állapotjához képest, szállást mutatunk, ha kinek fogadott szállása nem lenne. 3) Városunk ellen csatázó s ostromnak jövő ellenségtől ő kegyelmeket is szintén úgy oltalmazzuk, mint szinte magunkat magokkal együtt. 4) Ő kegyelmeknek városunkból békeséges együtt való kimenetelt engedünk, ha mikor pace confecta, ki akarnak indulni akár táborzásra, akár magok házokhoz. 5) Mindezekre úgy kötelezzük magunkat, hogy Nemzetes és Tekintetes Bán uram ő kegyelme assecurációjában ígért conditiókat megtartja, s az alatta való tisztviselőkkel is megtartatja, az vitézlő rendeknek is megirt reguláit dilatio nélkül effectuálja s — az alatta való tiszt uraimékkal is effectuáltatja. Mely dologról adjuk ez levelünket fide nostra mediante. Városunk pecsété alatt. Datum Cibinii, die et Anno supra notato.

Idem qui supra.

Egyidejű másolat.

Mégvan Kemény b. l. t. I. k. 191. sz.

LVIII.

II. Rákóczi György levele portai követeihez, melyben saját helyzetét, a magyarországi hadi mozgalmakat leírja s a külföld mozgalmairól is értesít.

Adjon Isten egészséget kegyelmeteknek.

31. diebus irt kegyelmetek levelét az inclusákkal elvettük; az hírek ellenkezők; az ember alig tud rajtok eligazodni. Mihne Vajda magaviselésén is, ki sok korban változék, ajánlási nem ezek valának. Ha igaz, Muradni zultán megveretett, s azok kiket Csermenitül izent, tatár kijöhessen, abban mód nincs, kinek csak Isten vessen gátot, eddig ha nem jött, hinnök Istent, nem jühet. Az követek még el nem érkezének, meghalljuk mivel jönnek. Fejedelemségnek renunciáljunk, abban megmaradását az országnak nem látjuk, ha penig Jenő, Sarkad, Szalonta oda leszen az országtól, mi jó redundal, mi hirünk lesz. Nem mi reánk, csak az lator emberek érteni nem akarják, az nehézség, hanem határra vásik foga, örzői annak vannak. Minket akarna szaggatni az eb; ha mi nem leszünk Fejedelmek, Rédei ur nem lesz. Választ adunk az követnek; nem lesz kegyelmetek elfelejtve.

Nekünk is emberünk Nándorfejérvár felé várjuk. Az dragonnak 6 óra 6 forintot fizessenek, az lengyelnek 9 hétre, lóra 9 forintot, rá parancsoltunk. Kövér Gábor fizessen; az adót be kellett eddig vinni.

Ha temen gyül, küldje ki kegyelmed, kegyelmednek mást küldünk helyében.

Csermeni ellenkező relatiót teszen, mert azt mondja: az Vajda izente, haszontalan az fejedelemválasztás ha hármat választanak is, sőt károsabb kevés értéknek . . . nagyobb lévén hire valósággal, és úgyis adó nevelés, végház kívántatik, ha mi adjuk Jenőt, dolgunk végben megyen, kit ne adja Isten cselekedjünk; ez relatiók ollenkeznek, eddig is az követségekben sok fogyatkozások estek.

Basa ur csak viselje híven magát, benmaradását nem nehezteljük.

Rákóczi László ur tegnap érkezék postán hozzánk. Temesvár felé nyomultunk; distraháltaték az vezér írja kegyelmetek; csak kegyelmetek is onnét mozditaná meg; cselekednők mi azt, az budai vezért revocálnók.

Az miaviczi levelet Lugos Karán-Sebesfelé irt az vezér, olyant Jenő vidékre is hoztak az is az eb practikája, az parasztságot magához vonhassa éléssel is tartassa magát Fis-tula dulce canit etc. Az temesvári pasa ellenkezőleg fosztja az falukat.

Kun Gábor az kötelességét hamar félre teszi.

Elég nagy hit zultán Zulimáné; ebből tartják az törökök, az eb fővezér.

Forgács ur szerencsésen járt; az párkányiakban, esztergomiakban 221-et vágott, fogott el Botyáni ur székesfejérváriakban felest 100 eleven rabot vitt; Nádasdi ur szolgálai is győzelemmel jártak; az török is nógrádi 9 nemesnek vette fejét az csatát igen járják. Érsek Jánossal 200 lovas végbeli jü most hozzánk elég hadunk gyülne, csak volna mivel fizetnünk.

Az király 18 eligáltatott alá jü; már francziai királyt irják megholt, de mi nem hihetjük meg. Dunkerkat megveték spanyoltul: franczus anglus kezébe bocsátotta.

Vigyázzon, tudósítson kegyelmetek. Isten kegyelme-tekkel.

Tasnád. 8. 8-ber 1658.

R. György.

Eredeti, egy egész ivon, Rákóczy saját keze írása. Czim nincsen rajta; ugy látszik borítékba volt téve; de kétség kívül portán levő követeihez szól a levél.

Megvan Kemény b. l. t. l. K. 182 sz.

LXIX.

Kemény János levele tatár rabságából Erdély főrendeihez.

Az ur Isten kegyelmeiteknek napjait sokasítsa, és boldogabb napokra juttassa.

Külön külön nem irhatásomat tulajdonítsa kegyelmeitek rabi alkalmatlanságimnak kérem.

Mostani állapotomnak környülállásítól való hosszas írásommal kegyelmeitek nem terhelem, értse kegyelmeitek mind mostan, s mind minapiban kiküldetett emberimtől és levelekből és fontolja s itilje ne az vulgus hiréből, avagy pogányság formálta s czégérezte praktikából, és az dolgoknak kimeneteliből nagy bizodalommal kérem.

Noha pedig sok reménkedésimre . . . csak választ is ritkán vöttem, de tulajdonitván hazánk veszedelmező állapotinak, hogy mindazok közt is ne felejtse az mennyiben lehet az én és több rab atyánkfiainak is szabadulásokban fáradozni, Istenre, — jó szerencséjekre kényszeritem kegyelmeitek, az (levélt?) adván, levelecskémet praesentáló emberemnek. Ezek után ajánlom az jó Istennek kegyelmeitek.

1658. 13. 8-ber Bucsakságban.

Kegyelmeitek rab atyjokfia és szolgálja

Kemény János,

(P. H.)

m. p.

Kivül: Tekintetes és nemzetes Erdélyországában levő böcsületes Tanácsuraknak és Főtisztviselőknek (titul.) T. J. T. Nekem jóakaró uraimnak és atyámfiainak adassék.

Eredeti, negyed iven, mely nyolczadra van hajtva; az egész Kemény János írása, pecsét gyűrűjével belül megerősítve; igen rongált és elmosódott állapotban.

Megvan Kemény b. l. t. III. k. 47. sz.

LXX.

Michne Vajda levele Kemény Jánoshoz, melyben kiszabadítására minden tőle telhetőt elkövetni ígér.

Spectabilis ac Magnifice Domine Amice nobis benevole.

Még Jenőnél létünkben vettük az kegyelmed levelét melyet Barcsai ur küldött kezünkhez, kérvén azon, hogy mi is kegyelmednek kiszabadulásában törekednénk, és segítséggel lennénk. Mi azon kívül is kegyelmednek minden jó akarattal segítséggel lenni készek vagyunk. De azt kegyelmed jól tudja, Barcsai Urnak az fejedelem ő Nagyságának is megirtam, olyan derék dologhoz üres kézzel nem nyulhatunk; ha csak felének, noha többnek kell lenni, de kegyelmed sanczának készen kell lenni, ahhoz képest mi is tudjuk, mennyiért kell magunkat interponálnunk, azért ő Nagyságátul várunk, minek tehetik szerit, ő nagysága az Hanhoz ő Felségéhez, ugy irta, követét küldi, akkor mi is tudván mennyi lehet az summába készen, az Han ő Felsége előtt törekedünk. Azon kívül is vagyon az Hannak ő Felségének egy Batir Aga nevü nagy Agája, kit nem késeltetünk az által is az mit tudunk kegyelmed dolgába segitenünk el nem mulatjuk. Legyen kegyelmed jó reménységben, bátor elmével, mi bennünk meg nem fogyatkozik. Állapotjáról az Hant ő Felségét is az szerént tudósíthatja kegyelmed. Tartsa meg Isten kegyelmedet jó egészségben és szabadítsa több atyafiakkal és sok uj esztendőket engedjen érni boldog állapotban.

Datum ex sede nostra Tergovista Anno 1659.

die prima januar.

Spectabilis Magcen Vrae.

Amicus benevolus.

Michne.)*

Kivül: Spti. Magco Domino Domino Joanni Kemény

*) Igen czifra ciril betűs aláírás.

de G.-Monostor etc. D. Amico nobis benevolo, in Aula Sere-
nissimi Chani Crimensis tradantur.

Kemény keze irásával Data I. Jan. 1659.

Allata 14 Febr. Mihnye Vajda.

Megvan Kemény b. l. t. I. k. 193 sz.

LXXI.

Kemény János rokonai kezesség levele, melyben II. Rákóczi Györgyöt biztosítják kiváltandó rab atyokfia váltságösszevételéről.

Mi Kemény Simon, Kemény Ferencz, egész atyafiakul, ugymint Kemény Péter, Bethlen Ferenczné, Kemény Kata és gyermeki, ugymint Bethlen Farkas, Bethlen Gergely, Bethlen Elek, és Kemény Boldizsárné, Bornemisza Zsuzsánna, assecuráljuk Nagyságodat ez kezünk írása, és pecsétünk alatt kelt levelünk által, csak Nagyságod megígért kegyelmességét ne vonja meg tőlünk az kezesség dolgából, hanem vállalja fel az kezességet, és kihozatván szegény urat Kemény János uramat mostani fogságából, juttassa kezünkhöz is, Nagyságodat benne nem hagyjuk, hanem contentáljuk, kit ha pénzül le nem tehetnénk, jószágunkat is készek leszünk Nagyságodnak az summában adni; az mennyiben meg fog sanczolni az ur, Kemény János uram, melyeket mind addig manuteneálhasson Nagyságod valameddig az summát, kiben meg fog sanczolni, az ur Kemény János uram le nem tesszük, kiben hogy Nagyságod megnyugodjék, és mégis hitesebb legyen irásunk, esküszünk az élő Istennek, ki Atya, Fiu, Szentlélek, teljes Szentháromság, egy bizony örök Isten, hogy ez felebb megirt dolgoknak megállói leszünk, úgy is adja lelkünk üdvességét. Datum in Bethlen, die 28. Januarii A. D. 1659.

(P. H.)

(P. H.)

(P. H.)

Kemény Simon,

Kemény Ferencz.

Kemény Péter.

Fejérvárm. főisp.,
Udvarhelyszéknek főkapitánya.

(P. II.)

(P. H.)

(P. H.)

Kemény Kata.

Bethlen Farkas.

Bethlen Gergely.

(P. H.)

(P. H.)

Bethlen Elek.

Bornemisza Zsuzsánna.

Eredeti, egész iven, az illetők saját kezű aláírása és spanyol viasz-
ra nyomott pecsétjével.

Megvan Kemény b. l. t. III. k. 50. sz.

LXXII.

*Ugyancsak Kemény János rokonai biztosítják azokat, kik Ke-
mény Jánosért kezességet vállalnak.*

Mi Gyerő-monostori Kemény Simon, Kemény Ferencz és Kemény Péter, Bethlen Ferenczné, Kemény Kata és Kemény Boldizsárné Bornemiszsza Zsuzsánna, Bethlen Farkas, Gergely és Elek, Kapi György; adjuk tudtára mindeneknek, az kiknek illik ez irásunkban és assecuráljuk sub bona fide christiana, azokat az becsületes rab ur, fő nemes és köz rend embereket, ha kik az szegény urért Kemény János urért szabadulhatása végett az kezességet felvállalják, — benne nem hagyjuk, az saczát igazán beszolgáltadjuk. Mely dolognak hitelesebb voltára, adtuk ez kezünk írása és pecsétünk alatt költ levelünket, kire Isten minket ugy segítsen és ugy adja lelkünknek üdvösségét. Datum in Besztercze 2. Martii Anno 1659.

Kemény Simon.
(L. S.)

Kemény Péter.
(L. S.)

Bethlen Farkas.
(L. S.)

Kemény Kata.
(L. S.)

Kapi György.
(L. S.)

Bethlen Gergely.
(L. S.)

Kemény Boldizsárné
Bornemiszsza Zsuzsánna
(L. S.)

Bethlen Elek.
(L. S.)

Kivül: Nem kívánta, s nem vötte az vajda. (Kemény János írása.)

Eredeti, egész iven, Kemény Boldizsárnén kívül, vörös spanyol viaszra nyomott pecsétekkel.

Megvan Kemény b. l. t. III. k. 48. sz.

LXXIII.

Michne Vajda Kemény Jánosnak közbejárást igéri.

Spectabilis ac Magnifice Domine Vicine Domine nobis benevole. Servitiorum nostrorum vicinitatisque paratissimam semper Commendationem. Az ur Isten kegyelmedet minden kívánsági szerint való sok jókkal, jó egészséggel, tisztességes szabadulással áldja meg kegyelmedet. Ez alkalmatossággal mi is meg nem tühettük, hogy kegyelmedet meg ne látogatnók, mivel az Fejedelem ő nagysága kegyelmednek küldött egy levelet mi hozzánk, és mi kegyelmed kezéhez küldtük. Értettük az nagysága irásából, mivel minékünk is volt ő nagyságánál bizonyos hütös boérunk Nikolai Posztelnik. Mondotta ő nagysága szóval is, hogy csak most megmenekednek az császár adójától: azon leszen minden tehetségével, hogy kegyelmedet megszabadítsa, követet is küld ide és akkor mi is örömet igyekezünk az kegyelmed szabadulásán, az miből kívántatik. Ez alkalmatossággal akartuk mi is levelünk által meglátogatni kegyelmedet, kívánván Istentől ő szent felségítől kegyelmednek békességes megszabadulást megadatni. Ezek után Isten szabadítsa kegyelmedet. Datum in Jasien. die 19 martii Anno 1659.

Spectabili Magnific. Vestrae,
Vicus et amicus benevolus

Michne.

(cyrill betűkkel).

Kívül: Spectabili ac Magnifico Domino Joanni Kemény de Gyerőmonostor Comiti Cottus Albensis Transilvaniae Generali Supremo etc. Domino Amico et vicino nobis benevole.

Pecsét: Nyolczszögü, vörös spanyol viaszba nyomva. Ökörfej, melynek szarván korona: cyrill körirattal.

Kemény János kezével reá írva a pecsét mellé: M. (ihnye) Vajda.

Datae 19. Martii. Allatae 15 Apr. 1659.

Megvan Kemény b. l. t. III. k. 52 sz.

LXXIV.

Kemény János kötlevele tatár fogságában fölszedett adósságáról.

Ego Joannes Kemény obligo me debitorem Magnifico Domino Hasznedar Passae duobus millibus Talleris krimen-sibus q . . . (vam) summam promitto Eidem Domino Magnifico daturum loco et tempore, prout summam serenissimo Chamo daturus sum; ea tamen conditione, quodsi Magnificus Dominus Hasznedar, una cum illustrissimo Vezirio humillima ipsorum apud Serenissimum Chamum intercessione obtinebunt gratiam Suae Majestatis super eliberatio nemea de captivitate ac juxta contractum, in Tergovistam Civitatem Transalpinensem Valachicam, una cum captivis illis, qui mecum in captivitate fuerunt detenti, in Arce Judaica Kaloda vocata (praeter Thomam Nagy, qui jam ex mandato Serenissimi Chami a nobis separatus est) similiter cum captivis pecuniis coemptis, honesta cum provisione et amicabile bona voluntate deducerem. In cujus rei testimonium praesentes literas sigillo et manus meae subscriptione tradidi. Eidem Domino Magnifico.

Datum in Bakcseszaray (Bakcsiszera) 1659. 17. Maii.

Idem Joannes Kemény.

(L. S.)

Eredeti, fél íven az egész Kemény János írása.

Megvan Kemény b. l. t. III. K. 54. sz.

LXXV.

II. Rakóczi György levele Kemény Jánoshoz, melyben segélyé igéri s tudósítja az ország benső viszonyairól.

Adjon Isten egészséget kegyelmednek, szabadítsa örvendetesen.

Kemény Simon uram meddig s mint járt, arrul elhisszük Szigeti kegyelmedet informálni fogja. Csak Isten szabadítsa

kegyelmedet, Asszonyunk ő nagysága mi segítségünk készen vagyunk. Magunk felől írhatjuk kegyelmednek, éljük ez hitván világot, ki is mind ismerteti magát, mind pedig hánykodik; az jóért fizet gonosszal. Ez világi emberek praktikálják az világiakat, félre tevén Istenhez való buzgóságot. Gyenge sinóron álló erejét etc. Vagyunk már több három hetinél, holnapja mulik, ide átal (Magyarországon) lakunk. Tegnap jüve ide, mi is Szerencsrül jüttünk ő nagysága elejben. Császár követe jü hozzánk; mit hoz nem tudjuk, alkalmatosság adatván, tudósítjuk kegyelmedet. Ez jüvő holnapot is ide átal akarjuk eltölteni, ha valami oly dolog nem kezdi kivánni átalmenetelünket. Az török szomszédok csendességben vannak, orrokon ülünk. Ide átal létünk alatt levél költ köztünk nem lesz tülünk bántások az egrieknek; valóban szolgált az szerencse tavalitúl fogva az Magyarországnak, csak az szolonokiakban minap Ónodba százöt elevent 85 fejet hoztak; azonkívül sok maradt kinek fejét el nem hozták. Az öcsénk 51 vént 1000 tallért nekünk is az egi Pasa Agáját hozák ajándék on; elég rabunk van, nehezen saczolnak most azért 13. ezer tallért saczolt benne portékán kívül; még lesz saczra való hetvenig, az erdélyi állapotokról nem írunk; arul kegyelmed emberi tudósíthatják kegyelmedet, ritkán járnak be emberink, az is veszedelmet hoz reájok, okozzák némelyek, nem az pedig, hanem az megfizethetetlen summa veszti örökös rabságban ülést. Halljuk, intézett volt kopasz Bánfi Sigmond kegyelmednek, ha az Portára bemehet ki be ment de az Jedicunba üldögél; incidit in foveam. Mikes Mihály uram mi mellettünk az sárt hiven megállá, most vettünk ő kegyelmének jószágot, nem hiában mondják. Rara avis az hűség; az mi próbánk kiírása sok írást foglalna be, azzal kegyelmedet szomorúságát is öregbitni nem akarjuk. Pacientia vincit omnia. Fiat voluntas Domini. Az szegény rabokat köszöntse kegyelmed. Isten szabadítsa ő kegyelmeket. Is. ten kegyelme ddel. Tállyán. 21. Maii. 1659.

R. György. m. p.

Kivül:

Nagyságos Kemény János
urnak adassék.

Eredeti, egész íven, a fejedelem saját keze irásával.

Kívül Kemény keze írása : Datae 21. maii. 1659.

Allatae 29 Julii.

Megvan Kemény b. l. t. I. k. 195. sz

LXXVI.

Kemény János kötlevelei rabságában fölvelt adósságokról.

Szimajach zsidónak tartozom 120 tallérral, hogy az Hasznedár Drákia kezéhez adjam Tergovistryán, melyet én is fogadok, ez kezem írása által; bizonyságul, 1659. 25. Maii. Bakcsiszarájban.

Kemény János.

Keleő Mihályért is löttem kezes. tall. 150. Mehemet Jaricsi urnak tartozom megadni Tergovistryán. 1659. 25. Maii.

Kemény János, m. p.

(*Kívül: Kemény János keze irásával*)

Megfizettem.

Eredeti, negyed iv finom papiron, Kemény János saját keze írása.

Megvan Kemény b. l. t. III. k. 51. sz.

LXXVII.

Kemény János levele Simon fűhöz, melyben a kiváltására szolgáló pénz megszerzése módjáról ír.

Áldjon meg az ur Isten fiam minden jókkal.

Szászsebesből irott leveledet elvöttem; szomoruan értettem szegény fiacskádnak halálát; az ur Isten vigasztaljon meg benneteket; oda kijárásodnak haszontalanságát is látom, azt magam is mindenkor ugy hittem, ha Isten szabadtana, akkor lenne ha mi segítség lenni akarna valakiktől, az próba azt is megmutatja nemsokára ha az jó Istennek úgy tetszik, csak azon legyetek, hogy most az első részén sanczom megadhatásának mehessek által; jószágim eladásában úgy cselekedjete; hogy ha mit abban mindjárt az pénzt adóknak kezckhez kelletik is adni, de lekötve ne le-

gyen, mikor váltódjék ki, hanem valamikor az summa letétetik, mindjárt hozzá nyúlhassunk patvar nélkül, ha élek, addig nem nyugszom miglen meg nem koldulom. Egyébiránt ti bánjátok meg. Pókay Mátyás nevü embert kezességemen bocsáttattam ki, 500 tallér sancaza, Dédrádon is mondja lenni portióját; ha módotok leszen benne, azt ne bocsátanátok más kézre, az régeni szőlőknek nagy szüksége volna arra; legyen gondotok reá. Közelb lévén ezután gyakrabban tudósítatok. Leányomat szeretettel köszöntöm. Ezekután az szent Isten legyen veletek, 1659. 23. Junii. Jászvásárt. Jót kívánó rab atyád, Kemény János.

Im mi most indulunk, ugy hiszem, nyolcz avagy tiz nap telik Tergovistyára érkezésünkben. Külön nem irhattam, hanem el*) mulassad fiam tudósítani az kiket illik szolgám, az atyafiak és jó akaróink közül, miben legyen dolgom, és hogy viseljenek gondot. Bethlen Ferenczné asszony és Kemény Péter uram szolgálában küldöttem ki; sanczok beküldését szorgoztassátok.

Kívül: Nagyságos Kemény Simonnak, kedves fiamnak adassék.

Eredeti, negyedre hajtott fél íven, az egész Kemény János keze írása.

Megvan Kemény b. I. t. III. k. 54. sz.

LXXVIII.

Bihar vármegye fölirata II. Rákóczi Györgyhöz, melyben ujabbi föllépését és betörését Erdélybe, határozottan kárhoztatja.

Illustrissime ac Celsissime Princeps, Domine Domine nobis Clementissime humilium servitorum nostrorum perpetuum oblationem.

Kenyér-Mezejéről irt Nagyságod méltóságos levelét, vármegyénk generális gyűlésiben vettük alázatossággal Stepán Ferencz ur atyánkfia által, kit minden részeiben igen szorgalmatosan megolvassván, minemü okok kényszerítették

*) a ne kimaradt.

Nagyságodat ez időben szegény hazánk Erdély országában derekas hadaival bémenni, értjük: szomoruan és szívbeli fájdalommal szenvedjük szegény hazánknek utolsó romlására, és veszedelmére tartozható, ez újabb fellobbanó derekas tüzét; kívántuk volna, szívünk szerint, ha az ur Isten ő szent felsége, az Nagyságtok elméjét, szegény édes hazánk és nemzetünknek ily nagy romlása, pusztulása, és megbecsülhetetlen kára után, arra vezérlette volna, hogy az sok nyomoruságok és sok romlások után megmaradott részecskéje, pihenésre és egy bizonyos állandóságra hozathatik vala: de hogy ő felsége még is tovább akarta az ő Israelét eképen ostorozni, róla nem tehetünk, továbbra is az kimenetelt az ő felséges bölcs itéletire, tanácsára kell támasztanunk. Az mi pedig kegyelmes urunk nagysága gyűlésre való hivogattatását illeti, Nagyságodnak declarálnunk kell breviter magunkat alázatossággal. Nagyságod kegyelmes emlékezetiben lehet, ez elmúlt időkben, mennyi szorongattatásink lünek nekünk vármegyéül az nagyságodnak praestált homagiumunknak megtartása dolgában; de soha valamig nagyságodtul utóiban a mi kötelességünk egész vármegyéül, Váradnak resignálásával együtt nagyságodtul fel nem szabadították, sem az nemes ország, sem az mostani kegyelmes urunk ő nagysága kemény fenyegető parancsolatira nézve, nagyságod méltósága előtt való dicsiretes emlékezettel. Mostan is azért nagyságodnak bölcs itéletiben álljon, egész vármegyéül, mostani kegyelmes urunkhoz, országához, és az fényes portához levén kötelesek, a nagyságod parancsolatának engedvén, követink küldésivel kötelességünket is fizethessük meg? Egyébaránt kegyelmes urunk, ha nagyságod mostani urunk ő nagyságának praestált homagiumunkban inserált conditio szerint az fényes portán jó karban álatta volna dolgát, és onnan való annuentiából kellett volna édes hazánkba bémenni, mi is az nemes országgal együtt tudnók mostan mihez alkalmaztatni magunkat; könyörgünk nagyságodnak igen alázatossággal, ne az nagyságod méltóságos személye és házához való idegenségünknek; hanem lelkünk ismeretiben való megbántódásunk lehetetlenséginek tulajdonitsa. Ezen szomorú alkalmatossággal pedig, az nagy kény-

szerítő szükség adá kegyelmes urunk teennünk, nagyságotat tudósítsuk, sok romlásink után mostan is naponként minemű nyomorgatás alatt legyen szegény vármegyénk, az nagyságotodhoz tartozók miatt, némely becsületes atyánkfianak jószágokat, mind majorságokat elfoglalván és hatalmasul birván, kit nagyságotod, kit magok számára; némelyeknek pedig foltos lábas marhájokat, méneseiket, juhokat praedálják, falukat, nemes emberek házait, majorokat felvervén, és mind dulást kóborlást cselekedvén. Im csak ezen gyűlésünk alatt, minemű mocskos levelét vevők Keresztes Andrásnak, levelinek mását mi in veris paribus sub sigillo capitulari et autentico nagyságotodnak megküldtük; meglátja nagyságotod egy ilyen becsületes vármegye, és méltóságos ur fő kapitány -Haller ur ő nagysága mint érdemlett, és érdemlettünk olyan embertől oly illetlen és mocskos írást. Nagyságotod inkább alázatossággal kérjük, nagyságotod mind ez dolgoknak kimentelét és végét jól meghányván és vetvén, cselekedje azt, valamit mind az Isten dicsőségére, szegény rongyolott hazánk, maroknyi nemzetünk megmaradására, és az nagyságotod maga, és szerelmesi javára legjobbat feltalál, le tévén az fényes porta, kegyelmes urunk fejedelmünk és az szegény ország ellen felvött fegyverét; melyre mi országostul itéletünk szerint kegyelmes urunk bizonyára okot nem adtunk, ezekben való ártatlanságunkat Istenre ő felségére, és ez világi emberek jó lelkiismerettel való itiletire, merjük támasztanunk. Eandem Celsitudinem ad vota feliciter valere desideratus. Datum in Generali Congregatione Cottus Bihariens. die 17. mens. 7-bris 1659. Varadini celebr.

Illustrissime Celsissime
humillimi Servitores

Universitas Dnor. Magnatum
et nobilium Cottus Bihoriens.

Kívül: Rákóczi György ő nagysága levelének páriája, melyet vármegyéül küldöttünk.

Megvan Kemény b. l. t. 196. sz.

LXXIX.

Ahmet vezér pasa levele Michnye vajdához Kemény János ki nem bocsátása tárgyában.

Havasalföldének vajdája tekintetes Michne vajda, jövendő dolgaid szerencsétlenségnek. Erdélyben Rákóczi embere lévén Kemény János ennek előtte az lengyelországi hadakban az fölséges han rabságában esvén, az megnevezett Kemény János rabnak sanczáért*) te lévén kezes, egy részét megis adván sánczának mellyért mostan magadhoz vitetvén, melletted tartod úgy halljuk. Azért hatalmas győzhetetlen Császárunk maga méltóságos fényes készületével minden bizonynyal Drinapolyba megyen telelni, Isten engedelmeből Drinapolban érkezhén, ezen dolog végett más parancsolat megyen hozzád, azért az megnevezett Kemény Jánost melled egy felé se bocsássad csak egy lépésnyi földre is, hanem melletted tartsad, az parancsolat mi formán származik, magadat ahoz alkalmaztatassad, annak értelme szerént levelet iratunk, elküldöttük, megadatván a szerént cselekedjél, az megnevezett rabot melletted tartsad, miglen más parancsolat származik csak egy lépésnyi földre is, egy felé is el ne bocsássad, hogy annak előtte ment el, azt ne mondjad; versenygést ne tégy, úgy hogy egyáltalában magadat ne mentegethessed se magad se alattad valók hatalmas Császárnak kemény büntetését tapasztaljátok, életetek is meg nem maradhat; kard élire hanyattattok; hatalmas Császárnak akaratja ez, vigyázásban légy, magadat hatalmas Császárunk haragjától igen megoltalmazsad. Patet Brusában.

Kivül: (Kemény János keze irásával)

Fő vezér Michnye
vajdának megtartóztasom felől.

Egykoru copia, azon időből, midőn a tatár rabságba esett Kemény János Krimből kiszabadulván Michnye Vajdához, mint pártfogójához menekült.

*) Sánsáért-sanczáért—sarczáért helyett.

LXXX.

Barcsai Ákos figyelmeztető levele Kemény Jánoshoz Michnye Vajda árulása híréből.

Hogy Isten kegyelmedet sok esztendőig éltesse, és hamar időn jó egészségben látnunk engedje, kívánjuk szívből.

Csak szintén ez órában érkezék egy levél hozzánk bizonyos helyről. Michnye Vajdának ő kegyelminek az Haza ellen való igyekezeti felől, melyet in ea parte in paribus kegyelmednek beküldtünk, úgy vagyon-e, nem-e, kevés napok alatt az dolgoknak folyási kinyilatkoztatják. Akartuk ez végre cummunicálni kegyelmeddel, alkalmaztassa úgy magát, vigyázzon mind maga személyire, mind pedig édes Hazájára. Tartsa meg Isten kegyelmedet jó egészségben. Datum in Civitate nostra Alba Julia die 1-a Mensis Julii Anno 1659.

Kegyelmetek öcsöce

Barcsai Ákos, m. p.

Kívül: Tekintetes, Nagyságos Győr Monostori Kemény János Urnak adassék.

Kemény János kezével: 1659. datáe 1. julii allatae 7.

Thorday János étékfogó által.

Negyed íven, vörös pecséttel ellátva, melyen a körirat Acatius Barcsai.

LXXXI.

Szekely László levele Kemény Simonhoz, melyben ezt a törökök betöréséről tudósítja.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak, mint uramnak Istentől örvendetes jó egészségét, hoszszu életet kívánok Nagyságodnak.

Nagyságod küldött levelét Nagyságos uram megadá Geréb István uram ma estve, melyben mit parancsoljon Nagyságod, az szerint cselekszem. Beszterczére Nagyságos uram ma elküldöttünk, onnét még az emberünk m eg nem

jött, senkitől semmit nem érthettünk, Szász János fel nem jött, azért Márton Deák kezébenadtuk az levelet, hogy Szent Ivánra Szász Jánosnak vigye, nagy sietséggel, hogy megvigye Nagyságodnak, Szarka Zsigmond uram és Balog Sámuel uramék elkészültek vala Nagyságos uram, arra Besztercze felé menjenek hogy bizonyosabbat hozhassanak ő kegyelmek, de az lovaik eltévelyedvén, mind keresték csak nem régen este találtak rájuk, úgy küldtünk egy szabadost Kemény Péter uramhoz Beszterczére, mihent érkezik Nagyságos uram, mentest ujabban tudósítom Nagyságodat. Szarka Sigmund uram Somkereknél tovább nem ment, elől találván Bethlen Ferenczné aszszonyom kentelki gondviselőit úgy mint Török Ferenczet, mely nagy bizonyosan mondotta, hogy térjen meg, mert Rettegen az piaczon volt, ott látta az tatárt, kurtánt, immár onnat merre mentenek, s mi szándékok, arról nagyságos uram semmit nem értettünk. Szarka Zsigmond uram ugyan meg nem tért volna, de nagy hűtellel mondotta, hogy az szemével látta az pogányokat. Barcsai Gáspár uram bizonyos hogy Kolosvárott vagyon, mivel egy basa érkezett be az summának és adónak elviteliért, az summát is Bogáthnál még csötörtökön elvitték; mi úgy értjük az a basa négy ezerezt magával volna, Kolosvárat, Váradot is hűtre megadták volna, azután az bennevalókat levágták volna, de ebben bizonyosok nagyságos uram nem vagyunk; még eddig nagyságos uram Istennek hála semm kárral nem vagyunk.

Istennek szent áldása legyen nagyságodon.

Datum in Mogyoró die 5. 7-bris A. 1660.

Nagyságod szegény szolgája alázatosan szolgál nagyságodnak

Abosfalvi Székely László.

Kívül: Tekintetes és Nagyságos Gyerő-Monostori Kemény Simon uramnak ő Nagyságának, etc. nekem uramnak adassék.

Eredeti, félíven, az egész Székely László keze írása és pecsété.
Megvan Kemény b. l. t. III. k. 58. sz.

LXXXII.

A segesváriak hűségesküje Barcsai Ákos fejedelem részére.

Én J. J. esküszöm az élő Istenre, ki atya, fiu, szentlélek, egy bizony örök Isten, hogy én az én kegyelmes uramnak az méltóságos Erdélyi fejedelemnek Barcsai Ákosnak igaz tökéletességgel és hűséggel leszek, engedelmességgel szolgállok, barátjának barátja, ellenségének ellensége igyekezem lenni; valamit az ő nagysága méltóságos személye ellen lenni látok és értek, tehetségem szerint ellene állok; ő nagyságának is idejekorán megjelentem s haladék nélkül tudtára adom, soha fejem fennállásáig Rákóczi György s annak maradéka hűségére nem állok, hanem az megnevezett méltóságos fejedelemnek Barcsai Ákosnak igaz híve leszek, valameddig ő nagysága az fényes portához való hűségében megmarad, mindezeknek megállója leszek. Isten ugy segíjen s ugy adja lelkem üdvességét.

Illstro Principi Domino Domino Accacio Barcsai, Dei Gracia principii Tranniae, partium Regni Hungariae Domino et Siculorum comiti et Domino Domino mihi naturaliter Clementissimo.

Eredeti, negyediven, valószínűleg Szombatfalvi István keze írása, ki Ugron Andrással együtt több száz székelyt beeskettett Barcsai hűségére. Ezeknek nevei ily cím alatt: „Regestrum super depositione Juramenti Segesváriensium ad fidelitatem Illustrissimi Principis Domini Domini Acaci Barcsai. és ily berekesztéssel: „Hac nos ad fidelitatem Illustrissimi Principis Domini Domini Acaczi Barcsai Segesváriensium homagia recepimus summa cum fidelitate et industria. Andreas Ugron m. p. Stephanus Szombatfalvi m. p.“ — a felebbi eskümintához mellékelve vannak.

LXXIII.

Kemény János levele Bethlen Farkashoz, melyben igéri, hogy ha az erdélyiek fegyvert fognak, vécezmökre bemegyjen; ha nem, akkor ő inkább koldul, hogysem a pasasággá alakítandó Erdély polgára maradjon.

Szolgálatomat ajánlom kegyelmednek mint jó akaró uramnak öcsémnek. Isten kegyelmedet kívánta sok jókkal áldja meg.

Tertiá sept. nekem írott kegyelmed levelét megküldötte Petki uram, melyet kedvesen vettem. Az elmúlt napokban tudósítottam vala kegyelmeteket Erdély felé való indulásom felől, mivel hogy minapában embereim kergetéseknek és fogdosásoknak alkalmatosságával az országnak kellett vala írnom, melyre nézve serkengettetvén az regnicoláktól...*) utomban hazánk utolsó veszedelmének szükségétől is kinszerítettvén, nagy szorgalmatossággal requiráltak vala locumtenens uraimék, hogy valamely közhelyre mennék ő kegyelmekhez, mostani veszedelmes állapotok felől való colloquiumra; assecurálván hűtellel, mely ő kegyelmek cselekedetiben nem sok köszönetem vagyon, mert nem magok istenes indulatjokból lött, én is peniglen csak valahány lépést is nem töttem volna az ő kegyelmek írására, hanem cselekednem kellett vala; azért mostan az regnicolák ő kegyelmek ellen békételenkedvén, az mi Erdélyben nem lakhatásunk felől ne adjak vádlásra való kész alkalmatosságot, hogy csak szavaimat is, hát mennyivel inkább egyéb fáradságot hogy ne kimélleném hazámtól, erre nézve el kellett vala indulnom és úgy vagyon ők is, noha nem történt a mit én kívántam volna, hogy az regnicolákban felescecskén löttek volna jelen, hanem csak hárman az regens urak, mindazáltal eljöttek volt az én tőlem denomináltatott helyre és időre, de azonközben nekem akadályom interveniála, mivel hogy Bánffi Dénes uramat expediálván Palatinus uramhoz ő nagyságához oly tanúsággal bocsátották volt, hogy elsőben hozzám jöj-

*) Olvashatlan.

jön valahol találtatom és így ő kegyelme Czékofalván érvén el, reája való várakozásom miatt nem érkezhettem sem magam sem pedig töllem kívánt assecuratoriam az rendelt üdöre. Annak okáról való tudósításban is pedig Bánffi Sigmond uram késedelmezvén, locumtenens uraimék is bizonytalanságra tovább nem várakozhattanak, hanem vissza fordultak az mint hallatik, vévén holmi hazug híreket is, mint ha én *felesed* magammal mennék, assecuratiomnak nem érkezése és efféle hazug hir kétségessé tötte őket, ugy vagyon mentségeknék igasságosokait adták ugyan néhány rendbeli levelekben: mindazáltal ha sincera confidentia löt volna, kevés üdömulással és periculum nélkül végben mehetett volna az dolog, és így énis Szurdoknál belebb nem meheték, ő kegymlk azért emberek és irások által közlötték vélem az beszélgetésnek szomoru materiáját, reménkedvén hogy ha mit segíthetnék hazánkknak ily utolsó veszedelmében, attól magamat meg ne vonnám; keserves szivvel irhatom azért kegyelmednek, hogy az mint portáról az kapitihák és követek mind megirták s mind peniglen izenték, mely leveleket és embert hozzám is küldöttek, végképen kimondatott az sententia, divánjokban lött végezésből, hogy Várad megvétele után Erdélyben passákat és bégeket ültessenek, és többé fejedelemség benne ne legyen, ebben azért külső reménység csak ez egy, az is igen gyenge, hogyha római Császár ő Fölsége segedelme járul; egyébiránt az emberi reménység teljességgel elmetszödött, meg vagyon irva: ha millió pénzek adattatnának is, ország kell és nem pénz nekik, már az hazafainak bemenetelek felszabadított volna mikor ök is nem bírhatják; magok között egyenetlenség; az egyik nátio úgy mint az székelységnek nagyobb része meghasonlott; fizetni nem akar ha azzal magát megmaraszthatja, nem kétlem, hogy az Szászság is külön ne szakadjon. Ily extremitásban azért várom csak az Palatinus ur mint resolvál; kell-e valamit reménylenünk segítség felöl, avagy nem? . . . Másodikat azt várom, ha az erdélyi uraim is akarnak-e fegyverhez nyulni és magunk oltalmáért az felszedett pénzt hadfogadásra fordítani, mivel immár látjuk mind hűségeknek adományoknak végházaink és tartományink elvételének utolsó veszedelem

az jutalma ; azért asszony-emberi együgyűséggel avagy oktalan állati engedelmességgel akarnak-e az veszedelemnek ereszkedni, avagy férfiúi generositással az mint eleink vöttek, úgy vérrel is adni, ha azért ahhoz látom kedvetek, maroknyi kicsiny véremet kiadni hazámért én nem szánom és be is megyek közikben ; egyébiránt ha koldulással élek is keresztyének között, de akarat szerint való rabságra magamat nem adom, várom mindennap immár emberimet és csak tudhassam holott lételet kegyelmednek, ottan mindgyárast tudósítom, akarnám is ha közel lehetne kegyelmed avagy ugyan hozzám is jöhetne ha csak kegyelmed is ; addig hugom asszony ne sietne bemenni, Gergely uram is lenne asszonyunknál, mert én igen félek, meg ne előzze az mi kászolóadásunkat az pogányságnak bémeneteli, kegyelmetek javainak akár az városokban oda fel, akár Sárosban vagy Makoviczán még mostanában bátorságos megmarasztatását reménleném ; sőt Munkácsban vagy Patakban is, miglen az ő Felsege ármádája fenn leszen, nem félhetném ; egyéb dolgokról most kegyelmednek nem irhatok sem oly hiteles szolgálmat, kiről kegyelmed is irt vala, nem küldhetem, Hugom, asszonynak ő kegyelmének külön nem sem penig Kapi uramnak kegyelmed által ő kegyelmét *) köszöntöm , közölje kegyelmed ő kegyelmekkel.

Ezek után penig ajánlom az szent Istennek kegyelmedet. Datum in Ar. Medgyes die 12. 7-br. 1660.

Kegyelmednek szeretettel szolgáló

Bátyja

Kemény János.

Kívül :

Tekintetes és Nemzetes Bethlen
Farkas uramnak e. t. c. nékem
Kedves öcsém uramnak adassék.

Eredeti, egész íven ; de csak az aláírás Kemény János keze írása.
Megvan b. Kemény 1. t. T. 1-us, 199.

*) Kikopott helyek.

LXXIII.

Bazire Izsák irata Kemény Jánoshoz, melyben azt a harcz fölvételére lelkesíti. .

Viro Illustrissimo : Mageo Domino Joanni Kemény (Titulus)
Isaacus Basirius SS. Th. D.
Pro Veritate Exul.
S. D.

Quo sum ego perpetuo constans adfretu, ac cultu debito erga viros Heröas presso ac lubens, hanc ansam venerandi Vram Illtatem eidemque augurandi Deum Justi Incoepti Ducem, virtutem comitem fortunam asseclam. Salvo aliorum Jure Marte Patriae protritae vindex et restaurator, Religionis verae invictus defensor, barbarorum extra, proditorum intra Regnum flagellum ac terrorAffictorum propter veritatem aut Justitiam Portus et Asylum: ceu alter Maccabaeus Pannonius, In nomine Dei Exercituum *Accinge gladium tuum super Femur, o Robustissime, gladium gloriae et decoris: Prospere equita, cum verbo veritatis* etc. Quod enim de Christo, Michaele nostro increato principaliter, id suo quoque gradu, de omnibus pro Christi nomine, et Regno juste militantibus applicative intelligi potest. Finis Voto cum Distichot^t nimirum:

Consilium sapiens, occasio commoda, foelix

Exitus Unius sunt tria Dona Dei.

Vale vir. Illme et his frue.

Raptim ex Munkacs d. 22-a Septembr. A. U. T.

CIO IOC LX.

Kivül: Viro Illustrissimo, Meo Dno Joanni Kemény.
(Titulus) Patrono Observandissimo.

Aranyos Medgyes.

Pecsét: Vörös sp. viasz; czímer három.

~~~~~ talán vizet jelentő vonással.

Eredeti, egész íven, Basirius keze írása.

Megvan Kemény h. l. t. III. k. 55. sz.

LXXIV.

Kemény János, — már mint fejedelem — rendelete fiához Kemény Ferenczhez, melyben a bánya művelésben előfordult fogyatkozások okait megvizsgáltatni és orvosoltatni parancsolja.

Joannes Kemény, Dei gratia Princeps Transilvaniae, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes, etc.

Spectabilis ac Magnifice Filii nobis charissime!

Kapnikbányái gondviselő szolgálk jelentéséből értjük, hogy az bányához szolgáló jobbágyok közül, feles számukat imide amoda abstrahálván, egy s más alkalmatosságokkal kit drabontságra, kit puskásságra, nemis csuda ez iránt, hogy az bányák colálásában annyi fogyatkozás és hátramarádás esett; Azért serio parancsoljuk, elvévén ez levelünket, Isten kivivén, megirt gondviselő szolgálkkal egyetérts és igen szorgalmatosan az fogyatkozást megorvosoljad, mert mi ily rettenetes kárral nem akarjuk néhány ember más állapotban, való szolgálátját venni, ugyanis találunk mi fizetésre mind drabant smind puskási szolgálkat, csudáltuk mi volt oka mig megértettük ez fogyatkozásokat. Eidem de cetero gratiose propensi manemus. Datum in Castro nro Radnothiensi die 14 Februarii. A. 1661.

J. Kemény.

Mind maga s mind az praetendált mentségnek tudó emberei legyenek jelen s ugy kell megvizsgálui, s engem informálni, hogy igazságot követhessek az dologban; levén ezen kívül is elmenetelekor tanusága tőlünk ezen dologról, és az administrált kevés ezüstnek aranynak is beküldéséről az szerint cselekedjék.

Kivül:

Spectabili ac Magnifico Francisco Kemény de Győr-Ménfőcsanak, Arcis et Praesidii nostri kőváriensis Capitaneo supr. etc. Filio nobis dilecto.

Eredeti, egész íven, az alá és utóírás Kemény saját keze írása; a fejedelmi nagy pecséttel pecsételve.

Megvan b. Kemény l. t. T. I. 200. sz.

LXXV.

Kemény János Paczalai fogoly lelkész elbocsáttatását elrendéli.

Joannes Kemény Dei gratia Princeps Transilvaniae, partium
Regni Hungariae Dominus et Siculor. Comes.

Spectabilis Mgce Fili dilecte. Salutem et gratiam nostram.

Az Paczalai ott levő fogoly Predicator részéről azon vármegyei ecclesiai személyektől requiráltatván elbocsáttatása felől, kegyelmesen annuáltunk; kegyelmesen parancsoljuk el vévén az irásunkat, bocsáttassad el. Cui sic facturi gratiose propensi manemus. Datum in Castro nro Radnot. die 14 Martii 1661.

J. Kemény.

Kivül :

Spectabili ac Magnifico Francisco Kemény de Gyerő Monostor, Supr. Capitaneo, Arcis Praesidi, districtus terrae köváriensis etc. Filio nostro dilecto.

LXXVI.

Kemény János levele fiához, melyben egyéb intézkedéseken kívül a kövári őrség beállításáról rendelkezik.

Áldjon Isten Fiam minden jókkal.

Mostanában hamar néhány rendbeli leveleidet vöttem, kikre előbb választ írni nem érkezhettem, noha mostan is az melyeket szabadosok hoztak, ötödnapra hozták ide.

Enyedi István uram még el nem érkezett, értettem az előtt is Barcsai uramhoz menő szándékát, kiben nem is ellenkezem; elhiszem örömesben is kívánczok afféle praesbyterialis helyen lakni, doctorságára nézve szükséges volna ugyan mü körülöttünk is hogy ha arra elégséges experientiaja volna, elérkezvén, meglássuk mit legyünk cselekedendők véle.

Palatinus uram halála ide még nem hallatott; adja Isten ne is legyen igaz, levelét vöttem Bánfi uram által.

Az ide be jövő s menő vitézlő rend állapotjáról ez előtt jó idővel láttam in paribus császár ő felsége parancsolatját; az nem volt oly restrictive, hanem generalitásban; igyekezél azért azon, hogy ugyan párt küldhess.

Az praedikátornak conventióját akkor kell kiadni csak, mikor esztendeje kezdetik, és annak az személynek, az kit megtartani fogtok.

Kis Búni Balás nevü embernek sógora felől irattam Boér Miklósnak, válaszom jövén, kiis küldöm.

Gálfi Péter uram az mely leveleket küldött, nem szintén onnan felül valók voltak, hanem csak Károlyi uraméktól és többektől.

Az conventionalisoknak az mi héja volt, és szükségesnek itéltem, én is mostan kiküldöttem; az bizony dolog, hogy az sok haszontalan fizetést valóban neheztelem, mivel az jóvedelem szükön vagyon, az mi nélkül annakokáért ellehetni, közölvén melletted lévő több becsületes emberekkel is, igyekezettek távoztatni az haszontalanul való költést, tenéked nem kell más kapitányokra vagy tisztviselőkre nézned; mert többel tartozol mint az idegen szolga, azért csak az mi szükséges és elkerülhetetlen, azokat kell tartani.

Az magyarországi ötven gyalogok nélkül ha el lehetsz, mintsem velök vesződjél, csak szöktön szökjenek, küld be őket hozzám, mert csak kevés napokra kell várakoznom felele, egyébiránt inkább egynehány németet egy jó officérré akarok oda küldenem, azokat talán meg is szaporíthatni Magyarországból: most Isten kegyelmességéből én azt az helyet nem félttem ellenség obsidiójától, csak attól oltalmazkodjatok, hogy benneteket el ne áruljanak; török kézbe ne ejtsék az helyet, miglen hitelesebb praesidiumot küldhetek.

Az restantiák szedését szorgoztassad, az tiszték pénzt szerezzenek, mert másunnat odavalóknak fizetésekre pénzt nem visznek.

A pattantyusoknak is conventióját megküldöttem, már három az conventiós pattantyus, de vagy Bányán vagy másutt

az hol szerit teheted, igyekezzél benne, mert több is kellene, de jobbak is az mostaniaknál.

Dobosnak is kettőnek kell lenni az várban.

A fekete agaramat kérlek igen tudakoztasd' o bánom veszését.

Mint fellebb is irám tenéked, különben kell vigyáznod, mint más idegen tisztviselőnek és tékozlást távoztatnod.

Az csaplár és frumentarius külön külön személyek legyenek és külön járjon fizetésök is.

Az kapnik-bányai árendátort igyekezzetek valamint s valahogy kézre keríteni.

Bánffy Zsigmond uram borait ki ne adassátok; conveniálni fogok ő kegyelmével felőle.

Az mint nem is illenék, nem is kívánom azt, hogy te percipiálj jövedelmet és te is erogalj, de hogy megtudjad azt, hova mi kell, csak idegen kapitány volnál is, megkívánám.

Az előbbeni kapitányoknak szokott proventusokat és szokott quártélyozásokat tőled is elvenni nem akarjuk, csak-hogy az szegénységet rendkívül való feles cselédeknek rajtok tartásával igen kiméljed; mert kiváltképen az donatariusok ottan-ottan búsítani fognak, egyéb időben majd jobb is volna úgy, mint szegény Baló Lászlónak, hogy az faluk szakasztva gazdálkodtanak, csak hogy nyárban az füvelésre nézve jobb kün lenniük, mert az várhoz való réteket nem megetetni, hanem kaszálni kellene.

Katona Mihálytól reversálist mi formán kelljen venni, im in paribus megküldöttem.

Eördög István uramék ha nem igen jól conveniálnak Katona Mihálylyal, azt kedvetlenül hallom, és azon dologról ez includált jegyzésemet mutasd meg mindeniknek, mind magad s mind ők vegyetek tanuságot belőle; ahhoz alkalmaztassátok magatokat.

Az gyalogok fogadásával igen caute procedáljatok, hogy Magyarországbán ne czégéreződjem; bännám, ha valami gyalázatos bosszú érne miatta.

Ha Isten megmaraszt bennünköt, helyben igyekezem állatni, ne legyen confuse az kövárvidéki állapot, az szabados

ne darabantoskodjék; lovával szolgáljon, az többi is kiki az ő rendi és neme szerént; meg se engedjed különben, hanem az szabados lova hátán heteljen az várban.

Az kövári kútnak tisztítására én úgy hinném hogy Nagybányán is találátok mesterembert; azt azért nem kellene másutt keresni.

Ébeni István uram felől nem leszek feledékeny, irattam Beszterczére is, Szikszai Sigmondné asszonyomnak, másoknak is, nem kell szállásokat rendelni az várban.

Arany Gergelynek öt forintos fizetéséről vagy-on-e conventiója s kitől? Megértvén ahhoz képest teszok választis.

Az kövárvidéki nemesség hogy szabad akaratjok szerént redeáltanak legyen tőled, és az vártól való függésre, inducáljad arra őket, igérvén kegyelmes oltalmunkat, és arról ugyan valami írást kell vennünk tőlök; oly rendelést is akarok tenni, ne lehessen attól való tartások, hogy udvarbiró szabadoskodtassa őket.

Katona Mihály uram az mely két nemes embert küldött volt az pater eleiben, attól küldötték el az agarat Medgyesről valahova tötték k. . . . a anyjokban.

Heyszternek irásodat nem bánom; az tilalmazást nem csudálom mert innen félnek is, kételkednek is; azonban szükségek is fog reá lenni magoknak is, ha velünk accordálnának, tudom nem tilalmaznák. Ezekután Isten tartson fiam jó egészségben, 1661. 17. Mar. Radnóton jót kívánó atyád Kemény János.

Az hadak bejüveteli dolgából egyez úgy látom elmélkedésemmel az onnan felül levő parancsolat. Szána oláh püspök úgy tudom arra felé ment. Levelemet juttasd kezéhez. Az conventiókat kinek-kinek in paribus adasd ki, magad subscriptiója alatt, az original udvarbirónál álljon, párt te is tarts.

Eredeti, egész íven, egészen Kemény János keze írása.

Megvan Kemény b. l. t. III. k. 61. sz.

LXXVII.

*Kemény János levele Ferencz fiához, melyben Rhédei Ferenczre
Köváron levő ládái kiadatását rendeli.*

Joannes Kemény Dei gratia Princeps Tranniae, partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum comes.

Spectabilis, Magnifice fidelis, nobis dilecte; Salutem et gratiam Nostram. Tekintetes Nemzetes Rédei Ferencz ur feleségére nézendő egyetmása, ládái, leveli kövári várunkban. Azért kegyelmesen parancsoljuk, ő kegyelme reá menvén, vagy hiteles emberit küldendő reá, az mik lesznek, engeddd kivetetni, de más javai annak alkalmatossággal ki ne vitesenek, mindenek intacte maradjanak, mig parancsolatunkat nem veszed. Secus non facturo, gratiose propensi manemus. Datum in Castro nostro Radnot 21. Martii 1661.

J. Kemény.

Kivül:

Spectabili ac Magnifico Francisco Kemény de Győr-monostor, supremo Capitano Arcis et praesidii köváriensis etc. Fideli nobis sincere dilecto.

Eredeti, egész iven, Kemény János aláírásával és pecsétjével.
Megvan Kemény b. l. t. III. K. 60. sz.

LXXVIII.

*Kemény János levele Nagy-Bánya városához, melyben Hartmá-
nyi Jánostól a fiscus részére kárpótlást követel.*

Joannes Kemény Dei gratia Princeps Transilvaniae, Partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes.

Prudentes et Circumspecti Domini Vicini honorandi. Salutem et favorem nostram. Kegyelmetek városában lakos Hartmány János, Kapnik Bányát arendálván még, sok restantia vagyon nála, kiknek eligazítása felől egy néhány út-

tal parancsoltunk neki, de semmiképen nem akarja, csak kavillál: minek okáért kegyelmeteket akaránk ez levelünk által requirálnunk, kívánám, találja fel annak módját, miképen aziránt való dolgát igazítsa el Hartmány János, mert Fiscusunk semmiképen kárban nem maradhat; mi nem az övét, hanem a miénket kívánjuk, ha holta történik, vagy ugyan nem akarja, avagy egyéb alkalmatlanság miatt elmulatja, magunknak is kedvünk ellen lenne, ha mi alkalmatlanság következnék azon dolgokból. Quibus de caetero gratiose propensi manemus. Datum in Castro nostro Radnothiensi die 25 mens. martii A. 1661.

J. Kemény.

Az dolgot kegyelmetek így értse: vagy fizetessen véle . . . vagy kénszerítse elő állani eligazítani, ha mi mentsége van, vagy adják kézben, egyébiránt tudtára legyen kegyelmeteknek, ez egy ember galibát szerez kegyelmeteknek és mi köztünk kit kedvünk ellen cselekednénk; egyébiránt kegyelmeknek mindenkor jó akarói akarnánk maradni.

Kivül:

Pruden. ac Circumspectis Dnis Judici Primarii caeterisque jur. Civibus Civitatis Nagy-bánya vicinis nobis honorandis.

Eredeti, egész íven, az aláírás és utóirat Kemény J. sajátkezű írása, s fejedelmi nagy pecsétével van bepecsételve.

Megvan Kemény b. I. t. III. k. 63. sz.

LXXIX.

Kemény János levele Ferencz főához, melyben Eördögh Istvánnak al-udvarmesterségre berendelését kívánja.

Adjon Isten fiam minden jókat.

Vice-hopmester nélkül szükölködöm, mivel az előtt Eördögh István uram az ott való heverő állapottól idegenkedik vala, azért offeráljad ő kegyelmének: nem meg untam ott való lételét ő kegyelmének, hanem ha contentusabb leszen hozzám közel való hivatalban, örömet acceptálok, ha mostaniban kíván inkább megmaradni, annak is annuálok. De-

clarálja azért magát ő kegyelme mingyárt ugy pediglen, hogy ha ehhez leszen kedve, mindgyárt jüjjön is udvarunkba ő kegyelme, hogy beis állithassuk. Ennek felette talán Szabó Mátyást még ott érnék Medgyesen, vagy ha nem is, visszarugaszkodhatnék talán, keressétek módját, hogy ez jegyzés szerént való eszközöket hozzák el Fogarasba. Istennek hála már az bátyád benn van, most egyebekről nem írhatok, sietvén ezekkel. Tartson Isten jó egészségben. 1661. 29. mart. Radnóthon.

Jót kívánó atyád

Kemény János.

Kivül:

Nagyságos Kemény Ferencz kedves fiannak adassék.

Eredeti, féleven, a F. jejelem saját keze írása és családi pecsétjével.
Megvan b. Kemény I. t. T. I. 2. 2. sz.

LXXX.

Kemény János meghívó levele Ferencz fiához, a beszercei országgyűlésre.

Joannes Kemény DEI gratia Princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes.

Spectabilis Magnifice fili nobis dilecte, Salutem et gratiam nostram.

Ezer ében az egynehány üdök alatt forgó boldogtalan állapotokban mennyi sok bántódási, kárvallási és haszontalan expensái lettek ez szegény hazának, nemcsak tudjuk, hanem velek együtt keservesen érezzük, melyre nézve pihenésekre és könnyebbitésekre czéloznánk inkább, mint sem kevés fáradsággal és költséggel terhelnők; mindazt szemünk előtt keltvén kötelességünk szerént viselnünk, azt is derék országos dolgokat az ország (szabadságival) igazgasunk, egyszersmind az szomszéd hatalmas nemzeteknek mindenfelől derekas készüléseknek is hire sűrűen jövéen füleinkbe (noha bizunk Istenben, mindezek között is ő felsége

kegyelmesen megtart országul bennünket, nyujtatván is reménységet felőle, csak ahoz szükséges mediumokban meg ne fogyatkozzunk) szükségesnek itiljük sem magunknak sem az haza fiainak nem kedvezhetve, országul kevés napok alatt való consultatióra convocáltassuk. Minekokáért parancsoljuk kegyelmesen ad 23 praesentis mens. april. Besztercze városunkban személyed szerint compareálni el ne mulassad, hogy az hazának több rendivel együtt, hazánk megmaradására való minden szükséges dolgokról concludálhasunk. Secus, sub poena in Generali Decreto expressa non facturus. Datum in Arce nra Véchiensi, die 5. Apr. 1661.

J. Kemény.

Kivül:

Spectabili ac Magnifico Francisco Kemény de Gyerő-Monostor, Arcis ac Praesidii nostri Kőváriensis supremo Capitaneo etc. Filio nobis dilecto.

Eredeti, egész iven, fejedelmi nagy pecséttel, az aláírás a Kemény aláírása.

Megvan b. Kemény l. t. T. I. 203.

LXXXI.

Articuli Dnor. Magnatum et Nobilium Trium Nationum Regni Transylvaniae et Partiam Hungar. eidem annexar. in generalibus eos Comitibus ad diem 23 mensis aprilis Anni Domini Millesimi Sexcentssimi sexagesimi primi in Civitatem Nostram-Besztercze in dietis celebrais conclusi.

Articulus primus.

Az mely rabok fraudulentíába comperiáltatnának, és az kik rabjokat kiváltani nem akarnák, azok ellen való brevis processus. Noha már egynéhány uttal concludáltunk, hogy az mely rabok másokat kezességben benne hagytak, vagy egyes fraudulentíákat cselekedtek, arról való Articulusinkat mostan is in vigore hagyjuk addálván, hogy az fraudulentusok, akár adósok, akár kezesek legyenek, minden helyeken tiszték által megfogathassanak az nagyságod parancsolatjára vagy azonkívül is, rabságban levő kegyelmetek urok, feleségek, gyermekek, apjok, anyjok tartozzanak rabjokat kivál-

tani, azokat illető javokkal az atyafiak is hasonlóképen míg szaczokat felérik; kik ha nem cselekednék, az rabokat illető jószágokat és egyéb más mobilisiket azon vármegyebeli vagy székbeli tisztek az nem akarók kezekből tartozzanak kivenni és azokból intézzék meg az rabok váltságát és fordítsák is kiváltságokra. Az asszony emberek ha szintén férjhez men-
 tenek volna is, vagy mennének és comperiáltatnék uroknak életben való léte: annak akármí névvel nevezendő jovai kezekből kivétessenek és váltságokra fordítassék, ellenben férjek is feleségeiket tartozzanak kiváltani, ezen mód tartas-
 sék abban is, ha eltékozolta volna valamelyik rész az rabok-
 nak javait, magáét vegyék el érette, míg az eltékozolt jókat feléri.

Articulus secundus.

Privata personák véghelyekben, kik várakat, kastélyokat birnak, azok közül némelyek rontassanak el, az melyek megmaradnak, micsoda modalitással legyen provisio reájok.

Magunk kárával tapasztaljuk, privata personák gondviseletlensége miatt, várakat, kastélyokat birván idegen kézbe mint jutottak, hogy azért több ez féle hazánk romlására való dolgok ne következzenek, végeztük nagyságod kegyelmességébül, hogy azon Valkóvára és Somlyóvára rontassanak el teljességgel, egyéb végbeli helyekre, kik nem fiscálisok, azokra való provisioát, praesidium tartását az időknak mivoltához képest, hol több hol kevesebb legyen, nagyságodra böles tanácsival hagyjuk. Az praesidiumnak tartásánál pedig, hogy csak egyik része az hazának ne terheltessék, azon része az hazánkknak teljességgel el ne pusztuljon, hanem abban is nagyságodat böles tanácsival együtt anuthoráljuk, úgy mind azáltal, hogy az haza fiaiból állók continuus praesidiariusoknak ne tartassanak, hanem csak az szükséghez képest, a mely várakhoz feles patronusok vannak, az praesidiumot egyenlőképen tartsák; úgy mindazáltal, hogy az patronusok közül az melyeket ismeri és rendeli alkalmazatosbnak, böles tanácsival együtt rá való gondviselőnek, álljon az nagyságod

dispositiójába. Arra vigyázzon, inspectorokat is kiket itél illendőnek, kik ottan-ottan megvizsgálják mint legyen az várra való provisio. Az praesidium peniglen ne valami haszontalan, fegyvertelen hódoltságból álló legyen, hanem illendők és az jószág mivoltához képest elegendendő számúak. Cseh várra az mely patronus eddig gondot viselt, ha mit az magáéból az maga részén felül költött, az több pátronusok certifiáltatván felőle, gondviseléseig való expensáját részek szerint tartozzanak refundálni, mind ezekben ha defectust tennének és consumaliter praestálni nem akarnák az várra való gondviselést, az olyan contumax azon várbeli és jószágbeli jussát amittálja és az gondot viselő patronus maga számára elfoglalhassa, ha successiója van benne.

Articulus 3.

Az aranyosszéki atyánkfiai találának meg bennünket, instructiójokban levén, hogy nagyságodat alázatosan requirálnák azok az gyalogok felől, kik Székel-Hídban rendeltetvén visszaszöktének, hogy azért ő kegyelmekre közönségesen az nehézség ne lenne, vagy szabadságokban háborgattatások és felesen lévén vétkesek az dologban, ne mindnyájan büntetődnének, hanem egynek kettőnek érdemek szerint való büntetésével nagyságod csendesednék; másoknak példájokra, hogy ebbeli ő kegyelmek mellett való instantiánkra nsgodnak kegyelmes tekinteti járult, Nagyságodnak alázatosan megszolgáljuk.

Articulus 4.

Az mely Fiscalis várakban post emanationem Articuli Regeniensis tékozlásokat töttenek, mind refundáltassanak az mit az Fiscalis várakban usque ad emanationem Articuli Regeniensis elköltöttek, mivel arról az országtól egyszer amnestia adatott, ahoz most sem szólhatunk, hanem az mely várbeliek az Nagyságod mind az elébbi méltóságos Fejedelem, mind az ország leveleit vévén, azokkal nem gondoltak, hanem az ország és annak Fejedelmo ellen offerálták magokat, amit nedio tempore elköltöttek, nem az országra hanem magokra láttattak költeni, mind addig való erogatiójokat tar-

toznak megfizetni, magok az kik azokban az helyekben igazgatók voltak, ha méltó okát nem adhatják cselekedeteknek, ide nem értvén az fiscalis számadó szolgálát, kik mind az obsidum alatt, mind annak előtte való erogatiókról tartoznak számot adni kötelességek szerint, ha mit tán próbálhat, hogy az ki az várban regens volt, annak parancsolatjából erogált, fizesse ne ő, hanem amaz meg, ugy mindazáltal, hogy ha az számadó tiszt is egyet nem értett előtte járóival; ha pedig egyet értett, ő is hasonlóképen fizessen oly declarációval, hogy az tábla fiai előtt törvény szerint igazódjék dolgok, vétkesek-e vagy nem, az tábla fiai ha pleno numero nem lennének, rendeltessenek több becsületes atyánkfiai ő kegyelmek mellé az haza fiai közül az dolognak revisiójára, az mik pedig még azon jókban jelen volnának, azok mingyárt vitessenek vissza.

Articulus 5.

Valakik az ország ártalmára való dolgokba elegyitik magokat, azok ellen brevis et extraordinárius Processus, noha azokról az kik ország ártalmára való dolgokba elegyitenék magokat, irogatnak izengetnek: vannak végezési az országnak, mind az Approbata Constitutióknba, mind az régeni gyűlésünkbe iratatott Articulusinkba, melyeket most is in vigore hagyunk, mindazáltal az mostani szoros állapotja szerint az hazának, az ártalmára veszedelmes igyekezeteket és cselekedeteket meg akarván jó eleve előzni, végeztük az Nagyságod kegyelmes vezetése is járulván hozzája, hogy ha valakiknek ártalmas igyekezetek idegen nemzetek között az Nagyságod arra bizattatott tisztviselői hírek nélkül, irogatások és izengetések nem csak valami gyanuból s bosszuságból való vallásából valakiknek, hanem világos jelekből kilátszanék; annál inkább más nemzetek között az haza ártalmára való menések felől bizonyos méltó gyanu tetetne reájok, vagy az régeni Articulusnak publicatiója után effélébe elegyítették volna magokat: azoknak dolgokat az tanácsrenddel közölvén Nagyságod, ha vagy hiteles embereknek hűt szerént való fassiójokból, magok irásából, szavakból vagy egyéb hi-

teles documentumokból constálna cselekedetek nagyságod megfogathassa, s személyekben detentióban tarthassa, mentő l tisztességesb állapottal lehet mivoltokhoz képest. De semmi nemű ingó vagy ingatlan javakban az törvénynek vége szakadtáig meg ne károsítassanak, annál inkább személyekben meg ne sértessenek, hanem juris processu convincáltassanak, s sententiáztassanak országgyűlésin, ha az hazának akkori állapotja szenved. Ha pedig az sokára haladna, kénytelenségből országos táborunkban is, az holott nagyobb része az országnak jelen szokott lenni, törvény tétethessék effélékre. Hogyha pedig az olyan detentióban levő személyek magok kívánnák dolgoknak revisióját, nagyságotól meglehet ugyan az, de fejeken kívül az olyan sententia semminemű javokra ki ne hasson. Ez végezésünket pedig csak az mostani szoros állapotjában hazánknek akarjuk erejében lenni. Isten dolgunkat lecsendesítvén, az approbata constitutiókban irt végezésünkkel akarunk élni, ha azonban azt is nem fogjuk jobbitani. Az ártalmas dolgokban practikálóknak az kik pártjokat fognák, azon poenában incurraljanak.

Articulus sextus.

Az hadak tartásának modalitása mint legyen. Noha az hazának elpusztult állapotjában nem kevés terhünkre vagy az hadak tartása, mindazáltal mostani időhez képest igen szükségesnek látjuk, melyben autoráljuk is nagyságotat bölcs tanácsával az régeni Articulus szerint, ugy mindazáltal, hogy az haza fiai, kik velünk együtt azon kívül is tartoznának felülni s otthon jószágokról, örökségükről nincsen más ki nek felülni (igy) zászlók alá ne irattassanak be, hanem lakóhelyekre redeáljanak, velünk együtt szolgáljanak, ide nem értvén az tisztviselőket, úgy mint kapitányokat, hadnagyokat, sem pedig az nagyságot udvara népit vagy udvari katonáit (kikről vannak articulusaink, ahoz tartjuk magunkat) hanem az mezei fizetett rendeket, azokat is pedig nem határozzuk ugy meg, hogy az aránt is nagyságotat ne dispensálhasson. Az kiknek pedig otthon vagy öcscsők vagy bátyjok vagy atyjok vagy az irattassanak be, de azzal

otthon való atyjok, atyjokfiai magokat ne immuniálhassák, hanem ugyan tartozzanak felülni az hazafiával. Városokban lakó s örökséget biró katonák zászló alá iratván magukat, otthon házok népe, örökségekről contribuálni tartozzanak és azon articulusunknak vigorával rajtok meg is vehessék.

Articulus septimus.

Hadak tartására kapuszám után adó igirtetik. Nem tagdhatjuk szegénységünknek romlását, pusztulását, mindazáltal látván az mostani szükségét is az hadak tartására, kapuszám után igérünk nyolez forintot, az conbusztákról négy forintot, az egyuttal, melyet ab expiratione praesentis Diaetae ad quindenam nagyságod tárházában beszoigáltatni, úgy mindazáltal, hogy az mindenféle hadak szegénységünkön való insolentiáktól refrenáltassanak és azoknak tisztviselőjét méltóztassék nagyságod illendő disciplinában tartani, eddig is sok panasz lévén reájok az egyéb statusoktól. Ha kik pedig Nagyságodat requirálni fogjak megbántódások felől, azokra legyen méltó tekinteti Nagyságodnak, s dolgokat igazításban venni, mivel azokkal mostani bajos gondjai között Nagyságodat terhelni nem akarjuk, mert különben szegénységünk az adózásra semmiképen nem érkeznék, vévén pedig kegyelmes urunk eszünkbe, hogy ez mostani summának beszoigáltatásában noha elég rövid időt szabtunk nekik is fogyatkozások s halogatások eshetnének, azon kívül is az hazának mostani szoros állapotjában oly casusok intervenialhatnának, hogy a pénznek nem létele miatt közönséges veszedelem követhetné szegény hazánkat. Azért Nagyságodat tanács ur hiveivel együtt egész országul három nemzetünk megegyezett tetszésből autoráljuk, hogy az szükséghez képest, hazánk megmaradásáért, mivel arra rendeletett volt is töllünk, az extraordinarie magunkra vetett summához is hozzá nyulhason, s arra fordíthassa, az miben szegény hazánknak megmaradását állani, böles tanácsival együtt Nagyságod feltalálja, de semmi egyéb szükségre ne fordíttassék.

Articulus. 8.

Gabonabeli élés rendeltetik kapuszám után és az rovatlan helyekre. Szemünkkel látjuk minden Fiscalis helyek az élés dolgából mint exhauriáltattak, némely privata personáknak magok privatumára czélozó tékozlásokból, hogy azért az menyinyiben lehet azokra is succurálhassunk, igértünk kapuszám után (kis) két köből búzát vagy rozsot, vagy kölest, vagy babot, vagy lencsét, vagy borsót, vagy török-búzát, az mely helyeken penig afféle gabona nem terem, hanem csak zab, az olyan helyekről adjanak két köből zabot, árpat másfél köblöt egy köből buzáért, melyért ugyanazon terminusra, mint az mostani felvetett adót végeztük beszoáltatni. Mármarosba az öt városokról, hasonlóképen az rovatlan falukból, Fogaras földéről is tiz-tiz ember adjon egy-egy köből búzát, vagy egyéb gabonát az szerént mint kapu szám után. Ezekről való dispositóit peniglen Nagyságodra bölcse tanácsival együtt hagytuk.

Articulus. 9.

Kik magokat az hadból absentálnák, indiferenter mindenekre értetik ez poena. Noha vadnak Articulusink az hadi insurrectióról az approbata constitutiókban Pars 3 Tit. 19 Articl., 3 melyeket is most is in vigore hattunk és azon Articulusban declaralt poena alatt tartozzék minden hadban felülni vagy küldeni tartozó rend az Nagyságod parancsolatára felülni vagy küldeni.

Articulus. 10.

Az passusokra való vigyázás hogy continuáltassék, végeztetik az hazának securitasára nézve, az passusokra való vigyázást igen szükségesnek látjuk, hogy azért Nagyságod akkori Fejedelemmel együtt az brassai atyánkfiaival való végezése szerint az vigyázást és gondviselést indiferenter minden helyeken continuáltassa, hogy azokból szegény hazánkra valami veszedelem ne következhessék, fenmaradván az possessoroknak jussok, végeztetett.

Articulus 11.

Az kik summa pénzt percipiáltak vagy erogáltak és nem oda az hova az ország rendelte convertáltak, azokról az szászsebesi második articulus confirmáltak.

Valakik porta contentatióra rendeltetett pénznek valami részét percipiáltak, erogáltak vagy erogáltatták, végeztük minden személy válogatás nélkül: számot adjanak róla, és az mint nem oda erogáltak vagy erogáltatták az hova mi országul rendeltük volt, semmiképen nem acceptálhatjuk, az kire pedig addig nem lőtt számvetés szerént mutatnák az quietantiát, azokat Nagyságod admoneáltassa, hogy justificálják erogatiójokat, nem másuva a hova rendeltük volt, erogáltatott az summa, melyet ha nem cselekedhetnek, authoraljuk Nagyságodat az ilyen dolgokról irott articulusink sententiája szerint, az mint ezekről az szászsebesi második articulusunkba végeztük.

Articulus 12.

Az summák felszedésében, hogy az tiszték assistentiájával legyenek. Ha valamely helyen az summának valami része restantiára vagyon, és annak felszedésére az ott való tiszték elégtelenek volnának, noha annak megtételiről Szász-Sebesben irott articulusunk exstál, de ha annak erejével fel nem szedhetnék, azon helyeknek fő- s vice tisztái nagyságod az minémü úton és módon illendőnek itéli, tegye elégségessé őket annak véghezvitelére.

Articulus 13.

Az mely helyek elraboltattak, azoknak limitálására commisariusok denomináltattak.

A mely helyek avagy teljességgel vagy nagyobb részint elraboltattak, azoknak limitálására az Maroson innen Kolozs-vár felől rendeltettek Haller János ő kegyelme mellé káptalan Szamosközi Mihály, s azon helyeknek főbirái s viceispán, az Maroson túl Bethlen Farkas ő kegyelme mellé káp-

talán Bondi István atyánkfia, s azon vármegyék fő- s vice birái viszont az székeknek tisztái. Az restantiáknak pedig felszedése ab expiratione dietae egy hónap alatt fogyatkozás nélkül végbe menjen szász-sebesi azon dologról irt specificált poena alatt, melyet az negligensek, vagy contumaxok ellen Nagyságod indimissibiliter effectuáltasson is, azoktól való számvétel legyen az szász-régeni gyűlésünkben végeztetett 14. articulusunk szerint.

Articulus 14.

Rovatlan falukban lakó zsellérek maramarosban is, mint contribuáljanak.

A rovatlan falukban lakó zsellérek az felvetett summákban hasonlóképen contribuáljanak mint az Erdély zsellérek; az mely nemes embernek akár maga fundusán akár máshova telepedett helyre legyen, egy ház hely nemes embernek nem értetik pro hoc, mint egy házhely nemes ember contribuálni nem tartozik, hanem zselléritől. Az zselléren pedig kell érteni, kik földet birnak s uroknak valami szolgálatot praestálnak. Ide nem értvén azokat, kik imitt-amott tekeregnek, földet rétet nem birnak.

Articulus 15.

Barcsai Ákos fejedelem ellen is extendáltatik azon Articulus, kik az porta contentatióján kívül azon summát erogálták.

Az mi az országtul exigáltatott, porta contentatiójára való summáknak perceptióját, s erogatióját illeti, azokat ha kik más ususra convertáltak avagy convertáltattak, és arról plenarie contentatiót nem tennének, cum duplo exigáltassék rajtok, insuper tisztessége beesületi vesztett lenne. Azokról is világos és erős articulusunk exstál, az mely articulus ugyan elébbi fejedelem idejében emanáltatott, melyet egyaránt ismerünk, azaránt is ő nagyságára terjedni azért, nagyságod procedálhasson hasonlóképen ő nagysága ellen is, ha azon felvetett summát nem oda az hová rendeltetett, hanem máshová convertálta, arról satisfactiót nem tenne, az

alatt pedig míg adóssága ő nagyságának el nem igazittatik, nagyságod méltóztassék oly gondot viseltetni, hogy javait az ország kárával ne dilapidálhassa, idegenithesse vagy más országokba ne küldhesse, melyben hogy eddig is igyekezett, világosan értjük, ebben pedig úgy vádoltasson nagyságod, hogy becsületes emberek által való megintés az felvetett vagy emberi által az ország pénziben felvetetett summáról elébb járjon.

Articulus 16.

Privata personáknak, kik javok elébbi fejedelem kezében devariáltak, mint recuperáltassanak.

Némely atyánkfiai panaszokdással jelentik, hogy elébbi fejedelem, holmi javakat elvetette volna, ő kegyelmek között való dolgot megkülönböztetjük, mivel ő kegyelmek közül némelyek rabságra is volnának, úgy mint Nagy Tamás uram, azoknak dolgok külön karban vagynak, mivel azok sem egynek sem másnak nem vétettek, azért azoknak javok valahun in specie feltaláltatnak mox et de facto restituáltassanak, az melyek pedig azokban élé nem találtatnának, fizessék meg azok, kik javoknak elhozásában elegyítették magokat, ha maga ő nagysága nem akarják keresni, más rendbeli atyánkfiainak pedig, kik rabságban nem voltak, javok, ha in specie elébbi fejedelem javai között találtatnának, az ország adóssága telvén ki elsőbben, előbbi mélt. fejedelem javaiból azokat is ő nagysága tartoznék refundálni, de ezeket úgy értjük, hogy ha törvénnyel elérik ő nagyságát, az megkárosított személyek, melyeknek processusáról extálnak végezésink az segesvári és szász-régeni gyűlésinkben, mindezeknek elviteliben vagy vitetésiben, ha oly személyek elegyítették volna magokat, kiknek ez hazában semmi avagy az kártételnek mivoltához képest való ilendő residentiajok nem volna, azok előbbi végezésünknek erejénél megfogathatnak, hogy kik afféle embernek javaihoz való nyulásban, rejtegetésben vagy tudva afféléknak ki nem jelentésében elegyitenék magokat, hasonló poenában incurraljanak.

Artculus 17.

Előbbi Fejedelem contractusához nem tartva magát, azok ellen mint impingált.

Noha mint külső országokról lött informatiókból, levelekbeli productomokból, Nagyságod relatióiból világosan elucescalnak előbbi Fejedelemnek Nagyságoddal és az nemes országgal interveniált contractusunkban, ország statutuminak violatioi és az hazának romlására nézendő mind maga, mind némely hozzá tartozandóknak illetlen cselekedetek magok viselete és ártalmas dolgokra kifakadott derekas és hiteles emberek előtt lett szavai, imide amoda való collusioi annak felette mind régi Fejedelmek mind előbbi Fejedelem idejében idejében végeztetett, magától is acceptáltatott, mostani kegyelmes urunk választásakor is confirmáltatott, unió, ra is studió meg nem esküdt, mely fundamentuma mind Religiónk mind egyéb szabadságunkra nézve egymáshoz való kötelességünknek, melyet praestalni de jure Regni tartozott volna: mindazáltal, hogy egyéb keresztyéni nemzetektől is azzal vádoltatni ne láttassunk, mintha in absentia sua definitione pronunciantunk volna ellene, — annak okáért Nagyságod procedáltasson az articulusok és maga contractusi szerént ellene, s medio tempore oly provisióval levén előbbi Fejedelem ő nagysága személyére, hogy mégis több veszedelem és romlás országul bennünket ne kövessen miatta. Hogy ha pedig ő Nagysága személyének alkalmatosságával az hazára veszedelmet látna jöni, Nagyságod procedáltasson az maga obligatioja szerént, mely előnkben in specie producaltatott.

Artculus 18.

Az Partialis Perceptorok helyben hagyatnak.

Az Partialis Perceptorok in genere minden helyeken helyben hagyatnak, az Generalis Perceptorok közül . . . . *) atyánkfia panaszolkodván, már sok időktől

---

*) Ki van szakadva.

fogva terhelhetnek azon tereviseléssel, azért ő kegyelminek az aránt való instantiájára tekintetünk lévén, ő kegyelme helyére rendeltük Gylany Gergely atyánkfiát, az több Generalis Perceptorok mind helyben maradnak, kik is ad primam Junii Maros-Vásárhelyre kimenjenek és ott egy holnap alatt resideáljanak az restantiáknak bevételére ő kegyelmek sustentatiójára megengedetett, hogy az sum. pénzt kivetésék, melyet ne az országeból, hanem a kik eddig negligálták az administratiót, azok fizessék.

Articulus 19.

Hogy minden renden levő papok az előbbi Articulusok szerint Fejedelem s az ország hűségire homagiomokat deponalják, az unióra is megesküdjenek.

Az előtt is Articulusban iratott volt, hogy minden Religión levő a Papok homagiumokat Fejedelem s az ország hűségire deponalják in Anno 1658 Articulus 40, melyet most is in vigore hagyunk cum ea declaratione, hogy minden religión levő Püspökök, Esperesek, s Vicariusok, ítélő mester vagy káptalanok előtt esküdjenek meg az több Papok, Püspökök s Esperestek előtt, adhibealván magok mellé hiteles nemes embereket.

Valószínűleg egy idejű; 3 egész ív papiron, az Articulus végén „Mpia“ van írva.

Megvan Kemény b. l. t. III. K. 59. sz.

LXXXI.

Kemény János levele Bethlen Farkashoz, melyben rendeli, hogy a vármegye (Fehér) mustráját (katonai szemle) tartsa meg.

Joannes Kemény Dei gratia Princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae Dominus, et Siculorum Comes.

Generose fidelis nobis dilecte, Salutem et gram nram. 23. és 24. diebus praesentis irt kegyelmed leveleit elvöttük; irását megértettük; noha penig kívántatnék Segesvárra menetele is kegyelmednek, de az mint fiunkkal Kemény Simon-

nal végezett, az vármegye mustralása és dispositio felől, immár azt vigye végbe. Az segesváriaknak irt levelünket megküldvén, és azon levélnek páriáját is melyet kezéhez küldtünk, maga levelében includálván, tudósítsa őket oda nem mehetésének okáról, hogy érthessék azokból is az dolgot idején; azonban mivel Medgyesen valami rövid ideig való gyűlésünknek kelletik lenni pro 1-ma vel 2-da junii, akkor ha kívántatik, requirálhatni ujabbán őket az dologról. Eidem in reliquo gratiose propensi mamemus. Datum in Castro Nro Radnotiensi. 24. Maii 1661.

J. Kemény.

Kivül: Gen. Volfgango Betlen de Keresd, Comiti Supremo Comitatus Albens. Transilvaniae etc. Fideli nobis dilecto.

Eredeti, Kemény sajátkezü aláírása és fejedelmi pecsétével.

Megvan b. Kemény l. t. I. k. 204 sz.

LXXXII.

Kemény János levele Ferencz fiához, az udvarbirói tisztség tárgyában.

Adjon Isten fiam minden jókat.

30 presentis irott leveledet az inclusumokkal tegnap vöttem. Az medgyesi gyűlést csak külső ellenségnek hire ne turbálja, Isten kegyelméből tartásom egyébtől nincsen. Hogy protectionalisokat adtam némelyekre, ne csudáld, sokat kell engedni az időeknek. Az udvarbiró mirevaló leszen, ezután naponkint jobban megismerszik, s az magaviselete kormányozza dolgának mivoltát. Idegen szolgálmuak is rendi szerint böcsületit megadatni, mint magam is adni tudom s akarom, intézem; kit-kit határába is tartani, gyermekem állapotjára annál inkább vigyázok, mig az is magát alkalmaztatja. Hogy nem tetszik az udvarbiró sokaknak, nem csudálok, sem bánom, csak tessék nekem, mely ezután válik meg, nem is mások számára valót akarok tartanom. Hogy nem okos, megválik mint csalják; hogy nem emberséges, azt nem javal-

lom ugyan, de másokban azt bántam, igen barátságosok voltak. Hogy nem vitéz; nem is arra rendeltem, nyelvet ha nem tud tartani elég tolmácsot, számtartása hogy jobb, eléggé kívánom commendál valakit; már késő, summa: ezt így értesd fiam, hogy én meg voltam únva attól, hogy az eddig megszokott szabad rabolások, tékozlások, continuáltassék az ott való szolgáltnak. Reformálni akarom és ez ha nem arra való leszen, ugyis mégis idegent állitanék, s más karba hozván az ott való dolgot. Im arra küldtem egy instructiócskát, add pariját az udvarbirónak, s tartsátok ahoz magatokat; viseltem én harmincz esztendeig kapitányságot, tudom erdélyi kapitányságoknak állapotjokat, s az szerint is akarom igazgatni, ti is arra vigyázz inkább az én hasznomra, mint sem némely csak magok hasokra, kedvekre, hasznokra néző embereknék fondorkodó intimatióikra, s oktasd az udvarbirót ha mit sem szerez, protegáld az ott való ebből szokott emberek ellen, s ha mi kárát tudod, add tudtomra, csuda apraehensio és sugallás az fondor emberektől, hogy én megengedném, az te böcstelenségedet; bizony nem az te dolgotat fájlalják, hanem az zabola, nehéz némelyeknek, ha nekem tetszik, keveset gondolok azzal, meg nem marad e némelyik, ezután is csak tudósits, én orvoslom meg, nem az mások hízelkedések. Generalis uram mit vött kedvesen, én nem értem az írásból, mert nincs irva csak intésem. Németek fizetését megküldtem, Berzesi és Tamás szolgád által.

Az németek hogy bemehessenek Székelyhidba, hallván hiszem, mert annak oly lármája volt, hogy talán Constantinápolyban is jól tudták, nem hogy Váradban, miglen nem hallok felőlök, él az Isten, életnek sem tartom éltemet, ugy tribulálódok. Udvarbiró reversalissát praefectus megküldje parancsolók. Az bánya felől én nem tudok provideálni, hiszem azt bíztam rátok. Szabó Mátyásnak sietve ird meg Nyalábban kellett vitetni Szöllősről egy levél-ládának, ki feleségemé volt. Husztból magáé gyanánt hozatta volt alá Barcsainé, ő adta Prényi Gábor kezéhez, s onnét kellett amoda vinni, keresse fel, ha ő vagy Berzesi mennek Nyalábba, Szabó Mátyás hogy beküldje az mely portékákat parancsol-

tam siettesd. Most többet nem irhatok, Isten legyen veled jó fiam 1661, 2. Junii, Balázstelke.

Jót kívánó Atyád

Kemény János.

Az udvarbirónak semmit sem irtam hogy felöle értetem volt, te is ne tettesd.

Kivül:

Nagyságos Kemény Ferencz fiannak adassék.

Eredeti, egész íven, Kemény János sajátkezű írása és családi pecsétje.

Megvan b. Kemény I. t. T. I. 205.

LXXXIII.

Kemény János kötelezvénye 500 aranyról, melyet Erdélybe bevonulása alkalmával Bethlen Ferencznétől vett fel.

Recognosco per praesentes.

Hogy in Anno 1660. midőn Erdélyben beindultunk volna haddal, az akkori szükségre vettem fel kölcsön néhai nemzetes Bethlen Ferenczné hugomasszonytól öt száz aranyokat, melyet tartozom ő kegyelmének megadni s megis adom; mindazáltal az akkori lött expensáról, lévén az velem bejött böcsületes emberekkel is bizonyos végezés, melyben az öcsém is ő kegyelmek közösek; annakok áért az megfizetésnek idejére fenntartom azt, hogy szabadságomban legyen az végezés szerént, ha azon böcsületes embereket terheljem-e részek szerint való contentatióval a vagy nem? Kiről adtam ez testimonialisomat futura pro cautela 1661. 29. Novemb. Bikszádon.

Kemény János.

Kivül: 500 aranyról obligatoria hugomhoz.

Eredeti, fél íven, Kemény János saját kezű irásával.

Megvan Kemény b. I. t. III. k. 62. sz.

LXXXIV.

Bethlen Miklós levele Kemény Simonhoz, melyben örvend a közöttük fennforgó per békés megoldásán.

Mint kedves bizodalmas Uramnak Bátyámnak kötele- sen szolgálók és Istentől minden áldásokat kívánok Kegyel- mednek kedvesével együtt.

Kegyelmed levelét nagy becsülettel vettem, és becsüle- tes fő ember szolgálja által való izenetit is megértettem, örü- lök is azon szívem szerént, hogy Isten az kegyelmed elméjét erre az szép csendes atyafiságos szándéokra léptette; ugyan is minden izetlenkedés, fáradság és költség után is egy pro- ductió igazitaná az egész dolgot. Az kegyelmed parancso- latja szerint azért én Atyám uramat vagy magam szóval, vagy levelem által az kegyelmed izenetiről tudósítom, mint- hogy ugyan különben is ad I. Februárii Segesvárra fel kell mennem, ő kegyelme osztán valami választ téssen, arról is kegyelmedet tudósítom. Voltaképen úgy is hiszem, hogy ő ke- gyelmének is nem lehet nem tetszeni ennek az igazságos és atyafiságos kegyelmed szándékának; különben is ha mi- ben én tudok, igyekezem szívesen megmutatni, hogy nem nyughatatlanságot és önkényt való gáncsot kereső ember vagyok, hanem mig Isten éltet, kegyelmed igaz jó akaró szolgálja, öcsce.

Sz. Miklós 27. Jan.

Anno 1674.

Bethlen Miklós.

Kivül: Tek. Nagyságos Kemény Simon Uramnak etc. Nekem kedves bizodalmas Uramnak, Bátyámnak adassék.

Eredeti, egész íven, Bethlen Miklós aláírásával és pecsétével.
Megvan Kemény b. l. t. II. k.

LXXXV.

Prényi Pál levele Kemény Simon özvegyéhez, Prényi Katához, melyben Prényi János elestéről tudósítja s egy halotti lobogó készíttetésére kéri.

Mint kedves Néném Asszszonynak ajánlom kegyelmednek köteles szolgálatomat.

Engedte volna Isten ő sz. Felsége kegyelmednek örvendetesebb hirt tehettem volna, de mivel Istennek ő sz. Felségének úgy tetszött, arról nem tehetünk. Tegnapelőtt az váradi pogányok kicsapásának az hírit behozván ide ittben levő magyar és német vitézek, némely bennlakos főrendekkel együtt mintegy két százan utána rohanván, Király-Darócánál beérvén őket, az pogányoknak sokasága őket körül vévén, jobb része oda marada, kik között szegény bátyám Prini János uram ő kegyelme is köztök lévén az harcz helyén elesett; az testét szeginnek tegnap behozattuk ide; az fejít elvitték minden testnek Váradra. Tisztességes eltakarítása meghidegedett testének holnapi napon leszen. Mivel azért hirtelenséggel az temetése napjára zászló nem készülhetett, kegyelmedet kérem meg, keseredett szegény anyámasszony is kéreti, kegyelmed mutassa annyi atyafiságát, hogy kegyelmed az zászlót azon képiróval, ki szegény üdvözölt Károly Mihálynak írta volt, ugyan hasonló materiára hova hamarább irassa meg, az hosszaságának mértékét im elküldöttem. Egy felől a feszület legyen. Boldog asszszony és sz. János alatta állván: maga térden állva előtte, testszin könnyösben, szokás szerint verset kegyelmed az paterekkel alá csináltasson, túl felől pedig az magunk czimere legyen, az czímert 2 angyal tartsa. Esztendő és a napszám. Azon lesznek, hogy magának szegínynek az ábrázatját itten is, mint lehet leírassam, ha lehet és más alkalmatossággal kegyelmednek beküldjem; addig az többit írhatják. Az képiróval kegyelmed mint alkaték meg, arrul tudósítván az árában fogyatkozás nem leszen; ángyom asszszony kegyelmedet azon kéreti, hogy kis Geczőt kisniczerben öltöztesse; szegény Ré-

dai Zsigmondnak a testét nem találni, sem magát. Bagosi László nevű becsületes főember többekkel együtt rabba esett. Hogy ha kegyelmed passust szerzene az urtól ő kegyelmétől, mind a szegény ángyom asszony, mind az én szolgálaim számára, hogy mikor az szükség hívja, kegyelmedhez bátorosan magunk szolgálját küldhetnénk be, kegyelmednek megigyekeznénk szolgálni.

Ezekután kívánom Isten ő szent Felsége kegyelmedet minden keserőségtől megoltalmazván, számos esztendeig tartsa meg jó egészségben. Datum Szathmár 4. Junii 1689.

Kegyelmednek kész szolgálója, atyafia.

Perényi Pál.

A rojtján kívül legyen a zászló annyi, mennyi ez a czérna; Rédai uram testét ezen órában hozzák bé, már levelemet elvégeztem volt.

Kívül: Néhai Tekintetes Nagyságos Gyerő-monostori Kemény Simon uram ő kegyelme megmaradott özvegyének. T. Nagyságos Perényi Kata asszonynak, nekem kedves nénem asszonynak, ő kegyelmének adassék.

Vécson.

Más kéz írása:

Prinyi Pál uram tudósító levele szegény ur Prinyi János uramnak az váradi törökök által való levágatásáról és az pogányságra kiment szathmári hadnak megverettetéséről.

Eredeti egész iven.

Megvan b. Kemény I. t. T. I. 232. sz.

LXXXVI.

Herczeg Lichtenstein Fülöp levele Kemény Jánoshoz, melyben jelenti hogy Görgénybe 50 katonát küld őrségül, kiknek tartását fizetni és a veszelyes időnk multával az őrséget visszavonni igéri.

Illustrissime Domine!

Exhibitor praesentium Dnus Capitaneus Schuller de inclyto regimine Dni Generalis Castellii mittitur cum 50 militi-

bus Görginium. Cum ego his stantibus conjuncturis aequi bonique consulerim, ne forsitan locus iste ab inrumpenti hoste propter paucitatem praesidii periclitaretur, in bonum illorum, paucos ibidem facto subsistentes milites corroborare; sperans, quod isti libenter et absque contradictione ab Illustrissima Dominatione in Praesidium suscipientur; assecuro ego, quod omnia quaecunque illis 50 militibus in provisione victualium et aliarum necessitatum porrigentur, ad unguem iterum refundentur; et finitis his periculosus temporibus, absque mora revocabuntur, propter quam assecurationem pariter Dnus Illrmus Székely László in nomine Statuum literas transmittit, quas ille Dnus Capitaneus unacum meis porriget.

Ego me persvadeo, quod dominatio vestra Illustrissima illa omnia, quae in servitium Suae Sacrae Caes. Majest. caedunt, libenter exhibebit: his me assecurans maneo

Illustrissimae dominationis vestrae

Paratus Servus
Philippus Erasmus Princeps
De Lichtenstein.

Claudiopoli 10. 7-bris 1690.

Kivül: Illustrissimo Dno Dno Comiti Kemon Janosch dno meo Colendissimo.

Görgén.

Eredeti, egész iven, Lichtenstein herczeg saját kezü írása és pecsétjével.

Megvan Komény b. l. t. III. k. 93. sz.

LXXXVII.

A szászok és a más két (székely, magyar) nemzet között kötött szerződés, főként az adókietés tárgyában.

A szász natióval való tracta continuáltatott, és in substantia applacidaltatott, de praefatione de illius terminis lévén csak az consentio, melybe párt és dilatiót kívánt szebeni király bíró uram, hogy oda haza az tiszteket convocál-

tatja és a bécsi követ elmenésére rendelt consultatióra reportálja.

Mely Tracta iratott ez szerint.

Noha plurimis circumstantiis consideratis megkívánhatnák azt méltán a Vármegyék, hogy az Regius funduson minden szabadsággal élő libera és privilegiata personákból álló kapuszám két anynyit vagy többet is adna, mint a Vármegyéken levő, és Urat minden nap szolgáló szegény jobbagyságból álló kapuszám: mivel már az ő Felsége kegyelmes diplomája szerint a szász natio minden ezelőtt rajtok volt terhviseléstől immuniáltattak, és az is nagy momentum, hogy az más két natio pro refugio ő kegyelmek közé menvén, mindenkor a városokba, kastélyokban esztendőnként sok ezereket ad: ő kegyelmek mindazáltal alázatosan és engedelmesen tekintvén az ő Felsége kegyelmes az iránt való parancsolatját, és az szász natio ő kegyelmek sokképen való romlását, noha a mi szegénységinknek is nem kicsiny romlása vagyon, de azzal sem gondolván, és az ő kegyelmekkel való szeretetre czélozván, léptünk az ő kegyelmekkel ez ide alább irt complanatióra a kapuszámok iránt.

Noha azért a Compillata Articulusban a kapuszámok mind az vármegyék mind az szász natio részéről determinálva vagynak, mindazonáltal a modo in posterum in perpetuum a vármegyéken legyen 1000 kapu.

A szász natióon penig 1500 kapu legyen, oda értetvén mind az egész Regius Fundus, Töröcsvári, Verestoronyi jószág, Szeliste szék, Tolmáts szék, az hét birák és szebeniek, Fejérvármegyében és Küküllő vármegyében levő jószága, oda nem értetvén, a Bolkácsi, Sitvei Bethlen László uram része.

Az adó vagy portio vetésben penig az egész országban akár a vármegyén, akár a Regius funduson lakó szász papokra úgy a mint eddig szokás volt külön adó ne vettessék, hanem lássa az universitás az maga kapu számát mint segiteti vélek. Abban mindazáltal meglássák ő kegyelmek, hogy a jobbagy falukbeli szász papokat erejek felett ne terheljék, hanem secundum proportionem justam et debitam, mivel hogy azok mindenütt csak egy quartát birnak, a Re-

gius Funduson lakók pedig ki két, ki három quartát, ki egész dézmát bir.

A Regius Funduson levő oláh papoknak is dolga hasonlóképen legyen, de másutt lakó oláh papok oda ne értesenek.

A Regius funduson való akármely kereskedő rendekkel is segítsék ő kegyelmek magokat, oda nem értetvén mindazonáltal a görögök, örmények és zsidók.

Az adó penig vagy minden akármilyen tereh, mely kapura szokott vettetni, mind vármegyén és szászságon levő kapura egyaránt vettessék.

Valamikor az adó felvetés leszen: először a vármegyéken levő kapuszámon kívül adózó rendekre *exceptis pastoribus saxonibus et valachicis sive superius nominatis et exceptis*, vettessék fel a mi illendő és azután úgy vettessék a 2500 kapuszámra az adó vagy portió és egyéb akármilyen hasonló közönséges terhviselés a mostan ő kegyelmeknek a Regius Funduson defalcált, és a Fejér és Küküllő vármegyékben ő kegyelmeknek cedált kapukat pedig fordítsák ő kegyelmek az egész universitáson levő legromlottabb helyeknek sublevamenjére *conscientiose*, magok congregatiójában.

Mindez az *Accorda*, mind penig a szebeni sub dato 23. Aprilis A. 1692 költ *complanatio*, úgy obligálja a két natiót, és úgy legyen ereje, hogy a szász natio ő kegyelmek is sem ez két *ccmplanatiót*, sem ezelőtti a natiók között lőtt *contractusokat* soha *nec per apertas, nec per occultas vias* bontogatni, vagy változtatni nem igyekeznek.

E contra e szerint a két natio is *assecurálja* a szász natiót *ad reciprocam observationem et hujus et omnium praecedentium contractuum, ac complanationum*.

Ez a *complanatio* pedig az országnak a proxime elmúlt szebeni gyűlésben condalt *Articulusában* letett plenipotentiaja mellett *lett et pro perpetuo statuto omnes tres Nationes et Status hujus Regni Transylvaniae obligaturo concludáltattott*. Melyet is azért *pro partium securitate, et perpetuo ejus valore* az ország három pecsét alatt adtunk ki; *Actum et Datum Claudiopoli in Congregatione Gubernii, et procerum*

ac statuum et ordinum hic proxime citato Articulo plenipotentia instructorum. Die 6-ta Junii A. 1697.

LXXXVIII.

Veterani tábornok föltételei Erdély kormányával szemben. Propositiones Excellentissimi Domini Comitiss et Generalis Veterani, ad Excellentissimum Dominum Gubernatorem et Inclytum Consilium Status Transylvaniae.

Praeterita septimana ex Commissione Suae Excellentiae declaraveram Excellentissimo Dno Gubernatori, Dominorum Consiliariorum nonnullis, propositiones, quod, ad quas resolutio, sine longa dilatione requireretur, sed cum res tardius, quam momenta illa, et necessitas deprecantur, agantur, et Augusta Aula qua eventum praestolatur, diu in incerto et suspensio relinqui non possit, ideo ex repetito mandato Suae Excellentiae, propositiones verbotenus factas, scripto recapitulare voluit, obsequiose rogans dignetur praememoratus Excellentus Dnus Gubernator et Consilium Status, has intimatioes, sive requisitiones ita observare, resolutiones — superius ea cum celeritate atque reverentia — apertiri vel Augusta Aula ob res aut in longum protractas, aut debita cum veneratione curatas, justam apprehensionem concipiat, vel respectus Exelmi Domini Generalis laedatur. Praetensio Scholae per Dominos Unitarios cedendae ad praesentem Congregationem Cibinio dilata, ut quamprimum finaliter determinetur, sicut operae pretium est, ita in id sedulo omnibusque viribus incumbendum, ne tunc praeconcepta subsequaturae Accomodationis inter patres disceptantes fiducia concidat, et in novas difficultates erumpat cum collisione animorum et displicentia Augustae Aulae similem dissonantiam jure merito dedignantis.

Absolutionales Augustissimi Imperatoris Illustrissimis Dominis Joanni Haller et Comiti Ladislao Csáki benigniter impertitae, ut sine ampliori procrastinatione effectum, executionemque debitum consequantur, tam consideratio auctoritatis Caesareo Regia quam eidem conveniens et justum ob-

sequium expostulat Sua enim Sacratissima Majestas nocentes absolvere et Clementiam Suam iis largiri absolute competit; subjectis e contrario, obtemperandi necessitas relicta est, summo proinde cum respectu quod Sacratissima Mattas statuit, quod jubet et clementer vult in executionem deducendum ne mora in contemptum, rationario in renitentiam interpretari possit, quod ut in hoc casu prudenter evitetur Excellentissimus Dominus Generalis serio et amice monet.

2. Ut onus contributionum ad proportionem justam deducatur, Diploma Caesareo Regium continet, in quo — Natio Saxonica aggravatam sese sentiat, ejusdemque causam Augusta Aula Exlmo Domino Generali singulariter recommendaverat, aequum judicat sua Extia, suadetque, ut in moderna congregatione—Nationis Gravamina placide exaudiantur, eidemque impartiatursatisfactio, ea in posterum constituta contribuendi modalitate, ut vel allevimentum illa consequatur, vel portarum proportionati et congrua limitationi obnoxia ab omni in futurum necessitate quæmoniarum omnium — reddatur, siquidem reductio portarum aut contributionum Dominis Saxonibus ab I. Consilio Status anno præterito compromissa fuit, quæ nec amplius differri, verum nunc definiri debet. Qualisnam controversia intercedat inter Episcopum Armenianum et nonnullos ex Armenis, Excellentissimo Gubernatori et Consilio Status probe constat, quæ ut ex æquo decidatur, omnino interest.

3) Infamitatem Pasquilli contra Dominum quondam Teleki a Domino Sz.-Pali summa, ac impia comminatione scripta passimque divulgati in comitiis Cibiniensibus publice proponi curavit Exelmus Dnus Generalis desiderando ut justitia superinde ministraretur, sed sine effectu, cum autem protectio Telekianæ Domus ab Augustissimo Imperatore suæ Exliæ serio demandata sit, et alioquin etiam indignum et res pessimi exempli foret similium Pasquillorum seu infamium Libellorum fabricatores impunes relinquere ex superabundanti pro hac adhuc vice Exlmum Dnum Gubernatorem et Consilium Status requirere voluit Sua Extia, ut in promemoratam Sz. Páli severe animadvertant, ne in illius Perscna id exsequi curet quod communis Justitia denegabit talibus calumniatori-

bus pro demerito infligenda, cum alioquin etiam Sua Excellentia in particulari per eundem Szt Páli inpudenti mendacio laesa fuerit.

4) In promissa administratione ducentorum curruum pro devectione frumenti ad Karan-Sebes octuaginta deficiunt, qui ut absque omni dilatione supleantur servitium suae Sacratissimae Mattis et summa necessitas requirit, in quo si defectus contigerit, iis imputabitur, in quorum autoritate et dispositione erat, ut res semel promissa punctualiter exsequeretur, ad haec summa cura providendum, ut si ratio belli et opeionum devectionem pluris frumenti versus dictum Karan-Sebes exigeret, in curribus aliquis defert prout de praesenti emergat, qui per dispositiones tempestive, et severe institutas praecavebitur.

5) Cum recommendatam ab Augusta Aula sibi sua Excellentia habeat Principis quondam Valachiae viduam et praeterea mandatum quoque Suae Mattis Sacratissimae id velit, ut aliquis Pagus ex Bonis fiscalibus in subsidium Familiae et ad pabulationem equorum praefatae viduae concedatur; sua Excellentia non dubitat, quin Exlmus Dominus Gubernator ex praemissis respectibus Pagum congruum libenter ordinaturus sit.

6) Ultimario Excellentissimus Dominus Generalis Exlm Dominum Gubernatorem, et Ill. Consilium Status, pro sua in hanc patriam sinceritate, et candidissimo affectu confidenter rogat, ut ad veram concordiam provocent inflammentque dissidentes animos, res praeterea tam ex Comitibus Cibiniensibus huc relegatas, quam ceteras necessitates publicas, et instantias, quas ad Augustam Aulam deferre intendunt, competenti festinatione et moderamine perficiant, taedio nimium diuturnae prolongationis et exspectatione rerum Augusta Aula commoveatur, quae exspectari vult non exspectare, ad haec svavitate et aequitate desideriorum ad omne patrocinium accenditur, odiosis autem et discordiam sperantibus sollicitationibus despescit.

Super his praemissis positivam celeremque resolutionem scriptotenus praestolor.

LXXXIX.

Az erdélyi kormány és Rendei válasza Veterani föltételeire.

Responsum Congregationis Trannicae Claudiopolitanae ad propositiones Excellmi Domiai Generalis Comitibus Veteraci per Generosum Dominum Danielem Absolon exhibitas.

Summopere nos obligatos sentimus, et agnoscimus omnes pro singulari et plane paterno suae Exliae erga nos affectu, quo nos quotidie prosequitur, et quem hoc maxime specimine testatur, quod nimirum tam in suarum propositionum praefatione, quam conclusione Nos nostri tam erga S. C. Rque Mtem D. D. Nostrum clementissimum quam erga Nostramet Salutem ac tranquillitatem officii amore quasi unus ex Trannicae indigenis esset pleno cum zelo admonet.

Pro quo quidem uti maxima suae Exciae gratias cum omni debito respectu agimus, ita simul extremo rem dolore agnoscimus, horrendam erga Nos irati numinis vindictam, cui placuit spiritui contentionis frena eousque laxare, ut cum maxima nostra admiratione et inexpressibili desperatione videamus nihil nisi extremam, nobis perniciem imminere, nisi Deus nostri miserius negotia perturbatissima supra spem humanam componat. Et quidem praesertim in puncto religionis in quo quid actum, aut potius destructum sit, jam ipse Grosus D. Absolon oculatus et praesens testis et actorum fida relatio declarabunt, et ostendent toti mundo infelicem hanc rupturam a solis D. Dominis fratribus catholicis factam, qui cum omnia Cibinii placidata et quae ibidem huc dilata erant iisdem (praeter solos patres Jesuitas) omnia accordata et vel cum maximo a'iarum religionum damno, ipsiusque sancti et omnium Nostrum homagio amplexati Sacrae C. R. que Mattis deplanatis praejudicio concessa erant, omnia tamen contra omnium inter omnes Gentes Tractatum naturam in ipso fine ad stuporem et desperationem Nostram decollarunt, Quod iudicet Deus Benignissimus, Caesar et tota Christianitas.

Quod ad negotium Illmor Dnor Joannis Haller et Dni Ladislai Csaki referimus Nos ad copiam humillimae respõsionis Nostrae ad S. C. Mattem D. D. Nostrum plenissimum ipsi D. Absolon communicatam.

Quod ad contributionis normam ab initio hic in Trannia practicatum ex qua se D. Saxones gravatos se queruntur attinet: laboravimus certe fortis viribus, et cum maxima sanitate, quod etiam copia accordae ipsi Dno Absolon communicata testatur, quam quare ipse D. Judex Regius Cibiniensis Valentinus Frank hinc differre, et ad suos priusquam consummaretur referre voluerit, ipse puto significabit, credimus certe hoc in passu tantum Saxonicae Nationi concessum esse in quantum Status et Ordines si illorum Judicio submissum fuisset, nunquam consensuri fuissent, siquidem a Portis 2400 antea et amplius 2/m jam ad 1500 rem deduximus et sperat tam haec nostra moderna congregatio, quam universi Status et Ordines duarum Nationum ipsos Dnos Saxones hac accorda contentos futuros, quodsi non fiat, nunc primum Suam Extiam cum omni respectu et fiduciam, suam porro Mattem cum profundissimo respectu oramus, ne in hoc puncto ab uno extremo ad aliud transiliatur, et tum Saxonicae Nationis consolatio procuratur, duae aliae Nationes in extremam ruinam et desperationem agantur.

Quod ad negotium Francisci Sz.-Páli attinet, si famosi illius libelli animo ipse author deprehendatur, quod secundum leges, et consuetudinem Trannicam ipsi per Dnum Telekianum legitime impingendum est, feret omnino suam poenam, quaecumque Judicio ipsi irrogabitur, factum enim hoc ex ipsis detestamur.

Quod ad 200 curruum defectum attinet, severissimum super illis praestandis mandata iteravimus.

Quod ad Principissam Valachiae attinet D. Thesaurarius de pascuo equorum providebit, ut vero ipsae Dominae Principissae aliquis pagus ex bonis fiscalibus detur, quoniam de hoc in literis Mattis Sacrae mentio nulla est, defertur ad ulteriorem cum Extmo Dno Grali superinde conferentiam.

Quod ad conclusionem et paternam nostri ad mutuam concordiam suae Excelltiae exhortationem attinet, uti illa ex

sinceritate, et candidissimo erga hanc Patriam affectu proficisci scribitur: ita etiam sincera cum ingenuitate a nobis creditur, et recognoscitur, et oratur sua Excla quam respectuosissime, et confidentissime velit nostris malis optimae Suae Exliae cognitis pro sua prudentia et pietate medio. Horremus enim, et ingemiscimus partim praesentibus, partim praevisis (quanquam quis illa omnia praevidere possit) Patriae hujus confusionibus et dolemus talibus piissimus S. C. R. que Mattis Patris omnium nostrum benignissime omnes pro fautore. Augustam Aulam in Maximas de Statu Trannico perplexitates deducere, sed quid possumus ultra constituti ut in adagio est, inter Sacrum et Saxum misereatur nostri DEUS et Augustissimus, cujus victorias uti nunc pulcherrima Waradini laurea decoravit ita serenissima et gloriosissima porro pace coronet, Suam vero Excellentiam in posterum etiam foelicem et fortunatum tanti Principis ministrum, et hujus Patriae defensorem reddat ac conservet, sub quo voto maneat ejusdem

Excellentiae Suae

Claudiopoli 7-a Junii 1692.

Obligatissimi et obsequentissimi
Gubernium et Deputati Statuum
et ordinum Trannicae Claudio-
polim congregati.

Későbbi másolat, mint a kihagyásokból látszik, régi szakadozott példányról.

Megvan Kemény b. l. t. III. k. 92. sz.

XC.

Orosz Pál somlyói várnagy biztosító levele Kemény Simonné részére.

Mint hogy a mlgos asszony tekintetes nagyságos Kemény Simonné asszonyom, a kapuk után való zsoldosít elkészítette, a mely ravatalok kapuit meghaladák, azokról kívánatos töképenzt a t. n. vgyék az említett m. asszonytul ne exigálják; mind addig, mig mlgos fő generális urtól ő nagyságától újabb parancsolatot nem vesznek; különbet sem cseleked-

vén. Praesentibus perlectis exhibenti restituitis. Petelye 7. 7-bris 1705.

Orosz Pál, m. k.

(p. h.)

Kegyelmes urunk ő nagysága egész mezei hadaknak egyik Generális főstrázsamestere, Somlyó végvárának főkapitánya és egyik ezerének actualis Colonellusa.

XCI.

Pokri Lőrincz levele Kemény Simonhoz, melyben azt az utak bevágására határszélre rendeli.

Mint jóakaró sógor uramnak ajánlom kegyelmednek köteles szolgálatomat.

Én akarván kegyelmednek complaceálni, ide jöttem Kutyalvára, hogy kegyelmedet instelláljam, de minthogy kegyelmed itt nincsen, az elmulik. Énnekem Urunk ő Felsége parancsolatjából Szebent oda kelletett hagynom, az minthogy az éjszaka az hadak onnat elindulnak és Enyedhez szállnak, holnap Isten segítsége által, én is oda megyek az honnét az gyalogok Abrud-Bányára mennek. Nékem azt irta Urunk ő Felsége, hogy másszor is megtaláljuk Szebent, csak az ki most legszükségesebb, ezen essünk által, onnan pedig akármely felől jüjjön az ellenség, könnyen eleit vehetjük. Én kegyelmed levelét vévén, minthogy írja kegyelmed ide nem jövetelét, csak Enyedre megyek. Károlyi urammal úgy concludáltunk, hogy ha az német Somlyó felé fogja utját, én kimegyek Somlyóhoz az haddal, ha pedig az Kajánra jön, Károlyi uram bejön ide, és ezek szerént harczolunk meg véle. Kegyelmed az maga puskásival az kit élékaphat, menjen az passusoknak bevágatására; már Csáki László uram régen ott vagyon és vágatja be az utakat. Kegyelmed is oda menvén, a paraszt emberekkel, ha mi utak még bevágtatlanok volnának, azokat vágassa be, az puskásokkal pedig jól vigyáztasson kegyelmed; minthogy már az hadak Szeben alól elmennek, tudom hogy az német excurrálni fog az Marosis,

kire nézve én az feleségemet Beszterczére küldöm, javallom hogy kegyelmed is oda küldje. Patenst nem küldöttem, mivel mikor valami feles számból álló sereg megyen valahova, azoknak nem szoktam Patenst adni, hanem az tiszt provideálni szokott róllok erga quietantiam; kegyelmed is azoknak élésekről viseljen gondot, quietálván mindenütt mindenekről az falukon, valamit elköltnek. Ezzel Istennek ajánlom kegyelmedet Dat. Kutyfalva die 15. 7bris 1707.

kegyelmed sógora, köteles szolgálja
G. Pekri Lőrincz.

Kivül:

Tekintetes Nagyságos Gyerő-Monostori Kemény Simon Urnak Tit. etc. jó akaró Sógor uramnak ő kegyelmének adassék.

Vécseu.

Eredeti negyedbe hajtott fél iven az egész Pekri keze írása.
Megvan Kemény b. l. t. III. K. 119. sz.

XCII.

II. Rákóczi Ferencz rendelete, melyben Kemény Lászlót az adóról szóló számadások megvizsgálására kiküldi s az illetőket engedelmességre kötelezi.

Nos Franciscus II. Dei gratia sacri Romani Imperi et Transylvaniae Princeps Rákóczy, Partium Regni Hungariae Dominus, Siculorum Comes et Pater Patriae, Pro Libertate Confoederati Regni Hungariae Statuum et Ordinum nec non Munkácsiensis, et Makovicsiensis Dux, Perpetuus Comes de Sáros, Dominus haereditarius in Sáros-Patak, Tokaj, Regécz, Ecsed, Somlyó, Lednicze, Szerencs, Ónod etc. — Universis et singulis, quorum interest, aut interesse potest, signanter autem officialibus Regni Nostri Transylvaniae et Partium eisdem annexarum proventuum qualiumcumque perceptionem, vel erogationem procurantibus, fidelibus nostris, salutem et principalis gratiae nostrae propensionem. Jóllehet a marosvásárhelyi gyűlésnek alkalmatosságával articulariter deter-

mináltatott vala, hogy valakik Erdély országunkban, és a partiumban valamely jövedelmeknek perceptiójában és erogatiójában magokat immittáltak vala, ugyanakkor a végre determinált Praeses és más Exactor híveink mind azoktól számot vennének: mindazonáltal az ellenség miatt a megirt Praesesnek és melléje adjungált némely exactor híveinknek idegen országra való kinyomulások és az által történt akadékokhoz képest, azon számvétel véghez nem mehetvén, az elébbeni Praesesnek surrogáltuk és praeficiáltuk a tanács urak közül tekintetes nagyságos Gyerő-monostori Kemény László, udvarhelyszéki főkapitány hívünket, adjungálván melléje ugyan a megirt gyűlésben articulariter denominált személyeket, az absensek helyében pedig nemzetes vitézlő Arelt János tanács, és Dobozi István debreczeni főbíró, nemkülönben pro xactore rationum nemzetes vitézlő Hegyessi Mihály híveinket, adván egyszersmind megnevezett híveinknek oly auctoritást, hogy nemes Bihar vármegyében, Debreczenben vagy Máramarosban Técső nevű helységben concurrálván, ezen patens parancsolatunk mellett, maga neve és pecsétje alatt, a számadásra obnoxialt személyeket citálhassa, és convocálhassa, az holott is a perágált inquisitiókat és akármely más egyéb producálendő documentumokat is megvizsgálván, pleno cum effectu ellenek procedálhasson melléje adjungált Deputatus híveinkkel egyetemben. Kihez képest mindazoknak, valakik Erdély országunkban és a partiumban a felebb megirt mód szerint valamely jövedelemnek perceptiójában bocsátkoztanak, ezen pátensünk által kegyelmesen parancsoljuk, hogy felül megnevezett surrogatus praeses uri hívünk neve és írása alatt emanált citatoriáját vévén (ha szintén most már hadi személyek volnának is) az abban praefigálendő helyen és rapon, compareáljanak, és tartozó kötelességekhez képest, minden perceptumokról számot adjanak, és ha mi difficultások exurgálnak, finaliter complanálják; különben a kik nem compareálván, annak törvényes okát nem adhatják, annyival inkább parancsolatunk megvetésével számot adni nem akarnának, avagy épen negálnák, kemény animadversiónkat fogják magokon tapasztalni, és a mellett ha mi károkban esnek, magok engedetlenségeknek tulajdonítsák.

Praesentibus perlectis, exhibenti, restitutis. Datum in Castris Nostris ad Kovarcz positis. Die decima nona Mensis Julii Anno Millesimo Septingentesimo Octavo.

F. P. Rákóczy.

(P. H.)

Paulus Ráday, secret.

Eredeti, egész iven, okmány alakban Rákóczi és Rádai aláírásával és fejedelmi pecséttel ellátva.

Megvan Kemény b. 1. t. II. k.

XCHII.

II. Rákóczi Ferencz rendelete ugyanez ügyben a kiküldött biztosokhoz.

Franciscus II. Dei gratia Sacri Romani Imperii et Transilvaniae Princeps Rákóczy, Partium Regni Hungariae Dominus Sicularum Comes et Pater Patriae; Pro libertate Confoederati Regni Hungariae Statuum, nec non Munkácsien. et Makovicien. Dux etc.

Spectabiles Magci ac Generosi, Egregii item et Nobiles Fideles Nobis Sincere dilecti. Salutem et Principalis Gratiae Nostrae propensionem. Bédott difficultasira és tudósításira kegyelmeteknek kegyelmesen resolváltuk, hogy mivel az exactió munkájának folytatására kegyelmeteket specialiter exmittáltuk, az számadásra compareálni tartozóknak citatiójára is authoráltuk: szükség kívül valónak, és Fejedelmi méltóságunk megsértődésének ismervén, ujjabb-ujabb admonitiókat tétetni; az Inobedienseken mind Vármegyéken, mind Számadó Fiscalis Tiszteken az articulatus poenát directorunk exequáltassa, kegyelmesen megparancsoltuk. A mely számadó szolgák subalternusoknak vagy leveleknek kezeknél nem létek miatt számadásokat procrastinálni akarják, mivel elég idejek volt ratiójoknak mind elkészítésére, mind azoknak több egyetmásokkal együtt magokkal való kihozására, ugy subalternus tiszteiknek magok mellé való citatiójára, afféle mentségek ne teneálják; különben kegyelmes intentiánk ezen exactio munkájában kivánt végét a sok halogatás miatt el nem érné. A mely tisztek Partiumban fejedelemségre

való inaugurationig Magyarországról valók voltak, mint Ramocsaházi György hívünk is, ki is ratióit beadta, mostani exactióra nem vonathatnak, hanem inaugurationtől fogva, a kik voltak azok compelláltassanak. Marjai Albert praefectusunk dispositioi az harminczadok dolgában kegyelmes akaratunkból voltak, az censuráknak animadvertálni abban nem lehet. Caeterum eosdem ad Vota Sua diu feliciter que valere desideramus. Datum Szathmár, Die 26 octobris Anno 1708.

F. P. Rákóczi.

Stephanus Horthi.

Kivül:

Spectabilibus Magnifico, item Generosis et Egregiis N. N. Praesidi ceterisque Deputatis Rationum Exactoribus Fidelibus Nobis sincere dilectis.

Huszt.

Eredeti, egész iven, Rákóczi saját kezű irásával és fejedelmi pecséttel.

Megvan Kemény b. l. t. II. k.

XCIV.

Kemény Simon ügyvédbevallása II. Rákóczi Ferencz által megerősítettik.

FRANCISCUS DEI gratia Sacri Romani Imperii princeps RÁKÓCZI pro Libertate confoederati Regni Hungariae Statuum, et Ordinum DUX. Etc. Damus pro memoria, quod fidelis Noster Spectabilis ac Magnus Baro Simon Kemény coram Nobis Personaliter constitutus, in omnibus causis et earundem Articulis, coram quovis Iudice, et Justitiaro Regni Ecclesiastico videlicet et Saeculari a dato praesentiam, tam per eundem contra alios, quam per alios contra ipsum infra unius anni recursum motas vel movendas, fideles Nostros Generosum Michaelem Okolicsányi Nostrarum ac perdictum confoederatum Regnum Hungariae causarum Fiscalium Directorem; Egregios item Gabrielem Dolinay eandem Vice-Directorem, Adamum Raimannus, Alexan-

drum Csemnyiczky, Martinum Bartakovics, Stephanum Szigyártó Juniorem, Franciscum Radványi, Franciscum Olcsváry, Georgium et Matthiam Kubinyi, Georgium Marczipan, Georgium Seres, Sebastianum Pongrácz, Joannem Gál, Stephanum Vadászi, Michaelem Kőszögi, Joannem Csejtey, Matthiam Bukovics, Nicolaum Barna, Nicolaum Omaszta, Valentinum Nehéz, Stephanum Pédery, Georgium Dienes, suos vero, et legitimos fecerit, et constituerit procuratores, ratum atque firmum se promittens habiturum, quidquid per praefatos procuratores suos simul vel divisim constitutos, actum, factum, allegatum, procuratum quae fuerint, in causis et negotiis suis universis. Harum nostrarum Vigore, et Testimonio Literarum mediante. Datum in Oppido Nostro Munkács, die Decima Septima Mensis Martii. Anno Millesimo Septingentesimo Nono.

F. P. Rákóczi.

Franciscus Aszalay.

Eredeti, okmány alakban, Rákóczi saját kezű aláírásával és fejedelmi pecsétjével.

Megvan Kemény b. l. t. II. k.

XCV.

II. Rákóczi Ferencz útlevele Kemény Simon családjára részére Lengyelországba.

Nos Franciscus II. Dei gratia sacri romani imperii et Transylvaniae Princeps Rákóczi, Partium Regni Hungariae Dominus, Siculorum Comes, Pater Patriae, pro libertate confederati Regni Hungariae Statuum nec non Munkácsiensis et Makovicziensis Dux; Comes perpetuus de Sáros, dominus haereditarius in Sárospatak, Tokaj, Regécz, Ecsed, Somlyó, Lednicze, Szerencs, Ónod etc. Universis et singulis Exercituum Nostrorum Generalibus Campi Marschallis, Eorundemque locumtenentibus, Generalibus Vigiliarum Praefectis Brigaderis, nec non Militiae nostrae cujuscunque tandem Nationis Regiminum Supremis et vice Colonellis, Capitaneis, Du-

ctoribus, Vexilliferis, Vigiliarum Magistris, Decurionibus, ceterisque officialibus et Militibus Gregariis, cunctis demum aliis, quorum nimirum interest, seu quoquomodo interesse potest, praesentes hasce Nostras visuris lecturis aut legi auditis, in fidelitate nostra constitutis, salutem, principalisque gratiae Nostrae propensionem, Quandoquidem Spectabilis ac Magnificus Simon Kemény Liber Baro de Gyerő-Monostor, sub providentia Sacro Sanctae Trinitatis militantis Cavallericae Compagniae Nostrae Vice Colonellus, Familiam Suam securioris subsistentiae causa in Regnum Poloniae translocare niteretur, institit coram nobis humillime, quatenus benignas Passuales Nostras eatenus sibi extradare clementer dignaremur. Cujus petitis benigne annuentes, universis et singulis quibus supra in fidelitate Nostra constitutis, serio committimus et mandamus, alios vero benevole requirimus, quatenus praedictum Baronem in persona sua quidem rediturum vel hominem loco sui ad id destinatum cum praementionata Familia sua, liberum et securum dimittere perque suos dimitti facere, ac morari velint ac teneantur. His in similibus omnem reciprocationem compromittentes illos secus nec facturos esse volumus. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis, Datum in Castro Nostro Sáros-Patak, die decima quinta Octobris, Anno Millesimo Septingentesimo decimo.

Franciscus Princeps.

Stephanus Cantor.

Eredeti, egész íven, Rákóczi aláírásával és nagy fejedelmi pecsétjével ellátva,

Megvan Kemény b. l. t. III. k. 123. sz.

XCVI.

Te'eky Mihály levele Kemény Simon és Bethlen Jánoshoz, melyben panaszkozik, hogy az ellenség mozgásáról nem tudósítják.

Mint kedves jó akaró Sógor uraimék ajánlom kegyelmeteknek köteles szolgálatomat.

Kegyelmetek levelét vöttem; bizony nem kicsiny nehézséggel olvastam, hogy semmi tudósítást az német hollété-

ről nem vehettem kegyelme'ektül. Kegyelmetek miá úgy látom, hogy enynyi uri fő nemesi rendek ide veszhethnének ; az kivált illeti Bethlen János uramat, minthogy ő kegyelmét levelem által is kértem, hogy tudósítson az hirekrül. Én mindjárt feküldtem kegyelmetek levelét vice kapitány uramnak, de az sok interveniensek között én nem tudom soha miképen lehessen. Belső-Szolnok vármegye sem hal meg mindjárt az vecturában, annyira való bizony innét ki nem telik. Isten éltesse kegyelmeteket, *Hosszúfalva* 19. Sbris 1710
köteles szolgálója s sógora.

Telky Mihály.

Kivül:

Méltóságos Uraknak *Kemény Simon* és Gróf Bethlen János uraméknak. Bizodalmas kedves Sógor Uraméknak ő kegyelmeknek adassék.

Eredeti, negyed iven, az egész Telki keze írása,

Megvan Kemény b. l. t. III. k. 110 sz.

XCVII.

Bay Ferencz levele Kemény Simonhoz, melyben ezt Borsóvára a „nemes compania“ computusára meghívja,

Bizodalmas nagy jó uramnak nagyságodnak ajánlom alázatos szolgálatomat.

Isten kegyelmedet minden dolgaiban szerencsésen boldogítsa szivesen kívánom. Nagyságod uri levelét nagy kötelességgel és alázatossággal elvöttem, melyből megértöttem, hogy Pápai Ferencz qvártély-mester uram ő kegyelme által úgy informáltatott legyen nagyságod, hogy pr. 20 praesentis lenne meg az nemes compániával való computus. Ő kegyelme nem tudom miként informálhatta úgy nagyságodat, holott jelen volt ő kegyelme az gyűlésben ; pro 2-do magam is megirtam nagyságodnak, ha ő kegyelme megadta nagyságodnak leveletem, hogy nem 20, hanem az n. compániával 26. febr. fog lenni : kihez való képest nagyságod parancsolatja s kívánsága szerint, mégis egy nappal tovább

prolongálom, úgy mint pro 27. Februarii, mely meg fog lenni Borsován. Pro 1-ma Martii is jó szívvel megcselekedtem volna, de akkorra újabb deputatio fog lenni Musalyban az kétséges nemes emberek dolgában, az kik akkor fogják producálni magok nemességekről való leveleket, az n. ország pataki végezése szerint. Nagyságodat azért nagy alázatosan és kötelességgel kérem, az megirt terminusról el ne maradjon, hogy mindkét részről az mint nagyságod is írja, a panasz tolláltassék, és az dolog jó eleve complanatióba vétetessék, kiben nem is kételkedem, hogy nagyságod nemes vármegyénkhez való tapasztalt addictiója szerint, mind azokat remedeálni igyekeznek. Ezzel ajánlom magamat nagyságod megtapasztalt uri gratiájába, maradván

Nagyságodnak mint nagy jó uramnak.

Alázatos és kész szolgálója
Bay Ferencz.

P. S. Nagyságod minapiban Helmetzről parancsolt volt valamely marháinak intertentiója végett, kire nagyságodnak akkor is replicáltam vala, most már csak érthessem nagyságod tovább való parancsolatját. Jó szívvel teszek egynehányval dispositiót és azon igyekezem, hogy az nagyságod úri levelének conclusiojának tenora szerint, ne legyen nagyságod N. vármegyénkben sok rövidségeket szenvedő uri személy, hanem minderekben pro voto nagyságodnak complacéálhasunk. Az asszony ő nagysága szép köszöntését feleségemmel együtt vesszük, nagy alázatossággal köszönjük és reciproce Istentől ő nagyságának minden dolgaiban szerencsés elemenetelt, jó egészséget, békességet kívánunk. Az Computus pro 20. Febr. Munkácson az felséges udvarral lesz, ha Isten engedi, jó reggel oda indulok, bárcsak ad 27. szabadulhatnék.

Kivül:

Spectabili ac Magnifico Domino Simoni Kemény, Libero Baroni, de Gyerő-Monostor, Suae Serenitatis principalis ac ducalis inclytæ Companiæ Cavallerianæ Vice-Colonello etc. Domino, Domino mihi colendissimo.

Beregh.

Eredeti, negyedbe fogott fél íven; az egész Bay keze írása. 1709-vagy 10-ből való.

Megvan Kemény b. l. t. III. k. 125 sz.

XCV.

Thoroczkai István levele Kemény Simonhoz, melyben írja, hogy Barscai Ábrahám vonakodik fölvenni a lengyel expeditióra.

Bizodalmas jó uramnak kedves sógor uramnak ajánlom kegyelmednek köteles szolgálatomat. Isten kegyelmedet minden jókkal megáldja kívánom.

Munkácsra kegyelmednek igyekezete előtt kértem va-la levelem által, hogy jelentse meg urunknak ő Felségének mitevő legyek azokkal a levelekkel, az kik az az Dolhai familiát illetnek, melyet kénytelenitettem az akkori nagy lárma miá az huszti várban letettem; ha ő felsége kegyelmednek mi választ tett, kérem ne terheltessék tudósítani.

Barscai Ábrahám uram levele érkezék, melyben men-tegeti ő kegyelme magát, hogy fel nem jühet sok okokra, nézve, egyik oka az, hogy az Atyafiakat nem akarja őkegyelm hagyni, de még akkor nem vette volt ezt az utóbbszori ő Felsége Commissióját; ha az meg nem zavarja elméjét, azt írja többi között, hogy kegyelmeddel együtt fogjunk hozzá az lengyelországi expeditióhoz, maga tetszésit azon Levelében leirta, melyet Pongrácz György uramnak küldöttem; ha jobban leszek, ő kegyelmével együtt Teleky uramhoz által megyünk, gondolom holnap ebédre el fog jöni. Az kegyelmed Váradia oly formaliter meg akar vala csalni, melyet ha vég-hez vihet vala, bizony az lova ét fel nem vettem volna, mint-hogy ő kegyelme némely helyen bolondoskodik is az meg is esik vala mint hogy szépen kezdette volt én az, kegyelmeteknek s az asszony tekintetéért parulámat megtar-tottam még az Ukrajnákon semmit nem vettem még, és ő kegyelme Ricska nevü faluban, mely ő kegyelmek most uj quártélya, Decemberig minden portiómat magának akarta tartani, holott ő kegyelmek erre az uj esztendőre adták, most pedig azokat az Ukrajnáinkat őt Equilissel felyebb rótták; biz én nem tudom mit kell vélek cselekedni; valóban meg-romlanak nyavalyások, mert Váradi uram is fel rántott hús-z szekér szénát rajtok, tizenhat véka rozsot, ezt pediglen csak

azért irám kegyelmednek, hogy ha kegyelmed elibe megyen, informatióra magam előtt ő kegyelmével, had adjak elé ment.ségünket. Követem kegyelmedet bő írásomról Ezzel ajánlván az ur Jsten oltalmába kegyelmedet.

Kegyelmed

Dato- Holyatim die
12. Januarii A. 1711.

Köteles szolgálja
Toroczkaí István.

Kivül:

Tekintetes Nagyságos Kemény Simon uramnak bizodalmas jó uramnak, Sógoromnak ő kegyelmének.

P. S. Ezt a levelet Ripinéről visszahozták.

Eredeti, negyed íven, Thoroczkaí seját kezű írása.

Megvan Kemény b. l. t. III. k. 126. sz. L. B.

XCVI.

Egy lengyel levél kivonata, mely az akkori eseményekről tudósít.

Copia Literar. Exc Dni Palatini Masoviensis ex Stry 2. Augusti A. 1711. emanatarum.

Literas a Magnifica Dne vra recepi, ad quas rescribo, quia paratus sum omnia facere, quae de me postulat. Notifico Mgcae Dni vrae fausta, quae heri noctu, hoc est 1. Aug. mei exercitus Regimentarius denunciavit mihi: Scilicet quod propria praelia in Valachia cum Turcis in quibus semper Czarea Mattas nitor evasit, tandem pax aeterna facta est, Rex vero Sveciae una cum Partisantibus suis est derelictus. Dux Moldaviae qui se reddidit Czareae Matti et modo sub protectione ipsius est, et postmodum manebit. Literae scriptae a Dno Generali Gyestov 27 praeteriti qui scripsit recepisse hac ore vivo a sua Czarea: Matte per expressum mandatarium Adjungens quod postres dies Literae scriptae expectabat adventum Sereniss. Cari Zvanyeiz strages Turcarum debet esse magna. Moscorum mille excidit ex quibus Gralis Major de

Viveman occubuit. Gralis Pedicatus Infanteriae Allanae vuleratus. Ego relictis gravioribus curribus ad Czaream Mamtt-quamcitius propero, plura non habendo etc.

Fordítási egy egész ívre kiállított eredeti lengyel okmányak mely Sieniawsky eredeti aláírásával és nagy pecsétével van kiállítva, Megvan Kemény b. l. t. II. k. 290. sz.

XCVII.

*Az ágostai és helvét hitvallásuk panaszlevele és esdeklése III.
Károly királyhoz, az arra adott hátrattal.*

Sacratissima Caesarea Regiaque Majestas
Domine Domine mihi Clementissime!

Palam omnibus Regnicolis notum est, quod Majestas Vestra Sacratissima Diaetalem in negotio religionis Commissionem eo fine prosequendam et continuandam clementissime ordinare dignata fuerit, ut vigore Articulorum soproniensium et posoniensium ultimarum diaetarum omnes medio tempore ab utrinque interveniendi usus et contraversiones ac nondum effectuatam examinentur ac post praeviam ejusmodi in omnibus Legalis examinis in praesentiam Majestatis Vestrae Sacratissimae relationem, omnia jam tandem in negotio religionis in articularem statum reponantur, quia per hoc diaetalia Conclusa effectuentur, publicis regni articulis, etiam in negotio religionis publica fide, in sacro verbo Regio renovatis et confirmatis satisfiat. Dissidentes Regnicolarum Animi uniantur, mentium et conscientiarum Libertas tanquilletur, paceque externa undique gloriosissime stabilita interna quoque pax domestica pro publica felici Christianorum aeternalis permansione ac incremento quam solidissime constabiliatur, floreat, vireat, atque perennet, et iam tandem Majestas Vestra Sacratissima tot regnorum curis gravissimis, ejusdem excelsum Ministerium arduis onustum publicis negotiis tot et tantis importunis instantiarum lamentationibus liberetur.

Verum enim vero sacratissimo Imperator, Clementissime

Rex! Venerabilis regni Hungariae Clerus, salutari huic ser-
 riae et positivae benignae Mattis Vestrae Sacratissimae in-
 tentioni atque voluntati quam audacter obviam ire, eidem-
 que palam contrariari, imo legalia Regiae Majestatis Jura
 eiusdemque supremam auctoritatem, ac legum auctoritatem
 et monumenta, nec non in se ipso inviolabilem fidem publicam,
 contra publica gentium jura in quaestionem sumendo evi-
 dentissime lacescere Articulos Soproniensium et Posonien-
 sium alias pro basi et fundamento modernae commissionis
 instituto positos pro lege non recognoscere; minus eisdem
 aut eorundem effectuationi consentire, quin potius facto a scopo
 et commissionali instituto recessu fidelitate catholicis nihilo
 inferiores Majestatis vestrae Sacratissimae Regnicolas Augu-
 stanae et Helveticae Confessioni addictos prae reliquis utiles
 et Regi et Regno Cives turpi et receptis tam in Regno quam in
 Christiano orbe Religionibus Haereticorum nomine contume-
 liose et prostitute insignire, variis item injuriis convitiis
 et flagitiorum terminis inique afficere, furibus ac latronibus
 adulteris Mahomedanis et perditissimis quibusque demisse in-
 stantes, assimilare ac ingenere flagitiorum majores illis prae-
 tendere, et ob id impune ejicere, jugulare, eliminare, ac in-
 terficere posse statuere, ac denique non de legum manuten-
 tione, non de effectu Commissionis, non de promotione publici,
 pro Rege ac Regno, sed pro eversione articulorum et extermi-
 nio nostri excusso verae Christianitatis zelo, non sine offensa
 Regnicolarum infensissime omnem movere lapidem, quam
 superstitiose et imperterrita nihil persvasi ducat, ex an-
 nexo publicis Typis Tirnaviae emanato, ac sub Nomine
 Illustrissimi et reverendissimi Comitis Gabrielis Erdödi
 Episcopi Agriensis Excelsae Commissioni dedicato, ac
 in publica sessione exhibito libello uberius et longe plura,
 quam brevitatis causa commemorantur, longe, lateque cir-
 cumstantialiter patet quibus in vulgus seminatis, mole publi-
 corum onerum pressi Regnicolae Evangelici, aliunde in ne-
 gotio et libertate religionis sat superque afflicti ad quam gra-
 vem animorum nonnisi lacrimas elicientem amaritudinem et
 consternationem ac concomitanter desperationem similibus
 stringantur et dissentiente animi eo magis et quasineque o-

ciliabiliter dissocientur facile colligi potest. Profecto dat documenta infallibilia opusculum hoc, quam illegali et quam multifario ferali persecutionum genere affligebantur et de praesenti adhuc affligantur Evangelici per venerabilem Clerum, qui uberioribus, his adhuc quam in opusculo continentur in juriis, ac scommatibus in publicis commissionalibus actis in dies magis magisque proscindit, praesertim recentissime ex parte dioecesis Agriensis replica, cujus extractu ne taedium Majestati Vestrae conciliemus, praesentationem intermittimus, ubi acta commissionalia finita et relata fuerint, res ipsa ex opere ipso loquetur.

Eosque autem suplices de genu exoramus ne vanae et illegali contra Jura Divina Gentium et Patriae Bonoque publico perniciosi opusculi hujus commentationi benignas aures praebere minus fidem locumque dare, quin potius in omnibus quiquaque et per quemquaque Majestati Vestrae Sacratissimae contra nos et causam nostram, sive in specie opportune vel importune proponentur, aut deferentur semper desuper prius quam determinentur clementissime exaudire atque hoc modo in lege et Regno pientissime conservare et manutere non dedignetur, ut Majestati Vestrae Sacratissimae ejusdemque Augustissimis successoribus in perpetuum sic servire valeamus, prout semper perseveravimus.

Sacratissimae Caesariae Regiaeque
Majestatis Humillimi perpetuo Fi-
deles subditi Augustanae et Hel-
veticae Confessioni Addicti.

Porrectum Viennae Suae Majesta-
Sacratissimae die 17. Januarii 1722.
per quatuor Deputatos ex utriusque
Religionis Evangelicae Agentibus.

Ad quod per suam Majestatem benigne responsum est:
Vestra Gravamina proposita benigne intelleximus, et
ut omnes dissensiones e medio tollantur, fiatque pax et tran-

quillitas interna in Regno, modernam Commissionem in negoti Religionis proptera instituimus, unde vos quoque consolationam benignam exinde praestolaturi estis.

Anno 1732.

Egyidejő másolat.

Megvan Kemény h. I. t. III. k. 146. sz.

II.

ÁRUCZIKKEK SZABÁLYZATA

1627 ÉS 1756 ÉVEKBŐL.

ADALÉKÚL A XVII. ÉS XVIII. SZÁZAD IPAR- ÉS ERKÖLCS-TÖRTÉNETÉHEZ
KÖZLI }

NAGY IVÁN.

Azon nagy érdekű adatok között, melyeket történelmi forrás-gyűjteményeink eddig napfényre hoztak, legritkábbak az ipar s kereskedelem történetét érdeklők. Ennek oka főképp abban fekszik, mivel ilyeneket levéltárainkban találni legnehezebb. De éppen ezen oknál fogva kell, hogy forrás-gyűjteményeink összeállításánál az ily adatokra is kellő figyelmet fordítsunk. Engem legalább e nézet is ösztönzött arra, hogy az itt következő, két rendbeli, XVII. és XVIII. századbeli áruczikkszabályzatnak közzétételét érdemesnek, sőt a tudomány, (nevezetesen az ipar- s erkölcstörténet) érdekében szükségesnek is véljem.

Az első rendbeli áruczikk szabályzat Bethlen Gábor erdélyi fejedelem által 1627-ben Erdély s a magyar részek számára adatott ki.

A másik rendbeli az egykori Kis-Honti kerületnek 1706-ban kelt hasonló árszabályzata

A két árszabályzat keletkezte közt tehát majd egy századnyi időköz áll, mi által ez már a két kor közti különbséget tekintve is, érdekes összehasonlítás tárgya lehet. Mielőtt azonban e két áruczikkszabályzat eredetéről, azok külső alakjáról beszámolnék, és némileg belső értéküket is megjelölném, jónak vélem megéríteni *először* azon történeti pontokat, melyek az ily árszabályok keletkezését, és jogsúlságát kimutatják; és másodsor elészámlálni azon árszabásokat, melyek részint már eddig megjelentek, részint létezések irodalmilag tudva van.

Az áruczikkek árszabása a vármegyék hatóságához

tartozott; már a XV. században az 1435 : I. 8. és 1486 : 31. törvényczikk azt rendeli, hogy a megye az élelmi szerek árát a sereg megérkezése előtt szabja meg. A XVII. században az 1625. évi 40. törv. czikk világosan meghagyja, hogy az élelmi és egyéb áruczikkék árszabása a közgyűléseken történjék. Az 1659. évi 71. törvényczikk ismét a vármegyék hatásköreül jelöli ki árszabását az ipar, kézműi és élelmi czikkeknél és azokra, kik az ily árszabásokat átlággják, bírságot jelöl ki. Nem lehet kétkednünk, hogy erre nézve a sz. kir. városok szintén hasonló hatáskörrel bírtak, főleg miután erre gyakorlati példák utalnak; ilyen például, mint erről alább lesz szó, 1668. évből Pozsony, N.-Szombat, Modor, Bazin és Sz.-György sz. kir. városok árszabása. ¹⁾

Teljes árszabásokat a XVI. századból mindeddig nem ismerünk. Ennélfogva már azon csekély, s többnyire csak élelmi szerek áráról tett feljegyzések is igen becsesek, melyeket az 1536., 1538., 1563. és némileg 1583. évből itt-ott találhatunk. ²⁾

A XVII. századból már teljes árszabásokat mutathatunk fel. A legrégebbi eddig az itt kiadott Bethlen-féle 1627. évi; utána következik a Máramaros megyei szigetih nemességé 1689-ik évből, melyet Lugossy József adott ki, ³⁾ s mely a Bethlen Gáborénál, a mint alább érintendjük, kisebb körű. 1642-ben szintén Erdélyben adatott ki (most azonban ismeretlen) a következő czimű : „Limitatio mercium quarumlibet in Principatu Transylvaniae reperibilium cum specificatione opificum et poena eandem transgredientium et violentium typis edita anno 1642. ⁴⁾ Hasonlóan Erdélyben 1654-ben a szász Univerzitas adott ki árszabályt ily czimvel : Limitatio rerum forensium ab Univerzitate nationis Saxonicae *ad mar-*

¹⁾ Tudományos Gyűjtemény 1835. I. 100.

²⁾ Ung. Magazin III. 138. Bél M. Adparatus 369. 393. Kerchelich Hist. Eccl. Zagrab. II. 349. Felmer 18.

³⁾ L. „Új Magyar Muzeum“ 1857. évi foly. 455—462. lapjain. „Egy érdekes adalék a magyar ipar történetéhez“ czim alatt.

⁴⁾ Kemény J. Notitia Archivii et cap. Albens. 39.

datum Principis facta 1654. dec. 10. ¹⁾ Utóbb már a lakodalmi és temetési árak is külön árszabás alá kerültét tanúsítja a következő : „Limitatio nuptiarum et funerum de anno 1685. maj. 10. ²⁾ És hogy még az erdélyi adatoknál maradjunk, meg kell említenünk azt is, hogy 1698-ben Gyulafejérvárott nyomtatásban jelent meg „Az áros emberek, kalmárok limitatójok.“

1668-ból már kiadva birjuk ³⁾ Pozsony, N.-Szombat, Modor, Bazin és Szent-György szab. kir. városok árszabályzatát szintén magyar nyelven, mely egyszersmind ama korban ama városokban a magyar nyelv virultát is igazolja. De a helyhatóságok hasonló árszabályzatok hozatalának gyakorlatában is voltak a legutóbbi időkig, sőt vannak némely élelmi szerekre s fuvardij meghatározására nézve e mai napig. Előttem ismeretesek, — hogy többet ne említsek — Pest vármegyének 1810. évben és Heves s külső Szolnok megyének 1813-ben kiadott s minden élelmi s iparcikkekre kiterjedő, s nyomtatásban is megjelent árszabályzataik.

Mi már a Bethlen-féle árszabás eredeti példányát illeti, melyből itt az alább következő hű közleményt nyújtjuk, áll az ivrént nyomott 12 ivből. Végére ezek irvák : *Generoso Dno Stefano Farkas, Vice Comiti Comitatus Szathmar contulit Franciscus Taraczközi s. k.* Melyből azt gyaníthatjuk, hogy ez árszabályzatok akkor Erdély s a hozzá tartozott részek minden megyéinek megküldettek.

Összehasonlítva ez árszabályzatot a Lugossy J. által kiadott Marmaros megyei 1620. évi árszabályzattal, látni fogjuk, hogy amaz a Lugossy-félét tetemesen meghaladja; és 33 fejezettel több olyanféle ipar és műczikkek árszabályzatát tartalmazza, melyeket amabban föl nem találunk, holott a szigethi nemesség árszabályzata a Bethlen-félénél két évvel későbbi is; de e hiánynak egyik oka láthatólag abban fekszik, mert míg amaz csak Marmaros megyére vonatkozik,

¹⁾ Kemény J. Notitia Archivi et cap. Albens. 245.

²⁾ Ugyan ott 254.

³⁾ Gyurikovits György a Tudományos Gyűjtemény, 1835. évfoly. I. köt. 81—101.

a Bethlen Gábor által kiadott egész Erdélyre és az akkori részekre is kiterjedt. És e két árszabálynak egybevetése után már azon körülményt, hogy — mint Lugossy megjegyzi — „a kalmár-boltban borson és papiroson kívül minnek sem szabatik ára“ — „*bélyeyző*“-nek bátran csak is Marmaros vármegyére szoríthatjuk, minthogy a Bethlen-féle árszabályzatban a szabott árú fűszerszámoknak még elég hosszú sorát találjuk.

A Bethlen-féle árszabályzatban még az azonkori viseleteknek, bútoroknak, szokásoknak is bővebb tárárt leljük fel, s nyelv tekintetben is terjedtebb s gazdagabb szóhalmaznak találjuk, mire nézve annak közlését a Lugossy úré után is a magyar ipar s kereskedelem történelméhez érdekes adaléknak ítélem. Ebből meglátjuk némileg azt is, a külföld mely részéből miféle árukat használt felötlőleg azon kor. Finomabb selyem és bársony szövetek Olaszországból, főleg Velenczéből kerültek. Posztó neműeket már Erdély is több helyről állított ki. Divatban voltak a pozsonyi süvegek, melyeknek alak leírását a nemzeti viseletek és szokások megíróira bízuk. A honi sáfrányokból a *hajmócsi*, *trencséui* és *veszteniczi* került árszabás alá. Innen látjuk azt is, hogy e korban még a *csiszar* (kard csináló) mellett a *pais* és *kopia-gyártók* is léteztek, kiktől különböztek a *fegyver-derék csinálók*. Az építészethez szükséges anyag és munka dijra nézve is még sok érdekes adatot találunk. Nem csekélyebb érdekléssel értesülünk belőle arról is, miféle kereskedelmi cikkekkel látta el ekkor Törökország hazánkat. S legvégül nevezetes még az is, hogy benne az „Új keresztyének“-re nézve egészen külön árszabályzat áll.

A Bethlen-féle árszabályzatnak utánna függesztettem az, egykor önálló, utóbb Gömör vármegyével törv. egyesített Kis-Honthi kerületnek (Districtus Kis-Honthensis) 1706-ik évben kelt árszabályzatát, hasonlóan eredetiből másolva, hogy így a kettő összevetve, a majd egy század alatti változásokat a történet buvár előtt annál inkább szembeötlőkké tegye.

E két árszabályzatban előforduló — ma már divatból kiesett — eszközök, ruházat, kelmék neveit illetőleg is sokat tanulhat a korfestő, de még többet úgy, ha azokat a nemzeti szokások és viseletek ismertetője leirandja. Így például csak a ruha-neműekben az *illér*, *gerezna*, *felmezet ködmen*, *deli csizma* stb. ma már kevésbé ismeretesek.

Végre ezen és hasonló árszabályzatok valamint az élelmi szerek, ipar és műcikkék árának emelkedése vagy esése kimutatására, úgy eldődeink szokásaikról, házvitelők szükségleteiről, művelődési állapotuk mivoltáról is tanúságot nyújtanak, valamint nyelvészeti tekintetben a szokásból kiesett régiebb szók felélesztése által műszótárainknak is gyarapítására szolgálhatnak.

I,

Gabriel Dei gratia sacri Romani Imperii, et Transylvaniae Princeps, partium regni Hungariae Dominus, Siculorum Comes, ac Oppulidae Ratiboricaeque Dux.

Fidelibus nostris universis et singulis Illust. Spectabilibus, Magnificis, Generosis, Egregiis et Nobilibus, Strenuis, Agilibus, Prudentibus et Circumspectis, Comitibus, vice Comitibus, Iudicibus Nobilium, Capitaneis, Vice Capitaneis, Centurionibus, Decurionibus, Militibus. Item Tricesimatoribus, Teloniatoribus, Institoribus, Mercatoribus, ac quemvis quaestam exercentibus. Nec non Civitatum, Opidorum et villarum Iudicibus et Rectoribus, Civibus, et Incolis, cunctis etiam aliis cuiuscunque Status et Conditionis regni hujus nostri Transylvaniae sed et aliis externorum Regnorum, Provinciarum et Ditionum hominibus commercia emptionum, venditionum, aut aliorum quorumcunque pactorum et contractuum exercentibus, quos videlicet infrascriptum tangeret et concerneret negotium. Salutem et favorem nostrum. Cum nos singulari paternoque erga curae nostrae a Deo subjectos populos affectu ducti, nihil unquam antiquius habuissemus, quam ut eis optata tranquillitatis aura restituta, non solum legum patriarum usu, eos gubernaremus, sed etiam omni eorum necessitati benigne consulendum esse arbitraremur. Ea propter cum in regno hoc nostro Transylvaniae non minima tam potioris conditionis, quam etiam totius populi incommoda propter rerum omnium forensium, usuique hominum necessariorum aliarumque mercium vitae sustentandae idonearum immensum, supraque communis aequitatis modum adauctum pretium cerneremus, nihil potius habuimus, quam ut iis publici emolumentum causa, certum tolerabileque aliquod pretium statuere; atque fidelium nostrorum Statuum et Ordinum trium nationum hujus regni nostri Transylvaniae in hac Civitate nostra Alba Julia proxime celebrata Diaeta in ea parte conclusos Articulos effectui dandos curarem. Quapropter delectis ad id e fidelium Consiliariorum nostrorum numero certis idoneisque personis ea omnia secundum aequitatis et justitiae normam, hoc quo infra ordine limitanda, atque ut ad omnium notitiam facilius pervenirent, patrio idiomate consignanda, eo, quo sequitur modo clementer volumus.

Az Limitatio Inspectori Erdélyben az három Nemzetből.

Velencei zöld, kék, fekete és minden egyéb szín, aláb-valón sima és virágos atlatzoknak singit adgyák három forinton.

Egyebünnel való jó veres, karmasin, sima és virágos atlatzoknak singit adgyák három forinton ötven pénzen.

Aláb-való illyen atlatzoknak singit, három forinton.

Egyebfele minden színü jó sima és virágos atlatzoknak singit, két forinton hetven öt pénzen.

Aláb-valoknak penig, két forinton ötven pénzen.

Velencei Tetszin, veres királyszin, szederjes és megyszin igen finum kamukáknak, kinek szélessége egy sing fel fertály, singit öt forinton ötven pénzen.

Ezen színü Velencei jó kamukáknak, kinek szélessége egy egész sing, singit három forinton ötven pénzen.

Zöld, kék, fekete és egyéb színü Velencei jó kamukáknak, kinek szélessége egy egész sing, singit három forinton.

Ugyan Velencei minden színü kamukának, kinek szélessége nem tart egy singet, singit három forinton.

Egyebünnen való veres igen jó kamukának singit, három forinton ötven pénzen.

Aláb-valónak singit három forinton.

Egyéb minden szín jó kamukáknak singit, két forinton hetven öt pénzen.

Aláb-valóknak penig singit, két forinton ötven pénzen.

Velencei igen fő veres dupla tafotának singit, három forinton ötven pénzen.

Fejér es egyéb mindenfele színü Velencei dupla tafotának singit három forinton.

Egyebünnen való jó veres dupla tafotának singit, két forinton, hetven öt pénzen.

Annál aláb való veres dupla tafotának singit, két forinton ötven pénzen.

Egyeb mindenfele szín jó dupla tafotának singit, két forinton negyven pénzen.

Aláb valóknak pedig singit, két forinton huszon öt pénzen.

Velencei köz avagy lobogónak való akarmi színü tafotának singit harmincz három pénzen.

Velencei tetszin, veres, Királyszin, szederjes, megyszin, legjób fele kanovátzoknak singit három forinton.

Ugyan Velencei, zöld, kék, fekete és egyéb színü legjób kanovátzoknak singit, két forinton hetven öt pénzen.

Egyebünnen való akarmi színü Igen jó kanovátzoknak singit ugyan két forinton hetven öt pénzen.

Aláb valónak penig singit, két forinton ötven pénzen.

Az igen jó az habos tabitoknak a jó fele kanaváczal; Az aláb-

való habos tábitoknak pengig az aláb-való kanaváczal mind egy árok legyen.

Közönséges tábitoknak pengig singit hetven öt péuzen.

Az jo szines habos csemelyetnek is singit hetven öt péuzen.

Aláb-valónak pengig singit hatvan péuzen.

Három szinü avagy egész igen jó Terczenellának singit három forinton. Alábvalónak pengig singit két forinton ötven péuzen.

Az igen jó Bétsi Mohárnak végít, hat forinton. Singit harmintz öt péuzen.

Az Selymes jó materiáknak singit, egy forinton.

Selymes közmateriáknak s'ngit, hatvan péuzen.

Az Szörmateriáknak, kiben selyem nintsen, az javának singit nyóltzvan péuzen.

Közönséges materiáknak pengig singit, hatvan péuzen.

Az szörrémnek végít, egy forinton.

Mindenféle postóknak limitatioja.

Velencei legjób finumjab veres Skárlátnak, kinél jób, szepb ne le hessen, singit tizenkét forinton.

Annál valamivel aláb való veres Skárlátnak singit tiz forinton.

Annál is aláb-valónak singit, kilentz forinton.

Nyóltzvanos igen jó Skárlátnak is singit, kilentz forinton.

Annál aláb-valónak singit, nyóltz forinton.

Annál is aláb valónak, singit hét forinton.

Az igen jó hátvanos Skárlátnak singit hét forinton.

Annál valamivel aláb-valónak, hat forinton.

Az igen jó veres Skarlatinnak singit, öt forinton huszonöt péuzen.

Annál valamivel aláb-való veres Skarlatinnak, singit négy forinton ötven péuzen.

Annál is aláb-valónak singit, négy forinton.

Velencei zöld, kék Skárlátnak, Gránátnak, kinél jób szepb ne le hessen, singit tiz forinton.

Annál valamivel aláb-valónak singit, kilentz forinton.

Annál is aláb-valónak, hét forinton.

Annál is aláb-valónak singit hat forinton.

Egyébünnen való, legjobb Gránátnak, zöld, kék, Skarlatinnak, singit öt forinton. Annál valamivel alább valónak, singit négy forinton.

Annál is aláb-valónak singit három forinton ötven péuzen.

Az igen jó Csimazinnak singit, négy forinton hatvan péuzen.

Valamivel alább-valónak singit, négy forinton huszonöt péuzen.

Annál is aláb-valónak singit, három forinton hetvenöt péuzen.

Az igen jó Rásának singit, három forinton huszonöt péuzen.

Valamivel alább valónak singit három forinton.

Annál is alabb valónak singit három forinton hetvenöt péuzen.

Az igen jó Karmasin Sájának singit három forinton.

Annál valamivel alább valónak singit két forinton hetven öt pénzen.

Közönséges Sájának singit két forinton ötven pénzen.

Azon igen jó Faylandisnak singit négy forinton huszonöt pénzen.

Annál valamivel alább valónak singit négy forinton.

Annál is aláb valónak singit három forinton ötven pénzen.

Annál is aláb valónak singit három forinton.

Annál is aláb valónak singit két forinton ötven pénzen.

Egyéb akár mi színü legjobb Faylandisnak és Lazurnak singit négy forinton.

Annál valamivel aláb valónak singit három forinton ötven pénzen.

Annál is aláb valónak singit három forinton.

Annál is aláb valónak singit két forinton ötven pénzen.

Az köz Faylandisnak peng. singit két forinton huszonöt pénzen.

Akár mi színü jó Stametnek singit két forinton huszonöt pénzen.

Annál valamivel aláb valónak singit egy forinton hetven pénzen.

Annál is aláb valónak singit egy forinton ötven pénzen.

Az Velencei legjobb Karasiának singit két forinton huszonöt pénzen.

Annál valamivel aláb valónak singit két forinton.

Annál aláb valónak singit egy forinton huszonöt pénzen.

Az Angliai legjobb veres, szederjes Karasiának végit huszonöt forinton, singit egy forinton.

Annál valamivel aláb valónak végit huszonnégy forinton. Singit 90 pénzen.

Annál is aláb valónak végit huszonhárom forinton, singit nyoltzvan pénzen.

Egyéb akármi színü legjobb Angliai Karasiának végit huszonnégy forinton, singit kilentzvenöt pénzen.

Valamivel aláb valónak végit huszonhárom forinton, singit kilentzven pénzen.

Annál is aláb valónak végit huszonkét forinton, singit nyoltzvan pénzen.

Az Slesiai legjobb Karasiának végit tizenhét forinton, singit nyoltzvanöt pénzen.

Annál valamivel aláb valónak végit tizenhat forinton, singit nyoltzvan pénzen.

Annál is aláb valónak végit tizenöt forinton, singit hetvenöt pénzen.

Az legjobb Kentulának végit tizenhat forinton, singit hetven pénzen.

Annál valamivel aláb valónak végit tizevöt forinton, singit hatvanöt pénzen.

Annál is aláb valónak végit tizevőgy forinton, singit hatvan pénzen.

Az jó Mayzlernek singit egy forinton. Valamivel aláb valónak singit nyoltzvan pénzen.

Annál is aláb valónak singit hetven pénzen.

Az legjobb Fodor Iglernek végít tizenkilentz forinton, singit hatvanöt pénzen.

Valamivel aláb valónak végít tizennyoltz forinton. Singit hatvan pénzen. Annál is aláb valónak végít tizenhét forinton. Singit ötven pénzen.

Az igen jó Morvai posztónak végít tizennyoltz forinton. Singit ötvennyoltz pénzen.

Annál valamivel aláb valónak végít tizenhat forinton, singit ötven pénzen.

Annál is aláb valónak végít tizennégy forinton, singit negyvenöt pénzen.

Annál is aláb valónak végít tizenkét forinton, singit negyven pénzen.

Az igen jó Boroszlainak végít nyoltz forinton. Singit harmintz három pénzen. Az rosszának végít hat forinton. Singit huszonnyolcz pénzen.

Erdélyben szót posztóknak Limitatiója, mellyeknek vegek mind harmintzha singet kell tartaniok.

Szebenben, Brassóban szót kék, zöld, szederjes szín, legjobb félu fodor posztónak végít huszonnégy forinton. Singit hetvenöt pénzen.

Azon fele valamivel aláb való fodor posztónak végít huszonkét forinton. Singit hetven pénzen.

Azon fele annál is aláb való posztónak végít lúsz forinton. Singit hatvanöt pénzen.

Egyéb közönséges Szebeni, és Brassai legjobb posztónak végít tizennyoltz forinton. Singit ötvenöt pénzen,

Annál valamivel aláb valónak végít tizenhét forinton, singit ötven pénzen. Annál is aláb valónak végít tizenöt forinton. Singit negyvenöt pénzen.

Az arany prémnek fonttyát harmintzkét forinton. Lótytát százhuszonöt pénzen.

Az arany fonálnak fonttyát huszonnégy forinton. Lótytát ötven pénzen.

Az ezüst fonálnak fonttyát huszonkét forinton. Lótytát negyven nyoltz pénzen.

Az Neapolisbeli jó selyem prémnek fonttyát tizenkilentz forinton. Lótytát hatvan pénzen.

Az köz selyem prémnek fonttyát tizennégy forinton. Lótytát negyvennégy pénzen.

Az legszélesb Bársony prémnek singit negyven pénzen.

Valamivel keskenyb Bársony prémnek singit harmintzöt pénzen.

Annál is keskenyb bársony prémnek singit huszonöt pénzen.

Az legkeskenybnnek singit húsz pénzen.

Az sik prémnek fontyát hat forinton. Lótyyát húsz pénzen.

Ez Országban vert jó Sinórnak singit, három pénzen.

Aláb valónak két pénzen.

Mindenféle jó Karmasin vizált Selyemnek fontyát tizenkét forinton. Lótyyát ötvenöt pénzen.

Egyeb fele Olasz és Német Országi minden fele vizált Selyemnek fontyát tizenöt forinton. Lótyyát negyvenyoltz pénzen.

Neapolisbeli vizálatlan jó Karmasin Selyemnek fontyát tizenhat forinton. Lótyyát ötven pénzen.

Közönséges vizálatlan Selyemnek fontyát tizennégy forinton. Lótyyát negyven pénzen.

Az legjobb és vékonyb Czinadofnak végit huszonkét forinton. Singit egy forinton.

Annál valamivel tellyesb vékony Czinadofnak végit tizennyoltz forinton. Singit nyolczvan pénzen.

Annál is tellyesb vékony Czinadofnak végit tizenhat forinton. Singit hatvan pénzen.

Az legjobb fel Czinadofnak végit tizenkét forinton. Singit hatvan pénzen.

Annál tellyesb fel Czinadofnak végit tiz forinton. Singit ötven pénzen.

Az jó Gallér-gyoltsnak végit hét forinton. Singit harminzkét pénzen.

Köz Gallér gyoltsnak végit hat forinton. Singit huszonnyoltz pénzen.

Truppai alias Ulmai gyoltsnak végit, kinek vége tart hetven singet, végit tizenkét forinton.

Aláb való Truppai gyoltsnak végit tizenegy forinton. Singit húsz pénzen.

Az jó Slesiai gyoltsnak végit három forinton. Annak singit huszonöt pénzen.

Az jó Lengyel gyoltsnak végét tizenkét forinton. Annak singit harminz három pénzen. Aláb valónak végit tizenegy forinton. Singit huszonnyoltz pénzen.

Az Posonyi süveget, ki legjobb két forinton. Annál aláb való Posonyi dupla süveget egy forinton huszonöt pénzen.

Az minemü Posoni köz süvegeket penig hordóba verve szoktak lehozni, egyet negyvenöt pénzen.

Szebeni, Brassai jó dupla süveget adgyanak ötven pénzen.

Fél dupla süveget harminzkét pénzen.

Köz süveget húsz pénzen.

Egy pár szép tzifrás bället kesztyüt egy forinton negyven pénzen.

Aláb való bället kesztyüt hetvenöt pénzen.

Egy pár Nyári szép Pésma kesztyűt egy forinton.
 Egy köz Viola Nyári kesztyűt harminztöt pénzen.
 Egy jó dupla salavárit egy forinton ötven pénzen.
 Aláb valót egy forinton ötven pénzen.
 Annál is aláb valót egy forinton.
 Tizenhat esztendő Inasnak való Salavárit nyoltzvan pénzen.
 Tiz, tizenkét esztendő gyermekek valót hatvan pénzen.
 Az aláb valóját ötven pénzen.

Fü Szerszámnak az Ára.

Bayinótzí, Trentséni, Vesztenitz-Vidéki Sáfrálynak fonttyát huszonnégy forinton. Lótytát hetvenöt pénzen.

Bécsi jó Sáfrálynak fonttyát tizennégy forinton. Lótytát negyvenöt pénzen.

Az Török Sáfrálynak fonttyát az legjovának öt forinton.

Annál aláb valónak négy forinton.

Annál is aláb valónak három forinton ötven pénzen.

Az leg aláb való Török Sáfrálynak fonttyát három forinton.

Az szekfünek fonttyát négy forinton.

Szerecsen Dió Virágnak fonttyát három forinton hetvenöt pénzen.

A Szerecsen Diónak fonttyát két forinton huszonöt pénzen.

Az Fa heynek fonttyát két forinton huszonöt pénzen.

Az Borsnak fonttyát kilentzvenöt pénzen. Lótytát három pénzen.

Az festetlen Gyömbérnek fonttyát negyven nyoltz pénzen.

Az festet Gyömbérnek penig fonttyát negyven pénzen.

Az jó Velencei, vagy Kanari fejér Nálméznek fonttyát hetven pénzen.

Másfele közönséges Nádméznek fonttyát ötven pénzen.

Az Confreytnek fonttyát hetven pénzen.

Mondolának fonttyát húsz pénzen.

Bécsi Fa Olaynak fonttyát negyven pénzen.

Török Országi Fa Olaynak fonttyát harminztökét pénzen.

Tengeri Szőlőnek fonttyát húsz pénzen.

Malosa Szőlőnek fonttyát tiz pénzen.

Riskásának fonttyát nyoltz pénzen.

Fügénék fonttyát tizenkét pénzen.

Olasz Gesztenyének fonttyát húsz pénzen.

Bányainak fonttyát, mikor bőven terem, hét pénzen.

Mikor szűken terem, kilentz pénzen.

Fejér Czukor Kandjának fonttyát egy forinton.

Az veresuek fonttyát hetvenöt pénzen.

Török, Görög, és Súdó Kereskedőktől behozandó Marhák Limitációja.

Az Szkófiúm Aranyának egész papyrossát, ki negyedfél lót, adgyák négy forinton ötven pénzen.

Az Szkófiúm Ezüstnek papirossát négy forinton huszonöt pénzen.

Veres és tetszin vizsált Selyemnek Litráját hat forinton ötven pénzen.

Egyéb minden fele színü vizsált Selyemnek Litráját öt forinton hetvenöt pénzen.

Viszálatlan Selyemnek Litráját öt forinton.

Veres, tetszin Selyemőnek lóttvát negyvenkét pénzen.

Egyéb akár mi szín Selyemőnek Lóttvát negyven pénzen.

Török Országi egy jó öreg veres Karmasint, szépet két forinton huszonöt pénzen.

Közép szerüt, két forinton.

Annál kisebbet egy forinton nyoltzvan pénzen.

Kék és szederjes Karmasint hasonló áron.

Ugyan Török Országi egy szép öreg sárga jó Karmasint két forinton.

Közép szerüt egy forinton nyoltzvan pénzen.

Annál is kisebbet egy forinton ötven pénzen.

Ugyan Török Országi egy szép öreg veres jó Kordovánt, egy forint harmintz két pénzen.

Középszerüt egy forinton huszonöt pénzen.

Annál is kisebbet, egy forint tiz pénzen.

Egy jó öreg szép sárga Kordoványt egy forinton, huszonöt pénzen.

Középszerüt egy forinton tiz pénzen.

Annál kisebbet egy forinton. Az feketéket hasonló áron.

Jó öreg akármí színü Szattyánt ötven pénzen.

Aláb valót negyven pénzen.

Török Országban tsinált egy szép sárga Karmasin csismát három forinton. Vereset pedig három forinton húsz pénzen.

Egy szép és jó sárga Paputsot és Sollyát egy forinton huszonöt pénzen. Vereset pedig egy forinton harmintzöt pénzen.

Egy szép veres Karmasin kaptzát egy forinton.

Sárgát pedig kilentzvenöt pénzen.

Török Országban tsinált egy jó sárga Kordovány Csismát két forinton. Vereset pedig két forinton tiz pénzen.

Feketét egy forinton ötven pénzen.

Egy jó veres Kordovány kaptzát hatvan pénzen.

Sárgát pedig ötven pénzen.

Veres szattyán kaptzát harmintzkét pénzen.

Sárgát pedig huszonnoltz pénzen.

Szép jó Jántsár patyolatnak, kinek vége harmintzkét singet tart, végít huszonöt forinton. Singit hetvenöt pénzen.

Közép Jántsár patyolatnak, kinek vége tart huszonnégy singet végít tiz forinton. Singit negyven pénzen.

Igen szép és jó gyapottas patyolatnak, kinek vége huszonnylvolt sing, széli egy sing s egy fertály, végít hat forinton ötven pénzen.

Aláb valónak, kinek vége huszonnégy sing, hat forinton. Singit huszonöt pénzen.

Aranyos patyolatot szépet, jót, kinek végi tizenhat singes végít hat forinton. Singit harmintzylvoltz pénzen.

Annál aláb való végít öt forinton. Singit harmintzkét pénzen.

Négyes patyolatot egy forinton húsz pénzen.

Szerszejü patyolatot, kinek tizenhárom tizennégy singes végi, végít három forinton húsz pénzen.

Zale patyolatnak alias keskeny, kinek vége tizenkét singes, végít két forinton. Aláb valónak egy forinton hatvan pénzen.

Egy jó sahost hatvan pénzen. Aláb valót negyven pénzen.

Meszes Vászonnak, az ki leg jób és szélesb, végít három forinton.

Annál aláb valónak, kit bállal hoznak, végít két forinton.

Gyapottas jó Jántsár vászonnak, ki huszonkét singes, végít két forinton ötven pénzen. Singit tizenkét pénzen.

Annál aláb való ugyan huszonkét singesnek végít két forinton. Singit tiz pénzen.

Az jó Bulya vászonnak singit harmintzkét pénzen. Aláb valónak huszonnylvoltz pénzen. Annál is aláb valónak huszonöt pénzen.

Haytott és páltzás gyoltsnak az igen jóvának, ki tizenkét singes, végít három forinton. Singit huszonhat pénzen.

Aláb való haytott és páltzás gyoltsnak végít két forinton ötven pénzen. Singit huszonegy pénzen.

Karmasin gyoltsnak jóvának végít két forinton. Singit tizenylvoltz pénzen.

Az igen vékony keskeny bagaziának, kit papirosban árúlnak, végít három forinton.

Brussai vékony Bagaziának végít három forinton.

Köz Bagaziának végít két forinton. Aláb valónak végít egy forinton hatvan pénzen.

Öreg mentére aranyal ezüstel szót, mentől szélesb nagyub száras gombot, egy forinton.

Öreg száras aranyas vagy ezüstös roytos végü vitéz kötéeses gombot hetvenöt pénzen.

Azon félét, de valamivel kisebbet, hatvan pénzen. Annál is kisebbet ötven pénzen. Mindentéle színü selyemből szót egy öreg pár száras gombot, harmintzhárom pénzen. Annál valamivel kisebbet huszonöt pénzen. Annál is kisebbet húsz pénzen.

Royt nélkül szót öreg száras gombnak párját hatvan pénzen.

Annál valamivel kissébbet negyvenöt pénzen. Annál is kissébbet harmintzkét pénzen.

Dolmánra való öreg völgyes gombot öt pénzen. Annál kisebbet négy pénzen. Annál is kissébbet három pénzen.

Az jó temérdek Török sinórnak végít hetvenöt pénzen.

Annál aláb valónak végít hatvan pénzen.

Egy Persiai Skárlát Szőnyeget tizenhat forinton. Egy asztalra való köz szünyeget kilentz forinton. Aláb valót nyoltz forinton.

Egy jó öreg Paplant bagaziával szélessen meg prémezettet hét forinton. Köz Paplant öt forinton. Paplan közepibe való tarka Materiának az jóvát két forinton ötven pénzen. Annál aláb valót két forinton.

Egy öreg szép jó dupla Csuytárt tiz forinton. Aláb valót nyoltz forinton. Annál is aláb valót hat forinton.

Egy öreg Csuytár czapragot két forinton ötven pénzen.

Annál apróbbat két forinton.

Egy jó öreg dupla Velenczét, kit Ketsének hinak, hét forinton.

Annál alábvalót öt forinton. Köz Ketsét három forinton.

Egy jó Török Karpitot, kit Kilimnak hiynak, nagyot veresset, hat forinton. Tarkát öt forinton. Valamivel kissébbet négy forinton. Közönségest három forinton.

Egy öreg embernek dolmány alá való bagazia Fosztánt egy forinton ötven pénzen. Gyermekeknek való jó fosztán dolmányt egy forinton ötven pénzen. Kissébbet egy forinton huszonöt pénzen. Annál is kissébbet egy forinton.

Török Országi szines jó Tsemelyetnek végít hét forinton, singit hetven pénzen. Annál aláb valónak végít hat forinton. Singit hatvan pénzen.

Ugyan oda való Tábitnak singit az jóvának egy forinton.

Aláb valónak hetvenöt pénzen.

Az igen jó Moharnak végít három forinton negyven pénzen. Singit harmintzöt pénzen.

Aláb valónak három forinton. Singit harmintz pénzen.

Az veres, kék, zöld, sárga jó Abának végít öt forinton huszonöt pénzen. Aláb valónak négy forinton hetvenöt pénzen. Annál is aláb valónak négy forinton huszonöt pénzen.

Senki fejér Abát, se véggel, se müvben, minden marhájának el vesztése alatt behozni ne merjen : mind az, ki adgya, és az ki veszi, marhája elveszzen.

Fejér gypapot fonalnak fontyát, negyven pénzen.

Kék gypapot fonalnak fontyát hatvan pénzen. Veres gypapot fonalnak fontyát ötven pénzen.

Mindentféle Madásnak végít hatvan pénzen.

Egy Török Bagaria öreg féle agyat, négy öreg boglárút egy forinton hetvenöt pénzen.

Annál valamivel kissébbet egy forinton ötven pénzen.

Annál is kisszebbet egy forinton.

Egy szép rezes egész szerszámot Kantár módra Török zabolával posztost nyoltz forinton. Annál aláb valót öt forinton. Annál is aláb valót négy forinton.

Egy Lóra való Szironyos egész szerszámot, kin boglár vagyon, rostos homlok elejűt, szügyellője is rostos, hat forinton.

Ahoz hasonló, de annál valamivel aláb való keskeny bogláros egész szerszámot négy forinton huszonöt pénzen.

Boglár nélküli való egész szerszámot három forinton.

Egy bokor szép kengyel szalamiával ónozottat szijastól két forinton.

Szija nélkül való olyan kengyelt egy forinton húsz pénzen.

Egy bokor Kengyel Sziját jót közele bőrből készítettet hetvenöt pénzen.

Egy Török hevedert szépet, jót, közele bőrből béllettet, hetvenöt pénzen. Szija nélkül való hevedert jót ötven pénzen.

Az Papyrosnak kötését három forinton. Egy Kontz Papyrossat tizenhat pénzen. Aláb valónak Kontzát tiz pénzen.

Az Eötvös Mesterekről.

Miképpen annak előtte való Gylésünkben is végeztetet volt, hogy tizennégy Lótos ezüsből müvellyenek az Eötvések : azért most is végeztük azt, hogy az régi mód szerint tizennégy Lótos ezüsből müvellyenek ; azért az hol Cehek nintsen az Ötvéseknek, parantsollya megh Ő Felsege, hogy az olyan Városokban az koltos Városokhoz tartsák magokat, és a Cehez hallgassanak : és az műveket az Cehek törvénye szerint meg próbállyá, és ha tizennégy lótos ezüsből nem művelnek, hanem aláb való művet árulnak vagy sokadalmakban vagy egyéb helyeken ; Az Ceh-Mesterek tisztesség vesztése alatt tartozzanak az illyenekre vigyázni, és ha ki afféle frausban találtatnék, marháját confiscálhassák az Város birájával, mely marhának vagy műveknek harmada az Ceh mestereké az Biróval eggyütt légyen, az két részét Ő Felsege tárházában administrállyák.

Minden Ötvös Mestereknek külön külön béllyege légyen az műven, kit müvel, felüsse reá, hogy az művet megismérjék, ki tsinálta.

Az ki velek maga ezüstiből akar müveltetni, az vert aranyas műnek Birájától adgyanak két forintot huszonöt pénzt.

Az fejér műnek girájától adgyana'k két forintot.

Az ki pengig test állásos tziífrás faragot műveket akar tsináltatni, girájától adgyon két forintot s ötven pénzt.

Az ki aranyoztat, az művhez az Aranyat is felmérje, úgy hogy elsőben mérjék meg az ezüstöt, az után az Aranyat mérje fel : lássák, hogy ha rayta az arany, az kit hozzá adták, de tartozzék az aranyat tisztessége

vesztése alatt éppen reá aranyaznia, az mennyi aranyat hozzá adták, reá nem aranyazna, héa lenne, tartozzék ujjonnan aranyaznia mind addig, míg jó leszén, és az hozzá adatot arany éppen rayta leszén, ugyan azon egy fizetésre.

Az Szabó Mesterekről, kik Váltó művet művelnek.

Egy öreg Karasia dolmánt, kit mind az allyaig merőn megh bélenek, hoszzút, minden szerszámát az ember megadván, adgyanak tüle hetven pénzt.

Sája dolmánytól hoszzútól, kihez minden szerszámot adnak, hetvenöt pénzt.

Fél-szer dolmántól effélektől hoszzaktól, Karasiáktól és Sájától, gombos sinórostól, és alatt vászon vagy bagazia vagyon ötven pénzt.

Egy Karasia rövid dolmántól, kinek maga adgya az szerszámát, övig béllettől, negyven pénzt.

Egy hoszzú Gránát vagy Skárlát dolmántól adgyanak merőn béllettől egy forintot huszonöt pénzt.

Egy kamuka vagy atlaz dolmántól merőn béllettől, adgyanak egy forintot huszonöt pénzt.

Egy bársony dolmántól két forintot.

Egy töltett fosztan dolmántól négy forintot.

Egy Gránát és Skárlát köpönyegtől, szerszámát megadván, egy forintot nyoltzvan pénzt.

Karasia vagy Brassai posztóból csinált köpönyegtől béllettől, egy forintot.

Abából tsinalttól bélletlen, negyven pénzt.

Egy Karasia és Sája Nadrágtól kaptos sinórostól, adgyanak harmintzkét pénzt. Kapots sinór nélkül húsz pénzt.

Egy Gránát és Skárlát Nadrágtól sinóros kapcsostól ötven pénzt.

Brassai posztó Nadrágot Fodor ilert, Abát, Norinbergit, köz illért kaptásával tsinállyanak tizenhat pénzért.

Fél szer Karasia, Sája, stemet sinóros vagy kétszeres felső ruhától hatvan pénzt. Az ki bagaziás leszén merőn, hetvenöt pénzt.

A ki Karasia felső ruha száras gombos leszén és sinóros, hatvan pénzt.

Csonka uju Gránát, Karasia, Skárlát, Faylandis mentét posztóval vagy bagaziával merőn bellettett egy forintért.

Fodor iller, Kisniczer, Aba, Braszlái mentét, ezen módon tsináltatt negyven pénzen.

Aszony embernek való rántzos hoszzú szoknyát fodor illérből, Brassai posztóból, Karasiából, és egyeb ehhez hasonló posztóból, kinek az válla posztóval prémezet, adgyanak ötven pénzen.

Ezen kívül az ki jó posztóból vagy selyémből akar műveltetni szoknyát, az Szabóval alkodgyék, de az Szabó drágán ne merjen művelni.

Az Gombkötőkről.

Eőreg felső ruhára való egy pár száras gombot arany fonallal gazdagon szőttet, legőreget és szebbet, vitézkötéssel, arany fonalból tsinált roytuát adgyanak öt forinton.

Valamivel kisebbet, de hasonlót, négy forinton.

Tizenkét pár száras gombot arany fonallal elegy szőttet, kinek vitéz kötése és royttya is arany fonal, húsz forinton.

Hasonló tizenkét pár szöves gombot, de vitézkötés és royt nélkül valót, tizenöt forinton.

Tiszta arany vagy ezüst fonalból szöt száras gombnak, párját kinek sem royttya, sem vitézkötése, egy forinton.

Annál keskenyebnek, az minémüt tizennyoltzat szoktak mentére tsináltatni, tiszta ezüsből vagy aranyból szötnek párját hatvan pénzen.

Eőreg felső ruhára való tiszta selyemből szöt leg nagyub egy pár gombot, kinek vitézkötése és royttya arany fonallal elegy vagyon, egy forinton.

Annál kisebbet, de hasonlót, hetvenöt pénzen.

Vitéz kötéses royt nélkül valót ötven pénzen.

Tizenkét pár tiszta selyemből szöt gombot royt nélkül valót, négy forinton ötven pénzen.

Keskeny szövés száras gombnak párját, kinek az házánál és végin arany vagy ezüst fonal gombotska vagyon, huszonöt pénzen.

Dolmánra való vont arany, vont ezüst, és szkófium arany, szkófium ezüst selyem tekerésre tsinált völgyes öreg gombokat hármával adgyák egy forinton.

Közép szerű azon fele keregded gombot négyével egy forinton.

Arany és ezüst fonalból tsinált egy jó öreg völgyes gombot tizenkét pénzen.

Közép szerűt kilentz pénzen.

Selyemmel és ezüsttel, aranyal elegy való öreg völgyes gombot egyet kilentz pénzen.

Az közép szerűt hét pénzen.

Dolmánra való öreg völgyes selyemgomb féjet nyoltz pénzen.

Annál valamivel kisebbet hat pénzen.

Annál is kisebbet négy pénzen.

Kerekded völgyetlen apró gombot egyet három pénzen.

Kiszebbet két pénzen.

Szöts Mesterekről mint vegyék be bőröket.

Egy jó mogyoró Nestét, kit fő Nestnek hinak, vegyék meg az vadásztól egy forinton.

A közép sevrü Nestet, jót, nyoltzvan pénzen. Aláb valót hetven pénzen.

Az Bük Nestet hatvan pénzen.

Az öreg Farkas bőrt jót vegyék az vadásztól egy forinton huszonöt pénzen. Aláb valót egy forinton.

Aláb valót az apraiát nyoltzvan pénzen.

Egy egész róka bőrt vegyenek az vadásztól egy forinton.

Az közép szerüt hetvenöt pénzen.

Annál is aláb valót hatvan pénzen.

Az hasi bárány bőrnek az jóvát hat pénzen.

Az szék bárány bőrt nyoltz pénzen. Aláb valót hat pénzen.

Apró ketske bőrt az jóvát négy pénzen. Aláb valót két pénzen.

Az Szötsnek való bőttös bőrt az az, az mely bárányt másodsor meg nyirték, tiz pénzen. Aláb valót nyoltz pénzen.

Vad macska bőrt két pénzen. Nyúl bőrt két pénzen.

Vidra bőrt egy forinton huszonöt pénzen.

Nerch bőrt az jóvát harmintzöt pénzen. Gerény bőrt két pénzen.

Hercsök bőrt két pénzen. Borz bőrt tiz pénzen.

Hiuzt Erdélyben fogattatt az igen jóvát, nagyját nyoltz, forinton.

Az aláb valókat hat és hét forinton.

Annál aláb valókat négy s öt forinton.

Az Szöts Mesterek mint adgyák műveket.

Egy jó mogyoró Nestet, kit fő Nestnek hinak, csáválva adgyák egy forinton huszonöt pénzen.

Közép szerü mogyoró Nestet egy forinton.

Az aláb való Nestet adgyák nyoltzvan pénzen.

Az Bük Nestet hetvenöt pénzen.

Egy öreg gyártott Farkas bőrt adgyanak egy forinton negyven pénzen. Középszerü Farkas bőrt egy forinton tizennyoltz pénzen. Az leg aláb valót egy forinton.

Egy Róka bőrt egészet, öreget adgyanak egy forinton húsz pénzen.

Egy Róka hátat nyakastól hatvan pénzen.

Róka mált is hatvan pénzen.

Az leg job Róka torkot harmintzkét pénzen:

Aláb valót huszonnyoltz pénzen.

Igy az aláb valókat, az szerint kel elrendelni, kinek kinek módgya,

és fellyül meg irt ára szerint úgy hogy az mely rókahát, és mál aláb való, azt oltsóbban is adgyák. De az Szótsset, ha maga nem akarja, ne kénsze-ritsék az róka nyaka torka le metszésére.

Egy Nest torkot adgyanak tiz pénzen. Ha ugy magának árullyák, lábostól tizenyoltz pénzen. De az egész Nestet torka nélkül ennyivel aláb adgyák.

Egy róka nyakot az szépit huszonnyoltz pénzen.

Aláb valót adgyanak huszonhat pénzen.

Az mályát is torok nélkül adgyák huszonnyoltz pénzen.

Nyak nélkül az hátát harmintzkét pénzen.

Egy hasi bárány bőrt hét pénzen.

Az szék bárány bőrt tiz pénzen. Aláb valót nyoltz pénzen.

Apró kecske bőrt nyoltz pénzen. Aláb valót négy pénzen.

Az bötös bőrt tizenhárom pénzen. Aláb valót tiz pénzen.

Vad matska bőrt tizenhárom pénzen. Nyúl bőrt négy pénzen.

Vidra bőrt egy forinton ötven pénzen.

Nerch bőrt az jóvát. negyvenöt pénzen. Gerény bőrt négy pénzen.

Borz bőrt gyártatva tizenöt pénzen.

Höresök bőrt három pénzen.

Hiuz bőrt az jóvát tiz forinton. Az aláb valóját hét, nyoltz pénzen.

Egy galléros öreg térkötőig érő bárány bőr ködmönt irhást adgyanak másfél forinton.

Egy merő gallérotlan Ködment térdig érőt egy forinton.

Egy kurta fel mezet Ködment egy forinton húsz pénzen.

Aszszony állatnak való Ködment rántzost másfél forinton.

Aláb való efféle Ködment egy forinton.

Az ki posztó ruhát béleltet az Szóts bőrivel, számlallya hány bárány bőr megyen alája, adgyon mindeniktől fel bellesével egyetemben tizenhárom pénzt. Ha peng az belletője az bőr, adgyon minden bőrnek az felvarásától három pénzt.

Egy Nyúl bőr gereznát térdig érőt, ki evettel prémezet, öt forinton.

Egy öreg hoszszú ketske bőrből tsinált gereznát másfél forinton.

Rövidet Ketske bőrből tsinált gereznát egy forinton.

Egy öreg bárány bőrből tsinált hoszszú gereznát harmad fél forinton.

Egy rövidet bárány bőrből tsinált gereznát egy forinton hetvenöt pénzen.

Ha ki pedig ezen kívül frisseb, cziffráb műveket akar tsináltatni ki az Limitatióját excedálná, alkodgyék az Szüts Mesterekkel.

Mindenüt minden embereknek bé adot bőröket, akarmi bőrök legyenek, tartozanak pénzékért meg gyártani az Szótsök az be adot bőröket.

Az Borbély Mesterekről.

Egy öreg ember fő mosástól adgyanak öt pénzt.

Gyermektől, Inastól, három pénzt.

Az Sebesekre hiven, és szorgalmasan visellyenek gondot, melyre városokon az Ceh Mesterek igen reá vigyázzanak; Falukon pedig az birák; és ha gondviseletlenségek miá az sebes meg hal, comperta rei veritate fejekkel tartozzanak érette. Szegődő irral ne kötözzenek. A ki belső nyavalyához nem tud, Doctorrá magát ne tegye, mert ha valakinek halála történik miatta, ő is meg hallyon érette.

Az Csizmadia Mesterekről.

Az Csizmadiák is, mivel minden műveget képtelen drágán adgyák, végeztük felőlök, hogy az mely Városban külön Cehek vagyon, vagy egygyüt vannak az Vargákkal, műveket így adgyák:

Ez Országba tsinált Török Országi szép és jó Karmasin csizmát öreg embernek valót adgyanak két forinton huszonöt pénzen.

Annál valamivel, kisebbet adgyanak egy forinton nyoltzvan pénzen.

Tizenhat, tizenhét, tizennyoltz esztendősnak valókat egy forintot huszonöt pénzen.

Tizenkét, tizenhárom, tizennégy és tizenöt esztendősnak valókan egy forinton.

Annál aprób csizmátskákat ad summum hatvan vagy hetven pénzen.

Egy jó Karmasin Paputsot szattyánnal bellettet, két szerrel, Karmasin sarkút, kilentzven pénzen.

Egy veres kaptzát, szépet készítve, kinek az talpa is Karmasin, lábához valót nyoltzvan pénzen.

Tizenhét, es tizennyoltz esztendősnak való paputsot hetven pénzen. Kaptzát hatvan pénzen.

Gyermeknek való paputsot hatvan pénzen. Kaptzát negyven pénzen.

Gyalog Legénynek való Deli csizma formára tsinált karmasin csizmát jót egy forinton.

Aszony-embernek való Karmasin sarut parasztul, de jól tsináltatot-tat, egy forinton huszonöt pénzen.

Török Országi sárga kordoványból tsinált öreg száras csizmát jót. öreget, szárust, egy forinton harmintzöt pénzen.

Annál kisebbet, egy forinton huszonöt pénzen.

Annál is kisebbet egy forinton. Annál is kisebbet hetvenöt pénzen. Annál kisebbet ötven pénzen.

Asszony embernek valót ötven pénzen.

ERDÉLY-ben készített czap bőrből tsinált kordovány csizmát jót, nyoltzvan pénzen. Inasnak valót hatvanöt pénzen. Gyermekeknek valót negyvenöt pénzen.

Erdélyben készített Juh bőrből tsinált fekete jó öreg száras csizmát hetvenöt pénzen. Inasnak valót hatvan pénzen.

Gyermekeknek valót harmintzöt pénzen.

Török Országi sárga Szattyánból tsinált száras csizmát hetvenöt pénzen. Fekete szattyánból tsinált csizmát hatvan pénzen.

Erdélyben készített fekete bőrből tsinált öreg száras csizmát jót hatvan pénzen. Inasnak valót ötven pénzen.

Sárga kordoványból tsinált paputsot hatvan pénzen.

Kaptzát negyven pénzen.

A ki pengig maga bőriből, talpából, akar műveltetni, az Csizmadia-nak művetől fizessen.

Egy öreg száras Karmasin csizmától szépen és jól tsináltól, ötven pénzt, de ugy hogy bellést is tartozzék az Csizmadia adni,

Inasnak való csizmától harmintz pénzt. Gyermekeknek valótól huszat. Asszony embernek való sarútól harmintzkét pénzt,

Ha ki pengig cifra művet akar műveltetni, az szokás kívül alkodgyék az Mester emberrel.

Sárga karmasinból tsinált leánynak való sarut adgyanak kilentzven pénzen.

Annál kissebbnek hetvenöt pénzen.

Annál is kissebbnek ötven pénzen. Apró leánkának való sarut huszonnyoltz pénzen.

Sárga kordoványból leánynak való sarut adgyanak hetven pénzen.

Annál kissebbet hatvan pénzen, annál is kissebbet negyven pénzen.

Gyermekeknek valót huszonöt pénzen. Ezek az Erdélyben tsinált sárga bőreket is értsed.

Sárga karmasinból tsinált jó öreg Deli csizmát egyet egy forinton.

Sárga kordovány Deli csizmát egyet hetvenöt pénzen.

Fekete kordovány Deli csizmát hetvenöt pénzen.

Fekete Juh bőrből tsinált Deli csizmát ötven pénzen.

Egy fekete kordovány Paputsot hatvan pénzen.

Egy sárga karmasin kaptzát ötven pénzen.

Sárga kordoványból csinált paputsot hatvan pénzen.

Sárga kordovány kaptzát, harmintzkét pénzen.

Egy veres kordovány kaptzát harmintzkét pénzen.

Egy fekete kordovány Kaptzát huszonöt pénzen.

Veres bőrből tsinált varga bőr Kaptzát húsz pénzen.

A hol pengig Cehek nintsen az Csizmadiáknak, az bírák rendellyék őket az Vargák Cehekben, és ily műveltesenek, adassák műveket vélek az bírák.

Az Varga Mesterekről, miképen adgyák el árújokat.

Egy öreg Szekernyét halásznak valót. kit az [övökhöz szoktának kötni, adgyák két forinton.

Egy öreg czombig érő kotsisnak való szekernyét, tehenbőrből jól készítettet adgyanak egy forinton.

Annál kisebbet, az ki az térdet meg haladgya egy araszal, borjú bőrből vagy czap bőrből készítettet, adgyanak nyoltzvan pénzen.

Juh bőrből tsinált sarut, ki az térdet meg haladgya egy tenyérnival hatvanöt pénzen.

Ketske bőrből tsinált térdig érő szekernyét nyoltzvan pénzen.

Eürü bőrből tsinált térdig érő szekernyét nyoltzvan pénzen.

Egy Deli sarut az jóvát harmintzkét pénzen.

Egy Ketske Bőrből Német módon tsinált egy talpas cipelyüst negyven pénzen.

Egy pár cipelyüst parasztot harmintz pénzen.

Aszszony embernek való sarut Juh bőrből tsináltat negyven pénzen.

Aszszony embernek való sarut kecske bőrből tsináltat hatvan pénzen.

Egy tizenhat esztendős Inasnak való sarut negyven pénzen.

Kisseb szerü Inasnak harmintz két pénzen.

Kis Gyermekeknek valót húsz pénzen.

Egy Kotsisnak való szekernyét fejellyenek meg negyven pénzért.

Egy aszszony ember sarut idegen Országból hozatott ketske bőrből tsináltattat, fejellyenek harmintzöt pénzért.

Juh bőrből tsinált sarut fejellyenek meg, huszonyoltz pénzért.

Ez országban készített kecske bőrből való sarut fejellyenek meg harmintz pénzért.

Aszszony embernek való sarut borjú bőrből tsináltattat két talpút fejellyenek meg harmintz pénzért.

Egy öreg szekernye talpalástól egészen adgyanak húsz pénzt.

Egy aszszony ember saru talpalástól egészen adgyanak tizenhat pénzt.

Egy öreg leányzó sarujától tizennégy pénzt.

Apró Gyermekeknek sarujokhoz képest az talpalások is oltsó légyen.

Az Timárokról, miképen adgyák bőröket az Varga és Szij-Gyártá Mestereknek, az kik az ő bőrből művelnek.

Egy ki művelt Ökör bőrt igen jól készítettet két forinton hatvanöt pénzen.

Egy közép szerüt adgyanak két forinton hatvanöt pénzen.

Még is aláb valót két forinton.

Az leg job telén bőrt, egyget adgyanak, két forinton.

Közép szerü tehénbőrt egy forinton s hetvenöt pénzen.

Aláb valót adgyanak egy forinton húsz pénzen.

Az leg job talp bőrt, cserest, tizenkét pénzen. Utánna valót tiz pénzen : Még is aláb valót nyoltz pénzen.

Czap és Ketske bőrt adgyanak hatvanöt pénzen.

Juh bőrt adgyanak harmintz nyóltz pénzen.

Az botskor bőroket is úgy adgyák, mind az saru talpakat.

Harmadfü tulok bőrt adgyanak egy forinton tizenöt pénzen.

Eszkendős tulok bőrt nyóltzvan pénzen.

Aláb valót kissebbet hatvan pénzen.

Az Sziy-Gyártó Mesterekről mint adgyák műveket.

Hat lóra való hámot minden szerszámával, fékével eggyüt, igen jó nyomtatottat, adgyanak tizennyoltz forinton.

Ia pedig a bőrt maga az tsináltató adgya, de az mesteré az hozzá való szerszámok, adgyanak az tsináltatásától nyoltzadfél forintot.

Hat lóra való hámot minden szerszámával fékével edgyüt szironyost tserest, és Török tzerával szépen varottat, és jól készitettet adgyanak húsz forinton.

Hat lóra való timsós háموkat szépen varottat, és minden szerszámával szépen készitettet tizenkilentz forinton.

Egy cseres és vánkosos hámot jót, hatvan pénzen.

Timsóval ki műveltettet ugyan arra az formára jót, ötven pénzen.

Paraszt háموkat jó öregeket, negyven öt pénzen.

Aláb valót fejért, huszonöt pénzen.

Egy tseres kotsis lóra való féket, egy forinton.

Egy öreg paraszt féket harmintzkét pénzen.

Az háموk felől tetzik ez : Ia az mértéknél szélesben, és czifrában akarja valaki tsináltatni, szegődgyék az mesterekkel.

Egy kétszeres kötőféket tseres bőrből tsináltattat, állásban valót, szironyost, jól tsináltatt, ötven pénzen.

Fél szer, ugyan afféle bőrből tsináltattat, harmintzöt pénzen.

Kétszeres kengyel szijat tserest, jót, ötven pénzen.

Haytot kengyel szijat tserest szépet jót veresset nyoltzvan pénzen.

Fél szer cseres bőrből tsinált kengyel szijat huszonöt pénzen.

Szügyelöt, farmatringot tseres bőrből tsináltatottat, ónazot tsatos horgut negyvenöt pénzen.

Egy uti kötőféket tseres bőrből tsináltatottat, szépet, jót, huszonöt pénzen.

Fadgyas bőrből tsináltatottat húsz pénzen.

Szügyelöt és farmatringot félszer tseres bőrből tsináltattat, hatvan nyoltz pénzen.

Cseres bőrből tsinált jó szekeres féket zabolástól negyvenöt pénzen. Zabola nélkül adgyák harmintzöt pénzen.

Aláb való félszer féket veres bőrből, huszonöt pénzen.

Kantárt fékkel, zabolájával, tseres bőrből tsináltattat, huszonnyoltz pénzen.

Egy Kopia tokot tseres bőrből tsináltattat, ónos tsatút húsz pénzen.

Száblya szijat tseres bőrből jót, tizenhat pénzen.

Kétszerest, jót, huszonkét pénzen.

Patingot edgyet, jót, tizennyoltz pénzen.

Szeltebeli kotsis lovaknak való egy gyeplöt, kinek fogantója vagyont, jót, tserest negyvenöt pénzen.

Szekeres lónak való felszer gyeplöt, tseres bőrből tsináltattat, jót és szélest huszonöt pénzen.

Annál kissebbet tseres bőrből tizenhat pénzen.

Egy tseres bőrből tsinált hermecz szijat, három pénzen.

Heveder szorító tseres bőrből tsinált jó egy szál szijat hat pénzen.

Aláb valót négy pénzen.

Eöreg ló haytó ostort tizenhat pénzen. Aláb valót tizenkét pénzen.

Ökör haytó ostort öt pénzen.

Egy Kereszt szijat kotsíra nem sikost, kinek tekerése gyéren esik, tseres szijból, másfél forinton.

Az kinek penig gyakran esik, hogy az laytorját bé burittyta, hat forinton.

Hat lóra tsinált tseres bőrből vánkosos hevedert, kinek tsattya, karikája ónas, szorító szijastól, negyvenöt pénzen.

Vánkos nélkül valót negyven pénzen.

Egy szöt vánkosos hevedert, huszonnégy pénzen.

Vánkos nélkül tizeuhat pénzen.

Vászon hevedert, vánkosost, tsatost, jót, tizenhat és tizenhét pénzen.

Kétszeres fejr bőrből tsinált kötőféket szironyost, negyven pénzen.

Cseres bőrből tsinált Nyereg kötöt, harmintzöt pénzen.

Egy fejr bőrből tsinált terhelő szijat, negyven pénzen.

Tseres bőrből tsináltattat, ötven pénzen.

Egy jó öreg fekemlöt, nyoltz pénzen. Aláb valót hét pénzen. Veres fadgyas bőrből igen jót, öreget, hat pénzen.

Az apráját három pénzen.

Az két pénzes, három pénzes szijra reá vigyazzanak, hogy az bőrnek valórához messék, kiben drágasság ne essék.

Egy Székely hevedert szijast, tsatost, kápást, ónost, tsattal, kötőjével harmintzöt pénzen.

Ugyan Székely hevedert ónos tsattal, kápájával, szijatlan felkötő szijával adgyannak tizennyoltz pénzen.

Az ki maga úd bőrt kész gyártva az Sziy-Gyártónak, hogy hámot tsinállyon belőle; Hat lóra való hámtól, féktől minden szerszámától az munkájától adgyon az Sziy-Gyártónak hat forintot: de az Sziy-Gyártó adgyon minden szerszámot hozzá.

Hat lóra való fejer hámot fékestől, mindenestől, három szironyos rósára varottat, adgyanak tizenyoltz forinton.

Az Zemes Csindlókról.

Az Zemes tsináló Mesterek vegyenek egy szarvas bőrt öreget, egy forinton. Annál kissebbet hetvenöt pénzen.

Annál aláb valót ötven pénzen.

Egy Eöz Bőrt tizenhat pénzen.

Ha ki tsinállya az Szarvasbőrt, az jóvát zemessen, halhájason, boytoson akármi szinnel legyen festve, adgyanak két forinton s huszonöt pénzen.

Az ki nem halhás szarvas bőr, hanem azon kívül vagy boytoson gyártva, egy forinton ötven pénzen.

Ha ki pedig maga gyártat szarvas bőrt szépen boytoson festve akár minémü festékkal, adgyon egy forinton huszonöt pénzen.

Egy Eöz bőrt gyártva zemesen, adgyon harmintzöt pénzen.

Az Nyergesekrőt.

Egy hátas lóra való nyeret, két kápájút itvaló tseres bőrből csináltattat, veres vagy fejer bőrből, adgyanak két forinton.

Egy kápájú nyeret it valót, kinek nem posztós az Ületi, egy forinton s huszoöt pénzen.

Vásári nyeret az ki nem szegödet, ittvaló bőrből tsinált felszer kápájút nyotzvan pénzen.

Aláb valót, melyet bőrrel nem buritnak, harmintzkét pénzen.

Egy hátas lónak nyereg alá való posztó nélkül való hagymánt tizenhat pénzen.

Posztóst tsinállyanak huszonöt pénzért,

Kotsis nyereg alá valót tizennégy pénzért.

Az ló börnek jóvát vegyék ötven pénzen.

Kissebbet negyven pénzen.

Az Csitkó bőrt lúsz pénzen.

Az ló bőrt senki meg ne vegye, hanem tsak az Nyereg-Gyártók és Pais Gyártók vehessék meg.

Az Nemez Csinálokról.

Egy öreg ló nemez, hátas lóhoz valót, szegődettet, adgyanak tiz pénzen.

Közép rend hátas lóhoz valót tiz pénzen,

Szekeres ló nyereg alá való Nemezét jót, öreget, nyoltz pénzen.

Egy öreg botos nemez kapzát, melyet sarun fellyül vonsznak, hét pénzen.

Kissebbet saruba valót hat pénzen.

Gyermeknek valót, négy pénzen.

Pais és Kopia Gyártókról.

Egy jó szegődöt merő kopiát, mellyen három gyantár vagyon, adgyák húsz pénzen.

Közönséges kopiát, kin két gyantár vagyon, tizenhat pénzen.

Egy fuallott kopiát, szépet, jót, temerdekét, negyven pénzen.

Az ki ezeknél jobbakat, szebbeket akar csináltatni, alkodgyék az Mesterrel.

Az Csiszár Mesterekről.

Az ki maga adgya az czapát az Csiszárnak, egy hegyes tört tsinalyon egy forintért.

Egy szablya hivelyt, az ki paraszt módon vagyon, az ki maga czapáját adgya hozzá, egy forintért.

Ezüst alá is ezen fizetésen tartozzék tsinalni.

Hogy ha penigh valaki cziffrás kötő vasakra akarja ezüst formára tsinaltatni az vasat, az alkodjék az Csiszár Mesterrel. A hol penig a Csiszár Mesteré léssen minden szerszám, és Czapat sem akar adni, mivel hogy afféle váltó műv más országhból hozott szerszámmal építetik, adgyanak egy szablyától, és pallostól három forintot; ha tsak az vasa művelte-tőjé, egyebe mind a Csiszáré. Ha ki penig szablya vasat ad, és vert bőrből akar hivelyt tsinaltatni, váltó művtől adgyanak kilentzven pénzt.

Vásári művet vagy aláb valót hatvan pénzen.

Az melly vas az Csiszáré léssen, az minémü az vas léssen, az szerint alkodgyék az Mesterrel. Demeczki szablya tisztitástól, fringiatól, pallostól, hegyes törtől huszonöt pénzt. Csetneki szablya tisztitástól tizenkét pénzt.

Egy Sisak tisztitástól, ki igen rosdás, negyven pénzt.

Az ki nem igen rosdás, huszonnyoltz pénzt.

Vásári művet Csetneki vasat vert bőrből, az mint el adhattya és alhatnak vele, úgy adgya el. Ha pedig valaki kardgyát, hegyes törét, pallasát Csizsár kezében adgya és azokat el veszti, el cseréli, el töri: az kié volt, azt élégitse meg róla, vagy hasonlót adgyon, vagy pénzül alkodgyék az káros emberrel.

Az Lakatosokról.

Egy kengyel vasat öreget, szépet, nagy pálhást, gombost, szép ónost szalamiakkal, egy forinton.

Annál aláb valókat szépet szalamiást, kilentzven pénzen.

Annál is aláb valót pálhást nyoltzvan pénzen.

Annál is aláb valót ötven pénzen.

Annál is aláb való pálhást negyven pénzen.

Kocsis nyeregre valót tizen hat pénzen.

Tanyéros kengyel vasat igen jót, czistást, ónost szalamiakkal, szépet, hetvenöt pénzen.

Kármány kengyel vasat hetven pénzen.

Jó Aytóra való zavárt, vásári művet mindenestől hozzá valójával az mi hozzá kell, hatvan pénzen.

Aláb valót adgyanak ötven pénzen.

Annál is aláb valót mindenestől negyven pénzen.

Asztralra vagy ládára való zárt, jót hozzá valójával egygyütt adgyanak harmintzöt pénzen. Alábvalót huszonnyoltz pénzen.

Ööreg három szögü nagy Lakatot, jót, hetven pénzen.

Annál is kisebbet negyven pénzen.

Annál kisebbet ezen formán, harmintz két pénzen.

Annál is kisebbet huszonöt pénzen.

Annál is aláb való nagy köz lakatokat, négy szegüeket, tizenkét pénzen. Apróbakat ilyeneket nyoltz pénzen.

Hátas lónak való patkós zabolát igen szépet, jó ónost, crösset, vas-tagot kilentzven pénzen. Annál aláb valót hatvanöt pénzen.

Annál aláb valót ötven pénzen.

Egy deli sarkantyút, ónost hosszat ötven pénzen.

Egy felkötő sarkantyút huszonnyoltz pénzen.

Apró sarkantyút felszegezöt, ónost, taréjost, jót, igen szépet szegezze fel négy pénzért, ha nem ő patkolta az Csizmát, hanem mástól vötték az sarkantyút.

Aláb való fekete sarkantyút taréjost felszegezöt tizenhatpénzen.

Egy vakarót, jót, öreget kilentz pénzen. Annál kisebbet hat pénzen.

Egy jó kopia vasat, ónost, atzélost tizenhat pénzen. Kissebbet ónost tizennégy pénzen. Fekete kopia vasat jót tiz pénzen.

Egy tányéros ruda zabolát, jót, szépet jó ónazattat hetvenöt pénzen

Spanyol zabolát, jót, sutun járó szépet, igen jót, ónozattat adgyanak egy forinton s huszonöt pénzen.

Egyenes rudá zabolát szépet jót vastag közűt, ónost egyget kientzven pénzen.

Ennél aláb valót ugyan ilyen formát hetven pénzen.

Még is aláb valót hatvan pénzen.

Egy szekeres ló fékre való, jó óna, tányéros, vastag hójagos zabolát húsz pénzen. Aláb valót ilyen formát, az ki nem olyan igen jó, aprób tizenhat pénzen.

Egy hójagos kantár zabolát, nagy karikájút, jót, szépet, ónost húsz pénzen. Egy kereszties kantár zabolát, szépet ónost, tizennyoltz pénzen. Egy karikás kantár zabolát, jót, ónost tizenkét pénzen.

Az ládát nyissák meg, ha az nyittattya, az kié az láda, nem az szolgál, négy pénzért: az ajtót nyissa meg, de szolgál szavára ne nyissa, hanem ha az Ura nyittattya, négy pénzért.

Paputsot patkollyon tiz pénzért.

Egy Portai Cszimát igen szép lapos patkóra három szeggel felszegezván, szép reszeltet, tizenkét pénzért.

Ezen kívül való fő vagy nehézművet az ki akar műveltetni, alkodgyék az Mesterrel.

Fegyver derék Csinálókról.

Egy aczélos pléből csinált fegyver deréknak az ára tiz forint.

Vékony pléből tsinált fegyver deréknak az ára hat forint.

Az tisztított Sisaknak az ára két forint húsz pénz.

Egy bokor kar vasért, jóért, két forint.

Réz Műves Mesterekről.

Az Réz műveseknek műveket limitállyák az Városban való Birák, és Magistratusok Conscientiose, az ő Felségéhez tartozó kötelességek hi-tek szerint, hogy se az vevőnek, se adónak kárára ne következék, limitatiojokat presentálván Inspector uramnak, melyben az ő discretiója legyen, az Limitationknak mi vóltához képest mint kellessék helyen hadni azokat az marhákat mindeneket, az melyeket városokon vagy Falukon az Birák limitálnak el.

Az Kovácsokról.

Az Kovács egy jó öreg erős patkót maga vasából szegestől üssen fel hét pénzért.

Öreg lovat, kit szőr pokrótz alatt tartanak, olyan lovakra maga vasából üssen fel egy patkót nyoltz pénzért.

Egy ó patkót az Kováts maga szegőval üssen fel négy pénzért.

Az ki patkót, szeget maga ád, üssen fel egy patkót két pénzért.

Egy patkót szegestől adgyon hat pénzen.

Egy kocsi kereket vasazzanak negyven pénzért.

Ha az emberé magajé az vas, ó Vassal vasazzon huszonöt pénzért.

Négy lóhoz való Társzekér Kereket vasazzon egyet negyvennyolczt pénzért.

Egy öreg szekérben való kereket úy vassal vasazzon hatvan pénzért.

Ó vassal vasazzon harminzkét pénzért.

Egy öreg kapát Toroczkait, ki igen jó, huszonhat pénzen.

Váradí kapát negyvennégy pénzen.

Egy kissebbet és kisebb szerűt, Meggyesit, Besztertzeit, Segesvárit huszonkét pénzen.

Egy jó öreg vas ásót Toroczkait hatvan pénzen.

Kissebbet annál, jót negyvenöt pénzen.

Egy jó öreg fa vágó feyszét, negyven pénzen.

Közép szerű öreg feyszét harminz két pénzen.

Egy öreg feyszét atzéllyanak meg tizenöt pénzért.

Egy faragó fel feyszét harminz pénzen.

Kisscbbet aczéllyanak tíz pénzért.

Egy jó sarlót az kováts adgyon hét pénzen. Az kik kötéssel hozzák adgyák százát hat forinton s ötven pénzen.

Egy Kaszát más Országból hoztat, adgyanak ötven pénzen.

Ez Országban csinált egy jó kaszát, kit mondvá csinálnak az Kovátsok, jót, választva hatvan pénzen.

Egy öreg jó karozó kést tizenkét pénzért. Kiscbbet tíz pénzért.

Egy úy kocsit vasazzon meg az kováts mindenestől öt forintért.

Közép kocsit vasazzon meg az kováts négy forintért s ötven

PéNZÉRT.

Négy lóra való terhes szekeret egészen vasazzon meg négy forintért ötven pénzért.

Hat lóra való Tár szekeret vasazzon meg hatodfél forintért.

Egy hintó szekeret szépen, egészen újjonnan, vasazzon hét forintért.

Egy szekér rudat Tengelyestől más ember vasából vasazzon harminzkét pénzért.

Egy Tengelyt más ember vasával vasazzon tizenhat pénzért.

Ó marok vassal vasazza tíz pénzért.

Egy öreg ökör szekeret úy vassal más ember vasával vasazzon egészen minden szerszámmal négy forintért. Ó vassal vasazza úy ezeknek is kerekeit, mint egyéb kerekeket.

Az Ön Művesekről.

Végeztük ezt, hogy az ónnak drágasága miatt hat font fejr ónhoz tegyenek egy font fekete ónat, és úgy műveljenek igazán.

Fontyát a kész Ön művnek adgyák harminz két pénzen.

Ha pedig az ára meg szál, adgyák oltsóbban.

Az Ön művnek pedig fontyát végye bé tizen négy pénzért.

Az ki pedig akarja kímiveltetni ónnyát, az apadasát be tudván, úgy mint tiz fontból egyet, csinállyá ki fontyát tizenkét pénzért.

A miképen pedig az Eötvesekről végeztük, hogy az kultsos Városbéli Celi Mesterekhez tartásák magokat az külső Városbeliek is az országban : Az Ön művesek is ahoz tartásák magokat azon büntetés alatt.

Az Töltseres Mesterekről.

Az mely tölcséres maga ónnyából, és ivegiből csinál ablakot, egy talnyert adgyanak két pénzre : ha ki pedig iveg Talnyért ad, és az Töltseres maga ónnyából csinállyá, tudgyanak edgyet más fél pénzre.

Ha ki mind ónnyát, Talnyérat maga adgya, egyet egy pénzre.

Iveg Talnyérnak ezerét, kit az országban csinálnak, vegyék két forinton.

Ha ki pedig más Országból akar hozatni, alkodgyék az Áros emberrel.

Az Vasárosokról.

Ez országbeli hámorokon csinált vasakat, és Magyar Országból be hozatott vasat is, az kovátsok és egyéb rendbeli emberek így vegyék : Az nagy mását hat forinton, az ki száz negyven fontos, az minémüvel Colosváratt élnek.

Az Vayda Hunyadi száz fontos mását öt forinton.

Toroczkon csinált öreg sing vasat huszonnyoltz pénzen.

Egy lapos vasat negyven pénzen.

Egy Toroczkaiközép sing vasat huszonkét pénzen,

Annál kissébbet koci talpára valót tizenhat pénzen.

Eöreg rud vasat. kiben két annyi vagyon mint egy öreg sing vasban, negyven négy pénzen.

Azonképen egy hosszú szántó vasat nyoltecvan pénzen.

Kissébb rúd vasat huszonkét pénzen.

Az hol pedig az műves emberek azoktól akarnak vasat venni, kik házoknál árullyák az vasat ; az ilyenektől az olyan vasat, ki drágáb tiz

pénznél, ne vegyenek fellyebb egyet két pénznél, az az, minden tiz pénz után nyerjen két két pénzt, a ki kereskedik véle.

Az Csetneki közép vasat tizen négy pénzen.

Itt is, az kit az szerüt csinálnak, úgy adgyák.

Az Csetneki apró vasnak nyoltz forinton százát.

Erdélyben is az szerü vasat így adgyák.

Az Erdélyi atzélnek másáját az hámorokon adgyák két forinton.

Aláb valónak másáját hat forinton.

Az öreg haytot végü vasnak százát tizen négy forinton.

Az marok vasnak százát öreget öt forinton.

Az közép szerünek százát négy forinton.

Az kocóra valónak százát három forinton ötven pénzen.

Az lécz szegnek százát tizenöt pénzen.

Hejázó szegnek százát, az ki igen jó, egy únyi hoszú, öt pénzen : de ó szegyet ne elegyítsenek köziben.

Az Kő- Művesekről.

Az rakó műves Mesternek, az kinek enni adnak, egy napra adgyanak huszonnyoltz pénzt.

Egy kömüves Legénnek adgyanak húsz pénzt.

Tanuló Legénnek tizen négy pénzt.

Az mely Kőműves Mesternek enni nem adnak, adgyanak harmintz nyoltz pénzt.

Egy Kőműves legénnek, kinek enni nem adnak, huszonnyoltz pénzt, Inasnak huszonegy pénzt.

Az kj öl számra alkoszik, egy temérdek falnak, ki három singes lé-szen, ölitől adgyanak egy forintot.

Két singes falnak ölitől hetven pénzt.

Másfél singes falnak ölitől ötven pénzt

Egy singes falnak ölitől harmintzöt pénzt.

Egy Aytó mellyékétől, czifrás faragot műv, kinek az szemöldöke kornisos, az magassága tiz₆ arasz az virága négy arasz, adgyanak töle hét forintot.

Ennél aláb való aytót, kinek az virága három arasz egy hivelkes tenyérni, adgyanak öt forinton.

Egy kész aytót, az minéműiek az városokon szoktak lenni nem czifrások, de kornisos, adgyák három forinton ötven pénzen.

Az mely aytó városi módon igen szép czifrás Mester remekben tsinált, felálló szép kornisával adgyák tiz forinton

Eöreg palotára való nagy kornisos ablakokat kereszt nélkül valókat adgyanak egyet öt forinton.

Két Keresztü ablakot, három forinton s ötven pénzen.

Egy Keresztü ablakot három forinton. Annál is aláb való közön-
séges ablak követ, kibén semmi kereszt nintsén, adgyanak két forinton.

Az Téglá vetők és Csérep égetőkről.

Az Téglá vetők az rakó téglának ezerét adgyák egy forinton
hetvenöt pénzen. Padimontumnak valóknak ezerét két forinton.

Cserépnék ezerét mind laposnak, hójagosnak, negyedfél forinton.

Az ki penig fát ád hozzá, ezerétől az rakó téglának egy forintot hu-
szonöt pénzt.

Padimontumnak való téglának ezerétől egy forintot ötven pénzt.

Az Cserépnék ezerétől adgyanak három forintot.

Az Aztalosokról.

Az Aztalosoknak is hasonló fizetések légyen az Kőművesekkel és
Ácsokkal : hoc addito, hogy minden festéket és minden félt, Enyvet, az
csináltató meg fizesse az mestereknek, vagy tégye szerit az csináltató az
festéknek, az minémü festék kívántatik.

Ha ki penig egész ház menyezettől szakasztva, avagy egy summá-
ban akar fizetni, alkudgyék az Mesterrel. Ezen mód observaltassék min-
den féle mester és műves embereknek való műveltetésben is, ha ki egy
summában akar fizetni.

Az ki penig egy summában nem akar fizetni, ha szintén az műves
ember kíváná is, ne tartozzék véle az műveltető, hanem fizessen nap-
számra.

Az Ácsokról.

Az Áts Mestereknek, Legényeknek, és Inasoknak, ha enni adnak és
ha nem adnak is, ezen fizetések légyen, mint az Kőműveseknek.

Az Kerekes Mesterekről,

mint adgyák műveket.

Egy Kotsit jót mindenestől készen lévén, hat ló után valót, adgya-
nak öt forinton. Két ló után való Kotsit négy forinton.

Négy és három ló után való Kotsit adgyanak négy forinton ötven
pénzen.

Egy Kotsi kereket öreget tizenkét külőjüt ötven pénzen.

Aláb való Kotsi kereket három, és négy ló után valót negyven
három pénzen.

Egy bőr szekérhez való kereket, tizenkét külőjüt hatvan pénzen.

Hat ló után való jó Tár Szekeret, felvágásút, minden szerszámával adgyák öt forinton.

Illyen kereket tizenkét külőjüt ötvenöt pénzen.

Egy ugyan illyen kereket tizenkét külőjüt, vas alá valót hetven pénzen.

Az kit meg nem vasaznak, tizenkét külőjüt, ötven pénzen.

Annál is kissebbet negyven pénzen.

Egy Kotsi rudat, öreg és négy lóra való szekér rudat tengelyestől, negyven pénzen.

Tengely nélkül huszonnyoltz pénzen.

Kissebb kotsinak és szekérnek tengelyestül való rudat, harmintz két pénzen. Tengely nélkül huszonnégy pénzen.

Egy kotsi alá egy tengelyt szegezzenek fel tizenkét pénzért.

Eöreg terhes kotsi vagy bőr szekér avagy Tár szekér alá egy tengelyt tizenöt pénzen.

Egy öreg kerék falt tegyenek bé öt pénzért.

Egy öreg külöt tegyenek bé három pénzért.

Kissebb szekér és kotsi alá való falt tegyenek bé négy pénzért.

Kotsi kerékben külöt, és kitsiny kerékben három pénzért.

Egy öreg fölhertzet hat pénzen. Közép szerűt négy pénzen.

Kotsi alá valót három pénzen.

Egy hámfát jót szépet négy pénzen.

Egy lötsset, haytottat, tiz pénzen. Egy sémelt négy pénzen.

Egy szekér ágast tiz pénzen. Egy öreg nyútyót hat pénzen.

Kotsi alá valót, vagy kisedet szekér alá valót négy pénzen.

Egy pár kotsi laytorjától, négy ló után valótól egy forintot.

Egy pár Tár szekérré való laytorját adgyanak negyven pénzen.

Hat ló után való laytorjától egy pártól egy forintot huszonöt pénzt.

Az Kádárokról.

Az Kádár Mesterek igaz mértékre esinállyák az ő műveket és reá vigyázzanak az Ceh Mesterek minden városon ; Falukon pedig az birák hütök szerint.

Az öreg hordó nyoltzvan vedres légyen igazán.

Az földes negyven vedres légyen igazán.

Az egész hordót, ki nyoltzvan vedres, jó, jól tsinált, jól kötöt adgyák egy forinton.

Az negyven vedrest, ki jól kötöt, hatvan pénzen.

A mennyi vedres, annyi pénzt adgyon érte, ha ki apróbbakat akar tsináltatni.

A mikor az hordóban az falak megbontakoznak, azokat ki vegyék az Kádárok, és azokhoz hasonló falt tegyenek, hogy az hordó meg ne

kisbeggék : vagy ha azt nem művelik, ottan fel hordót csinállyanak belőle, hogy a hordónak kitsinsége miatt a bor vevő emberek meg ne csalatkozzanak, hanem igaz veder számú légyen az hordó : azonképen ha az hosszában el kellettnek is vágni, csinállyon negyvenes hordót belőle ; ezt is hozzá tevén, hogy ha mikor Isten az bornak bővségét adgya, két negyvenest adhassanak el egy forinton huszonöt pénzen. Egy fel hordót hatvan harmadfél pénzen, az többit az apraját az ő rendi szerint.

Egy öreg hordót kössenek meg úy abrontsokkal, kinek ép feneke és dongája vagyon, húsz pénzért. Negyvenest, kinek héja nintsen, kössék meg újjonnan tizenhat pénzért : úy kösse penig, felellyen felőle, hogy szent Márton napig az ő műve miatt az borban kár nem esik.

Egy öreg hordónak, és negyvenesnek is ha egy felől egészlen úy feneket csinál, adgyanak huszonkét pénzt.

Az ki falt tészon az hordóban, minden faltól adgyanak három pénzt.

Egy darab fenéktől is három pénzt.

Ha penig pintzében köt az Kádár, minden abrontstól adgyanak két pénzt.

Ha penig egy teli boros hordóban falt vonson a Kádár, adgyanak ötven pénzt.

Ha mind két felől el metszi az ő hordót, és meg üntorizza, adgyanak tizenhat pénzt. Ha egy felől, nyoltz pénzt.

Az hol penig szük az fa, mint Colosváratt, és Szebenben, kel adni az dongától és fenéktől három pénzt.

Két fülő tsebret, kit két ember visel, tizenégy pénzen.

Ló itató három vedres tsebret, két fülüt, tizenkét pénzen.

Egy vedres két fülü csebret nyoltz pénzen.

Egy viz meritő fenyő fa vedret hét pénzen.

Egy öreg sajtárt négy pénzen.

Egy vedres öreg kártot nyoltz pénzen. Kissebbet öt pénzen.

Juh fejő vedret négy pénzen.

Az Deberke valamennyi lészon, négy pénzt minden vederért.

Egy öreg szapulló, feredő, és minden egyéb féle öreg edényeket ha tölgy fából csinállyák, vedrét adgyák három pénzen. Fenyő fából két pénzen.

Szebenben, Colosváratt az öreg hordót adgyák egy forinton huszonöt pénzen.

Az negyvenest adgyák hetvenöt pénzen.

Eöreg kádat nyomót, vagy káposzta sózni valót három pénzen vedrit.

Fenyő fából más fél pénzen.

Egy öreg kád kötéstől huszonöt pénzt. Kissebttől tizenhat pénzt.

Egy Liút adgyanak húsz pénzen. Kissebbet tizenhat pénzen.

Egy Szőlő hordó botot húsz pénzen. Kissebbet tizenhat pénzen.

Egy légelt egy vedrest nyoltz pénzen. Kissebbet hat pénzen.

Még kissebbet négy pénzen.

Hogy ha pedig valaki az Kádárt hivattya borkötni. dolgait elhagyván, tartozzék minden ember hivatallára el menni. hogy senki az miatt kárt ne vallyon : ha el nem menne fizetéseért, kárt vallana az ember, az ki hinná, az Kádár fizesse meg a kárt.

Fűrészes deszka Csinálólokról.

Az Oláhfalvi deszkának, az ollyannak az minéműt Ő Felsége parantsolt maga ott létében metszeni közönségesen, tudni illik két ölni hosszú, két araszni széles, másfél újni temérdek, százát helyében két forinton ötven pénzen.

Udvarhelyen három forinton. Segesváratt négy forinton. Medgyessen öt f forinton. Fejérváratt, Enyeden hat forinton. Colosváratt hét forinton

Az Gyergyai deszkának százát helyben három forinton. Régenben négy forinton s ötven pénzen. Vásárhelyen öt forinton.

Az Orbai deszkának százát helyben három forinton. Brassóban négy forinton Ha mikor az Rikán, Apáczán, Sárkányon ki hozzák Köhalomig, Fogarasig százát öt forinton.

Szendely Csinálólokról.

Az Zethelaki, és azon Széken lévő falukban tsinált Sendelt, melynek hossza három arasz, szélessége egy hivelykes tenyérni, tizen négy százat egy forinton helyben. Segesváratt ezerét egy forinton. Fejérváratt, Enyeden nyoltz százát egy forinton.

Az Csiki, Gyergyai, Kászonyi sendelt is helyben ezen áron adgyák.

Az Lécznek százát helyben akár hol egy forinton. Medgyesen, Segesváratt egy forinton ötven pénzen. Fejérváratt Enyeden, Colosváratt két forinton.

Az Kalotha-szegben tsinált Sendelt is Colosváratt nyoltz százát adgyanak egy forinton ; helyben pedig ezerét egy forinton : de annak is széli hossza azon légyen, mint a Székely Sendelnek. Az Lécznek is azon ára légyen.

Az Remetei, Pánori, és több ott az Havas közben tsinált Sendelynek ezen ára légyen, de annak is széli, hossza azon légyen. Ha ki külömben adná deszkáját, Sendelyét, az Városok Birái el vegyék : két részét Ő Felsége számára tartsák, az harmad része az Magistratusé.

Kötélverő Mestereköl.

Az Kendernek másáját vegyék három forinton, ha pedig bővebben terem. két forinton ötven pénzen.

Egy öreg szál Istrángot, kit farhám Istrángnak hinak, adgyák négy pénzen.

Vonó istrángot három pénzen.

Apró Istrángot ökör szarvára valót, két pénzen.

Egy füre való négy ölni kötelet, hat pénzen.

Szekér nyomtatni való hat öl kötelet tizenkét pénzen,

Ha haló inat köl tsinálni, egy ölet csinállyanak másfél pénzért

Az vékony gyeplönek kötéseért, ki három ölt tartson, egy pénzt.

Eöznek való pólyakötélnél ölit egy pénzen.

Egy öreg gyalom kötélnek ölit hat pénzen.

Az borvonó kötélnek ölit hat pénzen.

Ehez hasonló temérdekségü kötélnek ölit így adgyák, de úgy hogy tiszta Kenderből tsinált, ne szöszes Kenderből.

Szappan Főzőkről.

Az Szappanfőzők igen jól és szépen, igazán főzzék az szappant és ne ásztassák felette. Az Szappannak fontyát adgyák hat pénzen.

Az Fazakasokról.

Az Fazakasok egy zöld mázas kályhát adgyanak hat pénzen.

Egy tarka cziffrás mázas kályhát adgyanak nyoltz pénzen.

Egy veres cziffrás kályhát három pénzen.

A ki igen paraszt, adgyák más fél pénzen.

Az Geletnek másáját vegyék az fazakosak hat forinton.

Német módon csinált szép tarka öszvejáró virágos kályhákat nagyokat tiz pénzen.

Az Fazakakat melyik városban vagy falukban mint adgyák, az Birák gondviselése legyen, limitállyák magok illendő árat az fazakaknak, hogy az is drága ne legyen.

Mész égetőkről.

Egy egész hordó meszet, ki nyoltzvan vedres, vegyenek helyében nyoltzvan pénzen. Fél hordó meszet, helyében negyven pénzen.

Egy öreg kementze meszet, kinek az vermének szélessége tizen-nyoltz láb nyomni, az mélsége másfél ölni, adgyanak az munkájátúl a mész égetőnek négy forintot.

Ennél alábvaló kisebb veremmel égessenek oltóbert az verem nagy voltához képest, de mind kövöt, fáját, az ki égetteti az hordassa helyében, tsak az munkájátúl, égetésétől fizessenek az mesternek : de az kementzét úgy kel érteni, mint az egész kementzét, melynek az boltozásán fellyül legyen hasonló képen más fél ember magassani az körakás. Ez az

fizető; értessék Aranyas székben, és egyéb ide ki való helyeken, az hol az ember szükebb: Székely földön pedig oltsóbban tartozzanak adni az mésznek hordóját: az kementze mész égetéstől is kevesebbet fizessenek, mivel ott mind ember, mind fa, mind élés bővebb. Ha ki pedig maga nem akar fát, követ, az kementzére, művest nem ad az mész égető mellé, alkodgyék az Mesterrel.

Takátsokról.

Az Takátsokhoz az ki fonalat viszen, úgy mint Kenderből, Lenből, gyapottból, és szöszből csináltat, abból ilyen mód tartassék.

Az mely lent gyapottal egygüt szőnek, singitől adgyanak két pénzt.

Az mellyet csak lenből szőnek, singitől más fél pénzt

Az mellyet kenderből szőnek, singitől egy pénzt,

Minden féle szöszből szőt vásznat, két singet szőjen egy pénzért, ezeknek szélessége egy singni legyen. Az ki pedig szélesben, szebben, sahosson, kamukáson akarja szötetni, alkodgyék az Takátsal.

Fél gyapottas len vásznat, ki jó és vékony veres szélű, singit adgyák tizenkét pénzen.

Az Len vászonnak singit, az ki jó és vékony veres szélű, nyoltz pénzen.

Annál aláb valót, az ki nem veres szélű, és tellyeseb, singit adgyák öt pénzen,

Annál is aláb valót szöszel elegyítettett, négy pénzen.

Kender vászonnak, az javának, singit hat pénzen.

Szösz vászonnak singit három pénzen.

Zablónak singit más fél pénzen.

Az Szür Csindló Mesterek mint vegyék az Gyapjúnak másdját.

Az Gyapjúnak másdját vegyék nyoltz forinton.

Az Timárok, Vargák, ezek is az szerint adgyák: ha pedig az gyapjút nem akarják másával venni; az Bárány gyapjút egyenként vegyék nyoltz pénzen; az Öreget húsz pénzen; Elegyesleg vegyék tizennyoltz pénzen,

Az Szürnek végít mindenüt, minden helyeken tsinállyák egy mértékre szür takátsok, úgy hogy az rámán tartson negyven sing hosszat: ha pedig az rámáról leveszik, és meg döröszkölik, tartson harminzhét singet, az szélessége tartson egy singet és egy fertályt: ha meg nem tartana, ezt az árából tartsa ki, az ki meg veszi az szürt, vagy az Takáts tartozzék ki tellyesíteni, az ki meg veszi, az vevőnek az Szürt.

Egy vég fejjér Szürnek, jónak, adgyák végít öt forinton.

Egy vég fekete Szűrt adgyanak négy forinton.

Egy vég szürke szűrt adgyanak három forinton.

Ezt is hátra nem hagyván. hogy az országban minden helyeken, Városokban minden emberek, rendek, az Colosvári singhez tartják magokat, azzal mérjenek mindent, az szürnek is hosszát és szélit.

Az fejér Szürnek singit adgyák tizenhárom pénzen.

Az fekete Szürnek singit adgyák tizenkét pénzen.

Az szürke Szürnek singit adgyák tizenegy pénzen.

Az Szür-Szabókról.

Fejér Szűrből tsinált köpenyeg vagy bohai szűrt, öreg embernek valót, öreget, minéműt Colosvárott szoktak tsinálni, kinek galléra prémes posztóval, egy forinton hatvanöt pénzen.

Ennél kisebb fejér szűrből tsináltat, kinek hossza két sing, öregembernek valót, egy forinton negyvenöt pénzen.

Eövedző szűrt béres legénnek valót, jót, öreget, posztóst, egy forinton húsz pénzen.

Aláb való ennél valami kevesse, egy forinton tiz pénzen.

Tizenhat, tizenhét esztendősnek való fejér szűrt kilentzven pénzen.

Tizenkét esztendősnek való fejér szűrt, az hossza másfél sing nyoltzvanöt pénzen.

Annál kisebbnek való Szűrt, fejt, hatvan pénzen.

Fekete szűrből tsinált köpenyeg, vagy bohai szűrt, jó öreget, posztóst egy forinton harmintzöt pénzen.

Ennél kisebbet, posztóst, egy forinton tizenöt pénzen.

Tizenhat esztendősnek valót, kinek az hossza fertály héján két sing, hatvanöt pénzen.

Tizenkét esztendősnek valót, kinek az hossza más fél sing, ötvenöt pénzen. Annál kisebbet negyvenöt pénzen.

Szürke Szűrből tsinált öreg köpenyeg, vagy bohai szűrt posztóst, egy forinton harmintzöt pénzen.

Ennél kisebbet posztóst egy forinton tizenöt pénzen.

Tizenhat esztendősnek valót, melynek az hossza fertály héján két sing, hatvan pénzen.

Tizenkét esztendősnek valót, kinek az hossza másfél sing, ötvenöt pénzen.

Az Szürmüvesekről, kik lasnokot, harisnyát, Gubát, Pokróczot tsinálnak.

Egy Belényesi lasnakot szépet, tarkát jót, három forinton.

Egy fejér egész lasnakot adgyanak harmadfél forinton.

Fél lasnakot adgyanak százhuszonöt pénzen.

Egy fekete lasnakot jót öreget, egy forinton huszonöt pénzen.

Egy tsinált Gubát, jót, öreget, egy forinton.

Aláb valót, kissebbet, kilentzven pénzen.

Annál is kissebbet, hetvenöt pénzen.

Egy fekete Czondrát, öreg embernek valót, hetven pénzen.

Singit adgyák az fekete Czondrának, az jóvának, tiz pénzen.

Annál aláb valónak, kilentz pénzen.

Annál is aláb valónak, nyoltz pénzen.

Fejér harisnyának singit nyoltz pénzen.

Eöreg embernek való harisnyát öreget, jót, huszonnégypénzen.

Aláb valót, öreg embernek valót, tizennyoltz pénzen.

Gyermeknek valót, az minémü az inas, tizenöt és tizenhat pénzen.

Kesztyüt öreg embernek valót hét pénzen. Kissebbet hat pénzen.

Ketske szörből tsinált tarisznyát egyet tizenegy pénzen.

Egy oláh tarisznyát hat pénzen.

Egy oláh iszákot huszonnégypénzen.

Egy oláh hévedert öt pénzen.

Egy ketskeszörből tsinált iszákot huszonkilentz pénzen.

Egy csuklyát jót, öreget, tizenkét pénzen.

Aláb valót nyoltz pénzen.

Az sebesi pokróczot Kárán-Sebesben helyben az igen jóvát hatvan pénzen.

Itt ben Erdélyben hetven pénzen.

Az aláb valóját helyben ötvenöt pénzen.

Erdélyben hatvan pénzen.

Az Mészáros Mesterekről, miképen vegyék az vágó barmokat.

Egy jó öreg ökret, az ki ez Országban legjóbnak ítéltetik, tizen-négypénzen vegyék.

Annál aláb valót tizenharmadfél forinton. Annál is aláb valót tiz forinton.

Az Havas közöt való ökörnek az jóvát, az ki legjobb lehet, egyet hét forinton. Annál aláb valót hat, forinton.

Annál is aláb valót, öt forinton.

Egy igen nagy szép szöke borjus tehenet, az minémü az mezőségen és Torda táján, és egyébbüt is az földnek jóván szokot termeni, tiz forinton.

Annál aláb valót azon féle szép tehenet nyoltz forinton.

Annál is aláb valót, hét forinton.

Annál is aláb valót, hat forinton

Az Topánfalva és egyéb havasok közöt termet teheneket, egy jó borjús tehenet öt forinton. Annál aláb valót négy forinton.

Egy igen jó meddő tehenet, hat forinton.

Annál aláb valót öt forinton.

Annál is aláb valót négy forinton.

Hivasközi tehenet egyet az legjövát, négy forinton.
 Annál aláb valót, három forinton ötven pénzen.
 Annál is aláb valót, három forinton.
 Egy jó bárányt vegyenek harmintz két pénzen.
 Ennél is aláb valót lábán, húsz pénzen.
 Annál is aláb valót tizenöt pénzen.
 Egy meddő juhót vegyenek hetven pénzen.
 Egy nagy Czapot vegyenek kilentzven pénzen.
 Egy jó ketskét öreget, hatvan pénzen.
 Egy herélt ürüt három esztendőst, kilentzven pénzen.
 Két Esztendőst hetven pénzen. Esztendőst ürüt ötven pénzen.

Az Mészárosok mint adgyák az ökör, tehén, bárány, és egyéb husokat.

Az szép, kövér ökör húsnak fontyát adgyák két pénzen.
 Aláb valónak, és az tehén húsnak fontyát adgyák másfél pénzen.
 Egy jó bárány czimert adgyanak nyoltz pénzen.
 Aláb valót, hét pénzen.
 Ennél is aláb valót, hat pénzen.
 Az ürü és meddő juh húsnak fontyát az jóvának, másfél pénzen.
 Az ketske húsnak fontyát az jóvának, egy pénzen.
 Az mellyesztett disznó húsnak fontyát, adgyák három pénzen.
 Az aprólékját pedig, úgy mint fejét, orját, lábát, sódorit, kolbászit, májosit, gömböztit, véresit, és több aprólékját is, mellyeket font számra nem szoktanak adni, az város birái limitallyák illendő árok szerint.
 Az disznó hájnak, az ki úy, fontyát öt pénzen.
 Ó hájnak fontyát adgyák hat pénzen.
 Az száraz uj szalonnának fontyát öt pénzen.
 Az ó szalonnának hat pénzen.
 Az szopó borjú húsnak fontyát, három pénzen.
 Az bélit és lábait adgyák nyoltz pénzen.
 Az fejét is nyoltz pénzen.
 Az mi az, mészárosok ezekhez való egyéb dolgait illeti, az ezer hat száz huszonnégy esztendőbeli limitatio observáltassék minden módon.
 Az mészárosok az olvasztot fagyúnak fontyát adgyák öt pénzen.
 Eytelét tizenhárom pénzen. Másaját hat forinton ötven pénzen.
 Az olvasztatlannak másaját öt forinton huszonöt pénzen.
 Az olvasztot juh fagyúnak fontyát négy pénzen.
 Eytelét tiz pénzen.

Az bőrköt mint adgyák gyártatlan.

Egy öreg bőrt, jót, két forinton.
 Annál aláb valót, egy forinton hetvenöt pénzen.
 Még is aláb valót, másfél forinton.

Az tehen bőrnek legjővát, másfél forinton.

Egy középszerű tehen bőrt, adgyanak egy forinton huszonöt pénzen.

Az legaláb valót adgyák hetvenöt pénzen.

Az juh, és ürü bőrt adgyák huszonnyoltz pénzen.

Az kecske, és Czap bőrt negyvenöt pénzen.

Ez idejü borju bőrt húsz pénzen.

Eszkendős tulok bőrt hatvan pénzen

Harmadfü tulok bőrt nyoltzvan pénzen.

Negyedfü tulok bőrt egy forinton huszonöt pénzen.

Embernek ételére és italára és piaczi konyhára való egyetmásnak limitatiója.

Mivel az bornak, és kenyérnek árát nem limitálhatni bizonyosan, hanem azt az Istennek áldása, és földnek termése hozza magával, illik az Tisztviselőknak, és Magistratusoknak arra olly módon gondot viselni, hogy képes ára légyen az földnek mivoltához képest. Ezt azért az bornak állapottyában mindenüt, és legfőképen az Szászszág közöt observállyák, hogy az mint az bort főképen Meggyes székben, és egyebüt is szüretnek idejekor, a mint szokták mondani, váluján indittyák, és árát úgy rendelik: az miképen akkor azoknak adgyák, az kik bor fejében adták ki pénzeket, azután az ki bort akar venni kész pénzen, egy vedrével adgyák drágábban azoknak, és ne fellyeb az bort.

Az Zabnak vékáját az Vármegyéken adgyák öt pénzen.

Városokon hat pénzen.

Czéger alat nyoltz pénzen,

Árpának vékáját nyoltz pénzen.

Czéger alat tiz pénzen.

Kölesnek vékáját tiz pénzen.

Kásának, húsz pénzen.

Borsónak vékáját tizenhat pénzen.

Lentsének is azon áron.

Alakornak vékáját négy pénzen.

Czéger alatt öt pénzen.

Lenmagnak vékáját huszonöt pénzen.

Kender magnak vékáját, harmintz három pénzen.

Négy ökör után való rakott szekér fát, ötven pénzen. Et sic deinceps.

Két ökör után való szekér fát huszonöt pénzen.

Egy ló túl egy éjelre szénaért, adgyanak két pénzt.

Két ökör után való szekér szénát huszonöt pénzen.

Fejérváratt, negyven pénzen.

Négy ökör után való szekér szénát ötven pénzen. Et sic deinceps.

Fejérváratt négy ökör után való szekér szénát nyoltzvan pénzen.

Csiknak, nagy és kicsiny halaknak, ráknak, turónak, saytnak, tyukmonyának, mindenféle hagymának, rúpának, almának, körtvélnak, aszszú szilvának és ahhoz tartozandó gyümölcsnek igaz árát szabják minden helyeken az Birák, és Vásár-hirák conscientiose.

Az gyertyát az faggyúnak voltához képest rendeltessék az Birák.

Egy jó verő malatzot tiz pénzen.

Annál aláb valót, nyoltz pénzen.

Egy hizlalt ludat aprólékosztól, tizen nyoltz pénzen.

Aláb valót tizenkét pénzen.

Egy öreg lúd fiat, nyoltz pénzen.

Aláb valót hat pénzen.

Egy hizlalt Kappant, huszonnégy pénzen.

Aláb valót, tizennégy pénzen.

Egy jó Tyúkot öt pénzen. Aláb valót négy pénzen.

Egy Kakast hat pénzen,

Egy Tyuk fiat öregget, négy pénzen.

Apróbat közép szerüt egy galambnit, három pénzen.

Apróbat két pénzen.

Egy öreg özet, harmintzkét pénzen,

Egy nyulat, tiz pénzen.

Egy Fogoly madarat, nyoltz pénzen.

Egy Császár madarat, tiz pénzen.

Egy Faydot, tizenöt pénzen.

Egy Tuszokot, hatvan pénzen.

Egy vad Ludat, tizenöt pénzen.

Apró madarat kettőt, egy pénzen.

Egy házi Réztét, nyoltz pénzen.

Vad Réztét, tiz pénzen.

Egy Indiai tyúkot kövért, ötven pénzen.

Egy Pávát, hatvan pénzen.

Egy bokor Galamabot hat pénzen.

Az Viasznak, Méznek, Vaynak es Olaynak ára.

Az Viasznak másáját mikor szükeb termése vagyon, az Colosvári másával adgyák huszonnnyoltz forinton. Mikor penigh bőveb termése lészen, adgyák huszonnégy forinton.

Az Méznek köblit, mikor szükön lészen, adgyák hat forinton.

Mikor penig bőveb termése lészen, adgyák öt forinton.

Eytelét bőveb termésekor adgyák huszonnégy pénzen.

Szükeb termésekor huszonnnyoltz pénzen.

Az Tehen vaynak eytelét, mikor bővebben lészen, adgyák tizen-nyoltz pénzen. Mikor penig szükeb, húsz pénzen.

Az Juh vaynak eytelét adgyák tizenkét pénzen.

Az Len mag olaynak fontyát, adgyák hat pénzen.

Mivel az Partiumokban nem egy vékával élnek, Kornis Sigmund uram, és Váradí kapitán uram az fő Tisztviselőkkal, és vice Ispánokkal Város Biráival egygyüt rendellyenek mindeneket chez képest Váradon, Debreczenben, és az több Vármegyékben.

Ez az Limitatio Fejérvártól fogva Déváiig, Vayda Hunyadig, az Meszesig, Bánfi Hunyadig, Nagy Bányáiig. Az Maros két félen Vásárhelig, Besztercezig extendaltassék. Az két Kükölő völgyein, az egész Székelységen és Szászszágon pengig mivel Isten minden élést bővebben adott mindeket ennél az Limitatiónál oltsóbban tartozzanak minden reudek adni.

Az új Keresztyének Műveinek Limitatiója.

Az Vy Keresztyén Posztó Csinálókról.

Az legjovának singit adgyák egy forinton, kinek szélessége mástfél sing, veresnek, kéknek, zöldnek.

Annál aláb való szürkének singit, nyoltzvan pénzen.

Egy jó öreg süveget duplát, ötven pénzen.

Köz süveget harmintz három pénzen.

Aláb valót húsz pénzen. A ki szegődve jobbat akar annál is csináltatni, alkodgyék az Mesterrel.

Egy kalapos fekete köz süveget, egy forinton harmintz két pénzen.

Annál szebbet szürkét, fő embernek valót két forinton.

Annál is ki szebbet akar csináltatni, alkodgyék az Mesterrel.

Az új Keresztyének az öreg férfi sarunak javát, hosszát, halásznak valót, tehén bőrből csináltat, adgyák egy forinton harmintzöt pénzen.

Kocsisnak valót térden felyül éröt, egy forinton.

Térdig éröt hetvenöt pénzen.

Ezen kívül minden némü varga művet az ő szokások szerint való készitással adgyák műveket tiz tiz pénzzel fellyeb, akar Férfiunak, akar Aszonyállatnak valókat az több Országi Vargák művénél az mint az előb limitálták volt.

Jgy hat ló után való kocsit festve jót ládástól hat forinton.

Négy és három ló után való kocsit hasonló képen készitettet adgyanak öt forinton.

Egy hintóba való kereket adgyanak hatvan pénzen.

Egy Tár szekérbe valót, tizenkét külőjüt, ötven pénzen.

Az apró művekből tartják az Limitatióhoz magokat.

Az Vy Keresztyén Kés Csindlókról.

Elephanttsontból, és gyöngyházból csinált legszeb, és öreg kést hármast, bőttüst adgyanak Férfinak valót, három forinton.

Kettőst ugyan olytant, két forinton, ötven pénzen.

Annál valamivel kissebbet, kettőst, aszony embernek valót, két forinton harmintzöt pénzen.

Ha ki ezen kívül valami igen szép, cziiffra művet akar vélek készítetni, alkodgyék az Mesterrel.

Táblás vagy lapos gyöngyház nyelű kettős kést, férfinak valót. Öreget, szépet, egy forinton ötven pénzen.

Hasonlót valamivel kissebbet, egy forinton harmintz pénzen.

Hasonlót Aszszony embernek valót, aprrótt, egy forinton tiz pénzen.

Fekete csontból völgyes tekervényes nyelű kést, kinek az teteje Elephant tsont, öreget kettőst, egy forinton harmintzkét pénzen.

Hasonlót közép szerüt, egy forinton húsz pénzen.

Annál aprróbbat Aszszony embernek valót, egy forinton.

Hasonló forma, de félig tekervényes nyelű kést öreget kettőst, egy forinton tizenöt pénzen.

Annál valamennyivel kissebbet, kettőst egy forinton.

Annál is aprróbbat Aszszony embernek valót kettőst, nyoltzvan pénzen.

Szaruból csinált, kinek az allya festet, és meg bőttözöt, kettős kést öreget, egy forinton tiz pénzen.

Annál valamennyivel kissebbet, egy forinton.

Annál is aprróbbat Aszszony embernek valót, kilentzven pénzen.

Cziprosfáhól csinált völgyes nyelű, és Elephant tsont tetejű kettős öreg kést, egy forinton tizenöt pénzen.

Annál valamennyivel kissebbet kettőst, kilentzven pénzen.

Annál is aprróbbat Aszszony embernek valókat, nyoltzvan pénzen.

Fekete szaru öreg kést hármast egy forinton s húsz pénzen,

Annál valamennyivel kissebbet egy forinton. Annál aprróbbat hármast Aszszony embernek valót, kilentzven pénzen.

Kettős késeket penig az hármasokhoz hasonlót, mindenik felnek bőkrát hivelyestől tiz tiz pénzzel alá adgyák.

Öökör szarvából csinált nyelű paraszt öreg eggyes kést, huszszonöt pénzen. Annál valamennyivel kissebbet azonfelet húsz pénzen.

Annál is kissebbet azon felet, tizennyoltz pénzen.

Az Vy Keresztyén Szi-jgyártókról.

Az Szi-j gyártók az ő művek eladásában tartják az limitatióhoz magokat.

Az Vy Keresztyén Kovácsokról.

Az Kovácsok eligazítván az mások dolgát, az vas felől tartesák mindenekben az limitatióhoz magokat.

Excepto hoc : Hogy az ő sarlójokat mivel jobban szokták csinálni százát adhassák kilentz forinton.

Az Vy Keresztyén Lakatosokról.

Egy Hintó szekérhez cziffrás Lakatos, Kovácsi minden vas művétől harminztöt forinton.

Az mi Szi-jgyártó mű lészen rajta, attól tiz forintot, bőrt adván hozzá az csináltató.

Nyereggyártónak egy hintónak kívül belől való megburitásaért és minden fele hozzá való műveért, munkájaért, szegeért, karikaiért tsattyáért, tzérnáért, kik vagy ónos vagy szománczosok légyenek, harminztékét forintot. Ha penig affele szerszámot nem ad hozzá, az művétől húsz forintot.

Az Kereskesnek miudennemű fa művétől az mi az Hintóhoz kívántatik, tizenhat forintot. Ehez kívántatik hét ökörbőr, és hét tehén bőr.

Az Nyereggyártók az Hintóhoz tartozó műven kívül tartják az Limitatióhoz magokat.

Az Timárokról.

Mivel hogy az bőrt jobban készítik az Országi Timároknál, minden forintra tiz pénzzel többet vegyenek; ütven pénzre öt pénzt, és így aláb,

Az Kötél Verőkről.

Az Kötél verők tartják az Limitatióhoz magokat.

Az Vy Kereztyén Takátsokról.

Az Takátsok is tartják az Limitatióhoz magokat, az ki penig vagy szélesb művet, vagy vékonybat, tziifrábakat akar szötetni, az mivel szé-vel szélessebb, annyival singire többet fizessen, az szélet az hosszához tudván.

Az Szötsökről.

Az Szötsök is tartják az Limitatióhoz magokat.

Az Vy Keresztyén Zemes-Csindlókról és Kádárokról.

Tartják az Limitatióhoz magokat.

Az Fazakasokról.

Az Vy Keresztyén Fazakasok ebből is tartják magokat az töb Fazakosokköz.

Ha kik cziffra művet akarnak csináltatni, alkodgyanak az Mesterrel.

Az idegen Országhból bé jövő Kereskedő emberek is, hogy el ne idegenedgyenek ido bé való kereskedésektől, interim azok is marhájokat drágábbban ne adgyák, kivántatik, hogy az Városok Biráinak az ilyenekre vigyázások legyen a kapukon, és ha kik marhákkal bé mennek, ki rakodni addig ne engedgyék, hanem először meg intsék, hogy marhájokat azok is az ország Limitatiója szerint adgyák, mert különben árulni őket nem engedik; ha penig marhájokat eladni nem akarják, onnét elmcunyenek: alioquin ha mégis vakmerőségből akaratjok szerint árulni fogják, marhájokat, szabad legyen azokat is meg büntetni.

Mivel penig az elmúlt Limitatiókkal, az mint Országúl comperiáltuk, sokan abutálták; hogy ennek utánna az abusus tollálltassék, és akarmely rendtül is ansa se praebeáltassék, az mi Kegyelmes Urunk tetzéséből, s magunk suffragiumából is végeztük, hogy ha valamint az Áros és Mesterembek ezen Limitatióntól ennek utánna tudván quouo modo deviálnak avagy deviálnának is, in poena amissionis omnium bonorum mobilium et immobilium convincáltassanak vigore Contenti Articuli secundi Dietae Anni 1626.A szerint, a kik azoknak az rendeknek praeruleálnak is urunk ő Felsege után, úgymint fő és Vice Ispán Uraink akár mely Tisztek is az alatta valókkal nem observáltatják ezen mostani esztendőbeli végzésünknek poenáját magok incurrályák.

Nos igitur ea omnia supra scripta per fideles nostros ad id a nobis cum sufficienti mandato delectos modo praemisso Limitata et ordinata atque a nobis ipsis revisa, in omnibus suis Clausulis et punctis approbavimus, ratificavimus, et confirmavimus, universisque et singulis superius specificatis, quorumcumque Comitatum Comitibus et Officialibus, Civitatum, Oppidorum, et Villarum Judicibus, et Magistratibus districte praecipientes Committimus, et mandamus, ut ea omnia superius specificata modoque eo limitata per quosvis commercia emtionum et venditionum exercentes, atque alijs quorum intererit, absque ulla variatione et defectu sedulo observari curent, neque iis a quibuspiam contraire et posthaberi permittant, aut ansi sine modo aliquali: quinimo in delinquentes; eo, quo specificatum est, modo severe et absque ullo personarum respectu advertant sub gravi indignationis nostra et constituta etiam super hac re in publicis Regni Articulis poena irremissibiliter ab iis exigenda: prout omnia sicuti a cujuscunque Status, Ordinis, Conditionis hominibus observari benigne volumus; ita etiam approbamus, confirmamus harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante.

Datum in Civitate nostra Alba-Julia die vigesima quarta Mensis Octobris, Anno Dommi Millesimo Sexcentesimo Vigesimo septimo.

II.

Anno Dni 1706. 21. Julii in oppido R. Szombath.

Méltóságos fejedelem Felső-Vadászi Rakoczy Ferencz kglmes urunk eö Nga kglmes parancsolattyaóbol, respectu rerum venalium nemes Kis-Honthi Districtusban tétetett ez következendő limitatio : Praesentibus Grosis Dnis Johanne Sipos ordinario, Adamo Kubinyi juniore substituto Vice-Comitibus, Gasparo Koos jurato vice notario, Georgio Miklovicz Iudice nobilium : Nec non Grosis Dno Stephano Coós, Georgio Kubinyi, Stephano Geog, altero item Stephano Szabadszállási, nec absimiliter Dno Stephano Palfalusi juratis assessoribus páttacti I. Districtus ad hanc limitationem deputatis.

Mészárosok jószága limitatioja.*)

Szép kövér tehén husnak fontja	4 d.
Alabvaló tehén husnak és eset marhanak fontya.	3 d.
A rozsz husnak semmi ára nincs	
Bárány husnak fontja	3 d.
Juh husnak fontja	3 d.
Gedő husnak fontja	2 d.
Eöreg kecske husnak fontja	2 ¹ / ₂ d.
Borju husnak fontja	5 d.
Borju fő lábastul bolesztül tisztitva	21 d.
Borju tüdeje májátul	9 d.
Kecske vagy Gedőfő májastul tisztitva	6 d.
Kövér disznóhusnak fontja	6 d.
Alabb valónak fontja	4 d.
Szalonnának fontja	12 d.
Ó hájnak fontja	18 d.
Uj hájnak fontja	12 d.
Olvasztatlan fagyunak fontja	9 d.

*) A hol f. van téve, magyar forintot kell érteni. d. alatt denárt.

Olvasztott fagyúnak öreg itzével az ára	24 d.
Bárány fagyúnak fontja	8 d.
Olvasztottnak öreg itzével	20 d.
Egy ökör nyelv	6 d.

Lábas szarvas marha limitatiója.

Egy pár öreg jó hizott ökörnek az ára	54 f. —
Alább való pár ökörnek az ára	45 f. —
Annak alább valónak	36 f. —
Egypár negyedfü tuloknak	27 f. —
Egypár harmadfü ökör tino	18 f. —
Esztendős ökör-párborju	9 f. —
Egy jó borjas tehén borjával	16 f. —
Alább való borjastul	12 f. —
Egy jó meddő tehén	12 f. —
Alább való	10 f. —
Egy jó meczeni való borju	1 f. 60 d.
Alább való vagy kisebb	1 f. 20 d.
Egy öreg juh	1 f. 42 d.
Alább való vagy kisebb	1 f. 10 d.
Egy öreg kecske	1 f. —
Alább való	— 75 d.
Egy jó meczeni való barány	— 60 d.
Alább való	— 50 d.
Egy jó Gedő	— 48 d.
Alább való	— 36 d.
Egy hizott öreg disznó	8 f. —
Alább való	6 f. —
Másfél esztendős kövér.	4 f. —
Egy holt napi malacz	— 24 d.
Kétheti malacz	— 12 d.
Egy jó szekeres kancza ló	36 f. —
Középszerü	27 f. —
Alább való	18 f. —
Szolga alá való jó pajzán ló	21 f. 60 d.
Egy jó negyedfü gyermek ló	21 f. 60 d.
Egy harmadfü gyermek ló	14 f. 40 d.
Egy pár öreg kos	3 f. —
Egy pár ürü	3 f. 60 d.
Egy pár öreg bak	2 f. 60 d.
Egy pár öreg czap	3 f. —

Bőrnek limitatioja.

Egy pár jó ökörbőr ára	2 f. 20 d.
Alább valónak	6 f. —
Egy pár jó tehén bőr	6 f. —
Alább valónak az ára	4 f. —
Egy pár harmadfű tinó bőr	3 f. 60 d.
Eszkendős egy borju bőr	— 25 d.
Szopos borju bőr	— 24 d.
Egy öreg alföldi gyapjas juhbőr	— 50 d.
Hegyközt termett juhbőr	— 42 d.
Döglött juhbőr	— 20 d.
Egy öreg czáp*) bőr	— 90 d.
Alább való vagy kissőbb	— 75 d.
Egy öreg alföldi kos vagy ürü bőr	— 60 d.
Hegyközi kos vagy ürü bőr	— 45 d.
Döggel holt kos bőr	— 30 d.
Egy jó nyári báránybőr	— 24 d.
Alább való	— 18 d.
Egy jó gedő bőr	— 12 d.
Egy jó öreg kecske bőr	— 45 d.
Alább való vagy kissőbb	— 30 d.
Döggel holt kecske bőr	— 24 d.
Egy öreg ló bőrnek az ára	1 f. —
Alább valónak nagy kissőbbnek	— 60 d.
Egy csikó bőr	— 36 d.
Egy jó karmasin bőrnek az ára	5 f. —
Alább valónak	4 f. —
Legalább valónak	3 f. 60 d.
Egy jó kordoványbőr	3 f. —
Közép szerű	2 f. 40 d.
Legalább való	1 f. 80 d.
Töröknél találtató sárga vagy ékes szattyánnak az ára	— 90 d.
Az alább valónak	— 60 d.

Vargák és Timárok jószágok limitatioja.

Egy öreg ökörbőr kikészítésétül feketén	— 75 d.
Közép ökör és jó nagy tehén bőr ki készítésétül fehéren	— 36 d.
Tino s- üsző vagy alább való tehén kikészítésétül	— 39 d.

*) Czáp — kecske bak

Czap, kos, örü Juli, kecske, borju bőr készítésétül verosen	— 15 d.
" " " " " " " " " feketén	— 12 d.
" " " " " " " " " fehéren	— 9 d.
Egy kötés csismáknak való jó veres bőrnek az ára, melyben tiz vagyon	7 f. 20 d.
Ha egyenként adják a jóknak az ára	— 72 d.
Az alább valóknak	— 54 d.
Egy varga készített öreg veres vagy fok. czap bőrnek az ára	1 f. 30 d.
Egy öreg lóbőrnek kikészítésétül	— 48 d.
Harmadfiú csikóknak	— 30 d.

Saruknak és talp, bocskor bőröknek.

Egy öreg hosszú száru saruknak az ára	1 f. 50 d.
Közép száru öreg saruknak	1 f. 20 d.
Lengyel saru	1 f. —
Ló bőrből való öreg saru	— 90 d.
Tizenöt esztendő gyermeknek való saru	— 72 d.
Tíz esztendő gyermeknek való	— 48 d.
Öreg saru fejellésért ha mindent a mester ember ad	— 84 d.
Ha a vevő ad szarát	— 48 d.
Kissebb fejelléstül, ha mindent a mester ember ad	— 60 d.
Ha a vevő ad szarát	— 30 d.
Egy jó pár vastag öreg bocskor	— 30 d.
Közönséges pár bocskor	— 24 d.
Alább való	— 18 d.
Egy pár jó talp	— 21 d.
Alább való egy pár talp	— 15 d.
Egy pár egész talpallás, ha a mester ember ad talpat	— 24 d.
Ha az ember ad talpat	— 16 d.
Félig való talpallás ha a mester ember ad talpat	— 12 d.
Ha az gazda ad	— 3 d.
Egy pár deli Csisma	— 60 d.
Asszonnak való öreg veres saru	— 84 d.
Kissebb saru asszonnak való	— 60 d.
Tizeztendő lányanak való	— 48 d.
Asszonyanak való veres saru fejelés, ha mindent a mester ember ad	— 45 d.
Kissebb fejelésért	— 30 d.
Asszony embernek való talpallás ha a mester ember ad talpat	— 27 d.
Kissebbtül	— 18 d.
Egy pár bőr kapcaza	— 45 d.
A maly bőr alább való talphoz legyen alkalmaztatva	— —

Csismadiák művének limitatioja.

Tinó bőrből készített öreg egy pár csisma férfunak való	1 f. 42 d.
Második fára való	1 f. 12 d.
Harmadik fára való egyforint	1 f. —
Czap bőrből készített fekete jó egy pár öreg csisma férfiknak való	1 f. 80 d.
Második fára való	1 f. 50 d.
Harmadik fára való	1 f. 20 d.
Kecske bőrből férfinak való öreg csisma	1 f. 20 d.
Fel sing és veres szattyán csisma férfinak való	1 f. 20 d.
Második fára való	— 90 d.
Harmadik fára való	— 72 d.

Kos juh bőrből való csismának az ára a szattyán csimához.

Egy pár jó öreg karmasin csisma sárga avagy veres	3 f. —
Második fára való	2 f. 40 d.
Harmadik fára való	2 f. —
Egy pár öreg jó kordovány csisma	2 f. 40 d.
Második fára való	2 f. —
Harmadik fára való	1 f. 60 d.
Fekete kordovány öreg csimának az ára	2 f. —
Második fára való	1 f. 60 d.
Harmadik fára valónak	1 f. 20 d.
Sárga avagy veres, töröktül vett, szattyánbőrből csinált öreg jó csimának az ára	1 f. 80 d.
Második fára valónak	1 f. 20 d.
Harmadik fára valónak	— 90
Egy pár magas sarku karmasin papucs kapecstúl	2 f. —
Kordovány, peniglen a java	1 f. 80 d.
Egy pár karmasin kapeczának az ára veresnek vagy sárgának az ára	— 90 d.
Kordovány kapeczának	— 75 d.
Közönséges papucs csinálásért ha a gazdája ad bőrt	— 36 d.
Egy pár kapeca csinálásért ha a gazdája ad bőrt	— 18 d.
Fejelés kordovány félsinges vagy öreg csimáért ha a mester ember ad mindent hozzá	— 72 d.
Ha a gazda adja a fő bőrt és a talpat	— 36 d.
A szattyántúl hasonlót kell érteni	— —
Ha pedig a gazda ad mind fő bőrt, talpat	— 24 d.

Egy pár öreg csizma talpallásért, ha az mester ember ad talpat	— 24 d.
Ha pedig a gazda adja	— 6 d.
Tizesztendős gyermeknek való egy pár közönséges csizmának az ára	— 42 d.
Hat esztendősnek	— —
Három esztendősnek	— 24 d.
Asszony embernek való öreg közönséges csizmának az ára	— 90 d.
Második fára valónak	— 75 d.
Harmadik fára valónak	— 60 d.
Uj csizma csinálással, ha az csismadia ad talpat és béllést öregtül férfinak valótül.	— 60 d.
Ha az gazdája ad béllést és talpat	— 30 d.
Asszonynak való egy pár uj csizma csinálásért, ha a mester ember ad talpat s bellest.	— 40 d.
Ha az ember ad talpat bellest	— 24 d.
Egy pár karmasin könyök bőr karborostul	— 24 d.
Kordovány	— 18 d.
Szattyán	— 12 d.
Egy pár deli karmasin csizmának az ára	1 f. 50 d.
Korduványbül valónak	1 f. 20 d.
Szattyánbül valónak	— 90 d.
A foldozásért való fizetés legyen a fo'tnak mivoltához képest ne excedállya ezen emittalt Licitatioit.	

Szücs mester emberek mive Limitatioia.

Közönséges öreg ködmön férfinak való jó irházva	3 f. 60 d.
Asszony embernek való	2 f. 50 d.
A ki pedig czifráztattya kiki az ő czifrása szerint fizessen.	
Férfinak való kissebb ködmön	2 f. 50 d.
Asszonynek való kissebb ködmön	1 f. 50 d.
Férfinak valótül, ha maga toldozza össze a szücs	1 f. 50 d.
Ha kész béllést var fel	— 90 d.
Asszony embernek való róka bellett mentétül ha maga toldja össze	1 f. 20 d.
Kész bélléssel való bélléttöl	— 71 d.
Bárány bőrrel való bélléttöl ha a gazda ad bélest prémet	— 60 d.
Ha nem prémezi	— 45 d.
Ha nem kell toldozni	— 36 d.
Egy nyuszos vagy nyestes süvegtül, ha a szücs ad béllést	— 42 d.
Béllés nélkü	— 12 d.

Egy féfinak való mentének belleséért, ha maga ad a szücs bellést alája	2 f. 50 d.
Ha kisebb forma leszen	2 f. —
Asszonyinak valótúl is	2 f. —
Egy róka bőr csáválásátul	— 4 d.
Egy öreg-juh bőr csáválásátul	— 12 d.
Egy öreg vidra készítésétül	— 10 d.
Kiszebbtül	— 6 d.
Egy vidra bőr csáválásátul	— 11 d.
Egy nyest bőr csáválásátul	— 9 d.
Egy farkas bőrtül	— 30 d.
Egy medve bőrtül, ha öreg	1 f. 20 d.
Középszerítül	1 f. —
Ha kisebb nyeregbe való	— 90 d.
Egy ködmön csinálásátul ha mindent az gazda ad	— 48 d.
Asszonyinak valótül	— 36 d.
Vadmacska bőr csáválásátul	— 9 d.
Szép fekete kucsma	— 90 d.
Alább való	— 60 d.
Egy pár róka láb bőr koztyü	1 f. 60 d.
Farkas kesztyü	2 f. —
Egész vidra kesztyü solem matorióval bellett körül	3 f. 60 d.
Egy pár bellett vidra kesztyü lábastül farkastül	3 f. —
Közönséges vidra kesztyü	2 f. —

Csáválatlan bőrök limitatioja.

Egy jó öreg rókabőr csáválatlan	1 f. 80 d.
Alább való kisebb	1 f. 50 d.
Annál is alább való	1 f. —
Egy szép róka torok	— 50 d.
Alábbvaló	— 40 d.
Rókanyak, a ki szép	— 42 d.
Alább való	— 33 d.
Rókahát jó	— 45 d.
Rókamály jó	— 50 d.
Egy öreg vadmacskabőr	— 15 d.
Egy öreg monte alá való fekete bárány bellés	6 f. —
Egy kisebb bellés	4 f. —
Egy róka láb bellés	5 f. 40 d.
Szép nyestnek az ára	2 f. —
Alább valónak	1 f. 50 d.
Szép vidra bőr csáválatlan	2 f. —

Alább való kisebb	1 f. 50 d.
Csávátatlan jó farkas bőr	1 f. —
Alább való	— 75 d
Öreg szép csávátatlan medve bőr	5 f. —
Középszerü	3 f. —
Nyeregbe való	2 f. —
Hasi bárány bőröcske	— 6 d

Szógyártók mivek limitatiója.

Egy pár jól elkészült megfestett duplázott farhám táskástúl	6 f. —
Hozzá hasonló egyptár első hámok táskástúl	3 f. —
Közönséges hajtás nélkül való egy pár farhám táskástúl .	3 f. 60 d
Első hámok hozzá hasonló táskástúl	1 f. 80 d.
Egy szál gyepelő, a ki jó	1 f. —
Alább való	— 90 d.
Egy pár nyakló hajtással	— 95 d.
Hajtás nélkül	— 36 d.
Egy'pár kengyel szij vas nélkül, de esattokkal és duplás törött szijból való, a ki jó	— 60 d.
Közönséges	— 45 d.
Szekeres lóra való egy jó fékért zabolástúl	— 50 d.
Egy tört szijból való heveder felrántó szijastól a ki jó	— 48 d.
Közönséges	— 39 d.
Egy jól varrott terhellő körülkötő szijjal	— 60 d.
Alább való közönséges	— 48 d.
Egy szironynyal varrott jó farmatring	— 36 d.
Szirony nélkül való	— 24 d
Egy közönséges szironynyal varrott kantár darabot zabolával	— 90 d.
Paraszt embernek való közönséges kantár cigány zabolával	— 36 d.
Annál is alább való	— 24 d.
Szironyos szügyellő duplás	— 42 d.
Alább való közönséges	— 33 d.
Közönséges szekeres lovaknak való kanalos zabolával	— 42 d.
Négy lóhoz való ostor	— 9 d.
Közönséges korbács	— 21 d.
Két águ szironyos korbács	— 21 d.
Egy águ korbács	— 15 d.
Egy pár szironyos hermez szij	— 6 d.
Egy bagariából való kardszij	1 f. —
Közönséges szijbúl való	— 33 d

Ökör hajtó ostor	— 15 d.
Egy pár duplás farhám munkájátul, ha az ember bőrt ad, kikészítéseért és elkészítéseért	— 8 d.
Első egy pár hámtúl	— 90 d.
Egy öreg bőr megtörésétül, ha mindent a sziggyártó ad, ...	— 90 d.
Egy pár jól elkészült szironyos csigás kantár szügyellővel és farmatringgal	7 f. 70 d.
Egy törökös formán készült tiicsögös (?) kantár darabot zabolástül, szügyellővel, és farmatringgal bagariaból való	— 4 d.
Egy bornyú bőrből készített zöld vagy veres szironyért	— 30 d.

Nyereggyártók mive limitatioja.

Egy jó csontos veres bőrrel borított oldal bőrös és vánkuszos nyereg	5 f. 30 d.
Csont nélküli való veres bőrrel borított oldal bőrös és vánkuszos	2 f. 30 d.
Egy pár R. Szombati puskatok, a ki jó, fedelestül	1 f. —
Alább való 1 f. (igy)	— —
Fedél nélküli való jó puskatok	— 90 d.
Karmasinnal borított csontos nyereg, ha az ember ad karmasint hozzá	3 f. —
Egy nyereg agyas ujonnan való csinálásért	— 24 d.
Egy lapoczká csinálásért	— 12 d.
Egy nyeregbe való vánkuszért, ha maga adja az veres bőrt	— 60 d.
Ha az ember maga ad	— 24 d.

Gyapjúcsapók és szűrőszabók mive.

Egy öreg alföldi gyapjúnak az ára	— 12 d.
Hegyközi juh gyapja	— 9 d.
Birke juh gyapja fontja	1 f. —
Egy ez idei magyar báránnak a gyapja	— 9 d.
Hegyközinek	— 8 d.
R. Szombati, rosnyai, losonczy, klenóczi, Tiszoleczy, Gömőri egy vég szűrnek az ára, ha 28 sing nagyon benne	6 f. —
Egy vég privigei szűrnek az ára	8 f. —
Egy vég körmőczy szűrnek az ára	9 f. —
Jósvai, Ratkai egy szűrnek az ára	5 f. —
Rimaszombati, Rosnyay, losonczy, klenóczi, Tiszoleczy, Gömőri egy öreg szűrnek az ára	2 f. —
Ugyan oda való fertály hián két singes	1 f. 80 d.

Öt fertályos	1 f. —
Egy singes	— 90 d.
Privigyei egy öreg szür	2 f. 40 d.
Körmöczi egy öreg szür	2 f. 50 d.
Közönséges szürnek singi	— 18 d.
Jubász posztónak singi	— 20 d.
Szür dolmánnak a ki öreg	1 f. 20 d.
Középszerü	— 80 d.
Inasnak való	— 60 d.
Egy nyereg alá való csapó pokrócz ára	— 80 d.

Szabók mivek Limitatioja.

Skarlat granat angyali posztóbúl való dolmány csinálásaért, ha bőr vagy maa van alatta	1 f. 80 d.
Hasonló posztóból való nadrágot ha béllés vagy on alatta	— 42 d.
Ugyan azon posztóbúl való mente csinálásaért	— 60 d.
Bélletlen nadrág csinálásaért	— 24 d.
Karasia szcles avagy keskeny remekből csinált dolmányért	— 22 d.
Hasonló posztóbúl való nadrág varrásaért	— 24 d.
Egy fehér öreg abadolmány	4 f. 30 d.
Kissebb fehér abadolmány	3 f. 50 d.
Egy öreg aba mente béllert dolmány csinálásáért, ha az em- ber ad mindent hozzá	— 48 d.
Kissebszerü dolmány csinálásért	3 f. 36 d.
Egy aba nadrág való csinálásért, ha az ember ad mindent hozzá	— 18 d.
Egy férfinak való mente csinálástúl, ha az ember ad min- dent hozzá	— 30 d.
Asszony embernek való mentétül, váltól, szoknyátül. ha igen czifra, muokájához képost fizessenek	
Egy rása szoknya csinálásért	— 48 d.
Angliai avagy fajlandis szoknya csinálásért	— 90 d.
Sebruk szoknya csinálástül	— 50 d.
Kisznyiczter szoknya csinálásért	— 36 d.
Egy vásári köpönyeg	5 f. 40 d.
Egy vég aba	4 f. 50 d.
Öreg remek nadrág	2 f. —
Középszerü remek nadrág	1 f. 60 d.
Annál is kisebb	1 f. —
Karasia nadrág	2 f. 50 d.
Egy süveg csinálásért béllelve	— 21 d.
Ha bélletlen	— 12 d.
Aba salavardi közönséges	— 15 d.

Remek sulavardi	1 f. 20 d.
Megcsinálásáért	— 18 d.
Egy czafrang takaróstúl sinorozva béleelve való csinálá- sáért, ha az gazda ad mindent hozzá	— 48 d.
A ki czifráztattya, maga alkudjék. Egy közönséges szablya tarsol csinálásáért ha az gazda ad mindent hozzá	— 18 d.
Egy közönséges puska takaró csinálásáért, ha az ember ad sinort hozzá, vásznat a mester embernek	— 18 d.

Süvegek mive Limitatioja.

Nagy karimájú vékony gyapjúból való süveg	— 85 d.
Alább való gyapjúból való	— 60 d.
Alacson karimájú vékony gyapjúból való süveg	— 51 d.
Kisebb hasonló gyapjúból való	— 45 d.
Tizenkét esztendő gyermeknek való	— 36 d.
Hat vagy hét esztendő gyermeknek való	— 24 d.
Egy pár süveg kapeza	— 12 d.

Lakatosok mive Limitatioja.

Csontos karabély agyától	1 f. —
Ha nem csontos, csak paraszt	— 60 d.
Egy polhak agyától	— 72 d.
Egy paraszti pisztoly agyától	— 42 d.
Ha csontos pisztoly agya, annak czifráztatásához alkudjék az ember	
Puska új kerekétül	— 45 d.
Egy puska sárkántul	— 30 d.
Egy hosszú fiinta pallérozásátul	— 45 d.
Egy öreg pár csizma patkolásátul	— 15 d.
Asszony ember csizma, vagy középszerű férfi csizma pat- kolásátul	— 9 d.
Sarkantyú nélkül férfi öreg csizma patkolásátul	— 12 d.
Egy pár olmos sarkantyúnak az ára	— 15 d.
Egy pár ónos kengyelvasnak az ára	— 60 d.
Ónatzatlan	— 30 d.
Ha maga vasából csináltatja az ember	— 12 d.
Egy ládára való közönséges pléhnek az ára	— 48 d.
Egy ajtóra való ónos pléh kulcsostul fordítóval együtt	— 80 d.
Egy pléhnek a kulcsáért	— 18 d.
Egy pár ajtóra vasó heveder vas, a ki ónas	— 60 d.

Ha az ember maga ad vasat, egy pár ónos zabolára . . .	— 30 d.
Fejérvári egy ónas zabolának az ára	— 90 d.
Egy holyagos játékos zabolának az ára	— 42 d.
Egy közönséges lakatnak az ára	— 15 d.
Egy puska rántó rudgyátúl	— 42 d.
Egy puska tisztításátúl	— 18 d.
Magas sarku egy pár papucs vagy csizma patkolástúl pal- lérozva	— 36 d.
Pallérozatlan	— 24 d.
Egy közönséges lakat kulcsáért	— 6 d.
Szarvasnak a szarvából csinált palaszka ára	— 60 d.
Egy pallérozva aczélból csinált puska kulcs	— 90 d.
Paraszt puska kulcs ára	— 24 d.
Egy golyóbis öntő forma csinálásaért	— 24 d.
Puskában által járó hotos szijért	— 6 d.
Puska sarkánnyában való szegért	— 12 d.
Puska tisztító körömvás	— 24 d.
Egy singes láda közönségesen való vasazásaért	1 f. —
Egy pinczetok vasazásaért	1 f. 20 d.
Egy öreg bélyeg marhára való	1 f. —
Kissebb házi eszköze valóért	— 30 d.
Karabélyra való pantalléréért	— 36 d.
Egy heveder csat maga vasából ónasan	— 18 d.
Egy pár kengyel csat ónasan	— 12 d.

Vasárosok eszköze Limitatioja.

Jó Csetneki vagy Rosnyai öreg kerek talpra való sing vas	— 30 d.
Egy Csetneki vagy ugyan rosnyai apró sing vasnak az ára	— 15 d.
Jolsvai sing vas fontja	— 3 d.
Egy sing vas pengig	— 12 d.
Csetneki vasnak fontja	— 6 d.
Jolsvai öreg sing vas	— 21 d.
Öreg lécz szegnek az ára	— 24 d.
Az apróknak száza	— 18 d.
Sindel szegnek ezre	— 75 d.
Egy csikoto láncz	— 30 d.
Egy széles kapának az ára	— 30 d.
Kissebbnek	— 24 d.
Két ágú kapának az ára	— 24 d.
Egy öreg Tiszolczi sing vasnak az ára	— 30 d.
Egy irtó kapának az ára	— 24 d.
Egy Csetneki vagy Rosnyai szántó vas ára	1 f. 20 d.

Egy csoroszlyának az ára	— 48 d.
Hegyhez való két élű szántó vasnak az ára	1 f. 8 d.
Ehez való csoroszla ára	— 90 d.
Alább való vasbűl szántó vasnak az ára	— 75 d.
Csoroszlya ára	— 36 d.
Egy derék szeg	— 60 d.
Egy borona szeg	— 4 d.
Egy pár marokvas, ha tövére való	— 24 d.
Ha végére való	— 12 d.
Egy öreg láncz	2 f. —
Kisobb láncz	1 f. 50 d.
Kerek talpán való szegnek a száza	— 60 d.
Egy uj patkónak az ára, ha Csetneki vagy Rosnyai vasbűl való	— 5 d.
Jolsvai vasbűl valóknak az ára	— 4 d.
Jolsvai öreg 100 léczszegnek az ára	— 20 d.
Az apróknak	— 18 d.
Egy tányér karika ára	— 4 d.
Csetneki vasbűl való 100 patkó szegnek ára	— 48 d.
Jolsvai vasbűl valóknak	— 15 d.
Egy pár kereszt csatlás	— 75 d.
Egy pár tengelyes firhezre való csatlás	— 36 d.
Egy molnárnak való kötő fejsze ára	— 45 d.
Egy jó öreg aczélos favágó fejsze ára	— 50 d.
Kisobbnek ára	— 42 d.
Egy jó faragó fejsze ára	— 48 d.
Kisobb faragó fejsze	— 37 d.
Egy szekercze vagy kézbe való fejsze ára	— 18 d.
Egy öreg kolomp	— 12 d.
Középszerű	— 6 d.
Kisobb	— 3 d.
Nagy tengely végibe való szegmája vasábúl	— 24 d.
Ha az ember ad vasat	— 12 d.

Kovácsok mive limitatiója.

Kerek talpába való száz szeg csinálásáért	— 30 d.
Száz lécz szeg veréstül	— 12 d.
Egy pár patkó csinálásáért	— 3 d.
Száz patkó szeg veréseért	— 12 d.
Egy patkó felütésétil, ha a kovács ad szegget is	— 9 d.
Egy pengő karika csinálásáért	— 3 d.
Egy öreg kerék vasalásáért	— 45 d.

A singvassal való egy kerék vasalásáért	— 12 d.
Egy marok vas csinálásátúl s felütés-étül	— 4 d.
Egy pár oldal csatlás csinálásáért	— 18 d.
Felnádolástúl	— 30 d.
Egy csoroszla nádolástól	— 21 d.
Két ágú kapa csinálástúl	— 12 d.
Ortó kapa csinálástúl	— 15 d.
Szántó vas és csoroszla élesítésétül	— 6 d.
Egy favágó fejsze csinálásátúl, ha a kovács ad vasat	— 30 d.
A faragó fejsze aczélozásátúl is	— 30 d.
Egy fejsze nádolásaért, ha a kovács ad aczélt	— 24 d.
Kapa élesítésétül	— 7 d.
Egy fejsze köszörüléstül	— 3 d.
Egy kasza hajtás köszörülés	— 6 d.
Kasza verő ültötül maga vasábúl és aczéljábúl	— 48 d.
Egy kasza karika szegestül	— 6 d.

Fazakasok mive limitatioja.

Egy zöld kályha föltételivel	— 6 d.
Egy fehér kályha penig	— 3 d.
Tarkáson festett egy öreg kályha feltételétül	— 9 d.
Egy öreg téгла	— 3 d.
Kissebb	— 1 d.

Cserép-edény az régi mód szerint.

Takácsok mive limitatioja.

Egy sing vastag 8 pászmás vászontúl	— 2 d.
Tizenkét pászmástúl	— 3 d.
16 pászmástúl	— 5 d.
18 pászmástúl	— 6 d.
21 pászmástúl	— 7 d.
Egy rét morvai abrosz szövésétül	— 12 d.
Alább valótül egy rőtül	— 5 d.
Egy törölköző kendőtül szép formával	— 9 d.
Egy pamutos asztal keszkenőtül	— 6 d.
4 nyistes egy sing vászon szövésétül	— 17 d.
Egy sing zsáknak való vászonnak, a ki vastag, az ára	— 4 d.
Középszerűnek	— 6 d.
Vékonynak	— 10 d.
Négy nyistesnek a szépnek	— 24 d.

A közönségesnek	— 48 d.
Tel szerint fehérített vékonyak singi	— 12 d.
Kétszeres gyolcsnak singi	— 18 d.
Vékony széles gyolcsnak singi	— 24 d.
Házi fehérített vékony lenből való gyolcs ára	— 30 d.
Vastag tesseni gyolcsnak singi	— 24 d.
Középszerűnek	— 30 d.
A legvékonyabbnak	— 36 d.
Fekete vászonnak singi	— 24 d.
Kék vagy zöld gyolcs singi	— 24 d.
Lengyel patyolatnak singi	— 18 d.
Egy sing Szlesia gyolcsnak az ára	— 90 d.

Fa-műves munkájok limitatioja.

1000 sindelnek az ára az erdőn	1 f. 18 d.
Faluban	2 f. —
Ha Rimaszombatba hozza	3 f. —
100 szál jó fenyő deszka kapura való helyben	8 f. —
Rimaszombatban	10 f. —
Közönséges jó egy szál deszkáknak száza helyben	5 f. —
Rimaszombatba ha hozza	6 f. —
Alább való keskeny deszka helyben	4 f. —
Rimaszombatban	5 f. —
Szál deszkáknak száza helyben	1 f. 50 d.
Ha Rimaszombatba hozza	2 f. 50 d.
Egy szálas széles haraszt fa deszka	— 15 d.
Alább	— 9 d.
Egy akós hordó	— 24 d.
Félakós	— 12 d.
Egy quartás	— 9 d.
Kétakós hordó	— 42 d.
Egy gönczi uj hordó	— 60 d.
Hatakós hordó	1 f. 20 d.
Nyolcz akós	1 f. 40 d.
Tiz akós	1 f. 30 d.
Egy uj hordó csinálásától, ha a gazda ad dongát	— 18 d.
Átalagtúl	— 12 d.
Egy ó hordó abroncsozástúl, fenek betételétül, ha abroncsot a bodnár ad	— 10 d.
Gönczi hordótúl, a kiben jószág vagyon, egy abroncsátul	— 1 d.
Ha vagy 8 akós hordóra egy abroncs felüttetik	— 2 d.
Tiz akós hordóra való egy abroncs felüttéstül	— 3 d.

Egy öreg kádnak az ára	3 f. —
Középszerűnek	1 f. 80 d.
Kissebb	— 90 d.
Annál is kissebb	— 45 d.
Serföző öreg kád veres fenyőből	10 f. —
Egy öreg fenyűfa désa	— 15 d.
Középszerű	— 9 d.
Kissebb	— 6 d.
Tölgyfa öreg désa	— 12 d.
Középszerű	— 9 d.
Kissebb	— 6 d.
Egy rocska	— 6 d.
Egy vaj veder	— 60 d.
Öreg fejős	— 6 d.
Kissebb	— 4 d.
Öreg csobolyó	— 15 d.
Középszerű	— 9 d.
Kissebb	— 6 d.
Egy öreg putton	— 24 d.
Középszerű	— 18 d.
Kissebb	— 12 d.
Egy öreg kila	— 24 d.
¶él kila	— 15 d.
Negyedrész	— 9 d.
A szűszékház ára valamennyi kilás, minden kilától	— 80 d.
Egy öreg szekrény	— 36 d.
Középszerű	— 18 d.
Kissebb	— 9 d.
Egy böleső	— 18 d.
Egy szóró lapát	— 6 d.
Kenyérsütő lapát	— 3 d.
100 tányér körösfából való	2 f. —
Jávorfából	1 f. —
Nyárfából	— 75 d.
Köszögi nyoszolya	— 36 d.
Egy öreg nyári szekér csinyával	5 f. —
Reá való egy pár derék	— 60 d.
Egy nyári szekérbe való kerek	— 72 d.
Nyári elő csin	1 f. —
Utolsó csin	— 84 d.
Vas alá való öreg egész szekér	5 f. —
Ahoz való kerek	— 72 d.
Első csin	1 f. —
Utolsó csin	— 75 d.

Ahoz való egy pár jó erős derék	— 60 d.
Öreg fakó szekér	3 f. —
Ahoz való egy kerek.	— 48 d.
Első csin	— 60 d.
Utolsó csin	— 42 d.
Ahoz való derék	— 42 d.
Vas alá való kocsi	3 f. —
Ahoz való egy kerek	— 48 d.
Első csin	— 60 d.
Utolsó csin	— 24 d.
Ahoz való egy pár derék	— 48 d.
Egy fakó kocsi	1 f. 30 d.
Ahoz való egy kerek	— 42 d.
Első csin	— 30 d.
Utolsó csin	— 24 d.
Egy pár taliga kerek tengelyestül	— 60 d.
Csin nélkül	— 48 d.
Egy eke gerehelyestül	— 60 d.
Egy borona fa, a ki öreg	— 60 d.
Kissebb	— 45 d.
Egy járom	— 15 d.
Egy három- águ széna takaró villa	— 6 d.
Két águ hasított villa	— 3 d.
Hajtott villa, mint az erdön kell	— 2 d.
Szénhez való gereble	— 18 d.
Egy csomó hars, a kiben 20 szál vagyon	— 3 d.
Egy rudalló has kötél áztatatlam, hasfából vágva	— 6 d.
Áztatottból	— 12 d.
Egy vaj köpüllő edény fedelestül.	— 9 d.
Fedel nélkül	— 6 d.
Veres fenyűből asztalra való túrós edény	— —
Egy öreg sütő tekenő	— 90 d.
Középszerű	— 60 d.
Egy öreg tekenő	— 21 d.
Középszerű	— 12 d.
Kissebb	— 6 d.
Vagdalo tekenő	— 3 d.
Kerek talpára egy folyótül	— 4 d.
Egy küli betételtül	— 3 d.
Egy tengely felvágástül	— 12 d.
Ha magáé a fa	— 24 d.
Egy szántó vas felvágásától	— 9 d.
Egy szekér fa, két ökrön ha hozza	— 48 d.
Ha hat ökrön hozza	— 90 d.

Egy fa tál öreg	— 4 d.
Egy tál öreg	— 4 d.
Középszerü	— 3 d.
Kicsin	— 2 d.
Egy öreg szekerre való kas, a ki a szekeret egészen beéri .	— 90 d.
A ki csak félig éri	— 45 d.
Két ló után való szánka	— 60 d.
Négy ökör után való	1 f. —
Hat ökör után való öreg szán	1 f. 20 d.
Egy pár szarufának való fenyőfa	— 29 d.

Asztalosok mivek limitatioja.

Has deszkából való két singes asztal	1 f. 80 d.
Középszerü asztal lábastúl	1 f. 50 d.
Kis asztal lábastúl	— 90 d.
Egyes karszék fehéren has fából	— 30 d.
Gyantáros virágos festve	— 84 d.
Egy hosszú karszék	— 42 d.
Gyantárosan virágosan festve	— 75 d.
Egy pár embernek való nyoszolya csinálástúl	— 90 d.
Ha az asztalos ad deszkát	1 f. 88 d.
Egy singes láda csinálástúl	— 42 d.
Maga deszkájából	— 85 d.
Más fél singes ládának az ára	1 f. —
Egy kocsiban való láda	— 36 d.
Tetős koporsóért ha az asztalos ad deszkát	1 f. 50 d.
Ha az ember maga adja deszkáját	— 60 d.
Lapos koporsóért ha az asztalos maga adja a deszkáját	— 40 d.
Egy deszkának a hosszujára csinált fogaknak az ára festve	— 75 d.
Fehéren	— 42 d.
Nagy ablakra való ráma fiókostól	— 30 d.
Középszerü	— 21 d.
Kisebb	— 28 d.
Egy fenyű deszka ajtó csinálásért	— 43 d.
Egy fiókos rakott ajtótól	— 75 d.
Egy ablak kívül belül való béllésoért	— 36 d.
Egy ajtó béllésétül maga deszkájából	— 60 d.
Egy öreg festett almariam, ha az molnár ad deszkát és festéket	2 f. —
Kisebbtül	1 f. 50 d.
Paraszt munkától kisebbtül	1 f. —

Kiszebbtül	— 60 d.
Egy tálastül	— 60 d.
Ha a mester ember ad deszkát	— 90 d.

Szén, vas materiale limitatio.

Egy jó szekér szénnek az ára	2 f. 50 d.
Ha a kovács maga égeti, és valakivel behozatja, tartozik a kovács fizetni	— 90 d.
Rimaszombatban	— 48 d.
Egy zsák szénnek az ára	— 30 d.
A vas hordó valók az előbbeni jó mértékhez valókhöz igazítván, egy való vaskó behozatala	— 90 d.

Csiszadrok limitatioja.

Egy közönséges uj kard hivelyestül, kinek a sarkvasa megyen a második pánthoz	1 f. 50 d.
A kinek penig a sarkvasa az első pánthoz	1 f. 20 d.
Egy közönséges pallós, kinek az első karikájához megyen kétfelül a kardvas	1 f. 60 d.
A ki penig egy részről sarkvasazott	1 f. 30 d.
Egy szál hosszú hegyes tör, a kinek az első karikájáig a sarkvasa felmegyen, sűrűn megpántozva	2 f. 40 d.
Egy közönséges kard hively csinálástúl, kinek második pánt is megyen a sarkvasához	— 90 d.
A kinek penig az első pántig vagyon a sarkvasa	— 70 d.
Egy pallós hively csinálástúl, kinek az első karikájához megyen két felül a sarkvasa	1 f. —
A kinek penig csak egy részről a karikájához megyen a sarkvas	— 90 d.
Egy szál hosszú hegyes tör hively csinálásátúl, a ki egész a karikáig mind két felől sarkvasazott, és sűrűn pántozott	1 f. 80 d.
Egy kard vagy pallós hüvelje uj bőrral borításáért	— 48 d.

Só limitatioja.

Tokai sónak az ára, a ki jó	2 f. —
Középszerűnek	1 f. 80 d.
Annál is kisebbnek	1 f. 50 d.

Egy Dési öreg kősónak az ára	3 f. —
Középszerűnek	2 f. 50 d.
Kissebnek	2 f. —
Egy font sónak az ára	— 3 d.

Szekerbér.

Tokajtól Rimaszombatig egy kősótól	— 24 d.
Debreczenbül Tokajhoz	— 36 d.
Ha erdélyi	— 50 d.
Szombatbul Léváig, ha Tokaji	— 24 d.
Ha erdélyi	— 45 d.

Gombkötő mivek limitatioja.

Egy sing jó selem sinór	— 6 d.
Karmasin színi selem sinór	— 12 d.
Egy sing pamut sinor	— 2 d.
Egy vég fekete szőr sinor	— 30 d.
Tiz sing egy polturaért	— —
Fehéren vége	— 18 d.
Tizenöt sing	— 3 d.
13 makkos selem gomb házastul	1 f. 20 d.
Gombház nélkül	— 75 d.
16 hegyes selem gombházastul	1 f. 50 d.
Gombház nélkül	1 f. —
Ha karmasin szín 15 gomb házastul	2 f. 40 d.
Gombház nélkül	1 f. —
Egy vörös közönséges szőrőférfinak való gombokért	3 f. —
Karmasin szín jóféle sinorbül festve gombozva	6 f. —
Egy o gombozástul hét gombra	1 f. 50 d.
Ha bővebb gomboztatja, a szerint fizessen	
Egy o szatyinnal való gombozása	— 30 d.
Ha ezüsttel vagy arannyal gomboztatja	1 f. 80 d.

Eötvös mesteremberek mive limitatioja.

Egy lat ezüstbül való közönséges munka csinálásért	— 24 d.
Drótos munkátul egy latért	— 60 d.
Egy arany felaranyozásátul	1 f. —
Egy pecsétnyomó metszésétul ha munkás	1 f. 80 d.

Ha alább való	1 f. —
Ha annál is alább való	— 60 d.
Egy lat ezüstből való munka, ha a mester ember adja az ezüstöt	1 f. 20 d.
Ha aranyat	1 f. 80 d.

Kötél csinálók limitatioja,

Farhamba való egypár istráng	— 12 d.
Első hamba való egy pár istráng	— 18 d.
Közönséges istráng	— 3 d.
Lószőrből való egy pányva kötél	— 18 d.
Kenderbül	— 12 d.
Egy rudalló kenderből való 1 öl	— 48 d.
Ha kisebb	— 30 d.
Egy hita kender	— 48 d.
Egy kenderből való kötőfék	— 9 d.
Kenderbül szőtt hevedernek öli	— 6 d.
Ruhaszárasztó kötélnek öli	— 2 d.
Lószőrből való nyug	— 10 d.

Késes hivelycsinálóknek míve limitatioja.

Hármas gyöngyházás öreg kés	1 f. 50 d.
Egy pár férfinak való	— 90 d.
Asszonyinak való	— 60 d.
Egy fekete nyelű öreg rezes kés	— 30 d.
Gyermeknek való	— 12 d.
Egy kés fekete nyelű rezes	— 12 d.
Kisebb	— 9 d.
Gyermeknek való	— 6 d.
Hármas kézhez való hively	— 9 d.
Egy párhoz	— 6 d.
Egyeshez	— 3 d.

Lódingcsinálók limitatioja

Arany s ezüst fonallal varrott és selyem posztóval borított kész lódingért és tarsolyért	12 f. —
Ha az ember ad arany s ezüst fonalat s posztót	5 f. —
Sikos tarsoly és lóding ha minden a mester emberé	7 f. 20 d.

Ha az ember adja a materiát	3 f. —
Közönséges posztóból való paraszt tarsoly és lóding, ha ma- ga ad mindent a mester	2 f. 70 d.
Ha az ember ad posztót és egyebet	1 f. 50 d.

Sziták ára.

Egy öreg szérü szita ára	— 60 d.
Kissebb	— 50 d.
Egy ritka öreg szita	— 24 d.
Kissebb	— 18 d.
Egy szitka	— 12 d.
Egy lék vagy tejszűrő szita	— 6 d.
Egy fa rosta	— 6 d.
Ház körül való fa kosár	— 3 d.
Öreg gyümölcs hordó kosár	— 6 d.
Kissebb	— 3 d.

Czigányok mive limitatioja.

Száz lécz szeg verésétül	— 9 d.
Egy öreg fenő ha megacézlozza	— 18 d.
Közép fűrőből maga vasából	— 12 d.
Be deszka fűrőért	— 9 d.
Csap fűrőért	— 6 d.
Lécz szeg után való fűrőért	— 3 d.
Egy pár kengyel vas maga vasából	— 24 d.
Ha az ember ad vasat	— 12 d.
Szántó vas nádolástül	— 36 d.
Csoroszla nádolástül	— 15 d.
Hovederre való csat	— 3 d.
10 apró csat csinálástül	— 12 d.
Egy pár lengyel szijra való csat	— 6 d.
Czigány zabola simitva	— 6 d.
Féekre való zabola	— 12 d.
Tekenő és más eszközre való pántozástül maga vasából	1 f. —
Ha az ember ad vasat, háromtül	1 f. —
Egy öreg két ágú vas villa maga vasából	— 24 d.
Ha más ad vasat	— 12 d.
Egy pecsenye sütő öreg nyárs csinálásátül	— 12 d.
Egy rostély csinálásáért ha nyolcz az ága és forgós	— 24 d.
Ha közönséges	— 18 d.

Egy sam patkolástúl maga vasából	—	9 d.
Ha az ember ad vasat	—	4 d.
Šzáz marokvas maga vasából	—	15 d.
Ha az ember ad vasat	—	9 d.
Egy pár oldal csatlás láncz csinálásért	—	15 d.
Kereszt csinálásért	—	9 d.
Vas fazekas foldozásátúl minden szegtül	—	1 d.
Száz lécz szeg maga vasából	—	21 d.

Naturalék limitatioja.

Tiszta buzának kilája	1 f.	20 d.
Közönséges buzának kilája	1 f.	—
Egy kila rosnak az ára	—	75 d.
Egy kila árpa	—	84 d.
Egy kila zab	—	24 d.
Egy kila borsó	1 f.	—
Egy kila lencse	1 f.	—
Egy kila köles	—	60 d.
Egy kila pohánka kása	1 f.	—
Egy mérték túró	1 f.	80 d.
Egy kila kendermag	1 f.	20 d.
Egy akó sernek az ára	—	90 d.
Egy öreg icze pálinka	—	24 d.
Egy öreg icze méz	—	60 d.
Egy öreg icze olvasztott vaj	—	60 d.
Egy öreg icze nős vaj	—	48 d.
Egy öreg tyúk	—	12 d.
Egy tyukfi	—	6 d.
Egy hizlalt lud	—	30 d.
A melly nem hizlalt	—	18 d.
Ludfi	—	12 d.
Hizlalt öreg pulykakakas	1 f.	50 d.
Ha nem hizlalt	1 f.	—
Tojóknak az ára	—	90 d.
Fiatal pulykának az ára	—	48 d.
Egy nyúl	—	24 d.
Egy öreg öz	1 f.	70 d.
Kissebb öz	—	90 d.
Egy császár madárnak az ára	—	24 d.
Egy siketfajd	—	21 d.
Egy fogoly madár	—	21 d.
Egy kacsa	—	15 d.

Egy hizlalt kappan	— 24 d.
Három tyukmony	— 1 d.

Munkások bére limitatioja.

Prófont házaknál való férfi munkásoknak, míg a derék munka be nem jő, ha enni nem adnak	— 24 d.
Ha enni adnak	— 15 d.
Asszony embernek étel nélkül	18 d.
Ha ételt adnak	12 d.
Szőlő kapásnak ha ételt adnak	15 d.
Étel nélkül	24 d.
Homlitóknak, ültetőknek ha ételt adnak	18 d.
Ha nem adnak	30 d.
Szőlőkötőknek ha ételt adnak	12 d.
Ha nem adnak	21 d.
Karósoknak, metszőknek, földőknek és nyitóknak mint a kapásnak.	
Igazgatónak mint a kötőnek	
Kaszásnak ha enni adnak	24 d.
Étel nélkül	36 d.
Gereblyés kaszásnak ha enni adnak	30 d.
Étel nélkül	42 d.
Gyomlálóknak ha enni adnak	9 d.
Étel nélkül	18 d.
Aratóknak ha enni adnak	15 d.
Étel nélkül	24 d.
Kéveköttőknek	24 d.
Takaróknak	9 d.
Boglyarakóknak	18 d.
Egy napi szántás ugarlászkor	72 d.
Forgatászkor	60 d.
Vetészkor boronálással együtt	1 f.
Tavaszi vetészkor	1 f. 50 d.
Kőmiveseknek ha enni adnak	36 d.
Étel nélkül	60 d.
Ácsnak ha enni adnak	30 d.
Étel nélkül	48 d.
Favágónak ha enni adnak	12 d.
Étel nélkül	21 d.
Ezer sindel felverésétül	90 d.

Lecta et ex Prothocollo Inclyti Districtus descripta per me Casparem Kóos Jur. J. Districtus Notarium. m.p.

